Halki CEVİZOĞLU

DÜNÜ BUGÜNÜ İLE

68'LİLER

Hulki Cevizoğlu
Dünü Bugünü ile 68'liler

Eylül 1997

"2014 Kuşağı" olacak aydınlık oğlum Oğulcan'a...

Türkiye'nin başarılı TV program yapımcısı Hulki Cevizoğlu (1958) A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde "siyaset bilimi" lisansı ve "işletmecilik" yüksek lisansını tamamladı. Londra'da yabancı dil eğitimi gördü. Hürriyet ekolünde yetişti, daha sonra çeşitli basın kuruluşlarında muhabir ve yönetici olarak görev yaptı. 1994'te başladığı "Ceviz Kabuğu" programını şimdilerde Kanal 6'da sürdürüyor.

Basın kuruluşları dışından ödül kabul etmeyen Hulki Cevizoğlu'nun aldığı ödüller: Haber dalında Yılın Gazetecisi (ÇGD-1986); haber dalında Yılın Gazetecisi (ÇGD-1987); Cengiz Polatkan Ödülü (RTGD-1997); TV Tartışma dalında Yılın Televizyoncusu (T. Yazarlar Birliği-1997); Yılın TV Gazetecisi (Karadeniz Olay-1997); En Beğenilen TV Programı (P. Politika Dergisi-1997); Jüri Özel Ödülü (Doğu And. Gaz. Cem.-1997); Yılın Gazetecisi (Gazeteciler Cemiyeti-1997).

Yayımlanan kitapları: Misyon (1987), Türkiye'nin Gündemindeki Özelleştirme (1989, 1990'da 2. baskı), Körfez Savaşı ve Özal Diplomasisi (1991), Ceviz Kabuğu (1996, 1997'de 2. baskı), Edip Yüksel=Çöpe At (1997, 4 ayda 7 baskı).

ÖNSÖZ

"Elbette ki idam cezası şart değildi. Duruşmada birazcık saygılı olsalardı idam edilmezlerdi..."

Bu sözler, tam 25 yıl önce (1972) Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan hakkında "idam" isteyen 12 Mart Savcısı Baki Tuğ tarafından bir televizyon programında, canlı yayında söylendi.

Kanal 6 Televizyonda yayınlanan "Ceviz Kabuğu'[1] programını izleyen milyonlarca insanın tüylerini diken diken eden bu sözler, hukuk sistemimizin çağdaşlaştırılması gereğinin de yeni bir kanıtı oldu...

Dillere destan "68 Kuşağı". Bu kuşak kimlerden oluşuyor, kuşağın ünlüleri, o dönemde yaptıkları-yapamadıkları, silah zoruyla rejimi mi değiştirmek istediler yoksa bir kişiyi öldürmeden ipe mi gittiler, felsefeleri neydi, hataları var mıydı, varsa bu hatalara nasıl sürüklendiler? Tüm bu soruların yanıtlarını, o kuşağın liderlerinin ağzından, 25 yıl sonra almak tarihi açıdan önem taşıyordu. Biz de "Ceviz Kabuğu" programında, bunca yıl sonra sağlıklı bir değerlendirme yapmak ve tarihe ışık tutabilmek amacıyla, bugün hayatta olan dönemin önemli liderleri ile "68'liler" konusunu işledik...

Kitaplaşan bu programda aşağıdaki sorulara yanıtlar arandı, değerlendirmeler yapıldı ve bilgiler verildi:

"68'lilerin etkilendiği kahramanlar, yitik kuşak mı, 'masum öğrenci hareketleri'nin siyasallaşması, Deniz Gezmiş'in yakalanışı, Mustafa Kemal fikriyle yola çıkıp Marksizm-Leninlzme ulaşma, silah kullanılması, 6. Filo eyleminin öyküsü. Milli Demokratik Devrim, eylemlerinin arkasındaki güç, Mahir Kaynak'ın rolü, bedel ödeyenler ve kazananlar, İslamcıların sonu da böyle mi olacak. Balyoz Harekatı, banka soygunları. 12 Mart Muhtırası, tasfiye edilenler, devleti yıkmaya yönelik silahlı hareketler, emirle gelen idam kararları. Mahir Çayanların tünel kazıp kaçmaları, cezaevi şartları, cunta hareketleri. Deniz Gezmiş'in babası ile diyalogları..."

2 Mayıs 1997'de gerçekleştirdiğimiz bu televizyon programının da, yıllar sonra önemli bir belge -bizim açımızdan da. Ceviz Kabuğu dizilerinden biri- olacağı inancıyla, "söz"leri "yazı"ya dökmüş olduk.

M. Hulki Cevizoğlu

Ankara, 7 Ağustos 1997

SUNUŞ (HULKI CEVIZOĞLU):

İyi geceler efendim;

Uzun bir aradan sonra yine karşınızdayız. Bayram tatili nedeni ile bu gece ancak karşınızda olabildik.

Önemli bir konu ile yine karşınıza çıkmayı hedefledik; 68 kuşağı "dillere destan olan 68 kuşağı"nın ne olduğunu, kimlerden oluştuğunu, bu kuşağın ünlülerini, 68 kuşağının hikmetinin ne olduğunu -çünkü bu kuşağı; bugün bizim çevremizde olan, televizyonlarda çalışan, bizim ekibimizde olan arkadaşlarımızın ve gençlerin çoğu tanımıyor. 12 Eylül'ü bile nerede ise insanlar unuttular- daha önceki bir tarihi biz bu gece ele almaya ve değerlendirmeye çalışacağız.

68 kuşağı; nelere karşıydı, nelere yandaştı? Karşı olduğu konularda neler yapabildi veya yapamadı? Hataları var mıydı? Bu hataya kendilerini neler sürükledi? 68 kuşağı, neyi kendisine hedef aldı? Çıkış hareketi ne idi ve idamlar...

İdamların siyasî ya da hukuksal olup olmadığı -tabiî aradan zaman geçtikten sonra bugün bu sözleri edebilmek belki kolay, belki daha zor bilemiyoruz- şimdi bu gece ortaya çıkacak...

Öğrenci gençliğin başkaldırısı ve Deniz Gezmiş ile arkadaşlarının idamının 25. yılı (21 Mayıs malum) ortak bir konuyu ele alarak bu gece önemli bir görevi yerine getirmeye çalışacağız.

Stüdyoda tek konuğumuz var. Ama, telefonda çok sayıda konuğumuz olacak. Zannediyorum, bu gece de sabahlayacağız.

Stüdyodaki konuğum; 68'liler Birliği Vakfı Başkanı Sayın Haşmet Atahan.

Hoş geldiniz efendim.

Haşmet Atahan - Hoş bulduk, teşekkür ederim.

Hulki Cevizoğlu - **Evet, 68'liler Vakfı demek; bir anlamda Deniz Gezmiş Vakfı demek galiba**..

Biz konuklarımıza geçmeden önce, 68 kuşağının ne olduğunu, Vakfınızı da sizden rica edelim, sonra birlikte devam ederiz.

Haşmet Atahan - Tekrar size de iyi akşamlar diliyorum. Değerli

izleyicilerimize, bütün aydın kişilerimize, aydınlık kuruluşlarımıza, bu oturumda bize katılarak sohbetimizi verimleştirerek, genişleterek bütün halkımıza iyi ve güzel bir değerlendirme yapılabilecek bir ortanı sağlanması dileği ile bütün izleyenleri sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

Konuya sizin...

Hulki Cevizoğlu **- Şimdi, ben, eskiden galiba sizin kuşağınızın ünlü olduğu dönemlerde bu kadar uzun girişler yapmıyordunuz, direkt konuya giriyordunuz galiba, şimdi tipik politikacılar gibi başladınız. Demek ki zaman sizleri de değiştiriyor**.

68 kuşağı ne demektir? Belli yaş diliminde doğmuş insanları kapsayan kuşak mıdır? Yoksa belli hareketleri benimseyen, belli siyasal eylemler içinde yer alan insanları tanımlamak için kullanılan bir kuşak adı mıdır? Ya da romantik bir kuşak adı mıdır? Bu kuşak, genellikle solcuları akla getiriyor; 68 kuşağı olup da sağ görüşü savunan insanlar ya da millî görüşü savunan insanlar yok mudur? Bir tanım rica ediyorum sizden.

Haşmet Atahan **-** O kadar yoğun, üst üste soru sordunuz ki..

Hulki Cevizoğlu **- Tek soru aslında. Hepsi tek soru. Şimdi şu an tanımını rica ediyorum**.

Haşmet Atahan **-** İlk sorunuza cevap vermeden peşine diğer sorular geldi ve bir taşlama ile beraber geldi. İsterseniz ben ilk sorunuzdan, yani "68'ler Birliği Vakfı, Deniz Gezmiş Vakfı demek midir?" şeklinde sormuştunuz. Oradan duyunca ben yine bir şeyleri düzeltmek istiyorum.

Hulki Cevizoğlu **- Buyurun, buyurun**.

Haşmet Atahan **-** Siyaset gerçekten çok güzel bir şey. Siyaset sanatı, çok değerli bir sanat. Ama sizin demin de söylediğiniz satır aralarından anlaşıldığı üzere; ne yazık ki Türkiye siyaset denince; o siyasetin güzel tarafı, incelikleri ve halk için gerçekten değerli şeyler yapılması pek anlaşılamıyor. Siyaset ve siyasetçi denince, halka hep olumsuz şeyler geliyor.

Bu anlamı ile biz, siyasetin hiç bir zaman çevresinde olmadık ve olmayacağız. Böyle bir açık kart olduğu için ben kendi adıma şu ana kadar hiçbir siyasî partinin üyesi olmadım, olamadım. Dilerim ki, en kısa

zamanda düşündüğümüz ölçüde siyaseti yapabileceğimiz platformlar olur, oluşur ve biz de bunların içerisinde yerimizi alırız.

***Hulki Cevizoğlu* - Vakfınız hangi tarihte kuruldu**?

***Haşmet Atahan* -** 68'liler Birliği Vakfı, 1992 yılında kuruldu. Vakfımız, bundan 30 sene önceki 68 kuşağının sahip olduğu değerleri günümüze taşıyabilmek ve geleceğe yönelik çalışmaları yapabilmek amacı ile kurulmuştur.

Deniz Gezmiş; -ki, bugün onun idamının 25. yılını anma gününe yaklaşıyoruz, 6 Mayıs'ta anılacak- kuşağımızın çok değerli ve önde gelen bir lideri idi. Ama gerek Vakfımızı, gerekse 68 kuşağını Deniz Gezmiş'in şahsına indirgemek ve o şekilde algılamak da pek doğru olmasa gerek.

68'liler Birliği Vakfı; başta Deniz Gezmiş olmak üzere tüm 68 kuşağının değerlerine sahip çıkmayı amaç edinen ve onun değerlerini günümüze taşıyan bir vakıf durumundadır.

***Hulki Cevizoğlu* - Evet, Vakfınızı anlatmış oldunuz. Bir de 68'li olmak ya da 68 kuşağı nedir, onu anlatırsanız bizlere**..

***Haşmet Atahan* -** 68 kavramı; bildiğiniz gibi Türkiye'de geçmişten buyana gençliğin kendine göre bir mücadele tarzı vardır. Gençliğin belli bir koordinesi vardır. Askeri ile, sivili ile bugünkü Türkiye'de, dünkü Osmanlı'da önemli işlevler yerine getirmiştir. Daima ileriden, aydınlıktan yana atılımlar içerisinde olunmuştur.

68'liler Birliği Vakfı'nın temsil ettiği 68 kuşağı da kendi bulunduğu dönem içerisinde aynı gelenekler içerisinde kalkmış hareket etmiş ama, diğer aydın organizasyonların dışında, diğer aydınlık kuruluşlarının organizasyonu dışında ayrı bir misyonla misyonlandırılmış ve belli bir yer almıştır. Bunu diğer kuşaklardan ayrı belirgin hale getiren birçok etken var. Gerek ulusal, gerek uluslararası bir konjonktürde rüştünü isbat etmiş, gelişmiş, kişiliğini bulmuş, mücadele içerisinde kendi yolunu çizmiş olan bir kuşaktır.

"68 HAREKETİ YENİ İMAJ ÇOCUĞUDUR"

68 kuşağını gerçekten 68 haline getiren olayları bir çırpıda pek söylemek mümkün değil. Şöyle bir tarihsel gelişim içerisinde anmak gerekirse; en başta söylenmesi gereken şey sanıyorum, benim de yer aldığım 68 kuşağı, yeni imaj devriminin yarattığı bir ortamda doğmuştur. Bir anlamda yeni imaj çocuğu diyebiliriz, 68 hareketi için. Yeni imaj kuşağının, yeni imaj hareketinin yaratmış olduğu nisbi özgürlük ortamında serpilen, serpilip gelişen, büyüyen ve Türkiye'nin antiterörist, antifeodal çizgisi içerisinde tam bağımsız ve gerçek tek demokratik Türkiye ülküsüne sahip çıkan, bunun mücadelesini, bunun kavgasını veren bir kuşak olma özelliğini taşımıştır.

Tabiî ki, uluslararası planda başta Amerika'da olmak üzere; Fransa'da, İngiltere'de, İtalya'da hareketin değişik boyutları ile gelişmesi ve oralarda da 68 hareketlerinin oluşması bir vakıa ve Türkiye'deki hareketin bu hareketlerden etkilenmesi de bir gerçek. Ama Türkiye'de 68, bu hareketlerden esinlenmesinden de öte kendine özgü, kendi yapısını irdeleyecek bir karakter içerisinde, belli oranda artmış ve devam etmiştir.

***Hulki Cevizoğlu* - İzleyicilerimiz de sizden sol söylemler bekliyorlar doğal olarak. Sizin arkadaşlarınız da belki öyle bekliyorlar. Ama 68'li olmak, sadece solcu olmak mıdır? 68 kuşağına dahil olmak, örneğin 1948, 1950 doğumunda olup 1968'li yıllarda üniversitede eylemlere katılmak, sadece sol görüşe, ya da sosyalist görüşe özgü bir özellik midir? O dönemde bizim hatırlayabildiğimiz sağ görüşlü insanlar da var. Daha sonra bakanlık yapmış insanlar. Bunlar da "Biz de 68 kuşağıyız" diyor. Siz 68 kuşağı derken aranıza sadece tek görüşteki insanları mı dahil ediyorsunuz? Onları mı alıyorsunuz? Genel literatür anlamı ile, sağ görüşlüler 68'li olamaz mı**?

***Haşmet Atahan* -** Tabiî 68'li yıllarda, 68 kuşağının karakterini belli eden, o mücadeleye damgasını vuran hareketlerle mutlaka 68 kuşağı bir tez olarak ortaya çıkmış idi. Bunların antitezleri de vardı ve zaten o antitezlerin zorlama da olsa, o tez içerisine dahil edilmesine -ki, biraz ilerleyen saatlerde bu konuları sanıyorum tartışma durumunda olacağız- dahil edilmesi, siyasî iktidarların o günkü ilerici devrimci 68 kuşağının

yolunu kesmek anlamında belli organizasyona girmesi sonucu bir antitez de doğdu.

Bu nedenle o günkü yılları değerlendirirken, sağı ile solu ile 68 kuşağım o bütünlük içerisinde değerlendirmek durumunda olacağız. Ama bizim 68 kuşağı olarak algıladığımız, değerlendirdiğimiz ve bizden gördüğümüz, basın olarak kendine özgü yerini alan kuşak, -68 kuşağı olarak- mutlaka tam bağımsızlıkçı ve gerçekten demokratik Türkiye ülküsünü benimseyen ve bunun mücadelesini veren kuşak olarak görüyoruz.

***Hulki Cevizoğlu* - Benim bu gece sizinle epey işim var demektir. Siz sorulara böyle cevap verdikçe, ben bu sorularının cevabını açabilmek için bir soruyu birkaç defa sormak durumunda kalacağım galiba. Ama gördüğünüz gibi önümde özetlediğim oldukça fazla not var. Hele böyle 68 kuşağı gibi dünyada ve Türkiye'de damgasını vurmuş bir kuşağı bir haftalık bir çalışma ile ekrana getirebilmek, gördüğünüz gibi, izleyicilerimizden şimdiden özür diliyoruz, kusurumuz olursa. Ama sizden de rica ediyorum daha net yanıtlar vermenizi**.

68 kuşağının akla gelen örgütlerinden bir tanesi Dev-Genç'ti. Dev-Genç'in çekirdeği ise, Fikir Kulüpleri Federasyonu idi. Fikir Kulüpleri Federasyonu kurulduğu sırada karşısına Hür Düşünce Kulüpleri kurulmuş idi. Öyle mi?

***Haşmet Atahan* -** Evet.

***Hulki Cevizoğlu* - Hür düşünce kulübüne üye olarak da, -biz bu gece tabiî daha çok sizin tarafınızı ele alacağız. Çünkü bizi izleyen çok sayıda insan var, bu kuşağın ne olduğunu bilmeyen, okumayan. Onlar da bizi izlediği için daha açıklayıcı olmak durumundayız- Hür Düşünce Kulübüne ya da derneğine üye insanlar ise, Hasan Celal Güzeller, Hüsnü Doğanlar gibi çok isim sayılabilir. Bunlar da sağ 68'liydi. Ama siz onları kendinizden tabiî ki saymıyorsunuz. Saysaydınız zaten tek dernek olurdu. Ama 68'li de mi saymıyorsunuz**?

***Haşmet Atahan* -** O kuşağın içerisinde karşı tez olarak, antitez olarak değerlendiriyorum.

68LİLERİN ETKİLENDİĞİ KAHRAMANLAR

***Hulki Cevizoğlu* - Kuşağınıza kimse karışmasın, diyorsunuz**.

Peki sizin saydığınız anlamdaki 68 kuşak, kimlerden etkilendi? Yurt dışından özellikle, ya da yurt içinden hangi siyasî ya da tarihî kahramanlardan etkilendi?

***Haşmet Atanan* -** Şimdi ben açıkça kendimden örnek vereyim. Ben Cumhuriyet çocuğu olarak kendimi buldum ya da geliştim. Bizim evimizde okunan gazete, Cumhuriyet Gazetesi idi. Babam, gerçekten aydın ve Cumhuriyet ilkelerine bağlı olan bir insandı. O da Hukuk Fakültesi'ni bitirmiş, hakimlik yapmakta olan bir insandı.

***Hulki Cevizoğlu* - Siz de avukatlık yapmıştınız**...

***Haşmet Atahan* -** Evet. Türkiye içerisinde, aile çerçevesi içerisinde böyle bir gelişmeyi yaşadık biz. Yani Kemalist geleneklere, Atatürkçü geleneklere bağlı, yurdunu, ülkesini seven, halkı için iyi şeyler düşünen ve halkının daha iyi şartlarda ve daha gelir yönünden yüksek düzeye ulaşabilmiş, Batı ülkeleri standartlarında olabilmesini düşünen ve bu konuda kendisini yetiştiren insan durumundaydık.

Bu bana özgü bir şey değil. Genelde, her ne kadar kimi sonradan bizim kuşağımız içerisinde lider seviyesine de gelmiş, çok farklı nitelikli (yani sağ kesimden) bizzat Adalet Partisi bünyesi içerisinde aktif görevler almış durumda olup da gelen arkadaşlarımız da yok değildi. Bu tür arkadaşlarımız da vardı ama, genel karakter, ana karakter, bizim kuşağımızın ana karakteri; Kuvayı Milliye geleneğinde yetişmiş bir kesimi; gerçekten bağımsızlık ve demokrasi standartları içerisinde seven insanlardan oluşmuştu. Böyle bir ortamdan gelmiştik, geçmiştik.

***Hulki Cevizoğlu* - Peki böyle bir ortamdan geliştiniz, yola çıktınız ama, Mustafa Kemal'den bir anlamda yola çıkıp, yolun sonunda Marksizm-Leninizm'e mi ulaşıldı**?

Haşmet Atahan - Şimdi tabiî ki, kuşağı, tümünü bu şekilde genellemek pek doğru olmayabilir. Yani bizim bugün de Vakfımızda olduğu gibi o zaman da 68 kuşağı içerisinde sonuna kadar Atatürkçü çizgide kalmış, Atatürk devrimleri, ilkeleri, sınırları ile kendini sınırlı gören, yurtsever arkadaşlarımız da vardı Ama önemli bir kısmının, önemli bir

kesiminin sosyalizm ile buluştuğunu söylemek doğru bir tesbit olur.

Daha geniş olmak üzere, daha önceki Fikir Kulüpleri Federasyonu çerçevesi çevresinde yönetim mekanizmasında tayin edici unsur; sosyalizm ile buluşan, bir anlamda yine Kemalizm'den yola çıkan ama sosyalizm ile buluşan insanların yoluydu diyebiliriz.

***Hulki Cevizoğlu* - Peki 68 kuşağının esin kaynaklarından bir tanesine Atatürk diyorsunuz. Bunu sonuna kadar sürdüren, Atatürk'te başlayıp, Atatürk'te bitiren yurtseverler de vardı, diyorsunuz**.

Ama mesela, Mao'dan esinlenerek 68 kuşağı içine giren, Marks'tan, Lenin'den, Troçki'den esinlenerek giren insanlar, ne bileyim Che Guevera'dan esinlenerek giren insanlar yok muydu? Yani, esin kaynağı bol bir hareket miydi bu?

***Haşmet Atahan* -** Şimdi etkileri tabiî ki olmuştur. Fakat ben şöyle düzeltme yapmakta fayda görüyorum, deminki söylediklerime. Sosyalizme ulaşan yeni kadroların çoğalımı için dahi Kemalizm, her zaman için son derece saygın yerini korumuştur. Kuvayı Millîye geleneği; Atatürk'ün vermiş olduğu Kurtuluş Savaşı'ndaki tam bağımsızlıkçı tavır, her zaman için sonuna kadar bizim için son derece önemli bir değer olmuştur. Hatta ölüme giden arkadaşlarımız dahi, bu ülkülerden vazgeçmiş ve bu ülküleri terketmiş olan insanlar değillerdi.

Bu anlamda sosyalizm ile Kemalizm arasında çok büyük bir uçurum şeklinde ya da çok ciddi kopuşmalar şeklinde koymak da yanlış, o süreç içerisinde. Daha sonraki gelişmeler de çok farklı noktalara gitmiş olabilir, hatta belli imkansızlıkların ötesine kadar da gitmiş olabilir ama genel çizgi, genel karakter itibariyle bu şekilde bakmak lâzım.

Ben hatırlıyorum; Dev-Genç Bölge Yürütme Kurulu üyesi olduğum dönemlerde dahi bizim için bir Bursa Nutku, bir Gençliğe Hitabesi son derece önem taşırdı. Atatürk'ün 19 Mayıs'ta Samsun'a çıkması hadisesinden Kurtuluş Savaşı'na başlaması hadisesinden, işte bu Samsun'a kadar ki o süreçte bu değerlere biz hep sahip çıkardık; yazılarımızla, çizgilerimizle, bildirilerimizle, ajitasyonlarımızda hep bunların yeri olurdu, bu bir gerçektir.

***Hulki Cevizoğlu* - Kusura bakmayın. Tabiî bu, bir anlamda**

anonslarda da belirtik, tarihî bir sohbet, bir söyleşi olacak. Onun için sorularıma kusura bakmadan cevap vereceğinizi umuyorum, ki, tarihe ışık tutmanız açısından faydalı olacak.

Diyorsunuz ki, "Atatürk'ün ulusal bağımsızlık eyleminden, hareketinden de esinlendik. Hiçbir zaman bunu terketmedik". Terketmediniz ama, onun yanı sıra, belki ondan daha fazla (yani Atatürk'e verdiğiniz değer sonuna kadar kaldı ama ondan daha fazla) Mao önemsendi, Marks önemsendi, Lenin önemsendi. Hatta bunun sonuçları bugüne kadar geliyor. Örneğin dün, 1 Mayıs'ta[{*}] meydanlarda Atatürk'ün ulusal bağımsızlığı anlatan sözlerini içeren hiç bir pankart yoktu, varsa da ben göremedim. Ama, diğer liderlerin sözleri vardı.

Yani gelinen nokta neresi? Atatürk'e saygı tamam, devam ediyor. Ama..

Haşmet Atahan - Diğer liderlerden de benim pek gözüme çarpmadı. Söylediğiniz genel değerlendirme doğru. Ama, dünkü 1 Mayıs'ta da diğer liderlerden...

Hulki Cevizoğlu - **Dünkü veya daha önceki yıllardaki 1 Mayıs'ta**.

Haşmet Atahan - Tabiî bunlar üzücü şeyler. Dün de mesela gördük. Basında da izledik. Tabiî konu biraz farklı noktaya kayıyor.

Hulki Cevizoğlu - **Bireyselizm açısından değil, teorik açısından yaklaşıyorum. Tabiî olayları tek tek irdelemek değil de**...

Haşmet Atahan - Ben de tabii o anlamda söylemeye çalışıyorum Sayın Cevizoğlu. Şimdi dün izledik, belli bir grup, belli militan kesim, birinin duvarına belli sloganlar ya da kendi partilerinin ya da örgütlerinin amblemini isimlerini yazarken, Türk Bayrağı olan bir kısım vardı, onlar koparıp attılar ve halkın tepkisi ile daha sonra tekrar yerine koymak durumunda oldular.

Keza yeni bir siyasî partiyi o toplantıda ellerinde gördüğüm kadarıyla (yanlış görmüş olabilirim) ellerinde Türk Bayrağı ile mitinge katılmışlardı, yürüyüşe katılmışlardı ve bunların üzerine saldırılarda bulunuldu.

1 Mayıs, enternasyonalizmin bayramıdır. Uluslararası işçi

bayramıdır. Bunda milliyetçilik söz konusu değildir. Bütün ülkenin işçilerinin ortaklaşa kullandığı bir bayramdır, bir gündür. Ama bu hiçbir zaman için insanların kendi milletlerinin bayrağım taşımasına engel bir miting, bir toplantı da değildir.

Tabiî bunlara aslında ben şimdi girmek istemiyorum ama, bu denli olayların tırmandırılmasını ve insanın kendi ülkesine, bayrağına, milliyetine yönelik bu denli noktalara varılmasını da ben kusur bulmuyorum.

Biraz sonra tartışmalar içerisinde, açıklamalar içerisinde değerlendireceğiz; ben bunları da kusur bulmuyorum. Açıkçası siyasî iktidarlara, siyasî iktidarların senelerdir süregelen politikasına bağlıyorum.

Gencecik çocuklar, belli kıyafetlerle resmigeçit yaptılar...

***Hulki Cevizoğlu* - Hatta tören dağıldıktan sonra (çocuklar dediniz de) eline balon alıp giden -nerede ise, çocukluğun bile altındaki- insanlar vardı**.

***Haşmet Atahan* -** Yani, ben tabiî bunu bugün genç yaşta Kur'an kurslarına kaydedilen belli bir takım zihniyetler tarafından eğitilip, zorlanıp Türkiye'nin demokratik cumhuriyetine aykırı bir mantık içerisinde yetiştirilen kuşaklarımıza sahip çıkmamız gerektiği olgusunu nasıl istiyorsak ve nasıl bu konuda kendimizi sorumlu tutuyorsak, öbür konuda da aynı sorumluluğu duyuyorum ve bu konu, hakikaten göz önüne alınması gereken bir konu olarak...

***Hulki Cevizoğlu* - Siz şimdi bir gönderme de yapmış oldunuz. Gönderdiğiniz taraf bu mesajı alır inşallah. O zaman biz burada ortak bir noktaya varabilir miyiz acaba**?

Hangi görüşte olursa olsun, sizin gönderme yaptığınız dinci kesim de, dini kesim de, sosyalist kesim de bilinç çağında olmayan insanları kullanmaktan vazgeçmeli. Eğitim ayrı bir konudur. Ama böyle kavgaya, dövüşe sürmek gibi bir eylem herhalde bir yerlerde yazmıyor. Belki yazıyor, bizim haberimiz yok, biz okumadık onları... Her iki tarafa da bir çağrıda bulunabilir misiniz?

***Haşmet Atahan* -** Söylediğimden sanıyorum zaten o mesaj..

YİTİK KUŞAK MI?

Hulki Cevizoğlu **- Ben biraz daha sizi netleştirmeye çalışıyorum**.

68 gençliği, daha sonra şehir ve kır gerillasına dönüştü. Onu diğer konuklarımız ile birlikte de tartışacağız. Nereden nereye geldi ve niçin geldi? Bu yanlışsa size göre de, nasıl gitti ona bakacağız.

68 kuşağını genel olarak tanımlarken, bugün 1997 yılı itibariyle bu kuşağın yitik bir kuşak olduğuna inanıyor musunuz? Çünkü bu görüşü savunan 68'liler var.

Haşmet Atahan **-** Evet. Şimdi ben önce izninizle bir parantez açıp bir şey söylemek istiyorum: Burada sanıyorum oldukça uzun bir tartışma yapacağız ve de değerlendirme yapacağız. Değerli katılımcılarımızın görüşleri ile, sorularıyla ya da cevapları bu katılım biraz daha tartışmalar ile biraz daha açılını da kazanacak.

Şimdi aradan 30 sene geçmiş. O zamanki üniversite gençliği, şimdi 50 yaşlarına varmış olan bir kuşak durumundayız. 30 sene öncesini tartışıyoruz. Deniz Gezmiş'in idamının 25. yılı. Ki Deniz 24 yaşında asılmıştı, idam edilmişti. Onun yaşından daha uzun bir zaman dilimi geçmiş, 25 sene daha geçmiş.

Şimdi burada bir takım şeyleri tartışırken, birilerini atlamak ya da birilerini kollamak ya da birilerini suçlamak gibi bir kaygı içerisinde olmaksızın bazı şeyleri konuşmak lâzım.

Ben izleyicilerimizden de rica ediyorum; takım tutar gibi özellikle bu görüşlerin dışında olan geniş halkımıza da seslenmek istiyorum: Takım tutar gibi bir yaklaşımın dışında; söylenenleri, tartışılanları kendi sağduyu süzgeçlerinden geçirirlerse, kendi vicdanlarının ışığında mantıklarını çalıştırırlarsa bu tartışmalarımızdan belki bir ölçüde olumlu bir noktaya varmış olabilir ve tartışmalarımızın bir anlamı da olmuş olabilir. Kendi adıma söylüyorum, herhangi bir kasıtla, birilerini suçlamak gibi veyahut birilerini kızdırmak, kışkırtmak gibi bir tavır içerisinde olmaksızın birtakım değerleri görüşmek düşüncesindeyim.

Hulki Cevizoğlu **- Benim bu konuda kendi adıma bir şey söylememe gerek yok. İzleyiciler sizi ilk kez görüyorlar burada. Siz**

sözünüzü tamamlayın, biz de sorularımızı sorarken zaten izleyicilerimize uyarı yapmaya bile gerek yok. Programı sonuna kadar seyrederlerse zaten nereden nereye geleceğimizi, neleri, nasıl ele alacağımızı herkes görecek. Zaten biliniyor.

Yitik kuşak mıdır? Bazı insanlar öyle söylüyor dedik.

Bunu söyleyenlerden bir tanesi de 68'in önemli isimlerinden Harun KARADENİZ. "Olaylı Yıllar ve Gençlik" Kitabında, "68 yitik bir kuşaktı" diyor.

Haşmet Atahan - Evet. İsterseniz bunu şu 68 kuşağının irdelemelerini 71'lere kadar varmamızın ışığında değerlendirelim. Çünkü bir anlamda bu sorunun cevabını vermek, kapsayacağımız şeyleri de sonuçlandırmak gibi olacak.

Tek cümle ile söylemek gerekirse, yitik olan yanları çok fazladır. Gereksiz yere harcanmış bir gençlik, harcanmış bir takım değerler vardır. Ama bunlar, tabii boşa gitmiş demek de doğru değil. Bundan birtakım dersler çıkartılabilmiş ise ve hâlâ şurada 30 sene sonra konuşup bir takım dersleri yine çıkartabiliyorsak yine bir faydası olacak demektir.

Bunu isterseniz daha olayların akışı içerisinde değerlendirelim..

Hulki Cevizoğlu - **Siz tabii, anladığım kadarıyla beyninizde belli bir akış planlamışsınız, ona göre konuşmak istiyorsunuz. Ama biz o akışla gidersek, sıkıcı bir sohbet olur diye aralara girmek durumunda hissediyoruz kendimizi**.

Ama sorumun cevabını bu sefer net aldım. Belli ölçüde yitik bir kuşaktır ama, kazanımları da, belki başkalarına da kazandırdıkları olmuştur, diyorsunuz.

"68 HAREKETİ 27 MAYIS'IN ÇOCUĞUDUR"

Sözlerinizin başında dediniz ki, "68 hareketi 27 Mayıs'ın çocuğudur". Niye 27 Mayıs'ın çocuğudur? 27 Mayıs'ın yapısı biraz daha farklı değil miydi?

Haşmet Atahan - Şimdi yapısı farklı değil miydi derken..

Hulki Cevizoğlu - **Ya da sonuçlan farklı değil miydi**?

Haşmet Atahan - Netice olarak 27 Mayıs, ülkemizde siyasî iktidarın gittikçe antidemokratikleştiği, ülkemizde bağımsızlığın kaldırıldığı, siyasetin istismar edilerek dine alet edildiği bir süreç yaşanıyordu ve daha ilk başta üniversite gençliği karşı koydu.

Üniversite gençliği, yığın halinde kendi mücadelesinin içerisine girerek hükümetin istifasını isteyecek boyutlarda bir takım hareketlere girmişti ve 28 Nisan olaylarında (biliyorsunuz) Turan Emeksiz'in[*] ölümü ile sonuçlanan bir takım çatışmalar meydana gelmişti. Ordu gençliğin, üniversite gençliğinin başlatmış olduğu bu yoldan devam ederek -bilindiği gibi- siyasî iktidarı devirerek Türkiye'de uzun bir geriliğe yönelik bir sayfa açmıştı.

Hulki Cevizoğlu - **"Ordu-gençlik" sloganları ile**..

Haşmet Atahan - Evet, ordu-gençlik sloganıyla o zamandan hatta bizim kuşağa kadar yansıyan bir gelişme söz konusu olmuştu. O kadar ki, 27 Mayıs'ta ordunun yapmış olduğu bu harakete sivil üniversite gençliği sahip çıkmış ve ondan sonraki gelişmelerde hep bildirilerinde 27 Mayıs'a toz kondurmayacaklarını ve ülkedeki devrimlere sahip çıkacaklarım davranışlarıyla da, yazılarıyla da hep dile getirmişlerdi.

Hulki Cevizoğlu - **Ama tabiî ben özellikle sonuçları açısından sormuştum. Sonuçları açısından farklı olduğu, hatta bazılarına göre 27 Mayıs'la işte 68 kuşağının bir anlamda sonu gibi olan 12 Mart 71 olayında "üçe üç" benzetmesi yapılıyor. 27 Mayıs'ta üç tane idam vardı, 12 Mart'ta da 3 tane idam vardı ama, bir tarafta sol, bir tarafta sağ vardı. Onun rövanşı gibi diyenler de var**.

Haşmet Atahan - Haklısınız tabiî bu söylediğiniz değerlendirme açıkça, Meclis tutanakları incelendiği zaman Adalet Parti

adına konuşan (şu anda ismini hatırlamıyorum ama) milletvekili tarafından meclis kürsüsünde dile getirilmişti. O sözler saklıdır. Ama bugün 27 Mayıs'ın yapısını. 27 Mayıs'ın niteliğini ve 27 Mayıs'a gençliğin sahip çıkmasına aykırı bir şey değildi.

İsterseniz ben şuradan, bu gençliğin bütününü ele alan 28 Nisan olaylarına ilişkin o zamanki bildirilerden çok kısa iki cümle size vereyim..

Hulki Cevizoğlu - **Siz istediniz, verin**.

Haşmet Atahan - 28 olaylarının birinci yıldönümünde gençlik şu şekilde bir bildiri kaleme alıyor. Daha doğrusu bildirisinden bir kısmını okuyorum:

"*Atatürk nesli; milliyetçi, devrimci ve idealist Türk gençliği dün olduğu gibi bugün de, yarın da ölmez Ata'nın yoluna dikilecek, hürriyet düşmanlarını kahreden bir kuvvet olacaktır. Hürriyet liderliği yolunda nesiller boyunca binler şehit vermiş bir milletin vatansever gençleri olarak, hürriyetimizi canımızdan aziz bilerek, icab ederse bu uğurda yeni şehitler vermekten kaçınmayacağız*."

Keza 1963, 27 Mayıs'ın yıldönümünde, 3 sene sonra 63 yılında bu şekilde bir bildiri kaleme alınıyor.

"*Atatürkçülüğün fiili bir davranışı olan 27 Mayıs'ın 3. yıldönümünde, Atatürk gençliği olarak, onun gönüllerine uzanacak kirli elleri bir kere daha kırmaya hazır ve Atatürkçü görüşün bir neticesi olan Batılı anlamdaki gerçek demokrasinin tavizsiz gerçek savunucuları olduğumuzu Türk kamuoyuna arz ederiz.*" şeklinde bir bildiri.

Tabiî bu gelişmeler, daha henüz sosyalizmle gençliğin buluşmadığı dönemin bildirileri, bahsettiğim bildiriler. Bu süre içerisinde tabiî 27 Mayıs'tan sonra, 27 Mayıs'ın bize getirmiş olduğu genelde kabul gören en başarılı ve 27 Mayıs'ı kalıcı yapan en değerli şey, bize bırakmış olduğu Anayasa'dır.

Daha sonraki siyası iktidarların hep şikayet ettiği 12 Mart döneminde de, işte elbise bize dar geldi, bol geldi tartışmalarının yapıldığı Anayasa'dır. Bu Anayasa'nın yaratmış olduğu özgürlük ortamlarında birçok yabancı kitabın çevirisinin yapılması, işte Marksizm'in. Sosyalizmin, bilimsel sosyalizm kitaplarının orijinallerinin çevirilerinin yapılabilmesi ilk elden çevirileri, gençlerin okuyabilmesi

olanağı bu arada doğmuştu.

Tabiî deminde söylediğim gibi millî kurtuluşçu çizgide yetişen gençler, böyle bir ortamda Marksizm'i okuyarak, bilimsel sosyalizmi okuyarak o dünya görüşleri ile tanışması ve yaşamış olduğu olayları bu bakış içerisinde değerlendirerek yorumlamaya başlaması söz konusu oldu ve sonraki gelişmeler içerisinde de bunlar çok daha maddî değerler haline gelerek, yani artık bu düşünceler insanların fikirlerini eyleme dönüştürebilecek düzeyde bir maddî güç haline gelerek, gençlerde bir anlamda yönlerini belirlemesine yol açtı, bu fikirler.

Bu dönemde belirgin bir yanı gençlerin siyasî iktidarla kapışması süreci içerisinde şöyle bir kronolojik olarak düşünürsek, Celal Bayar'ın tahliye edilmesi ve tahliye edilmesinden sonra yeniden 27 Mayıs'ın üzerine bir takım şaibeler yönlendirilmeye başlanması ve falcılık edebiyatının yapıldığı bir süre yaşandı. Ve gençlik buna tepki göstererek yeniden 27 Mayıs'a saygı duyulması ve bundan taviz verilmeyeceği konumunda belli bir gelişme sürecini daha devam ettirme durumunda olmuştu.

***Hulki Cevizoğlu* - Öğrenci hareketlerine, 68 kuşağının siyasallaşması konusuna reklam arasından sonra daha detaylı girelim. O sıra da 4 tane de telefon konuğumuz olacak, sadece o bölümle ilgili. Diğer konuklarımız daha çok tabii**.

Ama isterseniz, öğrenci hareketlerinin siyasallaşmasına geçmeden önce, 68 kuşağını tanımlayıcı başka sözleriniz varsa onları söyleyin, tamamlayın. Çünkü önce 68 kuşağı okullarda bizim yaştaki insanların hatırladığı şekilde masum öğrenci hareketleri biçiminde çıkmıştı.

Hatta bir slogan vardı galiba değil mi? "Sağ yok, sol yok, boykot var" diye. Boykot vardı, daha sonra sağ da oldu, sol da oldu, boykot da oldu ve başka şeyler de oldu. Belli bir tarihte de ilk kez silah kullanıldı. Onları da açıklayacağız. Ama, "sağ yok, sol yok, boykot var" dönemini isterseniz biraz açıklayalım.

***Haşmet Atahan* -** Şimdi, tabiî, demin bahsettiğim süreç içerisinde gençlik ülke sorunları ile ilgilenmenin yanısıra kendi sorunlarıyla ilgilendiler ve gerçekten ...

Hulki Cevizoğlu - **Okuldaki, üniversitedeki sorunları ile**..

Haşmet Atahan - Üniversite içerisinde gerçekten çok ciddi sorunları var. Üniversitenin yapısı, konumu, yönetmelikleri, üniversite yasası cendere gibi gençleri sıkmak durumunda ve buna karşı olan bunalım belli bir noktada artık patlama noktasına geliyor ve..

Hulki Cevizoğlu - **1967 Ocak değil mi**?

Haşmet Atahan - 68 döneminde işte ilk boykot ve işgaller buydu.. Yani sağ yok, sol yok, boykot var denildiği zaman...

Hulki Cevizoğlu - **İşte o boykotlar; kütüphane sorunu, okullarda yemek sorunu**...

Haşmet Atahan - Tabii, tabii o çerçeve içerisinde olan hadiseler. Örneğin, bakın ben size İşgal Konseyinin o zamanki broşüründen...

Hulki Cevizoğlu - **Nerenin? O zaman çok işgal olduğu için**!

Haşmet Atahan - 68'de İstanbul Üniversitesi'nin, işgal konseyi, ilk işgal çerçevesinde. *"İmtiyazlı profesörler azınlığının diktatöryel yönetimini engellemek., asistanların görevden alınmalarını, kürsü yönetimini oy çokluğuna bağlamak, öğrencilerin üniversite yönetimine katılması, -ki, asıl tayin edici olay tartışma edici olay buydu- yöneticilerin seçimde söz sahibi olması gerektiğinden her fakülte yönetim kuruluna oy hakkı bulunan bir ya da iki öğrenci temsilcisinin katılması, yine üniversite yönetim kuruluna oy hakkı bulunan üç temsilcinin katılması ve rektör seçiminde de oy hakkının kullanılması. Üniversite öğretim üyeliğinin ticarî ivme olmaktan çıkartılması, bilimsel araştırma yapmak yerine zamanını ticari kazanç sağlamak için harcamaların önlenebilmesi için tam gün çalışma zorunluluğunun getirilmesi, bursların hayat pahalılığına uygun oranda artırılması, öğrenci yurtları sorunlarının süratle sonuçlandırılması, ucuz ve kaliteli yemek verilmesi, kültürel faaliyetlerin yürütülmesine uygun olanaklar tanınması, lokaller açılması, ucuz ders kitaplarının basılması, öğrencilerin üniversitede toplantı yapmalarına olanak sağlanması ve antidemokratik maddelerin ve engellerin kaldırılması."*

Hulki Cevizoğlu - **O tarihte İşgal Konseyinin**...

Haşmet Atahan - İstanbul Üniversitesi İşgal Konseyinin talepleri içersinde...

***Hulki Cevizoğlu* - İşgal Konseyi bu isteklerde bulunduğu tarihte YÖK yoktu. Çünkü orada imtiyazlı profesörlerden söz ediyor. YÖK'ten sonraki profesörlerin imtiyazını henüz görmemişlerdir. Özel üniversiteler yoktu, harçlardan söz edilmiş ve bugün özel üniversitelerin aldığı ücretler malum ve kimin ücreti daha çoksa o daha iyi eğitim veriyor durumuna gelindi. Büyük bir uçurum var galiba o gün ile bugün arasında**.

***Haşmet Atahan* -** Şimdi ben bugünü sizin sözlerinizin ışığında bir saptama daha yapayım isterseniz. Bizim Vakıfta İstanbul Üniversitesi Öğretim Üyeleri Derneği'nin bir afişi asılı. Bir damga şeklinde yapılmış, içerisinde de "Üniversiteme dokunma" yazıyor.

Şimdi bu o kadar geri ve o kadar üzücü bir talep ki, yani düşünün bizim 30 sene önce değiştirilmesinin mücadelesini verdiğimiz, kaldırılmasının mücadelesini verdiğimiz ve o zaman nispeten belli özerklikleri bulunan bir üniversite vardı. Daha sonradan işte 12 Mart, 12 Eylül dönemlerinde değişiklikler oldu. Daha ileriye götürülmesinin mücadelesini verdiğimiz üniversitenin çok daha gerilerine gelinmiş, bahsettiğiniz gibi bir YÖK kurulmuş ve şimdi Üniversite Öğretim Üyeleri Derneği, "Üniversiteme dokunma" diye slogan atabilmek noktasına gelmiş.

Ben bu sloganı kınamak için söylemiyorum. Yerinde bir slogandır. Çünkü son bu siyasi iktidar döneminde YÖK'ün içerisinde öyle ciddi operasyonlar yapılarak allak bullak yapılmaya çalışılıyor ki, yani aman kalsın, şu haliyle bile kurulsak bizim için bir kazanımdır denecek noktaya gelmiş.

***Hulki Cevizoğlu* - Yani nerdeyse Doğramacı[*] dönemindeki YÖK mü aranır hale geldi**.

***Haşmet Atahan* -** Evet, yani o noktaya gelinmiş ki, bu üniversitemizin ne kadar büyük bir acz içerisinde olduğunu ve ne kadar büyük patlamalara gebe olduğunu gösteren bir olaydır. Bir anlamda yine Vakfımıza atıfta bulunacağım, 68 kuşağının değerlerinin hâlâ aşılamamış olduğunu ve hâlâ savunulacak değerler olduğunu gösteren, bir anlamda belki üzücü de olsa bir olay oluyor.

***Hulki Cevizoğlu* - Evet, şimdi bir ara verelim. Ondan sonra bu hareketlerden, bu isteklerden sonra gelinen noktayı, öğrencilerin**

siyasallaşmasını ve bu arada istenenler; -işte buradaki notlarda var- petrolün millileştirilmesi istemi, toprak reformu, NATO'ya hayır, montaj sanayiine hayır, ortak pazara hayır, -o dönemki slogan, "onlar ortak biz pazar" şeklinde galiba- gençlerin işçilerle dayanışması, grev ve işgaller, köylülerle kaynaşma bunlar vardı.

Sayın Celal Doğan, İsmet Özel, Osman Saffet Arolat ve Hasan Yalçın ile ikinci bölümümüzde beraber olacakız.

(Reklam Arası)

"MASUM ÖĞRENCİ HAREKETLERİNİN SİYASALLAŞMASI

- **Evet Sayın Atahan, öğrenci hareketlerinin siyasallaşması bölümünde sizden kısaca rica ediyorum; hangi eylemlerle bu siyasallaşmanın içine girdi öğrenciler? Masum öğrenci hareketlerini aşıp, siyasetin içinde kendilerini buldular. O arada ne istediler**?

Haşmet Atahan - Şimdi ayrıntısına girmeksizin ama, açıktan söylemek gerekirse; bizim 68 olarak, hatta bizden de önce başlamış olan petrolün millileştirilmesi istemi ile yapılan hareketler vardı. Toprak reformu yapılmasına yönelik istemler, çalışmalar ve hareketler vardı. "NATO'ya hayır", çerçevesi ile bir takım kampanyalar olmuştu. Keza "montaj sanayiine hayır", millî sanayi ve ağır sanayi oluşturulması şeklinde söylemler vardı.

"Onlar ortak, biz pazar" şeklinde sloganlaştırılmış Ortak Pazara hayır çerçevesinde bir takım çalışmalar vardı. İşte gençlerin zaman içerisinde giderek yaygınlaşan ve derinleşen işçilerle dayanışması, grevlere, işgallere, direnişlere katılması; köylülerle kaynaşması, toprak işgalleri tütün, çay, haşhaş, fındık mitinglerine katılma çerçevesi içerisinde bir öğrenci hareketlerinin gelişme süreci ve siyasallaşma süreci yaşandı.

Hulki Cevizoğlu - **Peki o tarihte öğrencilerin istediği, öğrencilerin siyasî istekleri arasında yer alan "NATO'ya hayır" yani NATO'dan çıkalım anlamında değil mi? O tarihte zaten NATO'nun içindeyiz. 1951'de mi girdik NATO'ya**?

"Montaj sanayine hayır"; Montaj sanayine hayır olmamış kısmen ya da belli oranlarda montaj sanayi yapılıyor. Örneğin kendi uçağımızı kendimiz yapıyoruz şimdi. Ama Türkiye'de monte ediyoruz, bir kısmının parçalarını da üretiyoruz. Ama "Ortak Pazara Hayır", Ortak Pazara şimdiki adıyla Avrupa Birliği'ne giremedik. O, o isteklerin bir sonucu mu? Yoksa Türkiye henüz siyasiler tarafından hazırlanamadı mı? Yani sizin başarınız mı bu, Ortak Pazara girememe?

Haşmet Atahan - Kendimize yapmadığımız şeyleri vehmetmek

gibi bir durumda olmamız...

Hulki Cevizoğlu - **Peki sizin gençliğinizde neleri yaptınız? Bu saydığınız isteklerinizin içerisinde hangisi gerçekleşti**?

Haşmet Atahan - Şimdi bu yaptığımız çalışmalar bir defa halk katmanları içerisinde belli bir bilinçlenme ve derin etkiler bırakmıştı. Özellikle ordu içerisinde, -demin ben gene kullanacağım- ordu gençliği içerisinde ciddi belli rözonanslar...

Hulki Cevizoğlu - **Ordu gençliğinden kastınız, genç subaylar demek mi? Ya da Harp Okulu öğrencileri demek mi**?

Haşmet Atahan - Genç subayları kastediyorum. Çünkü ben zaman içerisinde daha da ileri tartışacağız, değerlendireceğiz. Ben gençliği çok ayrı olarak görmüyorum. Sivili ile, askeri ile aşağı-yukarı genelde belli bir rözenansı kendi içerisinde belli farklılıklar olsa bile aşağı-yukarı genel mecrayı yakalayabiliyorlar. O anlamda bazı faydaları olmuştu, bazı etkileri olmuştu.

Petrolün millileştirilmesi olmadı ama, bizim kendi petrolümüzün daha verimli şekilde işletilmesi konusunda millî kuruluşlarımızın daha rahat çalışma ortamları uygun şartlar sağlanmıştı. Tabiî biraz sonra zaman içerisinde...

Hulki Cevizoğlu - **Toprak reformu yapılması istemi**...

Haşmet Atahan - Toprak reformu ne yazık ki olmadı. Tabiî ki o zamandan bu zamana şartlarda belli değişikler oldu. Hâlâ bence özü değişmemiştir. O günkü şartlarda toprak reformunu bir ölçüde İsmet İnönü'nün başkanlığındaki kabine ciddiye almaya çalışmıştı.

Hulki Cevizoğlu - **Toprak Reform Müsteşarlığı kuruldu. Gerçi pek fazla bir şey yapmadı. Sonra Tarım Reformu'na dönüştürüldü**.

NATO'ya hayır isteği, Varşova Paktı kalkmasına rağmen NATO devam ediyor. Demek ki, bu da gerçekleşmedi.

Haşmet Atahan - Hâlâ devam ediyor.

Hulki Cevizoğlu - **Ortak Pazara hayır**.

Haşmet Atahan - Avrupa Birliği şekline dönüştü. Bu tabiî bizim solcularımız arasında bile çok ciddi tartışmalara yol açıyor. Kimi solcularımız bir anlamda belki de kurtuluşu Avrupa Birliği'ne entegre

olmakta görecek boyutlara gelmiş. Bu da başlı başına tartışma konusu..

Hulki Cevizoğlu - **İngiltere'de İşçi Partisi iktidara geldi. Ama onlar Ortak Pazarın en güçlü ülkelerinden biri. Bu bağlamda sosyalist görüş açısından nasıl bakıyorsunuz olaya? Ortak Pazara girmek gerekir mi**?

Haşmet Atahan - Ben kendi adıma söyleyeyim.

Hulki Cevizoğlu - **Yani Avrupa Topluluğu'na diyelim**.

Haşmet Atahan - Bu konuda çok farklı görüşler olabilir, vardır. Ben kendi adıma hâlâ milli kurtuluşçu çizginin devam etmesinden ve Türkiye'nin her şeyden önce bağımsızlığını ve özgürlüğünü ön planda tutmasından yanayım. Buna halel getirmeyecek şekilde belli birliktelikler yapılabilir, olabilir. Ama öncelikle Türkiye'nin çıkarlarının gözetilmesi gerektiği inancındayım. Bunlar yeteri kadar gözetilmeksizin Batı'nın istedikleri çerçevesinde belli bir giriş çalışmaları oluyor ve bunları da üzüntü ile karşılıyorum.

Hulki Cevizoğlu- **Peki telefon konuklarımıza dönelim. İyi geceler Sayın Celal Doğan**.

(Telefon konuğu)

CELAL DOĞAN (Dönemin Dev-Genç Üyesi) - İyi geceler efendim.

Hulki Cevizoğlu - **Evet, siz galiba, şu anda Gaziantep Belediye Başkanısınız ama, o dönemlerde Dev-Genç İstanbul Bölge Yürütme Kurulu üyesi idiniz. Biraz 68 kuşağının ne olduğunu sizden rica edelim. Sonra sizin o dönemde yaptığınız eylemlerle ilgili bir kaç sorumuz olacak**.

Celal Doğan - Ben önce bir şey düzelteyim. Haşmet Bey'e de iyi akşamlar diliyorum.

Haşmet Atahan - İyi akşamlar.

Celal Doğan - Benim Bölge Yürütme Kurulu üyeliğim olmadı. Ben DÖB üyesiydim. Dev-Genç üyesi idim.

Hulki Cevizoğlu - **Kaynaklar yanlış kaydetmişler. Zaten Deniz Gezmiş'in babası da "yazılanların çoğu doğru değildir" diyor. Demek ki bu da yanlış yazılmış**.

Celal Doğan - Evet yanlış olan bir iftiradır. 68 kuşağını, şöyle tarif

etmek gerekir; -sizin sorduğunuz soru çerçevesinde-yaşları 68'e denk gelenler var, doğrudur. Düşünceleri, yurtsever ve ilerici olanların katıldığı bir olgudur, doğrudur. Bilahare ileri süreçlerde, sosyalist etiğin etkisi altında bulunan kesimlerin katıldığı doğrudur. Bilahare ileri safhalarda Mao ve Che Guevera düşüncelerinin etkili olduğu kesimden Troçkistlerin de bulunduğu kesimlerin bulunduğu doğrudur.

Yani geçen süreç içerisinde çeşitli düzeylerinde etkisi altında kalan kuşağın global olarak değerlendirilmesi olarak baktığımız da, şu çıkıyor: Genelde ilerici ve yurtseverlerin ağırlıkta olduğu ama diğer kesimlerin de içinde bulunduğu bir kuşak. Böyle demek daha doğru.

***Hulki Cevizoğlu* - 68 kuşağının esin kaynağını saymış oldunuz**.

***Celal Doğan* -** Evet.

***Hulki Cevizoğlu*- Peki bu esin kaynağından sonra nereye doğru akış oldu, onu rica edelim**.

***Celal Doğan* -** 1968-69 yıllarındaki üniversite gençliğinin yurtsever, ilerici taraflarının yanında daha çok lokal öğrenci istekleri ağırlık basıyordu. Bunun 1970'lerde daha doğrusu 69 sonlarına doğru siyasallaşan günler de oldu. Öğrencilerin siyasallaştığı günlerde daha çok işçi kesimi ile entegre olması arzulandı. Bilahare köyde toprak işgallerinin entegre olduğu dönemler oldu.

1970 yılına kadar da üniversite gençliği genellikle bir bütün olarak hareket ediyordu. Ama. 1965'lerden başlayan bir hazırlıkla Komünizmle Mücadele Dernekleri, bilahare bahsettiğimiz Hürriyetçi Gençlik anlayışı içerisinde muhafazakar kesimdeki gençlerin de örgütlenme anlayışı siyasî iktidardan destek görerek geldi. Çünkü 1960 ihtilalinde gençliğin bütün olması, siyasî iktidarlarını rahatsız ettiğini biliyordu devletin birtakım güçleri ve siyasî iktidarlar.

O dönemde gençliği bölme arzusu ön plana çıkartılmıştı. Bu alanda çok ciddi başarılar elde edildi. Bilahare ülkücü olaylar daha sonra, Milliyetçi Hareket Partisi'nin güdümündeki komando öğrenci eylemleri gündeme geldi.

Yani 1970'lere doğru bir bütün olan gençlik, 1965'lerden başlayan bölme ile içerisine başka anlayışları çıkararak gençliği bölme anlayışı bir

noktada başarılı oldu.

1970 yılının Nisan ayına kadar içinde bulunduğum bir dönemde, daha doğrusu ben 73'te Gaziantep'e stajyer avukat olarak geldim. O döneme kadar başka bir takım tuzaklar da, daha doğrusu bir takım anlayışlar da aslında denenmek istendi. Örneğin Carlos Marigalla"nın ""Şehir Gerillası" kitabı tercüme edilerek, Beyoğlu'nda sokaklarda satılmaya başlandı.

Özellikle yine "Sosyalist Gençliğe" adlı 1968 gençliğin bölünmesini hedefleyen bir takım çalışmalar vardı. Mao çizgisi, milli demokratik devrim stratejisiyle çatışma isteyen arzu; uzun uzun çıkartılan dergiler. Devrimci Genç. Dev-Genç anlayışının da bölünmesine yönelik birtakım stratejilerdir onlar da başarılı oldu. Sonunda 1970'lerden sonra 12 Mart'la noktalanan anlayış Türkiye'de daha önce lokal olarak başlayan yurt sorunları ile ilgili gerçekten halisane, yurtsever, ilerici, çağdaş, demokrat anlayışın içindeki gençlik; belli bir takım noktalara doğru sürüklendi.

***Hulki Cevizoğlu* - Sayın Doğan, sizin sözlerinden bir çelişki ortaya çıkıyor. Yani siz çelişkili söylüyorsunuz anlamında değil ama, o dönem ile ilgili bir çelişki var**.

Siz, ordu-gençlik elele, milli cephede sloganları atıyorsunuz o tarihte. Ama buna rağmen sizi bölmeye mi çalışıyordu bazı güçler?

***Celal Doğan* -** Ben oradaki muhatabın ordu olduğunu söylemedim. O muhatap şuydu, açıkça görülüyordu; hem o dönemin siyasî iktidarından destek görüyordu, hem de gerçekten Türkiye'de hepimizin görmediği, Türkiye'yi idare eden bir takım güçler vardır, onlarla çok güzel Türkiye'de gençlik kesimini paramparçacık anlayışlarla ortaya koydular.

Nitekim, bundan 15-20 gün önce Sayın Necdet Menzir'in de açıkladığı bir olay oldu. Sabahleyin solcu gençliği vuran bir silahın, öğleden sonra bir ülkücü gençliğin elinde bulunduğunu ve hatta, ülkücü gencin öldürüldüğü silahla aynı balistik sonucu veriyor.

***Hulki Cevizoğlu* - Bu gerçek çok sonra, çok uzun yıllar sonra ortaya çıktı galiba değil mi**?

***Celal Doğan* -** Aslında sezilebiliyor. Ama, mani olmak belki mümkün değil. Tabiî bir şey daha söylemek gerekir. 1968'in koşullarıyla,

1970'in koşullarıyla, 1990 yılında onları değerlendirmek epey farklı.

***Hulki Cevizoğlu* - Mutlaka. Siz 29 Nisan 1969'u, Zafer Anıtı'nın önünü hatırlıyor musunuz**?

***Celal Doğan* -** 29 Nisan...

***Hulki Cevizoğlu* - 29 Nisan 1969 Ankara Zafer Anıtı'nın önündeydiniz siz**.

***Celal Doğan* -** Mümkündür. Tandoğan'da bir konuşma için gelmiştim.

***Hulki Cevizoğlu* - Evet. Orada ilk konuşmayı siz yapmıştınız. O konuşmada neler söylediğinizi hatırlıyor musunuz**?

***Celal Doğan* -** Tam hatırlamıyorum.

***Hulki Cevizoğlu* - Konuşma metniniz elimde yok. Ama siz o sırada bendeki kaynaklara göre Dev-Genç üyesi olarak Zafer Anıtı önünde bir konuşma yapıyorsunuz. Üniversite platformlarından çıkan gençler orada birikiyor. Daha sonra ODTÜ Öğrenci Birliği Başkanı sizden sonra konuşuyor. O sırada aranızda önemli bir insan var; daha ilerleyen dakikalarda bizim telefon konuğumuz olacak, Atila Sarp ve İlhan Selçuk vardı**.

***Celal Doğan* -** Doğrudur.

***Hulki Cevizoğlu* - Ama siz konuşurken "ordu-gençlik elele, milli cephede" sloganları atıyordu gençler. Hatırlayamadınız galiba aradan yıllar geçti**.

***Celal Doğan* -** Ben konuşmayı da, konuştuğumu hatırlıyorum da içerik olarak hatırlayamıyorum. Doğru 1970-1997. O günkü koşulları yüz defa da olsa söylüyorum. Yine aynı konuşmayı yaparım.

CELAL DOĞAN: "D.GEZMİŞ BENİM EVİMDE YAKALANDI"

Hulki Cevizoğlu - **Evet. Çok tarihi bir konuşma değildi demek ki. O günü ilgilendiren çok tarihi olsaydı unutmazdınız gibi geliyor bana. Ya da çok konuşma arasında kaynadı gitti**.

Siz Deniz Gezmiş'i de yakından tanıyorsunuz galiba. İsterseniz biraz da o dönemleri anlatın bize.

Celal Doğan - Sayın Gezmiş ile biz iki defa beraber tevkif olduk. Ben Sayın Gezmiş İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde benden alt sınıflarda bulunurdu kendisi. Arif Akbaşgil'in ölüm günü tanışmıştık ve bilahare 1968-1969 öğrenci eylemlerinde birlikte olmuştuk.

1969'un yılbaşı rektörlük işgali söz konusu olmuştu. Milli İşgal tabir edilen bir olaydır. Bu eylemin sanıkları olarak yakalanmıştık, 53 gün yatmıştık. Bilahare İstanbul Üniversitesi'nde bir başka olay olmuştu, yine bizi sanık saymışlardı o zaman. Çünkü yaşadığımız başka önemli olay vardı. İstanbul Valisi Vefa Poyraz'dı o zaman. Muzaffer Bey. Emniyet müdürü idi. Üniversite, işgal edilmişti. Biz 7 saat Deniz Gezmiş, Bozkurt Nuhoğlu ve 7 profesör işgalin kaldırılması için çaba sarf ediyorduk. Vefa Poyraz, Emniyet Müdürü'nü çağırdı ve "sanıklar kimdir?" dedi. Dedi ki; "Celal Doğan, Deniz Gezmiş, Bozkurt Nuhoğlu'dur, bunları söylemeye gerek yok" dedi. "İşte bunlar karşınızda oturuyor" dedi. O dönemde de sanıklar peşin ve daha sonra önyargıyla tesbit ediliyordu. O dönemde yine birlikte yargılanmış sonra da beraat etmiştik olaydan.

Bir gün babamın ve benim evde olamadığım bir dönemde Deniz, nasılsa Celal Doğan'ı aldılar beni almazlar diye, benim evimde yakalanmıştı.

Hulki Cevizoğlu - **Sizin evinizde yakalandı!**.

Celal Doğan - Evet.

Hulki Cevizoğlu - **Siz neredeydiniz o sırada**?

Celal Doğan - Ben o zaman cezaevindeydim.

Hulki Cevizoğlu - **Anlayamadım**.

Celal Doğan - Sultan Ahmet Cezaevi'ndeydim.

Hulki Cevizoğlu - **Siz cezaevindeydiniz ama, sizin evinizde Deniz Gezmiş mi saklanıyordu**?

Celal Doğan - Evet.

Hulki Cevizoğlu - **Peki, Deniz Gezmiş herhalde tesadüfen sizin evinizde saklanmıyordu**?

Celal Doğan - Benim çok iyi arkadaşımdı. Birlikte kalıyorduk. Çok zaman uğrardı.

Hulki Cevizoğlu - **Deniz Gezmiş'in o sırada sizin evinizde saklanması konusunda kararı siz mi vermiştiniz, yoksa siz cezaevinde olduğunuz halde bir başka şekilde mi karar verildi**?

Celal Doğan - Bana da sorsaydı kalırdı kendisi de gelirken çok rahat gelebilirdi, hiç mahsuru yoktu yani.

Hulki Cevizoğlu - **Anladım ama, nasıl oldu olay**?

Celal Doğan - Ben yoktum evde. Cezaevinde olduğum için, bizim evde kal diye ısrar edecek şansım yoktu yani.

Hulki Cevizoğlu - **Sizin için de sürpriz oldu galiba**?

Celal Doğan -Evet.

DEV-GENÇ'Lİ DEV GİBİ Mİ?

***Hulki Cevizoğlu* - Peki o tarihte Dev-Genç ile ilgili; -Dev-Genç üyesi olduğunuza göre bunu rahatlıkla söylersiniz- Dev-Genç olarak gittiğiniz bazı toplantılarda, mesela Gaziantep'in köylerinde "selamünaleyküm" diyordunuz, köylülerle kaynaşmaya çalışıyordunuz. O tarihte halktaki, halkın nazarındaki Dev-Genç tipi neydi? Biraz sizin tipinizle bağdaştırarak örnek verirseniz; hatırlıyorsanız tabiî**...

***Celal Doğan* -** Siz bana bir espriyi hatırlatmak istiyorsunuz. Şimdi ben köy kökenliyim. Gaziantep'in köylerinden birinde doğdum. Hâlâ ailemin çoğu da orada oturur. O nedenle yetişme tarzımız neyse o şekilde köylüye hitab etmek kültürü içerisinde büyüdüm. Yoksa köylüleşme, köylüye şirin görünme gibi bir anlayışım söz konusu değildi.

***Hulki Cevizoğlu* - Affedersiniz, devam edeceksiniz ama bazı kaynaklarda o dönemin gençlik liderleri şunu söylüyorlar: "Biz üniversitede okurken Cumhuriyet Gazetesi okurduk ama, babamız Tercüman Gazetesi okurdu. Biz okula yeni başladığımız zaman Cumhuriyet 'Gazetesi'nin içine Tercüman'ı koyarak okurduk. Sonra para vererek Cumhuriyet Gazetesi aldığım için, ya bakalım bu gazetede ne yazıyor diye diye Tercümanı bıraktık Cumhuriyet'e döndük" diyenler var**.

Böyle bir ortamda sizin selamünaleyküm demeniz; -çünkü o tarihte Tercüman okuyan bir gencin devrimcilerin arasında barınması pek mümkün değildi- ama selamünaleyküm diyen bir Dev-Genç'linin barınması nasıl oluyordu?

***Celal Doğan* -** Şimdi bu belgelerin, dokümanların çoğu, spekülatif olaylar. Bizim çok yakın arkadaşımız selamünaleyküm, merhabayı doğal olarak kullanırdı. Çünkü bizim kullandığımız dil budur. Yani Anadolu'daki dil budur.

***Hulki Cevizoğlu* - Devrimin selâmı yerine, Arapça selâm veriyordunuz**.

***Celal Doğan* -** Tabiî onu da kullanıyorduk. Şimdi köylerimizde, doğduğumuz yerde yine insanlar, bir odaya girince selamünaleyküm

derler. Daha değişik yerlerde hayırlı günler falan denir. Bu değişik bir anlayış.

Belediyeye giren insanların yapısına da bakıyorsunuz, biraz daha muhafazakar ise selamünaleyküm diyor, daha moderni iyi günler diyor veyahut da hayırlı günler diyor. Bu nedenle bizim insanımızın doğal olarak kullandığı bir tercihin bir başkasına şirin görünmek gibi bir anlayış söz konusu değildi. Bizim doğal yapımızda olan bir şeydi bu. Gaziantep'in köylerinde fıstık mitingi yaptık biz. Rahmetli Yusuf Aslan da o zaman gelmişti. Atila Sarp da gelmişti. Gaziantep'in 143 parça köyünü biz yaya dolaştık o zaman. Devletin bütün marifetine rağmen Gaziantep'te 15-20 bin kişilik miting yapıldı, fıstık mitingiydi bu.

***Hulki Cevizoğlu* - Tarihini hatırlıyor musunuz**?

***Celal Doğan* -** 1970 olması gerekir.

***Hulki Cevizoğlu* - Evet, 5 Ağustos 1970. Ne yaptınız o mitingden sonra**?

***Celal Doğan* -** Üreticinin taleplerini dile getiriyorduk ve daha çok fıstık taban fiyatları, ürün taban fiyatlarının üzerinde duruyorduk herhalde. Asıl amaç oydu. Üreticinin sorunlarına yönelmiş bir gençlik durumuna gelmiştik o zaman.

***Hulki Cevizoğlu* - Köye gittiniz, köylüleri bir odada topladınız ve "biz Dev-Genç'iz "dediniz konuşmaya başladınız ama, köylüler sizden önceki gelen Dev-Genç'lilere ne dediler? Hatırlıyor musunuz**?

***Celal Doğan* -** Ben ona dikkat etmedim ama siz başka bir anımı anlattırmak istiyorsunuz galiba.

***Hulki Cevizoğlu* - Peki onu anlatın**.

***Celal Doğan* -** Kuzuyatağı köyüne gitmiştik biz. Gece saat 3'te kapı çalındı. O zaman tabiî elektrik de yok. Lamba ışığında uyuyorsunuz. O saatte gelenin jandarma olması düşünülüyor yani, demokrasinin olduğu bir ülkede sütçü olarak beklemiyoruz biz. Büyük bir ihtimalle jandarma olduğunu düşündük. Fakat kapıyı çalan Çoban Ali çıktı. Evin sahibi "ne istiyorsun abi" dedi, "ben Dev-Genç'i göreceğim" dedi. Dedi ki "uyuyorlar" dedi. Bunun üzerine "ille de göreceğim, davarları dağda bıraktım geldim görmek zorundayım" dedi. Ali'yi aldılar içeriye, lambayı kaldırdılar. Ali yukarı baktı "hakikaten Dev-Genç" dedi. Yani küçük bir

adam olsaydı Dev-Genç Ali'nin gözünde yok olacaktı.

***Hulki Cevizoğlu* - Benim anlatacağım olay da buna benzer ama, başka bir yerde geçen olaydı. Siz o sırada köydeki kapılardan, biraz cüsse olarak yapılı olduğunuz için, eğilerek girdiğiniz için "hakiki Dev-Genç'li geldi" diyorlarmış değil mi size**?

***Celal Doğan* -** Köylerde çoğunun kapısı küçüktür biliyorsunuz.

***Hulki Cevizoğlu* - Peki efendim o dönemle ilgili sizin ekleyecekleriniz var mı? Varsa alalım, yoksa devam edelim**...

***Celal Doğan* -** Evet bu işin magazin tarafı oldu. Şunu eklemek istiyorum ben: 1968 gençliği ülke sorunlarına eğilmeyi görev bilmişti gençlikte. Hem kendi sorunları, hem de ülke sorunları ile iç içe girmişti. Siyasallaşması konusu tartışılabilir tarih içerisinde. Hatta gençliğin işlevi meselesi bir defa bugünün koşulunda tekrar tartışılmalı. Bize biçmiş olduğu, bir anlayıştaki fonksiyonun tartışılması gerekir.

O günden bu yana geldiğimiz de şu anda değerlendirmeyi şöyle yapmak lazım: Gençliğin ülke sorunlarını bilmesi doğaldır. Bilgi sahibi olması doğaldır. Ama ülke sorunların çözmeye talip olması fonksiyonel olarak yanlıştır ve doğru değildir. Bu yapılamazdı.

Bir başka önemli konu: Hoşgörü egemen olmalıdır. 1968-69'larda gerek sağ ve gerek sol öğrencilerde demokratlık pekiyi eylem değildi. Kendi zihniyetinden olmayanlara çok iyi gözle bakılmazdı. Bunun demokrasinin bir sonucu olarak ortaya çıkmadığı, zaruri olarak ortaya çıktığını görüyoruz.

Onun için ben bugünkü gençlerimize hoşgörünün egemen olmasını, birbirlerini anlamalarını, birbirlerini kabullenmelerini; düşünceler farklı olsa bile birlikte yaşamak zorunda olduklarını bilmelerini öneriyorum ve şiddetin de hiç bir şey getirmediğim hep birlikte görüyoruz.

***Hulki Cevizoğlu* - Evet. Siz o dönemlerle ilgili; diyorsunuz ki, demokrasinin aslında istekler doğrudur ama, gençler bilmeden bir bubi tuzağına doğru sürüklendiler. Hatta bubi tuzağına bastırıldılar diyorsunuz galiba**?

***Celal Doğan* -** Biraz doğru tarafı var. 1970 yıllarına doğru ben rahmetlik Deniz ile de Cihan'la da konuşmuştum. Biz şu kanıya varmıştık: "Türkiye'de halktan ayrı bir şey yapılmaz.'*

Hulki Cevizoğlu - **Halka rağmen bir şey yapılmaz**.

Celal Doğan - Yapılmaz ve bu doğru değildir. Ama ne yazık ki 12 Mart'tan önceki bir takım eğilimler, düşünceler, düşünce sahipleri gördüğümüz kadarı ile bu eylemlerin devam etmesini istediler. Bu devam edilmesinin altındaki gerçek Türkiye'yi bir başka militarist anlayışa kaydırmak da olabilirdi. Bu sonuçta başarılamadı.

Hulki Cevizoğlu - **"Halka rağmen bir şey yapılmaz, onu gördük" diyorsunuz ama, 68 kuşağının en büyük yanlışlarından birisi -pek çok insanın kabul ettiği gibi- eylemlerden koparak kendilerini silaha başvurur halde bulmaları ve silaha başvurdukça da banka soygunları ve işte karşılıklı çatışmalar içine girdikleri zamanda kendilerini birden bire en büyük dayanakları olacak olan halktan uzaklaşmış bulmaları galiba değil mi**?

Celal Doğan - Tespitiniz doğru.

Hulki Cevizoğlu - **Bu tesbit bana ait değildi zaten**.

Haşmet Atahan - Ben genelde de bir şey söylemek istiyorum. Genel söylediklerimden bir yanlış anlama olabileceği şeyi ile müdahale etmek istedim; izninle öğrenci hareketleri çerçevesini aşarak, deminde konuşmuştuk sen müdahale ettin. İşçi sınıfı ile belirli bağlantı buldun, köyde bizzat sen kendi yörende çok yoğun aktif mücadelelerin oldu, oradaki bazı anılarını anlattın ama, asıl bence köylülerin gençlikten beklentileri, gençlerle kaynaşmaları, gençlerin belli ölçüde önderlik etmeleri konusunu biraz işlersen sanıyorum iyi olur. Bence yanlış olan gençlerin bu tür hareketlere girmesi değil, -ki senin de bunu söylediğini zannetmiyorum- olaya bir siyasî parti misyonuna dönülecek şekilde daha sonraki tırmanışlarıdır. İkisi birbirinden....

Celal Doğan - Evet. Aydınlatmak başka bir şey, çözmeye talip olmak başka bir şey. Benim altını çizmek istediğim konu şuydu: Gençlik ülke sorunlarını bilecek, insanı ile, işçisi ile köylüsü ile bağ kuracak, belki onlara öncü görevi yapacak ama çözmeye talip olmayacak. Yani partileşmeyecek, yanlışlık orda.

Hulki Cevizoğlu - **Ama o tarihte talep eder konumdan, çözümleyici konuma sokmuşlardı**.

Celal Doğan - Böyle bir eğilime doğru gidiyordu...

Hulki Cevizoğlu - **Ama hata da orada başladı galiba**.

Celal Doğan - Bence hatadır.

Hulki Cevizoğlu - **Peki efendim çok teşekkür ediyorum size. İyi geceler, sağ olun**.

Celal Doğan - Ben teşekkür ederim, iyi yayınlar dilerim efendim, sağ olun.

Hulki Cevizoğlu- **Diğer hattımızda da Hasan Yalçın var. İyi geceler Sayın Yalçın**.

(Telefon konuğu)

HASAN YALÇIN **(FKF** Yont. **Kur.** Üyesi, İTÜ Öğrenci Bir. Bşk) - İyi akşamlar, Sayın başkana da selâmlar, saygılar sunuyorum.

Haşmet Atanan - Teşekkür ederim, iyi akşamlar Hasan.

Hulki Cevizoğlu - **Evet, 68 kuşağı ile ilgili sizlerin temel görüşlerinizi alalım, sonra sizin yaptıklarınıza gelelim**..

Hasan Yalçın - Sesinizi tam duyamıyorum.

Hulki Cevizoğlu - **68 kuşağının tanımlamasıyla, varsa hataları nedir, onları sizden rica ediyorum. Sonra da o dönemde sizden yaptıklarınızın değerlendirmesini rica ediyorum**.

Hasan Yalçın - Şimdi Hulki Bey, öncelikle dünkü 1 Mayıs ile ilgili bir düzeltme yapmak ihtiyacındayım, onu söylemeliyim. Dünkü 1 Mayıs'ta Mustafa Kemal'in resmi de taşındı, Mustafa Kemal'in sözleri de taşındı.

Hulki Cevizoğlu - **Hangi grup taşıdı? Onu**...

Hasan Yalçın - İşçi Partisi'nin kortejinde hem Mustafa Kemal'in resmi vardı, hem de Cumhuriyet Devrimi kanunları uygulansın pankartları vardı.

Hulki Cevizoğlu - **Belli bir grubun varmış demek ki**.

HASAN YALÇIN: "ATATÜRK VE BAYRAĞA SALDIRANLAR 68'İN DEVAMI DA DEĞİL, ADAM DA DEĞİL"

Hasan Yalçın - Evet. Bu Türkiye çapında yürütülen bir kampanyadır aslında. 1996 Kasım'ından buyana yürüyen bir kampanyadır. İşçi Partisi, bu pankartları ve Atatürk resimlerini taşımıştır. Hatta bazı gruplar, bu nedenle İşçi Partisi kortejine müdahale etmek istemişlerdir ve bazı olaylara yol açmışlardır.

Hulki Cevizoğlu - **Evet. Ama orada şöyle bir durum ortaya çıkmıyor mu? Sayın Haşmet Atahan'ın söylediği gibi, 68 kuşağı Atatürk'ten, Mustafa Kemal'den yola çıktı. "Mustafa Kemal'in bağımsızlık, ulusal bağımsızlık görüşlerinden etkilendi" dedi. Ama bugün gelinen nokta, burada belli bir grubun görüşünü eleştirmek değil ama, genel olarak gelinen noktaya temas etmek önemli**;..

Hasan Yalçın - Bugün 68 kuşağını Hulki Bey, şeyden ayırmak lazım. 68 kuşağını bugünkü Atatürk resmine, kürsüye, bayrağına saldıran grupların çizgisinden ayırmak lazım. 68 kuşağı ile ilgili söyleyeceğim, 68 hareketi ile ilgili bir değerlendirme yapacağım ancak, şunu tesbit ediyorum şimdi: 68 kuşağının ruhunu taşıyanlar bugün meydanlarda Atatürk resmini de, Cumhuriyet devrimlerinin, kanunlarının uygulanmasını isteyen pankartlarını taşımışlardır ve her türlü saldırıyı göğüsleyerek bunu yapmışlardır.

Özetle şunu söylüyorum; bugün Atatürk'e, Türkiye Bayrağı'na saldıran insan, grup veya çizgi, 68'in devamı olamaz. Hatta adam bile olamaz.

Bunu net olarak, altını çizerek söylüyorum; 68, özetle bağımsızlık demektir. Bugün bağımsızlık davasında sarı çizmeli hiç kimsenin 68'in devamıyım demeye hakkı yoktur.

Aslında bugün bu tür saldırılara girişenler, 68 davasından kopmuşlardır. 68 ile alakaları yoktur.

Haşmet Atahan - Öyle bir iddiaları da yok zaten.

Hasan Yalçın - Öyle bir iddiaları da yok. 68'i de zaten

rededi yorlar. Hatta 68'in en önemli gençlik liderlerinden Deniz Gezmiş'i de beğenmiyorlar, onu da Kemalist diye suçluyorlar, Kemalizm'i de suçluyorlar. Türkiye tarihinin en büyük devrimi olan Cumhuriyet devrimini suçluyorlar. Kurtuluş Savaşımız'] suçluyorlar. Kurtulamayış savaşı diye onu eleştiriyorlar. Bunların 68 ile hiç bir alakası yoktur.

68'leri dünkü 1 Mayıs'ta Atatürk resmini taşıyan. Cumhuriyet devrimi kararlarının uygulanmasını isteyen pankartlar taşıyanlar temsil etmişler, 68, odur.

Bugün Türkiye insanın çok büyük bir kısmım temsil etmektedir bu talepler. Türkiye inşam bugün Türkiye bayrağına saldırılmasını tasvip etmez. Atatürk'e saldırmasını tasvip etmez.

Dolayısıyla bu saldırıyı yapanlar, Türkiye halkından kopmuş, marjinal küçük gruplardır ve bunlar içlerine sızdırılmış olan provokatörlerin yönlendirmesi ile hareket etmektedirler. Bunu net olarak tesbit edilmesi çok önemlidir.

Şimdi ben 68 ile ilgili değerlendirmeme geçiyorum, izin verirseniz.

Hulki Cevizoğlu - **Buyurun**.

Hasan Yalçın - 68, başlıklar halinde şudur: 68 Türkiyelidir. Yani dünyanın şurasından, burasından, Che Guevera'dan, Marigella'dan etkilenmiş, veya Fransa'daki gençlik hareketinden etkilenmiş bir hareket değildir. Özbeöz Türkiyelidir. Türkiye toprağından fışkırmıştır.

27 Mayıs olmuştur, daha sonra 1964-65'lerde millî petrol millî maden mücadelesi vardır. Daha sonra öğrenci hareketi Amerika'yı karşısına almıştır, haklı olarak. NATO'ya karşı çıkmıştır. Türkiye'ye gelen Amerikan 6. filosuna karşı çıkmıştır. "Kahrolsun Amerikan Emperyalizmi, tam bağımsız, gerçekten demokratik Türkiye" sloganları yükseltmiştir. Bu tamamen Türkiye'nin toprağından fışkıran bir harekettir. Tabiî bunun altını net olarak çizmek lâzım.

Hulki Cevizoğlu - **Sayın Yalçın, peki, Paris'te başlayan öğrenci hareketleri sırasında Fransız öğrenciler de "Amerika'ya hayır" sloganları atıyorlar mıydı**?

Hasan Yalçın - 68'de tabiî. Almanya'da da, Fransa'da da öğrenci hareketleri yükselmişti. Dünya çapında devrimci bir tarzda yükseliyordu. Her ülke kendi koşullarından hareketle devrimci gençlik hareketine sahne

oluyordu.

***Hulki Cevizoğlu* - Sloganları neydi onların**?

***Hasan Yalçın* -** Onların da demokratik üniversite, Amerika'nın tabiî buna karşı çeşitli tanıklar, bunları söylüyorlardı. Tabii bunu Türkiye'de daha eskiden yapmamış değil, dünya bir bütündür ve tabii ki, gençlik hareketi birbirinin deneyiminden yararlandı.

Ama bizim gençlik hareketimiz, 1968 hareketi, Türkiye'nin kendine öz davalarından hareket etti. Demokratik üniversite talebi görüşüldü. Türkiye'nin üniversitesi demokratik değildi. Siz söylediniz bugün YÖK var. Gençliğimiz çok daha ağır koşullar altındadır. Ama ağır koşullar altında oluşu 68'in talebinin ne kadar önemli olduğunu da gösteriyor. Demokratik üniversite talebi şimdi çok daha geçerlidir. Dolayısıyla 68'in talebi bugün yaşamaktadır.

Bu bizim özbeöz Türkiyeli talebimizdir. Türkiye, Amerika'ya bağımlıydı, bugün çok daha bağımlıdır. Türkiye'nin Başbakan Yardımcısı (Tansu Çiller'i kastediyor) Amerikan vatandaşı ve Amerikan memurudur. Bu noktaya gelmiştir Türkiye. Ama 68'in kaldırdığı bayrak, işte o kadar önemlidir. Yani o günden gençliğimiz isyanı dillendirmiş ve bu bayrağı yükseltmiştir.

68, Türkiye'lidir. İkincisi, 68 bağımsızlıkçılıktır. Mustafa Kemal temasıyla, bağımsızlık teması, bu 68'in grubunun özünde vardır.

68'in en önemli devrimci gençlik liderlerinden biri olan Deniz Gezmiş, en önemli eylemini Samsun'dan Ankara'ya Türkiye bayrağını taşıyarak yaptı ve gideceği yer, Anıtkabir'di. Rejimi Anıtkabir'e şikayet etmek için Deniz Gezmiş Samsun'dan yola çıkıp yürüyüp geldi buraya.

Şimdi 68'in bu devamı..

68 HAREKETİ MUSTAFA KEMAL'LE YOLA ÇIKIP MARKSİZM-LENİNİZM'E Mİ ULAŞTI?

***Hulki Cevizoğlu* - Peki Sayın Yalçın, önemli bir tarihe işaret ettiniz, doğrudur. Deniz Gezmiş, o sizin sözünü ettiğiniz yürüyüşü 30 Ekim 1968'de yaptı. Mustafa Kemal ile yola çıktı ama, Marksizm ve Leninizm'e kalmadı mı? Mustafa Kemal ile yola çıkarak, Mustafa Kemal'le mi devam etti? Marksizm'e, Leninizm'e mi ulaştı**?

***Hasan Yalçın* -** Şimdi şunu söylüyor; bir kere şu tesbit edildi. 68, dediğiniz olayı 1970'li yıldan ayırmak lâzım. 1970 başka bir olay, onu söyleyeceğim. Ayrıca sizin sürekli olarak program içerisinde konuyu getirmek istediğiniz bir nokta vardı, ona değineyim önce.

***Hulki Cevizoğlu* - Bir yere getirilmeye çalışan sistem nedir? Şuradan çıkarak onu ısrarla soruyorum. Deniz Gezmiş idama giderken attığı slogan -yanlışsam beni düzeltin- "Yaşasın Marksizm'in, Leninizm'in, yüce ideolojisi" diyordu. Yani son noktada -burada bir yanlış varsa lütfen düzeltiniz- bu sloganla bitiyor. Ama ilk hareketi Deniz Gezmiş'in 30 Ekim 1968'de adı da belli, "Emperyalizme Karşı Tam Bağımsız Mustafa Kemal Yürüyüşü". Yani o zaman 'Mustafa Kemal Yürüyüşü' diye başlıyordu 1968'de. Ama işte 71-72'de Marksizm'in, Leninizm'in yüce ideolojisine dönüşüyor. Onun için**...

***Hasan Yalçın* -** Ben sizin sözünüzü anladım. Yani *Deniz Gezmiş ile ben öldüğü saate kadar birlikte hapisleydim.* Savunması da vardır, yayınlanmıştır. Deniz Gezmiş; öldüğü ana kadar bağımsızlıkçıdır ve idam sehpasında da 'Kahrolsun Amerikan emperyalizmi, bağımsız Türkiye' demiştir. Ama, tabiî ki. Deniz bilimsel sosyalisttir. Ayrıca şunu da söyleyeyim; biliyorsunuz ki. Deniz bilimsel sosyalist olduğu için bu kadar bağımsızlıkçıdır.

Bugün Türkiye'de bilimsel sosyalistlerden daha bağımsızlıkçı birisi var mı? Türkiye'nin Doğru Yol Partisi mi daha bağımsızlıkçı? Anavatan Partisi mi daha bağımsızlıkçı? Refah Partisi mi daha bağımsızlıkçı? Bunların hepsi Türkiye'nin ekonomisini IMF'ye teslim etmediler mi? Dünya Bankası'na teslim etmediler mi? Türkiye'nin bilimsel sosyalistleri dün de, bugün de Türkiye'nin bağımsızlığına, Türkiye'nin Millî Kurtuluş

Savaşı'na, Türkiye'nin Mustafa Kemal'ine sahip çıka gelmişlerdir.

Deniz Gezmiş'in sosyalist olduğunu kim nerede biliyor? Deniz Gezmiş, sosyalistin hasıydı. Sosyalistin hası olduğu için de bağımsızlığa sahip çıktı. Bu sebeple sahip çıkabildi. Mustafa Kemal'in bayrağını Samsun'dan Ankara'ya taşımasının sebebi, onun sosyalist olmasıdır. Yoksa, mesela o zamanın Hür Düşünce Derneği'nin Başkanı taşımış mı Ankara'ya Samsun'dan bayrağı? Böyle bir şey yok. Ama aslında fikir demek, 68 demek, Türkiye'nin bağımsızlığım savunması demektir. Bunun özünde de sosyalistler vardır. Deniz Gezmiş de bir sosyalisttir.

***Hulki Cevizoğlu* - Ben size şöyle bir soru sorarsam yanlış sormuş olur muyum**?

***Hasan Yalçın* -** Hayır.

M.KEMAL SOSYALİST MİYDİ?

***Hulki Cevizoğlu* - Mustafa Kemal, sosyalist miydi**?

***Hasan Yalçın* -** Mustafa Kemal'in sosyalist olmasına gerek yok. Mustafa Kemal'in sosyalist olduğunu da kimse söylemedi. Ama sosyalistler, kendi tarihlerindeki devrimci, ilerici, bağımsızlıkçı, halkçı bütün değerlere sahip çıkarlar, sahip çıkmışlardır onların sosyalist olmalarının gereği de bu.

Bugün Türkiye'de bakın Mustafa Kemal'e tüm gençler sahip çıkıyor. Türkiye'nin sosyalistleri bu tarih içerisinde, 70 yıllık tarih içerisinde daima bağımsızlığa ve Kurtuluş Savaşı'na sahip çıkmışlardır. Ama sosyalistin dışında herkes; bugün Cumhuriyet devrimi kanunlarının uygulanmasını isteyen bazı kesimler dahil, Mustafa Kemal'in laiklik ilkesinin ayaklar altına alınmasına yol açan tedbirlere omuz vermişlerdir. 1971, 12 Mart darbesi, 1980 12 Eylül darbesi, işte bunlardır.

***Hulki Cevizoğlu* - Peki kusura bakmazsanız**...

***Hasan Yalçın* -** O zaman Mustafa Kemal'e sahip çıkarak şeriata sahip çıkmışlardır. Mustafa Kemal'in ayrıca sosyalist olmasına gerek yok. Onun yaptıkları yeterlidir, onun büyük bir insan olması için.

***Hulki Cevizoğlu* - Elbette ama Sayın Atahan da söyledi; Mustafa Kemal'i büyük bir yere oturtup, büyük bir değer olarak kabul etmek tamam. Onu yaptı. Ama daha sonra başka noktalara ulaştı**..

***Hasan Yalçın* -** Ben size şunu söyleyeceğim Hulki Bey;

***Hulki Cevizoğlu* - İzin verirseniz şunu ben o arada sorayım, siz unutmayın, sizin notlarınız önünüzdedir**.

***Hasan Yalçın* -** Evet.

***Hulki Cevizoğlu* - Kusura bakmazsanız şu soruyu da sorayım size. Laiklikten söz ettiniz. Mesele Marx, Lenin, Mao laiklikle ilgili ne söylemiştir. Kendi ülkelerinde bir laiklik var mıydı? Şimdi Türkiye'de bu tartışılıyor. Ama 68 kuşağının belli bir tarihten sonra geldiği nokta, bu saydığım isimlerin ideolojisi idi. Bu soru felsefi olarak yanlış değilse cevabınızı rica ediyorum**.

Hasan Yalçın - Şimdi cevap veriyorum ona. Bakınız meseleyi Marksla Atatürk'ün karşılaştırılması veya Mao ile Atatürk'ün karşılaştırılması gündemine çekmemek lazım.

Hulki Cevizoğlu - **Yine de cevap verin**.

Hasan Yalçın - Tabiî vereceğiz. Cevap vermek için bu başlığı yapıyorum. Hiçbir soruyu cevapsız bırakmak için bir dolambaçlı laf söylemem. Yalnız şunu söyleyeyim bunlar büyük devrimcilerdi. Bunlar sadece Lenin, sadece Rusya'nın devrimcisi değildir. *Bakın Lenin, Mustafa Kemal'in silah arkadaşıdır.* Lenin'in yaptığı devrimle, Mustafa Kemal'in yaptığı devrim; birlikte, omuz omuza, dayanışma halinde emperyalizme karşı durmuşlardır.

Hulki Cevizoğlu - **Nerde silah arkadaşı oldular**.

Hasan Yalçın - Ve, bakın bir şey söyleyeyim; geçen gün biz Aydınlık'ta yayınladık bunu. Mustafa Kemal Meclis'te Lenin'in ölümü üzerine çekilecek başsağlığı konusunda bir konuşma yapar. O konuşmayı herkesin okumasını dilerim. O kadar vecizdir, o kadar güzeldir ve o kadar büyük bir saygıyı ifade eder.

Özellikle o zor şartlarda Sovyet devrimiyle, Mustafa Kemal'in Kurtuluş Devrimi, Cumhuriyet Devrimi, omuz omuza vermişlerdir. Bu olmasaydı başarı kazanamazlardı zaten.

Hulki Cevizoğlu - **Anladım ama, benim sizin sözlerinden anlayamadığım bir nokta var. Atatürk ile Lenin silah arkadaşıydı dediniz. Silah arkadaşlığı kavramından, siz bizim anladığımızdan başka bir şey mi anlıyorsunuz**?

Hasan Yalçın - Silah arkadaşı şu: Aynı fikirde emperyalizme karşı, aynı dönemde birbirlerine yardım ederek savaşmışlardır.

Şimdi laiklik meselesine gelince; laiklik meselesi de şudur: Sosyalist ülkelerde bugün Azerilerle konuşuyoruz, Gürcülerle konuşuyoruz, Sovyetler Birliği dağıldı. Oradan gelen birçok insanla görüşme imkanımız oluyor. Sovyetler Birliği'nin sosyalizmin şartlarında ne gibi dinsel baskıya maruz kalmıştır insanlar. Tabiî ki, Sovyetler Birliği; hem sosyalist, hem laik bir ülkeydi. Bugün Çin sosyalist bir ülke, laiktir.

Ama tartışmayı 68 ruhundan oralara taşımayalım isterseniz.

Hulki Cevizoğlu - **Anladım, peki son bir soruya cevap verin,**

orayı kapatalım.

Hasan Yalçın - Evet. Yani buralarda sosyalizmin veremeyeceği bir şey veya yüzünü önüne eğdiği bir durum yoktur.

Hulki Cevizoğlu - **Peki şunu sorayım. O bölümü kapatalım**.

Hasan Yalçın - Efendim?

Hulki Cevizoğlu - **Bir soru daha sorayım, o bölümü kapatalım, biz 68'e dönelim**.

Hasan Yalçın - Evet. 68'e dönelim bence..

FETHULLAH GÜLEN'İN ŞERİATI

***Hulki Cevizoğlu* - Sovyetler Birliği laik bir ülkeydi diyorsunuz. Sovyetler Birliği'nde din var mıydı? Hangi din vardı, var ise**?

Hasan Yalçın - Sovyetler Birliği Devleti, laik bir devlet olduğu için herhangi bir dine sahip değildi.

***Hulki Cevizoğlu* - Halk hangi dine gidiyordu? Kilise mi vardı, cami mi vardı**?

Hasan Yalçın - Halk istediği dine inanabiliyordu. Ben size şunu söyleyeyim; Sovyetler Birliği'nde de Çin'de de, Küba'da da, Kore'de de insanlar istedikleri ibadeti yapabilirler. Türkiye'nin sosyalistleri de iktidara geldikleri zaman, halkın inanç ve ibadet özgürlüğünün ucuna dokunmayacaklardır. Kendisine dokunmayacaklardır. İsteyen istediği kitabı okuyacaktır, istediği şeye de ibadet edecektir.

***Hulki Cevizoğlu* - Örneğin cami var mıydı Sovyetler Birliği'nde**?

Hasan Yalçın - Sovyetler'de cami vardır. Hiçbir cami yıkılmamıştır.

***Hulki Cevizoğlu* - Ama, diyorsunuz ki, "bu devletler Türk Cumhuriyetlerini kurduktan sonra temaslarınız var biliyoruz". O insanlar temaslarınız sırasında demiş olmalılar ki, 'biz İslamiyeti Sovyetler Birliği'nin egemenliği altında yaşayamıyorduk, yeterince ibadetimizi yapamıyorduk' diyor olmaları**..

Hasan Yalçın - Efendim, şöyle bir durum var şimdi. Bakın bunlar Hulki Bey, aslında bunlar tartışılması gereken konular. Fakat programımızın çerçevesini aşar. Bakın Türkiye bir Fetullah Gülen ortaya çıkardı ve bu Fethullah Gülen arkasına Amerika'yı alarak o Türkî Cumhuriyetlere sünnî İslamı, şeriatı ihraç ettiler.

***Hulki Cevizoğlu* - Onlar dediğiniz gibi; Fethullah Gülen'e de istediğiniz cevabı, açıklamaları yapabilirsiniz ama, ordan da bir cevap bize gelmesi gerekiyor. Onlar cevap veremediği için**...

Hasan Yalçın - Biz Fethullah Gülen'le her platformda tartışırız. Yalnız orada açtığı okullar var.

Hulki Cevizoğlu - **inşallah Fethullah Gülen'i de davet ediyoruz, gelirse sizi de çağırırız, karşılık tartışırsınız ama cevap**...

Hasan Yalçın - Nasıl?

Hulki Cevizoğlu - **Fethullah Gülen gelirse sizi de çağırırız karşılıklı tartışırsınız ama, cevap**...

Hasan Yalçın - Peki ona girmiyorum, ona girmiyorum. Fakat şunu söyleyeyim; Azerbaycan'da olsun veya Türkî Cumhuriyetleri'nin diğerlerinde olsun insanlar Sovyetler Birliği rejimi altında istedikleri ibadeti yapmışlardır ve *Fethullah Gülen'in şeriatına ihtiyaç duymamışlardır.* Şimdi pompalanmaktadır bu ve arkasında dolar vardır bunun. Bunları bu şekilde İslamı yaşayamamışlar da şimdi yaşıyorlar gibi göstermek aslında Türkiye'nin de menfaatine değil. Türkiye'nin oralarda şeriatla tanınacak bir şeyi yok. Türkiye, oradaki insanlara saygı gösterecektir, oradaki devletlere saygı gösterecektir ve ortak ekonomik çıkarlar temelinde onlarla birleşmeye çalışacaktır. Başka çaresi yok.

Hulki Cevizoğlu - **Peki kapatalım dediniz ama, istemeyerek açıyorsunuz o konuyu. Çok soracağım soru var. Ama isterseniz kapatalım ve diğer konuklarımıza da yer kalsın**.

Hasan Yalçın - Şimdi ben 68'ile ilgili söyleyeceklerimi söyleyeyim müsaade ederseniz.

Hulki Cevizoğlu - **Tabiî, tabiî onları rica ediyorum**.

Hasan Yalçın - Evet. Demin siz bu Marksizm, Leninizm meselesine girdiğiniz için. Ama tabiî siz soruyu sorduğunuz için ben kaçınılmaz olarak ona girdim ve programınızın aksamasına..

Hulki Cevizoğlu - **68 kuşağına isterseniz tekrar giriş yapalım. Siz o tarihlerde *millî cephe politikaları* uyguluyordunuz. Nedir millî cephe politikası? O kuşak, o tarihlerde ne istiyordunuz**?

Hasan Yalçın - Şimdi 68 kuşağı, bağımsızlık davasına sarıldı, demiştik. Çünkü bu aynı zamanda Türkiye'nin bağımsızlığında çıkarı olan herkesin birleştirilmesini gerektiriyordu.

Bu cephe içerisinde Türkiye'nin tabii işçisi en önde yer alacaktı. Köylüsü onun yanında yer alacaktı. Ama aynı zamanda Türkiye'nin emperyalizmden zarar gören, daha doğrusu emperyalizm Türkiye'den

kovulduğu zaman hâlâ var olabilecek olan burjuvazisi, sanayicisi, işadamı da bu cephede yer alacaktı.

Bu doğru planda şimdi de geçerlidir. Çünkü yaptığımız cephe oluşuyor. Türkiye'nin bağımsızlık davası şiddetlendikçe, ağırlaştıkça bu cephe de oluşuyor. Türkiye'nin bugün -Celal Doğan arkadaş konuştu- Antep'de sanayiciler organizasyonu için yapılan Irak'a konan ambargonun kaldırılması için.

Türkiye'nin ortak sanayicisi, millî sanayicisi bugün emperyalizmin ağır baskısı altında bir cepheye yavaş yavaş gelmektedir. 68'in millî cephe oluşturması son derece doğrudur.

Ayrıca ordu içerisindeki millî davaya sahip çıkacak güçlerin kazanılmaya çalışılması da doğrudur.

"68 İLE 71 AYNI ŞEY DEĞİLDİR"

68, bu bakımdan çok doğru bir çizgidir. Yalnız Türkiye'de, şunu söyleyeyim; *68 ile 71 aynı şey değildir.* 71; bireysel terörü öngören bir 68 karşıtlığıdır aslında.

***Hulki Cevizoğlu* - 68'i nerede tamamlıyorsunuz siz**?

***Hasan Yalçın* -** 68'i, 68'de tamamlıyorum. 68, 71'in kutbudur. 71, 68'in büyük kitlesel eylemlerinin lideri olan arkadaşlarımızın bireysel terör yollarıyla bir kurtuluş arayışına girdikleri çizgidir. Bu 68 çizgisinden uzaklaşmadır. 68 çizgisini reddir.

68 çizgisi; kitleselliktir. Bakın Türkiye'de yüzbinler 68 eylemine girmişti.

Deniz Gezmiş'in eylemi ise; işte Güney Amerika esintileri ile -yani 71'deki eylemi, Deniz'in 71'deki eylemini söylüyorum- bir küçük Foko'nun, bir küçük silahlı grubun devleti sarsarak halkı ayaklandırabileceği çizgisine dayanır. Fevkalade yanlıştır.

***Hulki Cevizoğlu* - Bu sırada Mustafa Kemal çizgisi yok galiba**.

***Hasan Yalçın* -** Mustafa Kemal çizgisi de yok tabiî. Çünkü Mustafa Kemal, Samsun'a çıktığı andan itibaren Türkiye'yi Kürdü'yle, Türkü'yle birleştirip büyük bir kitlesel Kurtuluş Savaşı'na önderlik etmiştir.

71'de ise bizim arkadaşlarımız ne yazık ki: Denizler, Mahirler çok yanlış bir çizgiye girmişlerdir. Bu yalnız, 68 değildir o. 68 daha başka bir olay.

***Hulki Cevizoğlu* - O 68 değil, 69'dur**.

***Hasan Yalçın* -** 69 da değildir. Bakın 69'da demin Celal Doğan anlattı. 68. çöküntüler halinde 1971'e kadar gider. Deniz Gezmiş'in ilk banka soygunu 1971'dir.

***Hulki Cevizoğlu* - Ama ilk silahlı eylem, 71'de başlamadı. 19 Eylül 1969'da - Mimarlık, Mühendislik Fakültesi'nde başladı**.

***Hasan Yalçın* -** Orada şey mi yapmış. Deniz mi yapmış?

***Hulki Cevizoğlu* - Olayın yönü biraz farklı ama**,

***Hasan Yalçın* -** Deniz'in o soygunla ilgisi nedir...

Haşmet Atahan - Silahın kullanılması ile, savunma dışında münafık bir siyaset amirliktir bu.

Hasan Yalçın -Haşmet'in sözünü dinleyemiyorum, anlayamıyorum.

Haşmet Atahan - Savunma için silah kullanma olayı ile, bunun siyaset sanatı haline getirerek silahın kullanılmasını birbirinden ayırmak lazım diyorum.

Hasan Yalçın - Evet, Haşmet e katılıyorum. Yalnız şunu söylüyorum; Hulki Bey, Işık Mühendislik Fakültesinde öldürülen devrimci bir öğrencidir.

Hulki Cevizoğlu - **Mehmet Cantekin**.

Hasan Yalçın - Bakın Türkiye'de 68, silahla başlamamıştır. Bunun altını da çiziyorum. 68, kitlesel, barışçıl, demokratik bir harekettir.

Hulki Cevizoğlu - **Peki şöyle söyleyelim; 68 kuşağı yitik bir kuşak mıydı, dedik az önce**.

Hasan Yalçın - Değildir. 68 kuşağı yitik değildir.

Hulki Cevizoğlu - **Ama sadece kelebeklerin ömrü gibi,- bağışlayın deyimimi- 1 yıl gibi kısa bir süre mi sürdü bu**?

Hasan Yalçın - Efendim bakın şimdi 68 kuşağı dediğiniz olay; böyle insanlardan ibaret bir olay değildir. 68 kuşağından çıkan insanlar işadamı olmuştur, medyada dönek olmuştur. Şu olmuştur, bu olmuştur. Bunlar 68'i temsil etmez.

68, bir davanın adıdır. 68 bir programdı. 68 şimdi yaşıyor. 68 işte bağımsızlık bayrağını yükselten gençtir bugün.

Bugün üniversite gençliği, demokratik üniversite demiyor mu? 68 ölen bir şey değildir, bir programdır. 68, bu programın içinden gelip-geçen adamlardır. Deniz Gezmişler'dir bunlar. Gelip geçmişlerdir bunlar. Geçsinler güle güle. Ama 68 burada durmuyor. Bakın 68 benim. 68 kuşağı yaşıyor. Ben ölsem yine yaşıyor. 68 günümüzde yine yaşıyor. Türkiye'nin bağımsızlık davası yaşadığı sürece, bir güzel geleceğe ihtiyaç olduğu sürece Türkiye'de 68 kuşağı ölmez. 68 öyle yitik kuşak falan değil. Bunlar melankolik, bunlar nostaljik değerlendirmelerdir. Bunlar, edebiyattır bunlar. 68 kuşağı yitiktir falan, filan yanlış düşüncelerdir, son

derece yanlıştır. 68, silaha başvurmadı. Bu çok önemli, halkımızın bunu bilmesi lazım.

***Hulki Cevizoğlu* - Silaha başvuran neydi? Kimdi**?

***Hasan Yalçın* -** Efendim?

***Hulki Cevizoğlu* - Silaha başvuran hangi kuşak**?

***Hasan Yalçın* -** Onu söyleyeceğim şimdi. 68'e karşı, 68; Türkiye'nin işbirlikçi burjuvazisini korkuttu. Sayın Süleyman Demirel o zaman başbakan'dı. Bakınız ünlü politikası var. Süleyman Demirel'in. İti ite kırdırma politikasıdır bunun adı. Ve çıkarmıştır, sağcıları örgütlemiştir. Türkiye gençliğinin en büyük örgütü olan. Türkiye Millî Gençlik Federasyonu'nu (TMGF) iki başlı hale getirmiştir. Onu yıkmış..

***Hulki Cevizoğlu* - Süleyman Demirel mi yaptı bunu**?

***Hasan Yalçın* -** Evet, Süleyman Demirel yapmıştır. Cumhurbaşkanımız olan Süleyman Demirel, maalesef bunu yapmıştır, iki başlı hale getirmiştir. Bu partiyi de, böyle ifade etmiştir, böyle iti ite kırdırma taktiğini.

***Hulki Cevizoğlu* - Süleyman Demirel solcu muydu o tarihte**?

***Hasan Yalçın* -** Neden solcu olsun, Başbakan'dı. Başbakandı ve kendisinin gençlik hareketinin muhalefeti karşısında aldığı konum, ülkücüleri örgütlemek şeklindeydi. Türkeş vasıtasıyla ülkücüleri örgütledi, silahlı eğitimlerden geçirdi. Bakınız ....

***Hulki Cevizoğlu* - Silahlı eylem dediğiniz zaman, o zaman başka bir konuyu da tartışmamız lazım**.

Ben size şunu sorayım, 12 Mart'ın ayrı bir dönem olduğunu söylüyorsunuz. 12 Mart öncesi eylemlerden sonra anlaşılan siz bazı dersler çıkarmışsınız, onları yazıyorsunuz, çiziyor, anlatıyorsunuz.

***Hasan Yalçın* -** Ben o zaman da ders çıkardım.

***Hulki Cevizoğlu* - O zaman da çıkarmışsınız ama, o zamanda bu dersi çıkarmayanlar vardı galiba**.

***Hasan Yalçın* -** Vardı tabii. Yanlış yola giden arkadaşlar vardı.

***Hulki Cevizoğlu* - Peki ben buna bir örnek vereyim isterseniz siz o arada söyleyeceklerinizi toparlayın**.

Uğur Mumcu, Niğde Cezaevi'nde Yusuf Küpeli ve Nahit Töre'ye soruyor, kitabını hazırladığı sırada. "12 Mart öncesi eylemlerden gereken ders çıkarıldı mı?" diyor. Yusuf Küpeli ve Nahit Töre'nin cevabı: "Hata yaptık" şeklinde. "Gençliğin çıkı yolu bulamaması nedeniyle bu hataya düştük" diyor. Yani o tarihteki sol devrimci gençlik liderleri bu tesbitte bulunuyorlar ama siz, şimdi tabiî yıllar geçtikten sonra daha değişik, ya da..

Hasan Yalçın - Hayır benim o zaman da yazdıklarım var. Ben 1965'den beri yazıyorum. Hiç bir zaman 1968'lerden dolayı nedamet getirmedim. Nedamet getirmeyen çok sayıda arkadaşım var. Haşmet Atahan'da sizin yanınızdadır. Ama nedamet getirenler olmuştur. Bakın işadamı olanlar, medyada patron yardımı yapanlar olduğunu söyledim. Bunların hiçbiri 68'i bağlamaz. 68'den dolayı nedamet getirenler de vardır. Nedamet getirmeyenler var. İşte ben 65'den beri yazıyorum. 70'de de yazdım, 71'de yazdım, hapishanede de yazdım, savunmalarım var. Başka arkadaşlarımın da söyledikleri var. Ben bir tek örnek değilim ki. 68, Yusuf Küpeli ve Nahit Töre'nin malı mülkü değil ki. 68, 68'i sürdürenlerin malı mülküdür. Bizim malımız, mülkümüzdür. Şimdi Süleyman Demirel ile ilgili, yani biz... Daha doğrusu Süleyman Demirel'i bırakalım da..

Hulki Cevizoğlu - **Bırakalım ve**..

Hasan Yalçın - İsterseniz şunu söyleyeyim ben size..

Hulki Cevizoğlu - **Sırada çok bekleyen konuk var. Toparlayalım**..

"68'E SİLAHI SOKAN HÜKÜMETTİR"

Hasan Yalçın - Toparlıyorum, 68'e silahı sokan hükümettir. Bunu ülkücülerin eliyle sokmuştur. Vedat Demircioğlu 68'in ilk şehididir, devrimci şehididir. Benim çocukluk arkadaşımdır, aynı memleketteniz, İstanbul Teknik Üniversitesinde benimle beraber olduğu gecenin sabahında binanın damından atılarak öldürülmüştür. Sizin verdiğiniz kişi, Mühendislik okulunda ölen arkadaşımız Mehmet Cantekin benim kardeşim gibi arkadaşımdır. Bakın 68. hiçbir zaman silaha sarılmadı. 68, silaha sarılmaya zorlandı. 1971'de olan bireysel terör eylemleri ortaya çıktı. Bunlar 68'i bağlamaz. 68, bugünün davasıdır.

Şunu söyleyeceğim. 68, bugün Türkiye'ye çok lazımdır. Türkiye'ye en fazla lazım olan davadır 68.

Hulki Cevizoğlu - **Önce 68'in ne olduğunu bir anlayalım. Sizin görüşünüze göre, Deniz Gezmiş 68 kuşağının bir temsilcisi miydi**?

Hasan Yalçın - 62 tane Deniz Gezmiş vardı. Ne 68'in Deniz Gezmiş'i, ne 1971'in Deniz Gezmiş'i. 1968'in Deniz Gezmiş'i doğrudur. Türkiye'yi savunmuştur, bağımsızlılığı savunmuştur, halkı savunmuştur. Deniz Gezmiş, 1968'in Deniz Gezmiş'i bugün de lazımdı.

1971'in Deniz Gezmiş'i yanlıştır. Bunu açıkça söylüyorum, 1971'de Deniz Gezmiş, 1968'den kopmuştur, bireysel terör yoluna başvurmuştur. Bunu hayatı ile ödemiştir. Onun ölümünün 25. yıldönümüdür. Onu biz bu hafta içerisinde yine toplantıda da anacağız. O bizim çok sevgili arkadaşımızdır, hatalarıyla, taraftarıyla büyük bir değerdir. Ama esas doğru olduğu yer 1968'dir.

1971'i, 68'e kattığımız zaman 68'i bulandırmış oluruz. Bunların Türkiye açısından bir faydası yok. Türkiye'ye doğru olan lazımdır.

68 özetle, bağımsızlık davasıdır. Halka hizmet davasıdır. Türkiye'nin işçisiyle, köylüsüyle birleşme davasıdır, birleşmiştir 68. Bütün talepleri doğrudur 68'in. Bakınız saydınız siz, NATO'dan çıkılması, toprak reformu, Avrupa Birliği'ne girilmemesi, özel okulların yapılmaması. Bunların hepsi Türkiye'ye felaket getirmiştir. Türkiye'nin bugün içine sürüklendiği kaos işte 68'in programının uygulanmaması yüzündendir ve bu program uygulandığı zaman Türkiye'nin önünde çıkış yolu vardır.

Hulki Cevizoğlu - **Peki. Çok teşekkür ediyorum size**.

Hasan Yalçın - Ben çok teşekkürler ediyorum. Başarılar diliyorum. Haşmet'e de sevgiler, saygılar sunuyorum.

Haşmet Atahan - Ben bir kaç cümle ile konu dağılmasın diye, bir kaç cümle ile bir soru sorabilir miyim?

Hasan Yalçın - Tabiî, tabii ama sesinizi tam duyamıyorum.

Haşmet Atahan - Şimdi çok kısa olarak benim kafama takılan bir soru var aslında. Bu tabiî şu andaki konumuzun biraz dışında kalıyor ama, bir iki cümle ile aydınlatırsanız sanıyorum sevineceğim.

Toprak reformunun hâlâ savunma çerçevesinde, geçerliliği çerçevesinde bir kaç cümle söylediniz. Ama siz şimdi bir siyasi partisiniz. Sizin vermiş olduğunuz mücadelede çok fazla izleyebildiğimi söyleyemiyorum ama, toprak reformu konusunun pek de ele alınmadığı gibi bir kanaat var, yanılıyor muyum?

Hasan Yalçın - Toprak reformu, bizim programımızda var. İşçi Partisi'nin programında var ve biz çok büyük önem veriyoruz.

Bakın Türkiye'de bugün ortaya çıkan, son Susurluk olayı ile kamuoyu önüne gelen, mayfa, gladio ve tarikat çetesinin ayaklarından biri Sedat Bucak'tır. Sedat Bucak, Siverek'in kralıdır. Ayaklarını toprak kölelerine yıkatmaktadır. Türkiye, bu zul olan durumdan kurtulmak zorundadır. Bu toprak reformu ile olacaktır. Toprak meselesi çözülmeden Türkiye'de demokrasi olmaz.

Aslında hatta şunu da söylemek zorundayız. Kürt sorunu da toprak davasının çözülmemiş olmasından bugünkü kangren haline gelmiştir. Bizim toprak devrimi programımız var. Toprak reformu, Türkiye'nin hali hazırdaki çok önemli bir meselesidir. Ama belki..

Hulki Cevizoğlu - **Parti propagandası gibi değil de, daha çok**...

Hasan Yalçın - Tabii, tabii,anlıyorum...

Haşmet Atahan - Teşekkür ediyorum.

Hasan Yalçın - Ben size teşekkür ediyorum. Kusura bakmayın ben hani biraz zaman kazanmak için hızlı konuştuğumdan dolayı size öyle geldi. Propaganda falan yapmak ihtiyacında değilim.

Hulki Cevizoğlu - **Peki teşekkür ediyoruz sağ olun**.

Hasan Yalçın - Teşekkür ederim, saygılar sunarım.

Hulki Cevizoğlu - **Şimdi 68 kuşağı denince mutlaka solculuk mu anlaşılıyor dedik. Şu anda hattımızda solcu olmayan bir 68'li var**.

Sayın Özel İyi geceler efendim.

(Telefon konuğu)

İSMET ÖZEL (İslamcı şair, eski TİP'li)*[{*} - Hayırlı geceler.

Hulki Cevizoğlu - **selamünaleyküm diyelim size**.

İsmet Özel - Ve aleykümselam.

Hulki Cevizoğlu - **Dev-Genç'li Celal Doğan'ın verdiği selâmla biz sizi selâmladık**.

Siz de İsmet Özel olarak, bugün İslamcı şair olarak tanınıyorsunuz. Çeşitli gazetelerde, çeşitli yayınlarda yazılarınız, şiirleriniz çıkıyor. 68 kuşağını sizden öğrenelim. Siz de o dönemde, bugün İslamî kesimde çok iyi tanınmanıza rağmen o dönemde TİP'liydiniz. Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde de sizin açıklamalarınıza dayanarak söylüyorum yine, ilk kez Türkiye İşçi Partisi'nin rozetini yakanıza takarak dolaşan bir insandınız. Doğru mu?

İsmet Özel - Doğru.

Hulki Cevizoğlu - **Evet. Siz**...

İsmet Özel - Yalnız bak benim adımın altına ekranda İslamcı şair yazılmış. Ben İslamcıyım ve şairim. Bu ikisi ne kadar düşüyor onu ayrıca konuşmak lazım. İkisinden birini tercih edebilirsiniz aslında.

Hulki Cevizoğlu - **Yani İslamcı ve şair mi diyelim**?

İsmet Özel - Daha doğru. Şair ve İslamcı daha iyi.

Hulki Cevizoğlu - **Biz sizin bu gece şairliğinizden çok İslamcılığınızla ilgileniyoruz. Daha önce Türkiye İşçi Partisi'nin temsilcisiydiniz, okuduğunuz üniversitede**.

İsmet Özel - Temsilcisi değildim. Ben o zaman, şartlar bilhassa Fikir Kulübünün yöneticilerindendim. Biz o dönemde 1956'da kurulmuş

olan Fikir Kulübü'nün ilk sosyalist yönetimi idik. Sonrada devam etti bu iş.

***Hulki Cevizoğlu* - Evet. 1963 yılında Türkiye İşçi Partisi'nin Çankaya İlçesi'ne üye oldunuz mu**?

***İsmet Özel* -** Evet doğru.

***Hulki Cevizoğlu* - Temsilcisi derken onu kastediyorum**.

***İsmet Özel* -** Anladım. Tabiî ki,..

***Hulki Cevizoğlu* - O tarihte ben size -akışımıza doğru gitmek açısından- ışık tutmak istiyorum. O tarihte Nazım Hikmet'in şiirlerini okuyordunuz, bugün İslamcı ve şairsiniz. Bugün neler yazıyorsunuz, bilmeyen gençler onları duysun istiyorum**.

***İsmet Özel* -** Bugün neler yazıyorum? Bugün münacaat, naat yazıyorum. O biraz konumuzu dağıtır sanıyorum.

Nazım Hikmet'in şiirlerini tabii o zaman okuyordum, bugün okumuyor değilim. O zaman Mehmet Akif'in şiirlerini de okuyordum, -bu pek dikkati çekmiyor-, bugün de okuyorum.

İsterseniz 68'e dönelim.

***Hulki Cevizoğlu* - Evet, 68 size göre neydi**?

***İsmet Özel* -** 68, Türkiye'de tabii ilk öğrenci, üniversite öğrenci hareketlerinin çok çarpıcı ya da taşkın bir şekilde ortaya çıktığı bir yıl.

Fakat öğrenci hareketlerinin dışında da bir olay vardı Türkiye'de. Türkiye'de, o 68 kuşağı denilen şeyin dünyadaki 68 kuşağı hareketi ile hiçbir bağlantısı yok. Sadece bir garip senkron var. Aynı döneme rastlıyor.

1968'de önce Almanya'da başlayıp, sonra Fransa'ya yayılan hareket Türkiye'deki hareketle alakalı değil. Orada savaş sonrası, 1945'den sonra yetişmiş, yetişmesini savaş sonrası şartlarına borçlu olan insanların hem Amerikan emperyalizmi, hem de Sovyet düzenini benimsemek için daha özgürlükçü, belki sosyalist olmakla beraber ya da sosyalist eğilimleri ağır basmakla beraber her iki tarafı da kurulu düzene muhalif bir ruh taşıyan bir hareket olma özelliği var. Avrupa ve Amerika'daki 68 kuşağının.

Türkiye'de, iş biraz değişik. Türkiye 68 kuşağı diye bilinen insanlar, sosyalist Türkiye özlemini taşıyan genç veya yaşlı iddia sahiplerinin

tavsiye edilmeleri sonucunda ortaya çıkmış insanlar. Yani Türkiye'de sola açık ya da sosyalizme açık bir politikanın özel bir versiyonu.

Türkiye'de 68 kuşağı sosyalist tezlerini Türkiye halkına bağlı bir sosyalist hareket geliştirmek isteyen insanların çabalarının tasfiye ettikten sonra ortaya çıkmış bir harekettir.

Yani Türkiye'de sosyalistler arasında temel bir tartışma vardır. Sosyalist Türkiye, veyahut millî demokratik devrim.

***Hulki Cevizoğlu* - Peki Sayın Özel siz o tarihte Siyasal Bilgiler Fikir Kulübü içinde diyorsunuz ki, bir yazınızda, bir açıklamanızda "Bizim SBF Fikir Kulübü çok etkin bir kulüptü. Diğer okullardan arkadaşlar gelip bizimle temasa geçiyorlardı. Bizimle temasa geçmek, onur verici bir durumdu. Biz bu arkadaşlar aracılığı ile alttan-yukarı demokratik bir yöntemle değil, tam tersine Leninist örgütlenme tarzı biçiminde fakültelerde fikir kulüpleri kurdurduk, sonra onları birleştirerek Fikir Kulüpleri Federasyonu, yani Dev-Genç'in temelini attık" diyorsunuz. O tarihte Leninist bir örgütlenme ile hedeflediğiniz neydi sizin**?

***İsmet Özel* -** Ben orada Fikir Kulüpleri Federasyonunun teşkil ediliş tarzını eleştiriyorum, sözünü ettiğiniz metinde.

***Hulki Cevizoğlu* - Yani demokratik değil, Leninist bir yöntemle**..

***İsmet Özel* -** Ben Fikir Kulüpleri Federasyonunun kurucularından biri olmama rağmen, -o dönemdeki arkadaşlarım gayet net olarak bilirler-...

***Hulki Cevizoğlu* - Eleştirdiniz ama kurdunuz**.

İSMET ÖZEL: "SOSYALİSTLERİN ÖNÜNÜ TIKAMAK NAMUSA YAKIŞMAZ"

İsmet Özel - Tabiî. Mecburduk ona. Çünkü elimiz mahkumdu. Türkiye'de sosyalistler bir şey yapıyorlardı. Onları geride bırakmak, daha doğrusu onların elini, kolunu bağlamak namusa yakışmazdı. Onun için tabii ki, kurucular arasında yer almayı görev bildim kendime.

Hulki Cevizoğlu - **Bugün namusa yakışır mı**?

İsmet Özel - Hangi namusa?

Hulki Cevizoğlu - **Hangi namus onu ben bilemem. Ama diyorsunuz ki, 'O zaman sosyalistlerin elini kolunu bağlamak namusa yakışmazdı. Fikir Kulüpleri Federasyonunu kurmak zorundaydık.' Peki bugün sosyalist düşünceye sahip insanların elini kolunu bağlamak gerekir mi**?

İsmet Özel - Eğer ben sosyalist görüşlerimi o günkü kafamla muhafaza ediyor olsaydım, tabii ki olmazdım. Bugün bir Müslüman olarak, İslamcı olarak da aynı şekilde Müslümanların elini, kolunu bağlayacak bir davranışa..

Hulki Cevizoğlu - **Gidiş var mı**?

İsmet Özel - Daha doğru onlar bir şey yapıyorlarsa, onlara köstek olmam.

Hulki Cevizoğlu - **Bugünkü müslüman kafanızla soruyorum zaten. Bugün de geldiğiniz nokta, 'o tarihte sosyalistleri bağlamak namusa yakışmazdı' diyorsunuz. "Bugün de müslümanları bağlamak namusa yakışmaz" mı diyorsunuz**?

İsmet Özel - Tabiî ki. Halkın önünü kapamak doğru değil. Yani halkın, ya da bir şeyler kendi gerçekliğini ifade etmek isteyen insanlar bir yöne girmişlerse, onların manipüle edilmesi doğru değildir.

Hulki Cevizoğlu - **Peki bugün manipüle etmemiz ve bağlamamız gereken belli görüşler, ideolojiler var mıdır**?

İsmet Özel - Manipüle edilmesine karşı olduğumu söylüyorum.

Hulki Cevizoğlu - **Hayır. İslamiyet için söylüyorsunuz ama.**

İslamî görüşlerinizin bağlanmaması, serbest bırakılması görüşünü savunuyorsunuz.

İsmet Özel - Tabiî.

Hulki Cevizoğlu - **Mesela bugün sosyalizmin elinin kolunun bağlanmasını savunuyor musunuz? Yoksa o da İslamiyet de serbest olsun mu diyorsunuz**?

İsmet Özel - Daha çok yapabildiğini yapsın.

Hulki Cevizoğlu - **Yani sosyalizme**..

İsmet Özel - Tabiî hodri meydan.

Hulki Cevizoğlu - **Ama işte o bir görüş olmuyor. Hodri meydan, kimin bileği kuvvetliyse olsun gibi oluyor. Ama kimin düşüncesi kuvvetli ise olsun gibi olmuyor**.

İsmet Özel - Bir dakika, bileğinin kuvveti düşünceden bağımsız değildir. Zaten Türkiye'de bileğinin kuvveti geçen sözünü yürütüyor.

Hulki Cevizoğlu - **Evet Haşmet Bey derin bir nefes aldı. Galiba bir sorusu var**.

Haşmet Atahan - Evet. Aslında ben bu tür tartışmayı pek uzatmak da istemiyorum ama.

Hulki Cevizoğlu - **Zaten siz girmediniz o tartışmaya, biz yapıyoruz**..

Haşmet Atahan - Hayır şimdi bir şey sormak istedim. Şimdi 16 Şubat 1969 günü Kanlı Pazarın cereyan ettiği bir gündü.

Hulki Cevizoğlu - **Mehmet Şevket Eygi'nin yazıları olan**.

Haşmet Atahan - Evet. Ama M. Şevket Eygi'nin "Bugün Gazetesi'nde 16 Şubat günü çıkan yazısından kısa bir alıntı yapmak istiyorum.

"Müslüman kardeşlerini, komünizm küfrüne karşı derhal silahlanın. İslam'da askerlik ve cihat ihtiyari değil, mecburidir. Herkes komünizm küfrü ile savaşa hazır olsun. Komünistler ve onları destekleyen hain şahıs ve müesseseler kahredilsin. Deccal yıkılsın. Cihat eden zelil olmaz, sağ kalırsa gazi olur. Canını verse, şehitlik şerefini kazanır. Ey Müslümanlar, imanımız tehlikede, dininiz tehlikede. Kuran'ınız tehlikede, camiler

tehlikede. Din, iman elden gidecek kalkın ey ehli-islam davranın."

Bu cihat çağrısı sonunda biliyoruz, onbinlerce yürüyen bağımsızlık ve demokrasi taraftarının üzerine polis destekleri ile siyasî iktidarın emriyle, polislerin desteği ile bir saldırı yapılmıştır ve bilinen kanlı pazar olarak tarihe geçen bir olay olmuştur.

Bu çerçeve içerisindeki gelişmeleri de destekliyor mu acaba Sayın konuşmacı?

KULA KULLUK YETSİN ARTIK!

İsmet Özel - Şimdi sorunun muhatabı ben değilim. Çünkü yazı M.Şevket Eygi'ye ait. Bir fırsat bulursanız M.Şevket Eygi'ye sorun.

Haşmet Atahan - Hayır, hodri meydan dediniz de, onun için diyorum. Yani bu söylemi bugün de siz söylüyor musunuz anlamında sordum.

İsmet Özel - Bu benimle ilgili değil. Çünkü ne şu anda 6. filo var. Ne efendim ona karşı harekete geçen insanlar var. Böyle bir hadise günün olayı değil.

Ben bu soruna cevap olsun diye şunu söylemeyi tercih ederim. Benim kayıtlı olduğum Türkiye İşçi Partisi; 1965 seçimlerinde binalara şu sözleri taşıyan afişleri yapıştırmıştı. Her yerde bu afişler vardı. Şöyle diyordu afişin üzerinde: "Kula kulluk, yetsin artık". Ben o partinin üyesiydim. 'Kula kulluk yetsin' diyen partinin üyesiydim. Ben bugün aynı sloganı söylüyorum. Kula kulluk yetsin artık.

Haşmet Atahan - Evet, tabiî ki, kula kulluk yetsin. Bu İşçi Partisi'nin güzel bir sloganıydı. İnsanın insan tarafından her türlü baskı ve sömürü altına alınması, elbette ki yetsin.

İsmet Özel - "Kula kulluk yetsin artık" İslâmî bir slogandır.

Hulki Cevizoğlu - **Yani İşçi Partisi, İslâmî bir slogan mı seslendiriyordu o tarihte**?

İsmet Özel - Ben onu İşçi Partisi'nin düşünmesi lazımdı. Tabiî ki, İşçi Partisi, müslüman bir dünya kurmak üzere harekete geçmiş değildi. Ama hitap ettiği insanların büyük çoğunluğu müslümandı. Onların duygularını kendi yanına çekmek gereğini duyduğu için böyle bir çözümü bulmuş olabilir.

Ben de o zaman anlaşılan İslâmî hassasiyetimi o dönemden beri bir şekilde taşıyor olmalıyım ki, bu slogan benim canı gönülden benimsediğim bir slogandı.

Hulki Cevizoğlu - **Peki sizin o tarihte o partinin, Türkiye İşçi Partisi'nin üyesi olduğunuza göre, verebilirsiniz. İşçi Partisi'nin "kula kulluk yetsin artık" sloganı bir müslüman toplumu, halkı**

kandırmak için Truva atı niteliğinde miydi? Hakikaten benimsediği bir görüş müydü, slogan mıydı?

İsmet Özel - Bu konuda belli bir bilinçsizliğin bahis konusu olduğunu söyleyebilirim.

Hulki Cevizoğlu - **İşçi Partililer de mi**?

İsmet Özel - Evet. Yani gerçekten özlemleriyle fikrî formattan yana arasında belli bir uyuşmazlık olduğu söylenebilir.

Fakat bu nedenle sözünü ettiğim 68. Türkiye'deki 68 öğrenci hareketleri bu özlemlerin belli manipülasyona dönüşmesi sonucunda patlak vermiş bir şeydir. Hiç hatırdan çıkarılmasın ki. 12 Mart 1971 muhtırası ilan edildiği zaman Dev-Genç ve benzeri kuruluşlar muhtırayı destekleyen bir beyanda bulundular. Sonradan vazgeçildi bu destekten ama, ilk ağızda o zamanki solcu denilen kuruluşlar muhtırayı desteklediler. Hatta Sosyalist Gazetesi, "ordu kılıcını attı" diye bir manşet atmıştı.

Hulki Cevizoğlu - **Size göre de 68 hareketi 27 Mayıs'ın bir çocuğu niteliğinde miydi**?

İsmet Özel - Bir bakıma evet.Yani 27 Mayıs'tan taraf kendini hangi tarafta seçtiyse, hangi tarafa yerleştiriyor idiyse, sonradan belki 27 Mayıs'ın tamamlanmasına müncer olacak bir askerî hareketin de hazırlığı niteliğinde bir manipülasyon olduğunu tahmin ediyorum.

Hulki Cevizoğlu - **Yani öyle ise, önce 27 Mayıs'ta baba asıldı. Sonra da 72'de çocuklar asıldı**.

İsmet Özel - Yok. Böyle bir şey söyleyemeyiz. Ama ben doğrusu 12 Mart meselesinin ne kadar karışık bir şey olduğunu çözebilmiş değilim. Orada bizim bilmediğimiz, bugün bir takım belgeseller hazırlanmasına rağmen yine de karanlık kalmış birçok nokta var. Yalnız 12 Mart muhtırasının verilmesi akabinde hâlâ belli bir solcu görüşün genlerinin aktüel olduğu bir dönem yaşandı. O günleri hep yaşadık. Yani 12 Mart Muhtırasının solcu karakteri, yani bu muhtıraya solcu karakter kazandırma çabaları 12 Mart muhtırası verildikten bir süre sonra devam etti. Sonradan işler değişti.

Hulki Cevizoğlu - **Peki 68 kuşağının bir üyesi olarak siz, bu kuşağın bugün yitik bir kuşak mı olduğunu, yoksa biraz daha**

değişime, dönüşüme uğramış bir kuşak mı olduğunu düşünüyorsunuz?

İsmet Özel - Ben doğrusunu isterseniz. 68 kuşağı diye bir şeyin Türkiye'de olduğu kanaatinde değilim.

Yani bu her ne kadar halkçı bir tavır sergiliyor olsa da. Biraz önce dediğim gibi doğrudan doğruya demokratik bir çabayı ihmal eden bir hareketti. Biz o dönemde küçük bir arkadaş grubu, daha doğrusu *tasviye edilmiş sosyalistler olarak kesinlikle silahlı mücadele aleyhtarı bir tavır içindeydik.* Ama şimdi kendilerine 68 kuşağı diyen insanlar, öncelikle öğrenci hareketleri ama akabinde silahlı girişimlere bağlanmakta çok aceleci davrandılar. O sırada böyle bir çarpıklık yaşandı.

Hulki Cevizoğlu - **Peki siz o tarihte, -son sorumu soruyorum- öğrenci hareketlerinin siyasallaşması içinde ya da siyasallaşmış öğrenci hareketleri içinde bulundunuz. Bugünkü öğrencilerin siyasallaşmasını, siyasal istekleri olmasını kabul edebilir misiniz? Yoksa öğrenciler işlerine mi baksınlar? Derslerine mi çalışsınlar**?

İsmet Özel - Şimdi ben kendi hayatım içinde öğrencilerin insan olduğu görüşünü hep savundum. Öğrenci kimliklerini öne çıkararak siyasal bir tavır göstermeleri bence yanlıştı. O yüzden fakülte içinde, fakülte rozetini değil de, Türk rozetini takıyordum.

Hulki Cevizoğlu - **Yani yanlış yaptınız öyle mi**?

İsmet Özel - Hayır, hayır tam tersine o zaman doğru yaptım. Yani ben şunu..

Hulki Cevizoğlu - **O zaman doğru olan bugün yanlış diyorsunuz o zaman**.

İsmet Özel - Hayır.

Hulki Cevizoğlu - **Peki ne diyorsunuz**?

Haşmet Atahan - O zaman doğru yapmış da sonradan yanlış yapmış bence.

İsmet Özel - Hayır, ben hep doğru yaptım. Ben yanılmam.

Hulki Cevizoğlu - **Yani o zaman o doğruydu, bugün de bu doğru diyorsunuz**.

İsmet Özel - Yani. Öğrencilerin eğer siyasî bir tavır göstermek

istiyorlarsa, bunu öğrenci kimlikleri ile değil insan olarak, yurttaş olarak yerine getirmeleri gerektiği görüşündeyim.

***Hulki Cevizoğlu* - Evet. Peki son sözleriniz var, son bir iki cümle; onları da alalım sizden**.

***İsmet Özel* -** Son söz olarak biliyorsunuz ki, insana son söz verildiğinde tek söyleyeceği şey imdattır.

***Hulki Cevizoğlu* - Nedir**?

***İsmet Özel* -** İmdat!.

***Hulki Cevizoğlu* - İmdat mı**?

***İsmet Özel* -** Evet.

***Hulki Cevizoğlu* - Kime karşı imdat**?

***İsmet Özel* -** Genel olarak ortamın anlaşmaya son derece elverişsiz olması yüzünden imdat denebiliyor. Çünkü bazı şeyleri dilimizin belirlemeleri ve günümüzün özlemleri doğrultusunda cevaplandırmamız gerekiyor. Halbuki bu işler için daha temelli, daha çerçeveli bir anlaşma alanı lazım. Bu yüzden sadece imdat diyebiliyorum.

***Hulki Cevizoğlu* - Peki. Çok teşekkür ediyoruz. İyi geceler efendim**.

***İsmet Özel* -** Hayırlı geceler.

***Hulki Cevizoğlu* - Sizin bir değerlendirmeniz var galiba, bu imdata karşı**.

***Haşmet Atahan* -** İmdattan öte, şimdi ben Sayın Özel'e geçmiş ile ilgili bir takım değerlendirmeler yaparken demin de sözüne girdim, önce doğrusunu yapmış, sonra doğrusunu diye. Gerçekten öyle değerlendiriyorum.

Şimdi Sayın Özel, anladığım kadarı ile sosyalistleri iyi kavrayamamış, kavrayamadığı için de zaten yarı yolda bırakmış. İnsanın insana kulluk etmemesi sosyalizmin prensiplerinden bir tanesidir.

***Hulki Cevizoğlu* - Sosyalizmin ile İslâmiyet orada kesişiyor mu**?

***Haşmet Atahan* -** Şimdi tabii sosyalizmin ve İslâmiyetin özünde insancıllık yatan çok yanları var. Buna şimdi girersek tabii çok ayrı bir

konu olacak. Kimi solcularımızın İslâmiyeti yeteri kadar değerlendirmemeleri, Kur'an-ı Kerim'i yeteri kadar değerlendirememeleri ve İslâmiyetin kuruluş şartını yeteri kadar değerlendirmemeleri nedeniyle bunlara çok karşı ve ters tavırlar içerisine alınması söz konusu oluyor. Oysa bazı değerlendirmesi gereken, insanın mutlaka değerlendirmesi gereken önemli yanları var bence.

Şimdi onu söylemeye çalışıyordum; İnsanın insana kulluk etmemesi ana prensiplerden birisidir sosyalizmde. *Marks'ın ünlü bir sözü vardır, Marksizm için söyler 'doğum sancılarını ılımlaştırmak' der.* Kimi sol geçinen kesimler de öylesine hareketlere giriyorlar ki, hakikaten sosyalizm insancıl olduğu konusunu ciddi olarak kuşkuya düşürüyorlar. Ama özü gerçekten budur.

İnsanın insana kulluk etmemesi gerektiği konusu, bizim için yerleşmiştir, misal sözlerimizde vardır. Hatta Nazım'ın -şu an tam hatırlayamıyorum ama- ünlü şiirlerinden bir tanesinde 'Kapansın el kapıları, bir daha açılmasın. Yok edin insanın insana kulluğunu' der. Yani insanın insana kul olmaması bizim ana kurallarımızdan bir tanesidir.

Şimdi bu çerçeve içerisinde bakarak değerlendirmek lazımdı. Öğrenci hareketlerini siyasallaşma sürecine bakarak belli bir değerlendirme yapıyorduk, orada kalmıştık. Konuşmacı arkadaşlarımız zaman zaman bununla ilgili bir...

Hulki Cevizoğlu - **Bir konuşmacımız daha var, isterseniz önce siz değerlendirin. Sonra telefon konuğumuza söz verelim. 6. filoya karşı çıkan eylemler içinde yer alan ve bugün önemli bir konumda olan gazeteci var. Ama isterseniz siz değerlendirin**.

Haşmet Atahan - Konuya kadar bir gelelim isterseniz. 6. Filoya kadar çok kısa şöyle satır başları ile geçmek istiyorum.

Öğrenci isteklerinin siyasallaştırmasına demin mesela Sayın Özel de öğrenciler, -bir anlamda yanlış anlamadıysam-siyasî hareketlere katılmasın noktasına gelen bir değerlendirmede bulundu.

Oysa bizim geleneğimizde bu değerlendirmenin yeri yoktu ve geçmişten hemen yine ben kısa bir alıntı yapayım. O zamanın, şimdiki politikacı ve Vakfımız'ın da üyesi bulunan İstanbul Milletvekili Ahmet Güryüz Ketenci, o zamanın TMTF başkanı olarak ve şimdiki yine öğretim

üyesi, o zamanın İstanbul Üniversitesi Talebe Birliği Başkanı Prof. Dr. Toktamış Ateş, yine İstanbul Teknik Üniversitesi Talebe Birliği Başkanı U. Bayas'ın ortak bir bildirisi olmuştu. Bildiride şöyle diyorlardı kısaca; *'Yurdumuzun doğal kaynaklarının yabancı sömürgecilere peşkeş çekildiği bir ortama gelinmiştir. Biz Türkiye'nin kalkınması, politik ve ekonomik bağımsızlığa kavuşması için takip edilecek metodun, anti feodal ve antiemperyalist bir kalkınma yolu olduğuna inanıyoruz. Önderimizin Bursa söylevi ve ikinci Cumhuriyet Anayasası'nın kabul ettiği direnme hakkını yerine getireceğimizden kimsenin şüphesi olmasın"*.

Bunlar direnme hakkının yerine getirileceği konusunun değerlendirmesinde fayda ve daha sonraki Deniz'lerin idamına kadar giden süreçte bu direnme hakkı konusunu değerlendirmemizde fayda olacaktır.

Yine gençliğin demin Sayın Özel'in söylediği gibi 'Başka bir işe karışmasın, derslerini yapsın' diye öğütlerine karşı gençlik şöyle sesleniyordu; 'Gençliği ülke sorunları ile ilgilenmeyen bir ulusun sonu gelmiş demektir. Yurdumuzun 101 yerinde Amerikan üssü kurulacak, yeraltı kaynaklarımız Amerika'ya peşkeş çekilecek; biz buna karşı çıkmayacağız. Ülke sorunları ile ilgilenmek ne siyasettir, ne de suç. Tam tersine ülke sorunları ile ilgilenmemek suçtur.'

***Hulki Cevizoğlu* - Bunu 68'liler mi söylüyor**?

***Haşmet Atahan* -** Evet. Böyle bir mantık içerisinde gelindi ve siyasallaşıldı. Deminde kısaca söyledik tekrar etmiyorum. Petrolün millileştirilmesi konusunda ciddi çalışmalar oldu. NATO'ya hayır kampanyası oldu. Montaj sanayine hayır. Ortak Pazara hayır çerçevesi içerisinde bir süreç yaşandı ve öğrencilerin üniversite sorunlarından kaynaklı hareketleri giderek ülke sorunlarına yöneldi. Burada 6. filoya karşı olaylar önemli bir miheng taşı olmuştur.

***Hulki Cevizoğlu* - Yani teorideki Amerika'ya karşı oluş, orada pratiğe dönüşmüştü**...

***Haşmet Atahan* -** Somutlaşmıştı ve üniversitede öğrenci hareketlerinin kitleselleşmesine yönelik ciddi atılımların olduğu bir dönemdir. Siyasî iktidarın da üniversitedeki gençlik hareketlerinin bu tırmanışına karşı aciz içerisine düşmesi ve çözüm yollarını kendi içerisinde aramaya çalışması, -demin kısmen Hasan Yalçın arkadaşın da

söylemeye çalıştığı çerçevede- siyasî iktidarın bu hareketleri bölmeye ve provoke ederek çalışmalarını hızlandırdığı bir dönem yaşanmıştır. İşte kanlı pazar olaylarının olması o süreç içerisinde işte olan hadiselerdir.

6. Filo ile ilgili isterseniz..

***Hulki Cevizoğlu* - 6. Filoya gelmişken, 6. Filoya karşı eylem neydi onu öğrenelim**.

***Haşmet Atahan* -** Peki o zaman.

***Hulki Cevizoğlu* - Sayın Arolat iyi geceler**.

(Telefon konuğu)

OSMAN SAFFET AROLAT (FKF İstanbul Üyesi) - İyi geceler efendim.

***Hulki Cevizoğlu* - Biraz fazla tuttuk telefonda kusura bakmayın. 6. Filoya karşı yaptığınız bu eylem neydi**?

***O. Saffet Arolat* -** İsterseniz önce 68'e girelim, sonra 6. Filoya gelelim.

***Hulki Cevizoğlu* - Buyurun**.

***O. Saffet Arolat* -** Şimdi 68'i en iyi anlatan slogan. *'Her şey değişecek, hemen şimdi'* şeklindeydi. Bu dünyada, bütün dünyada yaygınlaşan bir slogandı o dönemde. Gençler, her şeyi değiştirme gücüne sahip oldukları inanandaydılar. Bir ütopya peşindeydiler. Sadece kendi ülkelerine ve kendi ilişkilerini değil, bütün dünyayı değiştirebilecekleri inanandaydılar. Aile yapısını, öğretim biçimini, düşünsel birikimi, maddî hayatı, cinselliği, ilişkiler düzenini değiştirip; kendilerinin yönetimlerine ortak oldukları üniversiteler. İşçilerin yönetimlerine ortak oldukları fabrikalar, bağımsızlıklarına kavuşup emperyalizmin boyunduruğundan kurtulacak üçüncü dünya ülkeleri yaratıp, bu dünyada bir cennet kurma düşüncesiydeydiler. Ütopyaları buydu.

Yaşanamayacak, her gün, yaşanılması zorlaşan bir dünyada yaşamın zevk halinde olacağı, eşitlikçi bir dünyaya ulaşmak istiyorlardı. Buna sadece kendilerini inandırmakla kalmadılar. Öyle büyük bir rüzgar yarattılar ki bütün dünyada, o dönemin en büyük düşünürü kabul edilen Jean-Paul Sartre'dır, "Artık roman yazmak istemiyorum. Bütün değerler

değişecek ve benim yazdıklarımın anlamı kalmayacak" diyordu. Böyle yaptı ve yazmadı. 1968 Mayıs'ında Paris sokaklarında Halkın Davası Gazetesi'ni satıp, militan bir hayat yaşamaya başladı.

Dünya zaten 1960'larda büyük bir değişimi yaşıyordu. Emperyalizmin dünya üzerinde kurduğu sultayı, devirmek isteyen birçok yer var. Vietnam'da Amerika çok ciddi bir bataklığa gömülmüştü ve gömüldüğü bu bataklıktan kendi liderinin Johnson'ın devrilmesine kadar varan bir yenilgiye uğradı.

Filistin Kurtuluş Örgütü bir başka başarının peşindeydi. Bunun yanı sıra dünyanın başka taraflarında, Afrika'da uyanışlar vardı, üçüncü dünya ülkelerinde uyanışlar vardı. Fransa'da bir yeniden yapılanma arzusu vardı. Sovyetler Birliği kendi fikrini sorgulamaya başlamıştır. Latin Amerika'da hareket vardı. Küba'da Che Guevera vardı. Marigeda vardı Latin Amerika'da. Dünyada militan bir hayat söz konusuydu.

Bu rüzgar belli bir şekliyle Türkiye'ye yansıdı ve Türkiye'de bu rüzgarın ilk esintileri ile birlikte Türkiye'de bazı eylemler ortaya konmaya başlandı.

Biraz önce Haşmet'in sözünü ettiği petrolün millileştirilmesi vardı. Toprak vardı, toprak eylemleri vardı. Gölgüce'de, Atalan'da, Elmalı'da toprak eylemleri vardı ve topraktaki köylüyle onların feodal bağlarını kırmak yolunda gençliğin hareketi vardı.

İşçilerle birçok yerde işbirlikleri vardı. İşçilerin birçok grevinde onların yanındaydı gençlik. Bu şekliyle 68'de anti-emperyalist çok ciddi bir uyanış vardı, çok ciddi bir kalkışma vardı. NATO'ya hayır diyen bir yapı vardı. Üniversitelerinde birçok eylem yapıyorlardı, montaj sanayiine, Ortak Pazara karşı çıkıyorlardı. 'Onlar ortak, biz pazar' diyen bugün dahi karşılaştığımız sloganı ortaya atıyorlardı. Amerikan emperyalizminin bağlantısı olarak gördükleri Amerikan üstlerine karşı çıkıyorlardı.

Sanıyorum bu noktada 6. Filoya geldik. Sizin 6. Filoyla ilgili sorunuza geçebiliriz.

6. FİLO EYLEMİNİN ÖYKÜSÜ

***Hulki Cevizoğlu* - Çok teşekkür ederim. 16 Şubat 1969'da siz 6. Filoya karşı İstanbul'da bir eylemin içinde yer aldınız, Dolmabahçe'de. Neydi bu eylem? Nasıl gelişti ve nasıl sonuçlandı**?

***O. Saffet Arolat* -** Şimdi bu bir uzun haftaydı aslında. O dönemde iki tür grup vardı birisi Haşmet'in, Denizler'in içinde bulunduğu Millî Demokratik Devrim harekelini yöneten arkadaşlar vardı. Bir de bizim bulunduğumuz Türkiye İşçi Parti paralelindeki arkadaşlar vardı. Öğrenci hareketlerinin hemen hemen bütününde yönetim bizim elimizdeydi. Diğer arkadaşlarımız da daha ziyade bizim eylemlerimize katılıp, bizim eylemlerimiz içerisinde kendi propagandalarını yapıyorlardı.

Bu sözünü ettiğim eylem, bir eylemler bütününün arasındaki bir eylem. Yani herhangi bir eylem, 10-12 eylemin arasında bir eylem. O gün Teknik Üniversite'den. Teknik Üniversite Öğrenci Birliği, Maçka Öğrenci Birliği, diğer öğrenci birliklerinin temsilcileri Taksim'e kadar bir yürüyüş yaptılar ve Taksim'e kadar yaptıkları bu yürüyüşte Taksim Anıtı'nda bir konuşma yaptılar. Harun Karadeniz, o dönemin çok önemli liderlerinden biriydi. Karadeniz, İstanbul Teknik Üniversitesi Öğrenci Birliği Başkanı'ydı ve Harun Karadeniz bizim örgütlenmemiz içerisinde yer alan arkadaşımız burada, bu eylemin bittiğini ilan etti. Çünkü biz yasal izin almıştık ve o yasal izne tabi olan bir eylem yapıyorduk.

Fakat eylemin ardından geri dönüş sırasında Teknik Üniversite'den oradan aşağı doğru inerlerken Gümüşsüyü Caddesi'nden bazı arkadaşlar Amerikalılara karşı bir hareketi yürütmeyi istediler ve Dolmabahçe'ye inmek istediler. Bu grubun liderliğini yapan o zamanın Devrimci Öğrenci Birliği kadrosuydu. Yani Haşmet Atahan'ın, Deniz Gezmiş'in, Cihan Alptekin'in içinde bulunduğu kadroydu.

Biz yasal eylemi bitirdiğimiz için, bunun sorumluluğunu üstlenmek istemediğimizden. Teknik Üniversite önünde basit bir barikat yaptık öğrencilerden. Tabiî ki, o dönemin çocukluk yapısı içerisinde, gençlik yapısı içerisinde karşılaşılacak bir olaydı. Yoksa, esas itibariyle 6. Filoya karşı yükseltilen birçok harekette, anti-emperyalist birçok harekette bu barikatı yapan bireyler vardı. Yani Harun Karadeniz'in, herhangi bir şekilde antiemperyalist kimliğini eksiltecek hiçbir şey yoktu. Ama bütün

mesele, o sırada yasal alınmış bir eylemden ceza yememekti. Çünkü o sıralarda *Sayın Demirel'in İçişleri Bakanı Faruk Sükan, solcuların nefeslerini dinleyen bir yapı içerisindeydi* ve herhangi bir eyleme kalkıştığınız zaman önde gelen birçok adamı hemen toplayıp emniyete götürüyorlardı. Yani ben öğrenci dönemimde yazar, bir devrin yönetmemi olmama rağmen yüzlerce kez polise götürüldüm. Bunların hepsinde küçük bahaneler vardı. Bu bahaneyi yaratmamak için biz engel olmaya çalıştık, arkadaşlarımızda bizi yararak indiler ve Amerikalı askerlerin bir bölümünü orada yakalayıp denize attılar, dövdüler, Amerikalıların bir bölümü motorlara binip kaçtı. Gerçekten de çok sert, çok şaşırtıcı bir eylem o spontan yapıdan çıktı.

Hulki Cevizoğlu - **Amerikalı askerlerin üzerinde silah var mıydı? Yoksa silahsız mı karaya çıkıyordu filo, askerler**?

O. Saffet Arolat - Vallahi bilmiyorum. Ben bir Amerikan subayı değilim. Onların nasıl çıktığını bilmiyorum ama o güne kadarki Amerikalı askerlere karşı yapılan eylem; boya tabancaları ile, su tabancaları ile; *onlara boya sıkmak, şapkalarını alıp kaçmak gibi daha çocuksu görüntülü eylemlerdi.* Bu eylem biraz daha farklı bir eylemdi. Bunun dışında da birçok yürüyüş yapılıyordu. Yani oradaki o olaydan birkaç gün sonraki bir miting. 30 bin kişinin yürüdüğü bir mitingdi.

Hulki Cevizoğlu - **Hayır, yani 'silahları var mıydı' derken şunu merak ediyorum; siz üzerlerine su tabancasıyla, boya falan atarken asker kendisini, -asker demek silahlı insan demek bir anlamda- nasıl izin verip de kendisini denize attırabiliyor? Siz çok kalabalık olduğunuz için mi, yoksa korkuttuğunuz için mi? Amerikalılar direnmedi mi size karşı? Onu merak ediyorum**.

O. Saffet Arolat - Yani Amerikalılar tabii bir saldıran bir gruba karşı bir şey yapamadılar ve kaçtılar, gayet normal. Bir kısmı suya atladı, yüzmeye çalıştı. Bir kısmı dayak yedi. Bir kısmı motorlara bindi 6. Filoya ulaştı.

O sırada tabii o çevrede onların inzibatları ve bizim inzibatlar vardı ve onlar da harekete katılıp polisler geldi ve kurtarmaya çalıştılar kendilerini.

Hulki Cevizoğlu - **Peki bu amaca ulaştı mı? 6. Filoyu denize döktünüz siz Dolmabahçe'de. Bu sonra 68 hareketi içinde istenilen**

noktaya doğru götürdü mü sizleri?

O. Saffet Arolat - Tabii. Çünkü anti-emperyalist bilinç, bütün dünyada yükselen antiemperyalist bilinç, Türkiye'de de çok hızlı bir şekilde gelişti ve çok önemli bir yapıya ulaştı. 6. Filo uzun süre, yıllarca Türkiye'ye yeniden gelemedi.

Hulki Cevizoğlu - **Bugünkü aklınız olsaydı yine yapar mıydınız**?

O. Saffet Arolat - Bugünkü aklımla o günü değerlendirmek, yanlış tabiî. Yani bugünkü akıl ne demek? Çünkü burada esas , olan; dünyada demin sözünü ettiğim kalkışma, dünyayı değiştirme isteyen bir gençliğin Türkiye'deki gençlik, parçası haline gelmişti ve Amerikan emperyalizminin Vietnam'da yaptığı, diğer ülkelerde yaptığı çok kötü işlere karşı bir direnme hareketiydi bu ve o yüzden de Türkiye'de ve bütün ülkelerde daha sonra gladiolara varan örgütlenmelerle bu hareketler bulunmaya çalışıldı.

Hulki Cevizoğlu - **Yani bugünkü akıldan kasıt şu: Amerikan emperyalizminin bugün de devam ettiğini söyleyenler var. Eğer bu emperyalizm devam ediyor ise, Amerikalılar da Türkiye'ye gelmeye; gemilerle, uçaklarla veya karayoluyla gelmeye devam ediyorlar, o açıdan soruyorum. Yani böyle bir hareket günümüzde de etkili olur mu emperyalizme karşı**?

O. Saffet Arolat - Tabiî. Şu anda dünya çok farklı bir yerde. Yani üçüncü değişim dönemini yaşıyor dünya. Tarım devrimi ile birincisini yaşadı, sanayi devrimi ile ikincisini yaşadı, şimdi bilgi çağına geçme oldu; üçüncüsünü yaşıyor.

Tabiî ki, bizim o günkü değerlendirmelerimiz içinde yer alan bazı konular bugün yeniden irdelenmesi gereken, yeniden tartışılması gereken konulardır.

Hulki Cevizoğlu - **Ben de onu soracaktım. O dönemdeki isteklerinizin ne kadarını bugün de savunur haldesiniz**?

AROLAT: "SÜLEYMAN DEMİREL'İ EMPERYALİZMİN TEMSİLCİSİ İLAN ETTİK"

O. Saffet Arolat - Şimdi tabii dünya artık farklı bir noktada. Yani dünyada artık emperyalizme bakarken daha farklı bakılıyor. Yani eğer Hyundai marka araba Kore'den çıkıp bütün dünyaya yayılabiliyorsa, ya da Japon arabasının önemli bir bölümü dünyanın başka yerlerinde üretilir hale geliyorsa o yapı içerisinde emperyalizme bakmak başka bir şey, bugün bakmak başka bir şey. Yani o gün bakmak başka, bugün bakmak başka. İkisi arasında ciddi farklar var.

Biz başka şeyler de yaptık o dönemde. Mesela, bizim en çok karşı olduğumuz lider o dönemde Süleyman Demirel'di. Süleyman Demirel'i ilk gençlik dönemimizde, yani 1964'lerde o daha iktidara gelir gelmez biz, Amerikan emperyalizminin Türkiye'deki temsilcisi olarak ilan ettik. Yüzde 10'un altında enflasyon, yüzde 8 kalkınmalı bir 6 yıllık dönem bitirmesine rağmen; biz sürekli olarak Demirel'e karşı mücadele ettik. Gerektiğinde Amerika'yı terk edip, Sovyetleri yanaşıp onlarla işbirliği yaptığı dönemleri de göremedik.

Yani Demirel, İskenderun Demir-Çelik'e, Seydişehir'e, Aliağa Rafinerisi'ne Sovyetlerden yardım alıp, Amerika'dan alamadığı yardımı onun yerine getirip iş yaptığı dönemde biz *sokakta 'Morison Süleyman, yolculuk ne zaman' diye bağırıyorduk.*

Ama tabii ki, bizim yaptığımız bu hataya karşı Sayın Demirel de bir başka hata içerisindeydi; bizim istemlerimize dikkat etmeden doğrudan doğruya bizim karşımıza çok sert örgütlenmeler yarattı. Yani silahlı eylem diyorsunuz 1971'lerde silahlı eylemden söz ediyorsunuz. Silahlı eyleme niye gelindiğine bakmak lazım.

Hulki Cevizoğlu - **Siz bugün, o tarihte aleyhine slogan attığınız Süleyman Demirel ile bir gazetenin, Dünya Gazetesi'nin Genel Yayın Yönetmeni olarak, Süleyman Demirel de Cumhurbaşkanı olarak artık barıştınız mı**?

O. Saffet Arolat - Sık sık girdiğimiz olaylar oluyor. Mesela Süleyman Bey, bir gün bir mülakat sonrasında, bir gece yarısında bana "Sen normal gazeteciye benzemiyorsun, back-ground'un nedir"?' diye

sordu. Ben de "1966'da İstanbul Teknik Üniversite'nin açılışına geldiğinizde sizi protesto eden grubun lideri bendim" dedim. 'Hangi olay' dedi. Hani o, 'Erzurum** patates fabrikası yapacağınızı söylemiştiniz de, biz de sizi eleştirmiştik' dedim. Karşılıklı gülüştük. Ama bu karşılıklı gülüşmek ikimizin de eski dönemlerdeki olaylara bakışını, o dönemlerdeki hatalarını ya da o dönemlerdeki günahlarını-sevaplarını affettirmiyor tabiî.

***Hulki Cevizoğlu* - Evet. Demek ki, karşılıklı sloganlardan ya da eylemlerden sonra karşılıklı gülüşme noktasına geliniyor. Sayın Demirel de başka konularda da geldi tabiî. İşte 12 Eylül konusu bir örnektir. Son sözleriniz varsa onları almak istiyorum. Güzel sözler söylediniz bize**.

***O. Saffet Arolat* -** Tabiî önemli olan şu: 1968'i kendi içinde değerlendirmek gerekir.

1968, bütün dünyadaki bir kalkışma hareketidir. Bu kalkışmada üretimden gelen, gücü olmayan, gençler öncülük etmeye çalışmışlardır. Doğaldır ki, delikanlılıklarından dolayı belli hataları da içeren eylemler içine girmişlerdir. Ama bunun cezasını bütün dünyada ödemişlerdir. Türkiye'de de çok ağır ödemişlerdir.

Yani benim bacanağım ve çok yakın dostum Harun Karadeniz, kolu kesildi, -kolunu kaybetti kanser olduktan sonra-kolunu kestirdikten sonra tekrar bakıma gidemediği için pasaport alamadığı için bu ülkede öldü. **Deniz Gezmiş ve arkadaşları hiçbir kişiyi öldürmedikleri halde asıldılar**.

Yani Türk gençliği, 1968 dönemindeki verdiği eylemin faturasını çok ağır ödedi. Yani bunu söylemek gereksiz ama, aramızda hapse girmemiş kimse yok.

***Hulki Cevizoğlu* - Gerekli ama, belki eksik. Menderes de kimseyi öldürmediği halde asılmıştı, Polatkan da asılmıştı galiba**.

***O. Saffet Arolat* -**Tabiî. Esas olan mesele ülkenin kendi demokrasisi içerisinde diyalogunu sürüp, tahammülünü gösterebilmesi. Yani insanların insanlara tahammül edemediği, insanların insanları dinleme alışkanlığı yerine dövme alışkanlığı, öldürme alışkanlığı, hapse atma alışkanlığı yaşanan ülkede; demokrasiye gitme yolunda çok fazla mücadeleye ihtiyacımız var ve veriyoruz herhalde.

***Hulki Cevizoğlu* - Evet. Peki ben size çok teşekkür ediyorum Sayın Arolat. İyi geceler, sağ olun**.

***O. Saffet Arolat* -** Ben teşekkür ederim. Sağ olun.

***Hulki Cevizoğlu* - Evet bir son aramızı verelim, sonra biz yine bütün hızımızla devam edelim**.

Değerli seyirciler bu noktaya nasıl gelindiğine reklam arasından sonra devam edeceğiz. O dönemin yine önemli isimlerinden Nahit Töre ve Mahir Kaynak ile birlikte olacağız.

(Reklam Arası)

***Hulki Cevizoğlu* - Evet Sayın Atahan, 68 hareketi 70'li yıllara, 71 yılma getirelim artık. O dönemde neler oldu? 68 kuşağının hareketleri, eylemleri nereye ulaşmıştı**?

***Haşmet Atahan* -** Şimdi isterseniz oraya gelmeden önce ben yine Kanlı Pazar, 6. Filoyla ilgili şöyle kısaca bir işleyeyim.

***Hulki Cevizoğlu* - Kanlı Pazar ama 1969'da, iki yıl aramız var, hızlıca tamamlayın isterseniz**.

***Haşmet Atahan* -** Evet. Hızlıca geçeyim.

6. Filo olayları ile beraber üniversitelerdeki antiemperyalist hareketler doruk noktasına ulaşmıştı. Bu çerçeve içerisinde yapılan mücadelenin boyutları, siyasî iktidarı ciddi ölçüde sarsmış, etkilemişti. Buna karşı olarak işte demin sizin silahlı mücadele dediğiniz döneme doğru bir geçiş oldu. Daha doğrusu üniversite gençliğinin komando kamplarında yetiştirilen, aklına işlenen bir takım İslâmî kesimlerin yetiştirdiği, geliştirdiği militanlarca üniversitelerde sağ-sol çatışmasına zorlanması ve bu çatışmalar içerisinde silahların kullanılması gibi bir sürecin yaşandığı döneme geçildi.

***Hulki Cevizoğlu* - Yani "sağ yok, sol yok boykot var" döneminden sonra hem sağın, hem solun, hem de silahlı eylemlerin olduğu döneme doğru**.

SİLAH DEVREYE GİRİYOR

Haşmet Atahan - Ben tekrar silahlı eylem demeyeceğim, ona 71'lere doğru bakacağız. Silahın kullanıldığı eylemlerin olduğu bir döneme gelindi.

Hulki Cevizoğlu - **Örneğin banka soygunu mu**?

Haşmet Atahan - Hayır, hayır. Yani üniversitede sağcı, o zaman kendine komando deyimini kullanan belli bir kesimin üniversitedeki solcu gençleri püskürtmek amacıyla veya solcu gençlerin demokratik mücadelesini kırmak amacıyla silah kullanmaya başladığı..

Hulki Cevizoğlu - **O dönemde solcu gençlerin, sağcı kesimi püskürtmek amayla silah kullanması da söz konusu**.

Haşmet Atahan - Hayır, sağcı bir, püskürtülecek bir durum söz konusu değildi.

Hulki Cevizoğlu - **Solcular mı kalabalıktı**?

Haşmet Atahan - Tabiî ki.

Hulki Cevizoğlu - **Püskürtülmesi gereken onlar mıydı**?

Haşmet Atahan - Evet. Yani üniversitede demokratik; işte 68 kuşağının belirli özelliklerinden bir tanesi yığınsal olması, kitlesel olması ve kitle içerisinde yığın bir şekilde girişmiş olmasıydı.

Üniversite gençliğinin büyük bir kısmının, yani tarafsız ve bu konulara pek aktif girmeyen öğrenci kitlesinin dahi sempatisi devrimci öğrencilerden yanaydı.

Bu sürecin siyasî iktidarı sıkıştırmasının önüne geçilmesi anlamında karşı bir güç organizasyonu bilerek, isteyerek gizli servisler tarafından ucu CİA'ya uzanan ve artık bugün Susurluk olaylarıyla net bir şekilde ortaya çıkan; o günkü bizim söylediğimiz siyasî iktidarın güdümünde provokasyonların yapıldığı konusundaki iddialarımız bugün netleşmiş durumdadır.

Hulki Cevizoğlu - **Ancak bugün mü netleşti o gün söylediklerinizi**?

Haşmet Atahan - O zaman da söylüyorduk, o zamanda

savunuyorduk bunları. Ama, bizi dinleyen olmuyordu. Ancak biz bir...

***Hulki Cevizoğlu* - Şimdi sizi dinleyen var mı**?

***Haşmet Atahan* -** Yine pek yok. Ancak bir kamyonun çarpması bazı olayların ortaya çıkmasına ve görmeyen gözlerin görmesine bir ölçüde yardımcı olmuştur.

***Hulki Cevizoğlu* - Sizin o dönemleri anlatırken kullandığınız ifadeler var. "Öğrenci liderleri, öldürülüyor, hapsediliyor, -Yani kitlelerden ve öğrenci topluluğundan uzaklaştırılmak için- okuldan atılıyor, askere alınıyor ve bu şekilde kitlelerden kopartılıyor**..."

***Haşmet Atahan* -** Şimdi onun bir adım öncesinden bahsediyorum. İşte, 71 olaylarının çıkış süreci içerisinde masum birtakım, masum sayılabilecek işte -demin arkadaşlarımız anlattılar-, şapka alma, işte boya atma gibi hareketlere karşı korkunç bir saldırı söz konusu oldu. Ancak bir haçlı ordusunun yapabileceği bir yıkımla ilk öğrenci yurdunun basılmasına...

***Hulki Cevizoğlu*- Amerikalılar saldırmadı ama**...

***Haşmet Atahan* -** Saldırmadı ama, onların saldırmasına zaten gerek yoktu. Siyasî iktidar gerekli emirleri vererek uykusunda uyuyan öğrencilere bir baskın yapılarak Vedat Demircioğlu'nun ölümüne yol açılan ve 27 Mayıs'tan sonra ilk öğrencinin ölümüne yol açılan hadiseler yaşandı.

Vedat Demircioğlu'nun ölümü söz konusu oldu. Bu, polisin saldırısına karşı tabii ki, gençlik protestoları devam etmek durumunda oldu ve o çerçeve içerisinde yine bir .TMGT'nin bıraktığı bir çelenkteki bir şeyi söylemek istiyorum; 'Atam geldikleri gibi gitmişlerdi, yine geldiler. Geldikleri gibi yine gidecekler' yazılı bir çelenk bırakılması söz konusu oldu. Yani o şartlarda hâlâ Kemalizm'le devrimci gençlerin birlikteliği ve belli bağlantıları net bir şeklide görülüyordu. Bu çerçeve içerisinde ve bağımsızlık haftası şeklindeki süreçte, 16 Şubat'ta Kanlı Pazara gelindi. Kanlı Pazarda siyasî iktidarın CIA'nin da etkisiyle ve onun planlamasıyla; devrimci güçlere karşı bir kanlı provokasyon yapmış olması ve gençlerin ölmesi söz konusu oldu.

***Hulki Cevizoğlu* - Pankartta Atatürk'e hitaben yazılan yazı bugün yazılsaydı nasıl yazılırdı acaba size göre**?

Haşmet Atahan - Yani onu yazacak ölçüde solun organisazyonu yok. Ben önce bunu söyleyeyim.

Hulki Cevizoğlu - **Sürekli gelmeye devam ediyorlar, şu anda**..

Haşmet Atahan - Evet, ne yazık ki, geçenlerde gelen 6. Filoya işte bizim solun -tartışmalarına şimdi girmek istemiyorum ama önemli bir kesimi bu globalizm çerçevesi içerisindeki yaklaşımlar nedeniyle farklı bir bakış var ve ilginçtir ve de acıdır ki, 6. Filoya karşı protesto var. Bu defa 6. Filoya karşı saf tutup, namaz kılan ve devrimci güçlere saldıran gericiler diyebileceğimiz ya da radikal islâm; onlar cuma namazından sonra çıkıp protesto gösterilerinde bulundular. Son bu 6. Filo geldiği zaman.

Hulki Cevizoğlu - **Ama, eski 68'liler ya da o ruhu taşıyanlar bulunmadılar diyorsunuz**.

Haşmet Atahan- Evet. Biz aynı ruhu, aynı bilinci ve aynı inancı taşıyoruz ama o zamanki gibi arkamızda artık yüzbinler yok. O geleneğin -Sayın Yalçın'ın da söylediği gibi, önemli olan bu dönemde artık bu geleneğin, 68 kuşağının geleneğini-yeni genç nesillere aktarabilmek ve yürütebilmek. Bunu başarabildiğimiz ölçüde aynı güç ve aynı inanç devam edecektir...

Hulki Cevizoğlu - **Son verdiğiniz örnekten sonra islamî gençlik, radikal dinci kesim karşı çıkıyor. "Bizim kuşaktan karşı çıkan yok" dediniz. Sayın İsmet Özel haklı duruma mı geçiyor**?

Haşmet Atahan - Hayır, hayır. Tabii o apayrı bir gelişme. Yani dün, şimdi o zaman onların bir tahliline girersek..

Hulki Cevizoğlu - **Girmeyin. Ama ayrı diyorsunuz**.

Haşmet Atahan - Evet, ayrı, o haklı kazandıracak bir konum değildir.

Hulki Cevizoğlu - **71'e geldik mi**?

Haşmet Atahan - Şimdi bu çerçeve içerisinde bir de şu noktaya dikkat etmek lazım. Özellikle günümüzde de benzeri bir takım hassasiyetler var.

Devrimci gençliğin o günkü mücadelesinin siyası iktidarı bu kadar etkilemesi, bu kadar sarsmasının diğer bir nedeni; -başka bir söylemle

Amerikan emperyalizminin bu konuda çok olağanüstü hassasiyet göstermesinin diğer bir belirgin nedeni de-, sivil gençliğin yapmış olduğu, üniversite gençliğinin yapmış olduğu bu hareketlerin askeriye içerisinde, ordu gençliği içerisinde de ciddi yankılar bulmasıydı.

Ordu, her ne kadar 21-22 Mayıs olayları, Şubat olayları ile Talat Aydemir'in öldürülmesine, idam edilmesine yönelik çalışmalarla ordu içerisindeki bazı radikal gelişmeleri her ne kadar durdurmayı o an için başarmış değilse de, 27 Mayıs geleneğiyle, o 27 Mayıs'ı yapan kuşakların ordu içerisinde yönetim mekanizmalarında önemli yerlerde bulunması, ordu içerisinde belli gruplaşmaların, belli kadrolaşmaların bulunması ve belli bir devrimci atılımı yapma konusunda niyetlerinin ve kararlarının olması; asıl korkulan, asıl endişe duyulan yanlardan bir tanesi de buydu.

Bu nedenle öyle bir süreç yaşanmıştır ki, işte 71'li yıllarda öğrenci gençliğin içerisinden belli bir kesimin silahlı mücadeleye yönelişi ile, ordunun içerisindeki belli radikal hareketlerin merkezi olarak belli darbe ya da ihtilal girişimleri içinde olması birbirine denk düşen hadiseler olmuştur ve böyle bir süreç içerisinde 12 Mart'ta doğru gelinmiştir ve 12 Mart hareketi söz konusu olmuştur.

***Hulki Cevizoğlu* - Bu arada Nahit Töre'ye dönelim isterseniz. İyi geceler Sayın Töre**.

(Telefon Konuğu)

NAHİT TÖRE (1968 Öğrenci liderlerinden) - İyi geceler efendim, iyi geceler Haşmet. Biraz yüksek sesle rica ediyorum

***Hulki Cevizoğlu* - Sizin döneminizde sizinle ilgili bir konuya geçmeden evvel bir konuya açıklık geçirelim. Sizden bir yıl önce Haziran 1969'da Deniz Gezmiş'in de içinde bulunduğu bir grup Filistin'e giderek El-Fetih kamplarında eğitime başladı. Orada zannediyorum, 5-6 ay civarında kaldı ve Türkiye'ye döndüler. Türkiye döndükten sonra da belki Filistin kampında eğitilmenin gereği olarak, belki ideolojilerinin gereği olarak Amerika'ya karşı olmanın bir sonucu olarak Türkiye'de İsrail karşıtı eylemlere başladılar. Bu Filistin'deki El-Fetih kampında eğitime gidenler arasında Deniz Gezmiş'in yanı sıra Cihan Alptekin, Yusuf Küpeli, Sinan Cemgil ve Ömer Erim Süerkan da vardı. Yaklaşık bir yıl sonra**

da siz gittiniz ama, sizin gittiğiniz yer Filistin değildi, nereye gittiniz siz?

Nahit Töre - Ordu'ya gitmiştim ben.

Hulki Cevizoğlu - **Nereye efendim**?

Nahit Töre - Karadeniz'e gitmiştim. Fındık olaylarını örgütlemeye.

Hulki Cevizoğlu - **Siz bizi rahat duyabiliyor musunuz efendim**?

Nahit Töre - Ben sizi rahat duyuyorum.

Hulki Cevizoğlu - **Evet, peki izleyicilerimiz sizi duyuyorlar, ben de sizi az sonra daha rahat duymaya başlayacağım. Buyurun devam edin**.

Nahit Töre - Ben bu soruya cevap vermeden önce, bu baştan beri izlediğim programda yani bir takım 68 olayları nostaljik anı düzeyinden biraz çıkarıp daha bir geriye gitmekte, yani bu sürece ulaşmak için şöyle biraz rayına oturtmak ihtiyacı duyuyorum. Eğer müsaade ederseniz, özetlemek istiyorum.

Hulki Cevizoğlu - **Buyurun. Herkes farklı rayına oturtuyor, bakalım siz**..

Nahit Töre - Ben **o** açıdan söylemiyorum. Kimseye de farklı uçtur demiyorum. Aslında zaman olsaydı daha önceki konuşan arkadaşlar da bunu oturtacaklardı, fakat biraz da sizin sorularınızla anı meselesine dönüyor bu olay.

Hulki Cevizoğlu, - **Buyurun, söz oturtun**..

Nahit Töre - Bunu bir sürece oturtalım da. Daha bir aydınlatıcı tartışırsak daha bir aydınlatıcı olur kanaatindeyim.

Hulki Cevizoğlu - **Biz biraz daha hızlı gitmek açısından ben soru soruyorum**..

Nahit Töre - Evet, anlıyorum da, bence daha iyi olur gibi geliyor. Şimdi 68 olaylarını, Türkiye'nin 60'lı yıllarını bir bütün olarak, yani ele almakta fayda var. Yani onu sadece 68'e veya bir -iki yıla. 68-69 yılına bağlayarak aldığımız zaman biz çok aydınlatıcı olamıyoruz. Yani daha önceki tartışmalardan da bu ortaya çıktı. Yahut onu ayırıyoruz; işte

60'ların başını ayırıyoruz, ortasını ayırıyoruz. 70'lerin girimiyle de kapıyoruz bu olayı. O zamanı bir süreç olarak almakta yarar var. Bu süreç nasıl işledi, yani ne tür noktalara gelindi?

Türkiye'deki ve dünyadaki durumlar neydi? Bu süreç içerisinde İşçi Partisi'nin 1965 ile başlayan süreç 70 ile tekrar MDD hareketiyle, yani Millî Demokratik Devrim hareketiyle başlayan süreç, daha sonra 1970 işçi, 15-16 Haziran olaylarıyla ve 1971, 12 Mart muhtırasına giden bir yıllık süreç, işte 6 aylık süreç diyelim daha doğrusu nasıl sonuçlandı?

Bunları da açmakta yarar var. Başka türlü bu olayları ne kamuoyuna anlatabiliriz, ne de kendi aramızda, belli bir noktayı, yani bu ölçüler içerisinde tartışmak da kendi aramızda bir bütünlük kuramıyoruz. Çünkü herkese ders oldu bu işler yani.

***Hulki Cevizoğlu* - Kurun efendim, buyurun**.

NAHIT TÖRE, MİLLİ DEMOKRATİK DEVRİMİ ANLATIYOR

Nahit Töre - Şimdi 1965'de İşçi Partisi ile başlayan bir süreç var. Şimdi bu süreçte birçok arkadaşımız; bizler o dönemde İşçi Partisi'nin içerisinde yetiştik aslında. Yani Mahir Çayanlar, Deniz Gezmişler veya benim gibi bir sürü insan. Biz 1965 ile başlayan daha lise çağlarımızda, yani üniversiteye gelmeden bir iki yıl önce lise çağlarımızda İşçi Partisi saflarında solculuğa başladık.

1968'e kadar bizim 67'lerde üniversiteye dahil olmamızla birlikte üniversiteye kadar TİP'le sürdü. TİP'in burada görüşü neydi? Türkiye'deki hakimiyet ilişkisini - işte kapitalist üretim ilişki olarak ortaya koyuyordu ve parlamenter seçim yoluyla gelineceğini ortaya koyuyordu. Bütün bu ana gücü de, temel taşı sendikalar kurulsa da, onu örgütleyici, motive eden, işte onu sokağa taşıyan güç de, öğrenci gençlik gücüydü.

Daha sonra 68 ile 70 arasında TİP dediğimiz müthiş bir mücadele başladı. Kendi içerisinde, TİP'in içerisinde başladı. Buradan MDD hareketi doğdu, yani Millî Demokratik Devrim hareketinin doğuşu, eğer tabiri caizse eski tüfekler, yani Mihri Belli'lerin (onlar TİP'in dışındaydı kendileri) onların öğrenci gençliğin içindeki bir kesimle ortak hareketi ile birlikte bu MDD hareketi doğdu. O zaman MDD hareketinin önde gelen solcularından etkili olacak bir tanesi de 68 yılının ve 67 yıllarının daha doğrusu başında, Doğu Perinçek'di. Ankara'da genç asistanlar grubu olarak, Doğu, bu gruba öncülük yapıyordu. Mihri Belli de bu işin backgroundunda duruyordu. Veli Demir benimleydi.

Millî Demokratik Devrim ise şuydu: Anadolu ihtilali, yani Kemalist Devrim, Cumhuriyeti ilan ettik fakat demokratik süreç tamamlanmadı. Türkiye, hâlâ yarı feodal, ondan sonra yarı sömürge bir ülkedir, tezinden hareketle. Yani TİP'in hakim üretim ilişkisi; kapitalist üretim ilişkisidir ve parlamenter Kemalist bunun içerisinde yer -bu sistem içerisinde yer- alacak. Her neyse hakim üretim biçimi; yarı feodal, yarı sömürge bir ülkedir Türkiye. Ama Anadolu ihtilalinin eksik bıraktığı demokratikleşme süreci tamamlanacaktır. Bu nasıl tamamlanacaktır? Bunun tartışmaları başladı ve bunun o zamana ' kadarki tek gençlik örgütü olan FKF içerisinde idi herkes de, bu FKF içerisindeki bu tartışma daha da

alevlendi. FKF'ye işte Ankara'da yine TİP'te ağırlıklı kesim, İstanbul'da da TİP'te ağırlıklı kesim hakimdi.

Önce Ankara'da Doğu Perinçek'e FKF'ye başkan olması ile birlikte - geçici bir başkan olması ile birlikte- Ankara FKF ile geçirildi. Daha sonra işte İstanbul'da Devrimci Öğrenci Birliği o sıralarda kuruldu. İşte Haşmet Atahan'ın da içinde olduğu, hepimizin içinde olduğu grup kuruldu.

Onun dışında işte Osman Arolatların grubu da, FKF'de TİP olarak kaldılar. Şimdi o süreç içerisinde biz Millî Demokratik Devrim eğiliminde olan gençler FKF'ye tasfiyeci yoluna gittik ve üyeler 68'in sonlarında, 69'un başlarındaki İstanbul'daki FKF kongresinde Yusuf Küpeli'nin başkan olmasıyla FKF'ye MDD'çiler hakim oldular. Fakat İstanbul sekreterliği TİP'lilerin elinde kaldı. Yani TİP eğiliminde olan arkadaşların elinde kaldı. İşte Osman S. Arolat'ın, diğer arkadaşların elinde kaldı.

Bu süreç bizim Vakfı lağvederek, yani kapatarak FKF'ye girmemizle birlikte İstanbul teşkilatı da ele geçirildi ve oradan FKF'nin son kongresine 69'da gidildi. Bu gidilme ile birlikte Ankara'da yapılan bu kongrede FKF tamamen MDD'cilerin eline geçti ve burada adı değiştirildi Dev-Genç oldu. Bütün düğüm noktası burada başlıyor.

Fakat buna geçmeden önce ben bir şeyi daha belirtmek istiyorum. Bu 67'ye kadarki bu yapı içerisinde geçmişten kalan belli gençlik örgütleri vardı. Bunlar, devletin yarı resmi örgütleriydi ve devletten, bütçeden ödenek alan örgütler vardı.

Bunlar Türkiye Millî Talebe Federasyonu, Türkiye Millî Talebe Birliği, Türkiye Millî Gençlik Teşkilatı.

Süleyman Demirel, o dönemin Başbakanı idi. İşte Faruk Sükan'ın operasyonları ile bu örgütler, lağvedildi. Yani buralarda 27 Mayıs'ın ağır havasının bastığı bu örgütlerde büyük bir kargaşa çıktı. İşte Sükan'ın uygulamaya koyduğu bir plan dahilinde buralar çökertildi. Bunların mesele TMTF o zaman işte ülkücülere temel olacak milliyetçilerin eline geçti. Türkiye Millî Talebe Birliği ise, siyasal İslamın yani bugünkü işte o gençlik liderlerinin çoğunun çıktığı yer, bugünkü Kültür Bakanı İsmail Kahraman'ların içinden geldiği partiden geldi, onların eline geçti. Hatta bir süre onlar 1969'da siyasal islamcılarla ülkücülerin Cağaloğlu'nda çok büyük kavgaları oldu, silahlı sopalı falan. Geriye bir tek Türkiye Millî Gençlik Teşkilatı kalmıştı, dolayısıyla o yapılar içerisinden. Yani devletin

yarı resmî gençlik örgütlerinden. O da Türkiye Millî Gençlik Teşkilatıydı. Türkiye Millî Gençlik Teşkilatı ise, 27 Mayıs söylemine ve havasına çok bağlı sol Kemalistlerin içinde olduğu, ağırlıkta olduğu, onların yönetti bir örgüttü. Onun yapısı ise, Türkiye İzciler Birliği, Türkiye Kadınlar Birliği..

Hulki Cevizoğlu - **Biraz özetleyelim isterseniz**.

Nahit Töre - Şeye gelmek istiyorum da yani..

Hulki Cevizoğlu - **Ben de oraya gelmek istiyorum**.

Nahit Töre - Sol Kemalistlerin elindeydi bu örgütler. Bunlardan sadece Türkiye Millî Gençlik Teşkilatı'na aynı zamanda İstanbul'da, yani bizim içinde bulunduğumuz, bazı arkadaş gruplarının da çok organik ilişkisi olduğu bir örgüttü. Şimdi bu MDD hareketi, Dev-Genç'i ortaya çıkarttıktan sonra Dev-Genç FKF döneminde gelen bazı kitlesel çalışmaları da teslim almıştı. Bunlar nelerdi mesela, Akhisar'daki tütün ekicileri, krediciler ile toprak sahipleri arasındaki ihtilaflar onlara geliyordu, işte haşhaş mitingleri düzenliyordu, sezonluk mitingleri düzenliyordu. Bir tarafta ise, Harun Karadeniz'den miras aldığı işçi Birlikleri kuruyordu, semtlerde, mesela işçilerin yoğun olduğu semtlerde işçi birlikleri kuruyordu. Yani köylü ve işçi hareketinin böyle bir organik bağı vardı.

Hulki Cevizoğlu - **Sayın Töre bunları özetledik az önce. İsterseniz**..

Nahit Töre - Ben buradan bir şeye gelmek istiyorum da, -hem Haşmet az önce bir parça açıklamaya çalışmıştı da- tam bu süreç içerisinde o masum öğrenci hareketi yani, ortada daha herhangi bir ihtilafla, iktidarla böyle çok büyük boyutlu falan bir çatışmalar falan yoktu 1968'e gelindiğinde. Sadece kitlesel karakteri kapsayan bir öğrenci hareketiydi. Sadece bunu daha da bir hızlandırdı o süreci.

Bu süreç içerisinde 70 yılına Haziran'a doğru gelirken, MDD içerisinde çatlamaya başladı. MDD içerisinde çatlama başladığında iki tür anlayış çıktı. Bu anlayışlardan bir tanesi, bu gidişin tabii bu arada istencilerle olan o Haşmet'in bahsetti silahlı çatışmada 15-16 tane arkadaşımızın öldürülmesi de o süreç içerisinde oldu, bir yıllık bir süreç içerisinde ve ister istemez bizlerin silaha tekrar sarılması, müdafaa şeklinde başlayan bu hareketin ortaya çıkması var.

Bu bir yerde silahlı, yani bu savunma denen silahlı olay, daha sonra

bir devrim, silahlı devrim anlayışını ilk nüvesini oluşturuldu. Onun ilk tohumlarım atmaya başladı.

Bu silahlı devrim içerisinde bir başka radikal görüş de vardı. Bu görüş de, sivil-asker müdahalesinin Türkiye'nin çıkışı için daha sağlıklı olacağı eğilimindeki bir çıkıştı. Bu ikisi arasında ama özünde iki tarafta da o MDD'nin o teorik kalıplaşmış Mihri Belli'nin koyduğu veyahut ta bunun çok daha ılımlı, daha başka bir sistematiği olan Doğan Avcıoğlu'nu koydu. Bu görüşü temel alıyordu yani...

***Hulki Cevizoğlu* - Sayın Nahit Töre, gecenin bu saatinde bu kadar teorik ayrıntılardan biraz uzaklaşalım isterseniz. Kamuoyunun ve 68 kuşağının da özellikle kitle ile birlikte olmayı ve kitleden kopma endişesi vardı. Biz de kitleden kopmayalım, izleyici kitlemizden. Sizin kitle ile ilgili yaptığınız bazı eylemlere gelelim. Siz bu eylemlerle neyi amaçlıyordunuz? Ben o sorulara artık gelebilir miyim**?

***Nahit Töre* -** Gelin tabiî isterseniz.

***Hulki Cevizoğlu* - Peki geleyim, siz yine istediğiniz gibi geriye de dönerek cevap verebilirsiniz. Siz silahlı eylemlerden söz ettiniz. Silahlı devrim anlayışının doğduğunu belirttiniz az önce. Bu anlayış doğduğu tarihte mi Deniz Gezmiş ve arkadaşları 1969 Haziran'ında El Fetih Kampı'na gittiler? Siz 1970 Haziran ya da Temmuz -onun kaydını bulamadım ama-, 1970 yazında Nusaybin üzerinden Şam'a gitmiştiniz. Şam'da da gittiğiniz yer, El-Saika Karargahı. Doğru mu**?

***Nahit Töre* -** Şimdi burada Deniz'lerin 69'un yazında ismini saydığınız arkadaşlarla Filistin'e gitmiştik, o doğru isimler. 70'in yazında 15-16 Haziran'dan sonraki gidenlerin içerisinde orada bir Ankara'da bir kaçak, 15-16 Haziran olaylarından aranıyorduk bizler. O grup ikiye bölündük Ankara'da biz. Ankara'ya geçtik İstanbul'dan 15-16 Haziran olaylarından dolayı arandığımız için Ankara'ya geçtik.

O grup ikiye bölündü; işte bir grup Ankara'daki Dev-Genç'li arkadaşlarla, Merkez Yürütmeyle bir kısmıyla beraber, işte Karadeniz'deki fındık olaylarım, yani fındık üreticilerinin örgütlenmesi için Karadeniz'e biz geçtik. Diğer bir grup arkadaş da, onlar Filistin'e geçtiler. O Filistin'e işte Suriye'de kaldılar, El-Saika örgütünde.

***Hulki Cevizoğlu* - Siz nerdeydiniz**?

***Nahit Töre* -** Biz Hüseyin Cevahir, ben ve Sebahattin Kup gibi arkadaşlar, -daha sonra Mahir de bölgeye gelmişti- bizler de Karadeniz'e geçtik.

***Hulki Cevizoğlu* - Yani Şam'a giden ekipte yok muydunuz siz**?

***Nahit Töre* -** Hayır ben yoktum Şam'a giden ekipte. Biz Karadeniz'e geçtik, orada bu 70'in Temmuz'undaki o fındık olaylarını örgütledik. İşte o fındık üreticisi büyük bir eylem yaptı. Ben o olaylarda yakalandım, tutuklandım, İstanbul Sıkıyönetim Mahkemesi'ne sevk edildim. Burada tutuklandık ve 2,5 ay yöneticilerle beraber yattık.

NAHİT TÖRE, MAHİR KAYNAK'LA CANLI YAYINDA TARTIŞIYOR

***Hulki Cevizoğlu* - O dönemde sizin Mahir Kaynak ile ilişkileriniz neydi efendim**?

***Nahit Töre* -** Mahir Kaynak ile benim özel bir ilişkim yoktu. Ben İktisat Fakültesi'nde idim. Mahir Hoca da bizim asistanımızdı. Yani bizim öyle çok organik bir özel ilişkimiz yoktu. Neticede bütün İktisat Fakültesi'ndeki Mahir Hoca'nın tanıdığı kadar ben de tanırdım.

***Hulki Cevizoğlu* - Birlikte mi hareket ediyordunuz? Yani onu çok yakından tanımıyorsunuz ama, asistanınız**...

***Nahit Töre* -** Asistanımızdı, benim hocamdı yani.

***Hulki Cevizoğlu* - Neler öğrendiniz o tarihte Mahir Kaynak'tan**?

***Nahit Töre* -** Mahir Kaynak'tan bizim o dönemde öğrendiğimiz; Mahir Kaynak o zaman Hikmet Kıvılcımlı'nın İşsizlik ve Pahalılıkla Mücadele Derneklerinde dersler verirdi. Ondan sonra MDD Derneği vardı, Türkiye'nin toprak sorunu üzerine seminerler verirdi. O seminerlere işte herkes gibi ben de giderdim. Dinlerdik, sonra derece aklı başında meseleye vukuf, okuyan falan o dönemde bir asistandı.

***Hulki Cevizoğlu* - O tarihten bu yana Mahir Kaynak ile hiç karşılaştınız ya da konuştunuz mu**?

***Nahit Töre* -** Hayır Mahir Kaynak ile karşılaşıp konuşmadım.

***Hulki Cevizoğlu* - Şimdi konuşur musunuz**?

***Nahit Töre* -** Tabiî konuşurum Mahir ile.

***Hulki Cevizoğlu* - Peki iyi geceler Sayın Kaynak**!.

(Telefon Konuğu)

MAHİR KAYNAK (Eski MİT'çi)[{*}] - İyi geceler efendim.

***Hulki Cevizoğlu* - Siz de Nahit Töre'nin açıklamalarını dinlediniz Sayın Kaynak. Uzun bir aradan sonra ilk kez karşılaşacaksınız ama, birlikte -bizim teshillerimize göre sizin**

birlikte- anılarınız var. Biraz o döneme dönelim, sizin ağzınızdan.

Mahir Kaynak - Efendim, tabii çok iyi hatırladığımı söyleyemem. Nahit Töre'yi isim olarak hatırlıyorum. Şu anda karşılaşsak tanıyabilir miyim, onu da bilmiyorum. Yalnız sevdiğim bir öğrenci olduğunu hatırlıyorum. Yani benim üzerimde iyi intibalar bırakmış bir insandır.

M.KAYNAK: "ARKANIZDAKİ GÜÇ KİMDİ?" N.TÖRE: "KUVAYİ MİLLİYE GELENEĞİ İDİ."

Hulki Cevizoğlu - **Evet. Peki Sayın Töre de hattımızda kalıyor, sizde. Ben sizinle devam etmek istiyorum Sayın Kaynak. 68 öğrenci eylemlerini nasıl değerlendiriyorsunuz ve sizin o dönemdeki rolünüz ne idi**?

Mahir Kaynak - Efendim şimdi aradan 30 yıla yakın bir zaman geçmiş olmasına rağmen olayların doğru anlaşılmadığını hâlâ arkadaşlarım tarafından görüyorum.

Şimdi diyorlar ki, çok açık biçimde Sayın Cevizoğlu, biz emperyalizme karşı savaşıyorduk. Yani Amerika ile dövüşüyorduk ve Türkiye içerisinde bir burjuvazi vardı ve bizim de herhangi bir tabanımız yoktu öğrencilerin dışında.

Şimdi böyle bir savaş sizce çok mantıklı bir savaş mıdır? Yani ben şu soruyu soruyorum; gerçekten söylediğiniz gibi ittifakın arkası, başka herhangi bir güce dayanmayan sadece öğrencilerden ibaret idiniz ve siz Türkiye'yi emperyalizmden kurtarmaya çalışıyor muydunuz?

Burada hemen şunu söyleyeyim; arkalarında Rusya olduğunu, SSCB olduğunu kesinlikle iddia etmiyorum, zaten bu iddiayla ömrüm boyu savaştım. Ama bu makul müdür? Eğer bunu yaptıysanız siz gerçekten hâlâ bir iş yaptığınızı zannediyor musunuz ve akılcı mısınız? Bu soruyu soruyorum.

Hulki Cevizoğlu - **Peki Sayın Töre cevap versin ona. Sayın Töre**!.

Nahit Töre - Tam alamadım cevabı da bir Sovyetler Birliği ile ilgili nasıl bir şey onu anlayamadım tam.

Mahir Kaynak - Hayır Sovyetler Birliği yoktu diyorum zaten. Ama sizin hiç mi ittifakınız yoktu? Arkanızda hiç mi güç yoktu? Yani içeride burjuvaziye karşısınız, halkla irtibatınız yok, dışarıda da Amerika Birleşik Devletleri ile mücadele ediyorsunuz. Koskoca bir emperyalizmle bir avuç öğrenci, bunu yapabileceğini nasıl kestirdiniz?

Hulki Cevizoğlu - **Evet anlaşıldı mı Sayın Töre**?

Nahit Töre - Evet anlaşıldı, anlaşıldı efendim. Şimdi Sovyetler Birliği ile kuşkusuz hiçbir ittifakımız da yoktu, böyle bir ittifak yapacak güçte değildik. Onların, Sovyetler Birliği'nin sızma ajanlarının idare ettiği insanlar da değildik. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin, yani böyle bir şeye engel olacağı da çok açık ortada, o gün için de, bu gün içinde. O doğru Sovyetlerle herhangi bir organik bağımlılığımız yoktu yani, olması da mümkün değildi.

Hulki Cevizoğlu - **Peki onu zaten Sayın Kaynak'ta söylüyor. Yoktu diyor, ama kim vardı diyor, hiç mi kimse yoktu diyor**.

Nahit Töre - Şimdi biz bu, baştaki bütün arkadaşların söyledikleri gibi ben de aynı şeyi söyleyeyim; orada bir şey vardı. Oradaki olay şuydu: Bu gelen insanlar, bu genç insanlar vaziyeti itibariyle baktığınız zaman ailelerine eğer bugün üzerlerinde tek tek bir çalışma yapılsa, o sizin o demin Cumhuriyet'in içerisinde Tercüman Gazetesi okuyan ile ben hiç karşılaşmadım. Bu arkadaşların toplamı 40-45'tir yani o dönem için. Bunun da 20-25 tanesi, yani öncü düzeydeki, 20-25 tanesi de rahmetli oldu. Bunların ailelerini tek tek şöyle bir sosyolojik araştırma yapılma bunların Kuvayı Millîye geleneğinden, efendim İttihat Terakki geleneğinden. Kemalist gelenekten gelen ailelerin çocukları. Bu insanlar iç dünyalarında bir güç varsa, o güçle bu ülkenin Anadolu devriminde olan bağlılığı, işte emperyalizme karşı olması, her ne kadar Amerika Türkiye'ye birçok hakim olsa da, tabiî onun boyutlarını ölçecek düzeyde insanlar değil bu arkadaşlarımız, o zaman hiç birimiz yani. Ama konuya bir duygu ve ruh dünyası olarak baktığınız zaman, o gücü oradan alan insanlar yani. Amerikan emperyalizmine karşı olmanın bütün esprisi de budur yani.

Nedir o? Ülkenin sömürüsü, madenlerimiz, petrollerimiz efendim işte, Türkiye'de montaj sanayi ile gelen bir yapı var. Toprak ağalığı meselesi var, vs. var. Orada herhangi bir şey yok yani.

Sayın Mahir Kaynak şunu kastetmek istiyorsa, sizi birileri yönlendirdi falan gibi demek istiyorsa, ben öyle bir yönlendirmeyi de pek kabullenemiyorum. Hatta tamam bir görüşleri vardı. Mesela ben görüş olarak, o dönemde en çok yani saygı duyduğum, bugün de çok büyük saygı duyduğum Doğan Avcıoğlu'nun görüşlerine çok yakın bir insandım. Bugün de o görüşleri çok büyük ölçüde paylaşıyorum.

Hulki Cevizoğlu - **Yani, arkamızda dış güç yoktu diyorsunuz. O konuda Sayın Kaynak'a soracağım ama, dediniz ki, işte "Cumhuriyet içinde Tercüman Gazetesi okuyan kimseyi duymadım."**

Nahit Töre - Yani ben görmedim, öyle okuyan kesimi.

Hulki Cevizoğlu - **Peki ben kim olduğunu size söyleyeyim; THKP-C'nin kuruluşu ve örgütlenmesinde yer alan Mustafa Kemal Kaçaroğlu. 1966-1967 ders yılında Siyasal'a kayıt yaptırıyor Ankara Siyasal'a (A.Ü.SBF). 27-29 Kasım 66 günleri ise, Ankara'da yapılan Adalet Partisi büyük kongresinde görevli imiş. Babası ve kendisi Tercüman Gazetesi okuyormuş. Kendi anılarında bunu yazıyor. Bu ismi de size vermiş oldum ama, asıl tartışma bu değil tabiî**..

Nahit Töre - Mustafa Kemal Kaçaroğlu çok iyi arkadaşımızdı. Ona ben de çok değer verdiğim bir arkadaşımızdı. Ama bu bir istisnadır. DP-AP geleneğinden gelen olabilir.

Hulki Cevizoğlu - **Bir örnek vermek açısından söyledim. Tercüman Gazetesi okurluğundan gelip THKP-C kuruculuğuna gidilen bir yol olduğu gibi, işte TİP'ten gelip de İslamcı şairliğe gidilen bir başka yol da var. Demek ki, yollar çok çeşitli. Ama Sayın Kaynak'ın sorusuna siz "arkamızda başka bîr güç yoktu" diye yanıt verdiniz. Sayın Kaynak bundan emin mi bakalım**?

Mahir Kaynak - Evet efendim, öyle görünüyor ki, arkadaşlarımız, sadece öğrenciler Türkiye'nin kaderini tek başlarına değiştirebileceklerine inandılar. Arkalarında herhangi bir güç yoktu. *Hatta darbe bile yoktu. Çünkü Türkiye'de hukuken sol bir darbe hazırlığı beraat etmiştir. Yani öyle bir çalışma da yoktu.*

O halde öğrenciler, sadece bir kaç yüz veya birkaç bin kişi dünyadaki emperyalizme karşı Türkiye'yi kurtarmak için mücadele etmişler; manzara bu değil mi efendim?

Hulki Cevizoğlu - **Evet**.

M.KAYNAK: "ARKALARINDA SSCB DEĞİL, İNGİLTERE VARDI"

Mahir Kaynak - Şimdi bu olabilir. Bunu çok iyi anlıyorum ve bunu çok büyük bir sevgi duyuyorum. Böyle bir ruha saygı duymaktan başka yapılacak hiçbir şey yok. Ama ben olayı başka türlü görüyordum.

O tarihte iki cephede birden döğüşüyorduk. Tut ki bunları kendimi savunmak veya beraat ettirmek için söylemiyorum, bu bir gerçektir. Bir yandan devlet bu gençleri Sovyetler Birliği kontrolünde Türkiye'yi komünizme taşıyan insanlar olarak görüyordu. Ben bir Millî İstihbarat Teşkilatı mensubuydum ve Millî İstihbarat Teşkilatı'na, bunların arkasında Sovyetler'in olmadığını, bunun Avrupa tarafından desteklenen bir hareket olduğunu söylüyordum ve tekrar ediyorum; beni bağışlasınlar arkadaşlarım, *ben o hareketin arkasında İngiltere'nin olduğunu başından beri, o günden beri düşünüyordum ve hâlâ aynı kanaatteyim.*

Yani ben bu hareketi, doğrudan doğruya Türkiye'nin bağımsızlığını isteyen insanların aslında bir başka güç tarafından Amerika'ya karşı kullanıldığım düşünüyordum.

Yani bana göre manzara şöyleydi: Amerika Birleşik Devletleri, 2. Dünya Savaşından sonra Türkiye'de bir kale ele geçirmişti. Bu kale Demokrat Parti ve onun devamı olan orta sağ idi. Bunu bertaraf etmek için, Türkiye de 1960 darbesi akabinde solun önü açılmış ve 1970'de de Baas tipi bir ihtilalin, bîr darbenin arkasına İngiltere geçmişti. Bu ülkesini düşünen, Türkiye'nin bağımsızlığı için mücadele eden insanları gerçekte kullanan onlardı.

Bütün bunlarda hiç bir gencimi, hiç bir arkadaşımı itham etmiyorum. Bilinçli olarak bu hareketin içine katıldıklarım söylemiyorum. Bu bir varsayımdır, tartışılabilir ama bu benim kanaatimdir Sayın Cevizoğlu.

NİÇİN İNGİLTERE'DE EĞİTİLMEDİLER?

***Hulki Cevizoğlu* - Evet, peki arkalarında İngiltere var idiyse, o tarihteki gençler niye İngiltere'deki bir kampa değil de, Filistin'deki ya da Suriye'deki kampa gidip eğitim yaptılar**?

***Mahir Kaynak* -** Oraya gitmeleri zaten mümkün olamazdı. Bütün bunların, bütün dünyada Amerika Birleşik Devletleri'nde hiç kimse terörist eğitimi görmez. Bunların hepsi Ortadoğu'daki birtakım kamplarda eğitim görürler. Bunların üsleri orasıdır. Ortadoğu aslında. Ortadoğu büyük güçlerin kullandığı bir alandır. Orada bağımsız herhangi bir ülkeden söz etmek mümkün değil.

***Hulki Cevizoğlu* - Yani asıl ortak pazar, o kamplarda kurulmuş galiba**?

***Mahir Kaynak* -** Evet efendim. Ortadoğu'daki bağımsız tek bir ülke bile yoktur. Yani Libya'ya gittiğiniz zaman nereye gittiğiniz bellidir. Bir anlamda hangi Avrupa ülkesinin kontrolünde olduğunuz anlaşılır veya başka bir yere gittiğiniz zaman arkanızda kimlerin var olduğu belli olur.

Onun için bütün buraya gitmiş olmanın aslında bağımsız olmak anlamına gelmek olmadığım ifade etmek istiyorum.

***Hulki Cevizoğlu* - Evet, Sayın Töre katılıyor mu acaba bunlara**?

***Nahit Töre* -** Şimdi tabii biz de o dönemlerde bazı kitaplar okuyorduk. Mesela, bunlardan -şimdi de aklıma gelen aramızda da konuşuyorduk, tartışıyorduk- eJan Jack, diye bir Fransız yazarı vardı, iki tane kitabı vardı çevrilmişti o dönemde birisi "Amerika meydan okuyor", birisi "Avrupa meydan okuyor". Onları o dönemlerde okumuştum. Mesela işte De Gaulle'ün 68 Fransa olaylarından sonra iktidardan çekilmesi, düşmesini işte Amerika'nın hazırladığı vs. gibi şeyler düşünüyorduk. Ama tabii Sayın Kaynak gibi devletin çok üst düzeylerinde servis alan, işte belgelere sahip olan bir insan gibi olaya bakmamız mümkün değildi.

Ama beti bugün şunu söyleyebilirim ki, Türkiye soğuk savaş tarihi boyunca dünyada bedelini en ağırlı ödemiş ülkelerden bir tanesidir. Çünkü başta sordunuz 'yitik kuşak mı?' diye, sadece 68 kuşağı değil, birçok kuşak, 68'den sonra gelen 78'li kuşak ta öyle yitik kuşaktır yani.

Ondan önceki kuşaklar da aynı şekilde.

Bugün geldiğimiz noktaya bakarsanız, Cumhuriyet tarihi 1960 ihtilaline kadar ve ondan sonra ülkeye tamamen hakim -her ne kadar Demokrat Parti'yle bir çatışma da olsa neticede işte- 60 ihtilali ülkeye hakim. Yetiştireceği kuşaklardan bugüne ne kaldı? Ondan sonraki işte çatışmalar içerisinde eğitilmiş, öğütülmüş kuşaklardan ne kaldı? İşte ortaya kala kala siyasal İslâmın tehditleri altında bir ülke kaldı yani.

Biz o boyutlarda yani, Mahir Hoca gibi bilemeyiz bu olayları. Ama biz o yaşlarda mümkün değil. Hatta ben Sayın Cevizoğlu, size şunu da çok açık söyledim, Uğur Mumcu'dan bir pasaj okudunuz orada, ben size iki tane olay söyleyeyim; biz ilk silahlı harekete girdiğimiz de *rahmetli ismet Paşa, 'bir gecede toplarlar' demişti ve bizi de bir gecede topladılar.* Daha sonra ben de orada Uğur Mumcu'ya kitabında söyledim, 68 kuşağına; yani bu kadar kurtarılmış bölgeler vs. kurdunuz. İsmet Paşa bize demişti o zaman sizi de bir gecede toparlarlar. Bir de 12 Eylül darbesi olduğu günü bir hafta içerisinde Merkez Komutanlığı'nın önünde bütün sol örgütler toparlanmıştı.

Yani gele gele geldiğimiz noktada gerçekten *Türkiye bir yitik kuşaklar ülkesidir.* Yani o soğuk savaşın çok bedelini ödedik biz. Geldiğimiz noktada bakıyorsunuz ki, İslâmın tehdidi altında Sayın Haşmet'e de katılıyorum, Hasan Yalçın'a da katılıyorum, yani o Anadolu ihtilalinde Kemalist ihtilalin getirdiği bütün gelenekleri Cumhuriyet'in kanunlarına sahip çıkma düzeyine geldik.

Geldiğimiz bu noktada bugün de aynı şekildedir. Yani Türkiye üzerinde olaylar yok mudur? O dönemde de yine Ortadoğu karışık, bütün Kuzey Afrika her gün darbeler oluyor. İşte Suriye'de darbe oluyor, Irak'ta darbe oluyor elendim Fas Kralına üç defa darbe oluyor, Mısır'da olaylar oluyor. Bugün de Ortadoğu'da aynı olaylar oluyor. Bugün de petrol yolları üzerinde büyük olaylar dönüyor. Katılmamak elde değil yani, yine bütün güçler Türkiye üzerinde egemenlik kavgası veriyorlar.

***Hulki Cevizoğlu* - İşte biz o nedenle geçmişi biraz daha anlayalım diye bu tür programları yapıyoruz**.

***Mahir Kaynak* -** Efendim bir şey söyleyebilir miyim?

***Hulki Cevizoğlu* - Buyurun**.

Mahir Kaynak - Efendim, bütün bunları ben devletin üst kademelerinde çalıştığım için öğrendiğim söyleniyor, bu doğru değildir. Ben bu düşüncemi MİT'e karşı da Teşkilata karşı da savunmak zorunda kaldım.

Yani bu devletin bana verdiği bilgi değildi. Benim bu kanaatim nedeniyle oradan da tasfiye edildiğim çok açıktır. Çünkü Türkiye'de düşman bellidir, Rusya'dır. Rusya'nın yapmadığı hiçbir şeyi zaten bir dost ülke yapmak telakki edilir. Ben onu söylüyorum.

Efendim bir noktaya açıklık getirmek istiyorum. Arkadaşlarım o dönemde devrimci müttefikleri olarak DİSK'i gördüler mesela, değil mi efendim? Aslında DİSK'i hiç tanımıyorlardı, görmemişlerdi. Sadece uzaktan kendileri için onların sloganlarına iştirak eden bir örgüt vardı. Bu örgütün iç yüzü çok farklıydı.

Bir defa DİSK, Türkiye'deki yabancı sermayenin işyerlerinde, bir büyük holdinglerin olduğu yerde örgütlenmişti. Hiçbir küçük işletmede veya devlet işletmesinde DİSK üyesi yoktur. Onların hayat düzeyleri burjuvadan sonra gelen düzeydedir. *Ben hayatımın hiçbir döneminde vasat bir DİSK işçisi düzeyinde ücret almadım.* Şimdi bu arkadaşlar, kendilerini onlarla birlikte bir devrimin öncüsü olarak gördüler. *O adamlar, bu düzenin değişmemesi için hayatlarını verirlerdi.* Bu objektif durum, sübjektif durum çok daha vahimdir. DİSK yöneticilerinin patronluğa ne kadar yakın ilişkiler içerisinde olduğunu ben bizzat müşahade ettim.

Şimdi bu genç arkadaşlarım uzaktan gördükleri bu Devrimci İşçi Sendikaları denilen DİSK'i kendilerinin yapmak istedikleri devrimde bir müttefik olarak gördüler.

Hulki Cevizoğlu - **Siz ne olarak gördünüz DİSK'i**?

Mahir Kaynak - Ben tamamen düzenin bir parçası, Avrupa sendikaları ile ilişki içerisinde ve hiçbir biçimde Türkiye'deki düzeni değiştirmeye adım bile atmayacak insanlar olarak gördüm.

Hulki Cevizoğlu - **DİSK'in arkasında da mı İngiltere vardı**?

Mahir Kaynak - Hayır. Almanya ile çok yakın ilişkileri vardı.

M.KAYNAK: "MİT'E HİZMETİMİN BEDELİNİ AĞİR ÖDEDİM"

***Hulki Cevizoğlu* - Evet. İsterseniz sizin o tarihte ve daha sonraki tarihlerde nerede ise günümüze kadar tartışılan konumuza biraz gelelim Sayın Kaynak**.

Sizin işte İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'ndeki asistanlık döneminizden başlayarak, sol ya da devrimci kesim içindeki konumunuz çok sevilen, sayılan bir konumdu. Ama yıllar sonra sizin mahkemelerde işte İstihbarat Teşkilatı adına bilgi topladığınız ortaya çıktı. Bu bilgi toplama yöntemleri nelerdi? Nasıl topluyordunuz ve bu güveni nasıl vermiştiniz? Sayın Töre de, Sayın Atahan da bundan yararlanacaklardır.

***Mahir Kaynak* -** Efendim şimdi şunu söyleyeyim; tabiî buradaki genç arkadaşlarımla benim istikametim arasında hiçbir fark yoktur. Güçlü bir Türkiye'den, bağımsız bir Türkiye'den yana, o gün de yanaydım, bugün de yanayım. Ama şunu söyledim; ben solcu olduysam, İngiltere'ye hizmet etmeye veya bir başka ülkeye mecbur muyum? Beni buna neden mecbur ediyorsunuz? Ben eğer herhangi bir ideolojiyi benimsemişsem, bunu ülkem için benimsemişim. Beni bir ideoloji ile burnuma hızma takar gibi takıp bir başka ülkenin menfaatlerine nasıl çalıştırırsınız? Bunu söyledim ve MİT'e hizmet ettim. Çünkü adım millîdir ve teşkilat yerlidir. Yanlış yapar, doğru yapar ama Türkiye'dir. Ona hizmet ettim. Tabiî bunun bedelini ağır ödediğimi bütün arkadaşlarım 30 yıllık hayatım boyunca görmüşlerdir. Bütün bunları kendimi savunmak için söylemiyorum, sadece şunu söylemek istiyorum: Diyorum ki, Türkiye'yi gözetmek zannettiğiniz gibi kolay değildir. Zannettiğiniz gibi elinizde bir tabanca alarak ortaya çıkarak veya bir Amerikalıyı kıçından tutup denize dökerek Türkiye'de bağımsızlığı sağlayamazsınız. Bu bir bilgi işidir, bu çok büyük bir çalışma işidir diyorum. Hiç bir ülkeye de karşı değilim.

Şimdi nasıl topluyordum? Ben onların bir parçasıydım, hiç sahtekarlık yapmadım. Onun için beni anlamaları mümkün değildi. Yani o açıdan arkadaşlarım eğer beni teşhis etmemişlerse, bunda onların bir kusurunu bulmak da yanlıştır.

***Haşmet Atahan* -** Sayın Kaynak insanların içerisine girdiniz,

devrimci gösterdiniz kendinizi ve bir takım insanları darbeciliğe doğru kışkırttınız, provokasyon yaptınız ve şimdi namustan, şereften, haysiyetten ve vicdandan bahsediyorsunuz. Ben bu tür polemiğe girmek istemiyorum ama, kusura bakmayın daha fazla dayanamadım.

Mahir Kaynak - Kimi tahrik ettiğimi düşünüp bir isim verir misiniz? Bir tek isim. Bir tek isim verin.

Haşmet Atahan - Bu polemiğe girmek istemiyorum. Tarihte yerini alıyor. 68 kuşağı da yerini almıştır. Siz de yerinizi almışsınızdır.

Mahir Kaynak - Beyefendi ben aldığım yeri biliyorum ve sizin beni aklamanıza da hiçbir ihtiyacım yok. Onu da söyleyeyim size. Bana bugün sizin söylediğiniz sözleri yüz milyonlarca kere söylediler. Bir kere daha bunları tekrar etmenizde hiçbir sakınca yok. Eğer fazla şeyler söylemek istiyorsanız, Sayın Cevizoğlu'ndan istirham edeyim, size imkan versin, ne söylemek istiyorsanız söyleyin.

Hulki Cevizoğlu - **Olur efendim, herkes özgür burada**.

Mahir Kaynak - Evet. Bütün bu laflar bana defalarca söylenmiştir. Ben 63 yaşındayım ve bundan böyle de geleceğe ait herhangi bir tasavvurum da yok. Sadece bütün bu sözleri Türkiye'de bir dönemin doğru anlaşılması için söylüyorum. Savunulacak herhangi bir tarafım da yok. Onu da söyliyeyim.

Haşmet Atahan - Hangi doğruluktan bahsediyorsunuz Sayın Kaynak?

Mahir Kaynak - Efendim kabul etmeyebilirsiniz.

Haşmet Atahan - Şimdi gencecik insanların, bağımsızlık ve demokrasi ülküsüyle ölüme giden insanların İngiliz ajanı olduğunu ima etmeye çalışıyorsunuz, böyle bir töhmet yaratıyorsunuz ve dürüstlükten bahsediyorsunuz. Lütfen!..

Mahir Kaynak - Niye anlamıyorsunuz hâlâ. Ben o sözleri söylerken bu genç arkadaşların kesinlikle o ülke ile ilişkili olmadıklarını, kesinlikle söyledim başından beri. Niye hâlâ anlamıyorsunuz?

O günde anlamamıştınız, bugün de anlamıyorsunuz. Sizin de sürekli bir baskınız galiba meseleleri anlamamak.

Haşmet Atahan - Biz gayet iyi anlıyoruz Sayın Kaynak. Burada..

Mahir Kaynak - Peki efendim, teşekkür ediyorum.

Hulki Cevizoğlu - **Sayın Kaynak dediniz ki, beni anlamaları mümkün değildi, içlerindeydim çünkü hiç sahtekarlık yapmadım, o görüşleri savunuyordum**.

Mahir Kaynak - Evet.

Hulki Cevizoğlu - **Peki. Bugün de o görüşleri mi savunuyorsunuz, daha sonra mı görüşlerini/, değişti**?...

Mahir Kaynak - Efendim şunu söyleyeyim; ben emperyalist değilim. O günde bunu söylüyordum. Yani o gün söylediğim, o gün yaptığım tahlillerden bir santim farklı bir tahlil yapmıyorum. Marksist değilim, materyalist değilim ama. Dünyadaki solu biliyorum, Marks'ı tanıyorum. Ama herhangi bir disiplinin arkasında değilim. Ben esas itibariyle ideolojileri bir amaç olarak görmüyorum, bir araç olarak görüyorum. İdeolojilere karşı bir tutkunluğum da yoktur. Bu benim o günkü tavrım olduğu gibi, bugünkü tavrımdır da aynı zamanda.

Hulki Cevizoğlu - **Evet, Sayın Töre acaba ne düşünüyor? Bir de onun görüşünü alalım, hattımızda bekliyor**.

Nahit Töre- Şimdi ben önce bir şeyi düzeltmek istiyorum Sayın Kaynak dedi, o DİSK'liler dedi, çok hayranlık duyduğunuz, ittifak yaptığınız DİSK'liler; biz o dönemde DİSK'liler ile pek öyle ittifakımız olmadı ama ittifak aradık. Hatta Haşmet de çok iyi hatırlar 15-16 Haziran öncesinde Kemal Türkler'in, Rıza Kuas'ın da içinde bulunduğu toplantılara katıldık biz. Gittik onlarla görüştük ama o zamanlar, hatta biz onları ittifak olarak o dönemde bizi görmek bir yana. Biz onları reformist olarak görüyorduk yani. Onu alternatif olarak, işte bölgelerde işçi birliklerini kuruyorduk. Yani onların güdümünde falan değildik, önce bunu düzeltmek istiyorum. Çünkü o dönemden arkadaşlar, herkes de bunu hatırlar.

Diğer meseleye gelince, tabii şimdi ben Sayın Kaynak'ın aşağı-yukarı uzun yıllardır dergilerde, gazetelerde, böyle açık oturumlarda, işte kendisi ile yapılan beyin fırtınalarında, işte Samanyolu'ndaki (TV) yaptığı programlarda, Flash'takileri (TV) çok dikkatli izlerim. Çünkü o dönemin yani çok daha yakından bildiği için izledim kendisini.

Şimdi orada benim Sayın Kaynak'ta gördüğüm olay şu: Sayın

Kaynak kendilerini iki döneme ayırıyor; yani içinde yaşadığı dönemi.- Bir tanesi devletin hizmetinde, yani 8-9 Mart'ta olacak olan cuntanın engellenmesi, eğer olduğu takdirde Türkiye'ye zarar vereceği için onu engellemek. Ama diğer taraftan da devlet içerisinde kendisine sıcak bakılmadığı MİT içerisinde, işte ben materyalistim diyor. Zaman zaman ben kendisini konuşmalardan muhataplarına, yani tartıştığı insanlara, yani olaylara diyalektik bakın gibisinden, işte Marksist felsefe kavramlarım kullanarak söylüyor.

Tabii bu onun içinde olduğu ve de karşı olduğu veya devletin yanlış baktığı bu gençlere, olayını birçok görüşlerini de dinledim kendisini.

Benim kendisine soracağım soru şudur: Ben fazla geriye de gitmeden, şimdi 8-9 Mart darbe hazırlığı, -tabii bugün Türkiye'de çok örtülü bir olay, hiç tartışılmamıştır ama, 12 Mart çok tartışılan bir olay-, 8-9 Mart'tan birçok aydın, yazar, çizer çok değerli subaylar, generaller hepsi ordudan tard edildiler, cezaevlerine alındılar. İşte İstanbul'daki köşklerde işkenceler gördüler. Onların bir kısmını ben kendim de çok yakından tanıma fırsatı buldum. O insanlar bugünkü Genelkurmay kadrosunun söylediği bütün söylemleri, olabilecek bütün tehlikeleri o gün açık olarak söyleyen insanlardı.

***Hulki Cevizoğlu* - Demek ki, sözleri ne zaman, nerede söylemek çok önemli**.

***Nahit Töre* -** Hayır şimdi tarih olarak söylemeleri çok önemliydi. Bugün Türkiye'nin geldiği bu noktada bir taraftan bölücülük hareketi, bir taraftan siyasal İslâm'ın Türkiye'yi aldığı, sürüklediği, getirdiği bir nokta, siyasal iktidarda fakat Türkiye'nin bütün güvenliğini, güvenlik konseptlerini tehlikeye atan bir kadro devletin başında, bu... Şeye gelmek istiyorum.

***Hulki Cevizoğlu* - Sayın Kaynak'a soru soracaktınız**.

***Nahit Töre* -** O soruya gelmek istiyorum. Şimdi acaba geriye dönüpte Sayın Kaynak, o günkü, o tahliye edilen ordunun subayları, -o günkü teğmen bugün generaldi, o günkü yüzbaşı bugün belki kuvvet komutanıydı, o günkü albay belki bugün Genelkurmay Başkanı'ydı. - Onlar bugünkülerden tabiî şunu şey yapmıyorum Kenan Evren'ler gibi düşünmüyorlardı onlar. Tağmaç'lar, Türün'ler gibi de düşünmüyorlardı-. Ama bugünkü Genelkurmay komutanları ve o kadroya baktığınız an onlar

gibi düşünen insanlardı. Acaba bugünden oraya bakarken, o insanların tasfiyesi Türkiye'ye zarar vermiş midir? Vermemiş midir? Ve onların Türkiye Cumhuriyet tarihinde, -ben hep şunu söylerim- tarih okurken, incelerken, bakarken, (madem açıldı mesele) Türkiye'de askeri ile sivil aydınının yani, sivil kurtuluşçusunun, sivil demokratının bir araya geldiği iki tane hareket vardır. 1908 hareketidir, bir tanesi de işte 12 Mart öncesi 8-9 Mart hareketidir. Şimdi acaba geriye döndüğünde onun Türkiye'ye, o kadroların tasfiyesinin neye mal olduğunu bugün daha iyi kavrayabiliyor mu acaba?

Hulki Cevizoğlu - **Hemen cevabını alalım**.

Mahir Kaynak - Efendim şimdi bir mücadele değerlendirildiği zaman bunun içerisinde kaybedilenler üzerinde ağlanılmaz. Gerçekte bir savaşın içerisinde son derece masum ve son derece güzel insanlar hayatlarım kaybedebilirler. Eğer bunları hesap ederseniz savaşamazsınız. Ben şunu söylüyorum; ben oradaki insanların hiçbirine karşı husumet duymadım. Sadece o hareketin tümüyle geriliği hakkında olumsuz bir kanaate sahibim ve bunu tartışırım.

Bana göre o hareket; Avrupa'nın Türkiye'yi bir Baas yönetimiyle yani, asker ve sivillerden oluşan tek partinin hakim olduğu bir düzen içerisine almak, Amerika nüfuzundan kurtarmak ve kendi kontrolüne almak cabasıydı.

Yani ben orada o hareketin içerisinde Türkiye'yi Libya gibi, Türkiye'yi Saddam'ın Irak'ı gördüm. Buna gönlüm razı olmadı.

Ben Türkiye'nin ve insanlarımızın çok daha ileri bir rejime layık olduğunu düşündüm. Geriye baktığımız zaman, hayıflandığım şeyler var tabiî. Yani bütün onları engelleyip de Türkiye'yi Çiller-Erbakan ikilisine (söyleşi tarihinde Refahyol koalisyonu iktidardaydı HC) bırakmanın içime çok büyük bir huzur verdiğini de söyleyemem.

Ama şunu söyleyeyim; bu düzenin kendini düzeltme şansı vardır. Eğer o düzen içerisinde olsaydı, sevgili Nahit arkadaşım ve diğerleri de, o gün belki var bile olmayacaklardı. Çünkü onlar sosyalizme inanmışlardı. Çünkü onlar bağımsızlığa inanmışlardı. Hareketin temeli bağımsızlık değildi, hareketin temeli Türkiye'yi kesin bir bağımlılığa götürmekti.

Benim değerlendirmem yanlış olabilir. Hesabını veririm. Manevi sorumluluğunu taşırım.

Haşmet Atahan - Ben değerlendirmemi düzelttim diyorsunuz, hâlâ aynı değerlendirmede iddia ediyorsunuz. Aynı şeyi söylüyorsunuz. Anlamayan ben değilim, demogaji yapan siz oluyorsunuz ama Sayın Kaynak.

Bakın aynı yorumu yapıyorsunuz yine.

Mahir Kaynak - Evet aynı yorumu yapıyorum.

Haşmet Atahan - Evet demek ki, deminki müdahalem yerinde ve doğru bir müdahaleymiş.

Mahir Kaynak - Mesele yok, siz zaten hep haklısınız.

M.KAYNAK DA, 68 KUŞAĞI DA, SAĞ KESİM DE AĞIR BEDEL ÖDEDİ... PEKİ KİM KAZANDI?

***Hulki Cevizoğlu* - Peki Sayın Kaynak, dediniz ki, "ben bu yaptığım hizmetin bedelini ağır ödedim, 30 sene boyunca". Şimdi 68 kuşağı da ağır ödedi. 68 kuşağının karşısında olan sağ kesim de ağır ödedi. Peki kim kazandı bu işten**?

***Mahir Kaynak* -** Efendim şunu söyleyeyim; bunu değerli arkadaşlarım şunu düşünmeliler: Yani diyorlar ki, "Türkiye'de emperyalizm hakim. Emperyalizme karşı da bir şey var, işte devrimci bir kanat var Bu devrimci kanada, devrim bir tertip hazırladı ve bunları mahkemeye götürdü".

Peki bu tertibi niye sonuna kadar ulaştıracak kadar güçlü olamadı? Yani Türkiye'de gerçekten. Türkiye'nin bağımsızlığını isteyenler çok mu güçlü? Yani bu tertipleri boşa çıkartacak kadar güçlüler mi, demek istiyorlar. Mantıklarında bir tezat var. Hem karşı tarafın son derece güçlü ve acımasız olduğunu söylüyorlar, hem kendilerini çok rahat kurtarıyorlar.

Bugün şunu söyleyeyim size: 68 kuşağı Türkiye'yi yönetmekledir aslında.

***Hulki Cevizoğlu* - Mutlu musunuz bundan**?

***Mahir Kaynak* -** Hiçbir şikayetim yok. Ama bundan şunu anlamaları gerekir: 68 kuşağı aslında Türkiye'de herhangi bir biçimde başkaları tarafından hasım telakki edilmemiştir. Statükonun dışında telakki edilmemiştir. Statükonun dışında olan benim.

***Hulki Cevizoğlu* - Yani 68 kuşağı Türkiye'yi yönetiyor derken, değişik bir yönetimden söz ediyorsunuz galiba**.

***Mahir Kaynak* -** Hayır efendim. Türkiye'deki...

***Hulki Cevizoğlu* - Yalnız, Tansu Çiller ve Necmettin Erbakan'ın 68 kuşağından olduğunu mu söylüyorsunuz**.

***Mahir Kaynak* -** Hayır onu söylemiyorum. Şu anda bütün medyada, bütün siyasî partilerin saflarında, işadamlarının yanında hep 68 kuşağının solcu ve devrimci gençleri vardır.

Hulki Cevizoğlu - **Evet. Yani, hükümetin dışında her yerde 68 kuşağı yönetimde, diyorsunuz**.

Mahir Kaynak - Tabii, tabiî.

Hulki Cevizoğlu - **Hükümette de önemli yerlerde bakanlıklar yaptı 68 kuşağı daha önceki dönemlerde**.

Mahir Kaynak - Şu anda da zaten Türkiye'nin fikir hayatı, iktisadi hayatım yönlendiren onlardır.

Hulki Cevizoğlu - **Evet. Ama kim kazandı? Sorumun yanıtı galiba tam olmadı. Bu hareketin arkasında siz Sovyetler Birliği görüşünün aksine İngiltere'nin olduğunu söylediniz. İngiltere kazandı mı peki**?

Mahir Kaynak - Efendim 1971 olayı, Amerika ile İngiltere'nin berabere kaldığı bir maç telakki edilebilir. 1980'de Amerika Birleşik Devletleri rövanşını kesinlikle almıştır ve 1980, Amerika'nın maçıdır başından sonuna kadar.

Hulki Cevizoğlu - **Anladım. Peki Türkiye ne zaman kazanacak? Ya da Türkiye ne zaman sahaya inecek**?

Mahir Kaynak - Türkiye; hesap yaptığı zaman sahaya inecek.

Hulki Cevizoğlu - **Yani**?

Mahir Kaynak - Hesap yaptığı zaman. Yani üç kişi beline bir silah takıp ben emperyalizmi yeneceğim diye ortaya çıktığı zaman bunu sadece bir saçmalık olduğunu anladığı zaman Türkiye yenecektir.

Yani şurada görüyor musunuz efendim; 1 Mayıs'ta kıyafet giymiş bir takım insanlar 20, 30, 100 kişi ve "Türkiye'ye sosyalizm getireceğiz" diyorlar. Bunun mümkün olacağını zannediyor musunuz?

Hulki Cevizoğlu - **Bunların arkasında da mı İngiltere var**?

Mahir Kaynak - İngiltere falan demiyorum. Sadece diyorum ki, bunun ne kadar gerçekçi olduğu konusunda sizin kanaatinizi soruyorum.

Hulki Cevizoğlu - **Bu konuda karar yürütmek herhalde zor. Çünkü herkesin kanaati çok farklı. Bu kanaatlerin bir kısmı da tutmuyor**.

Ancak, işte aradan 30 sene geçtikten sonra görülüyor ve

değerlendirmeler yapılabiliyor. Sayın Nahit Töre de hattayken, Nahit Töre'nin hapiste olduğu dönemde sizinle bir teması oldu mu?

Mahir Kaynak - Buyurun efendim?

Hulki Cevizoğlu - **Nahit Töre'nin hapishanede olduğu sırada sizinle bir teması oldu mu**?

Mahir Kaynak - Hayır olmadı efendim.

Hulki Cevizoğlu - **Olmadı. Herhangi bir talebi oldu mu**?

Mahir Kaynak - Hayır efendim*[{*}].

Hulki Cevizoğlu - **Peki son sözleriniz varsa Sayın Töre ve Sayın Kaynak; önce Kaynak sizden rica ediyorum lütfen**.

M.KAYNAK: "İSLAMCILARIN SONU DA, 68 KUŞAĞI GİBİ OLACAK"

Mahir Kaynak- Efendim şimdi bütün bunları ideolojik olarak algılamak -dünyadaki olayları- son derece yanlıştır ve bütün bunlar bir niyet meselesi değildir. Bunlar siyasettir ve siyasetin diliyle konuşulmalı ve öyle hesap yapılmalıdır.

Şu anda da mesela, 68 kuşağının düştüğü hataya, daha büyük ölçekte İslamcılar düşmektedir ve bütün dünya ile mücadele edeceklerini zannetmektedirler. Sonuçları, sonları aynı olacağını tahmin ediyorum.

Hulki Cevizoğlu - **Peki çok teşekkür ediyorum**.

Mahir Kaynak - Sağ olun.

Hulki Cevizoğlu - **Sayın Töre sizin son sözlerinizi ama**..

Nahit Töre - Benim var sözüm de, Sayın Mahir Kaynak'a iki soru sordunuz, 'Sayın Töre ile bir ilişkiniz var mı?' diye. Bir de "cezaevinde yatarken size bir talebi oldu mu" falan diye...

Hulki Cevizoğlu - **Size de sorulmuş kabul edin, siz devam edin**.

Nahit Töre - Şimdi ben onu söyleyeyim; ben Sayın Mahir Kaynak'ı en son 1970'de üniversitede gördüm. O günden bugüne hiçbir şekilde kendisini görmediğim gibi, hiçbir şekilde kendisinden bir talebim olmamıştır. Ama bunu nereden, niçin sorduğunuzu da bir türlü anlayamadım. Bunun ötesinde söylenecek pek fazla bir şey yok.

Hulki Cevizoğlu - **Siz hapishanedeyken kaçma girişiminde bulundunuz mu**?

Nahit Töre - Hayır.

Hulki Cevizoğlu - **Peki. O zaman sorumun fazlaca bir anlamı olmuyor. Çünkü biz bu kaynakları tararken görüyoruz ki kaynaklarda, kitaplarda yazılanların birçoğu doğru değil. Programın başında Celal Doğan da kendisi ile ilgili bir şeyin yanlış olduğunu söyledi. Demek ki, 68 kuşağının tarihçesi henüz kitaplara doğru olarak kaydedilmemiş. Çok teşekkür ediyorum. İyi geceler size**.

Nahit Töre - İyi geceler efendim, iyi geceler Haşmet.

Haşmet Atahan - İyi geceler.

Hulki Cevizoğlu- **Evet 68 kuşağının bir başka dönemi Sayın Atahan; tarihî sürecini tanımladıktan sonra bir gerilla savaşı var. Kır ve şehir gerillasına dönüşen. Kır gerillacılığı Latin Amerika'dan, Mao'culuktan belki esinleniyor. O dönemleri biraz anlatır mısınız**?

Haşmet Atahan - Sayın Cevizoğlu izninizle ben bir konuyu söylemek ihtiyacını duyuyorum.

Program oldukça ilginç gelişmelere sahne oldu. Ana ekseninden bence oldukça da kopan konuşmalar oldu. 68 kuşağı mutlaka değişik kanallardan, değişik görüşlerden yararlanarak değerlendirmek gerekecektir ama, dönemin içerisine ajan olarak girmiş bir yanda birisinin, son derece, 30 sene bile hala yanılgısını anlamadığı, tutarsız suçlamaları ve değerlendirmeleri, öbür tarafla 68 kuşağından olduğunu söyleyip dini görüşlere geçiş yapan insanlar, ya da komünizm çerçevesi içerisinde belli yerlere giden insanlar yani değişik, değişik boyutlarda 12 Mart sonrası sağlıklı özeleştirisini yapmadan çok yanlış uç noktalara sıçrayan insanlar; böyle bir karmaşa yaşandı ve biz kuşağı biraz derli toplu bir noktaya vardıralım diye düşünürken belki çok daha yanlış noktalara gitti.

Ben şunu vurgulamak tekrar istiyorum: 68 kuşağının içerisinde yer alan ve şu anda hayatta olmayan lider kadrosu gerçekten Türkiye'nin bağımsızlığı için. Türkiye'de gerçek bir demokrasinin hayata geçirilmesi için hayatlarını dahi ikinci plana bırakarak ülke çıkarlarını ve halkın çıkarlarını ön plana alarak bir mücadele içerisinde oldular.

Bu mücadelenin doğruluğu, yanlışlığı, hatalarını tartışıyoruz, değerlendiriyoruz ama şu tartışılacak bir konu değildir ki; bu insanların ülkede bunun gerçekten bağımsızlığından öte. Ülke bugün gerçekten demokrasiye ulaşmasından öte bir amaçları, bir kaygıları yoktu. Sosyalizme yönelik düşüncelerini pekiştiren, bu konuda bilinçlenen ve bunun mücadelesini veren insanlardı.

İngiltere ile ya da başka bir emperyalist ülke ile bağlantılar içerisinde bulunduğunu söylemek, bu değerlendirmeleri yerli yerine yapmamak demekten başka hiçbir şey değildir.

Hulki Cevizoğlu - **O değerlendirmeleri zaten siz yapmadığınız**

için, o değerlendirmeyi yapan kişi o tarihte de aynı görüşü dile getirmiş ve o yönde davranmış.

Haşmet Atahan - Yani konu biraz da Mahir Kaynak'ın sanki kendisini aklamasına yönelik "devlet beni anlamadı, anlamıyor" şekline geldi. Bu..

Hulki Cevizoğlu - **Ama Sayın Kaynak onu programlarda 68 kuşağı dışındaki programlarda da söyler**.

Haşmet Atahan - Şimdi 68 kuşağının Türkiye'yi yönettiği gibi yine bir eksantrik bir görüş ortaya alıldı. 68 kuşağı eğer Türkiye'yi yönetiyor olsaydı bugün; gerçekten Türkiye'de bağımsızlık sorunu olmayacaktır, Türkiye'de demokrasi sorunu olmayacaktır, Türkiye'de çeteler sorunu olmayacaktır. Oysa bakıyoruz ki, Türkiye'de hâlâ bunlar gündemde ve bunlar çözümlenmeyi bekliyor. Gerçek bir demokrasinin yaratılmasının dışında ancak çözümlenecek olan bir durum var.

Şimdi 68 kuşağını, 68 geleneğini iyi anlamak, iyi kavramak gerekir. Geçmişte 68 kuşağının içerisinde yer almış, o zaman hatta en önde olmuş ve bu mücadelenin içerisinde liderlik yapmış olan kimi insanlar, zaman içerisinde bu misyonunu bırakmış, zaman içerisinde bu geleneğe aykırı davranışlar içine girmiş ise, bugün belli ekonomik güçlere ulaştığı zaman; bu ulaşmış olduğu ekonominin gücüyle, sınıfsal gücüyle farklı şeyler söyleme noktasına gelmişse; politikaya atılmış ve atılmış olduğu siyasî partideki görevleri itibariyle, konumu itibariyle o partinin sınıfsal yapısı itibariyle; bugünkü Türkiye'nin ekonomisine ve politikasına uymayan 68 kuşağının düşüncelerine ve davranışına göre uymayan bir posizyona gelmişse; ya da medyada belli görevlere gelmiş ve geçmiş gelenekten bağlantılarını koparmışsa bunları da 68 kuşağının iktidarda olduğu, 68 kuşağı tarafından yönetiliyor gibi bir yargıya varmak, 68 kuşağına karşı, onun değerlerine karşı saygısızlık olur diye düşünüyorum.

Hulki Cevizoğlu - **68 kuşağının size göre yönetimde olmasının şartı nedir? Yani hükümete mi gelmesidir? Başka bir şey midir**?

Haşmet Atahan - Tabiî ki. Deminden beri konuşmaya çalıştığımız...

Hulki Cevizoğlu - **Ama çok bakanlık yapan 68 kuşağına**

mensup insanlar vardı. Onlar da sizin söylediğiniz anlamda değildi. Örneğin Anavatan Partisi'nin milletvekilleri, bakanı şeklinde görev yaptılar.

Sizin söylediğiniz 68 ruhunun herhalde yönetimde olması. O ruh yok.

Haşmet Atahan - Tabii ki. Yani 68 kuşağı kişilere bağlı bir olay değildir. Ve bugün 68 kuşağının bu geleneğini, -demin onu söylemeye çalışıyordum- 30 yıldır söylenen ve yapılmaya çalışılan gerçekleştirilmeye çalışılan hiçbir olgu hayata geçirilememiştir ve hâlâ önümüzde duruyor. 68 kuşağının hayatta kalmasının hâlâ ön plansızlıkla yürümesinin sebebi de buradan kaynaklanıyor.

Dolayısıyla bugünkü gençlik eğer 68 kuşağının, 30 sene önce söylediği ve yapmaya çalıştığı mücadeleyle buluşabilirse ve bunun gereklerini yerine getirebilirse bugünkü gençlik de 68 gençliği demek olacaktır. Olaya biz bu çerçevede bakıyoruz. Yani olaya kişilerle değil, genel çerçevesinde bakarak yaklaşıyorsak, doğru bir sonuca varabileceğiz.

Şimdi arkadaşlarımızın değişim süreci içerisinde, örneğin bir arkadaşımız, iki tane Deniz var şeklinde yaklaştı.

Hulki Cevizoğlu - **Hasan Yalçın.**

Haşmet Atahan - Hasan Yalçın. Ben bu tür yaklaşımları da pek doğru bulmuyorum. Bir süreç olarak bakmak lazım.

Hulki Cevizoğlu - **Deniz Gezmiş ile ilgili az sonra biraz daha ayrıntıya gireceğiz ama, bu gerilla savaşı bölümüne gelelim; çünkü telefondaki konuğumuz bu konularla ilgi. Yani banka soygunları, silahlı dönemler**..

Haşmet Atahan - Şimdi gerilla savaşı noktasına gelinmesi. Demin belirtmeye çalıştım; 6. Filoda Kanlı Pazar olayları ile gençlik hareketinin çıkışı, şimdi Mahir Kaynak'ın da savunduğu ve tuttuğu taraf olan Amerikan gizli servisleri de başta olmak üzere; 'Türkiye'deki bu sol hareketi nasıl söndürebiliriz. Nasıl öldürebiliriz. Nasıl dağıtabiliriz' şeklinde bir çalışma içerisine girmelerine yol açıldı ve komando kampları ile başlayan belli bir süreç yaşandı.

O çerçeve içerisinde demokratik, aynı zamanda da kitlesel olay,

gençlik hareketi içerisinde kendini savunma kaygısı ile kullanılmaya başlayan silah, bir süre sonra tabii genç, -ne de olsa o zaman bahsettiğimiz 20-25 yaşında, bu yüzden delikanlı dediğiniz insanlar- silahla bir kez tanışılınca, silahın dili farklıdır. Silahla haşır haşır neşir olmanın getirdiği, insanın kendisine olan belli bir güven getirmesi,...

Hulki Cevizoğlu - **Kalem tutmaktan farklıdır**.

Haşmet Atahan - Olaylara biraz daha farklı bakış içerisinde olması, kendisini daha olduğundan fazla bir yerde görmesi gibi bir eğilime de yol açıyor.

Hulki Cevizoğlu - **Ya da gücünü silahtan alması gibi**...

Haşmet Atahan - Bir bakıma evet öyle de oluyordur. Şimdi yani burada gençlerin o silahla tanışma sürecinden belli bir süre sonra silahlı mücadeleye yönelmesinin maddî şartları da Türkiye'de oluşmuş.

EN BÜYÜK BANKA SOYGUNUNU YAPAN AYDIN ÇUBUKÇU ANLATIYOR

***Hulki Cevizoğlu* - Zaten pek çok kişi 68 ruhunun, 68 hareketinin silahlı eylemlerle ya da silah devreye girdikten sonra değişikliğe uğradığını, amacından saptığını söylüyor. Ama saptı, ya da sapmadı. Biz o gerçeği ortaya koymak durumundayız. 68 ruhunu yaşatmak, güzelleştirmek ayrı bir konu ama, geçmişte yaşadığınız olayları anlatmak ayrı bir konu**.

***Haşmet Atahan* -** Ders çıkarmak ayrı bir konu. Şimdi burada tabiî o ayrımı şu anlamda yapmakta doğruluk var: 68 kuşağını, 68'li hale getiren ve kendine özgü yapı oluşturan gelişim süreci 12 Mart'lı dönemlere doğru 1971'li yıllara doğru silahlı çete mücadelesinin ortasına gençlerin varması ve kendi kitlesinden kopuş noktasında belli bir sıçramaya ulaşmıştır. 68'in o kitlesel yapısı burada bozulmuştur. 68 kuşağının gelenekleri derken sahip çıkılan nokta; bu çerçevedir ve bundan sonraki gelişmeler, tabii ki 68 kuşağının içinden çıkan belli bir lider kadrosu yapmıştır ama, işte burada böyle bir ayrım yapma durumunda oluyoruz.

Şimdi bu hareketlere götüren sebepleri görmeden, doğrudan doğruya silahlı hareketlere giren insanları suçlamak da bir çözüme götürmüyor.

***Hulki Cevizoğlu* - Suçlamak değil, suçlamak veya yorumu izleyicilere bırakacağız ama, bunların yapan insanların görüşlerini almaya çalışıyoruz**.

Şimdi Sayın Aydın Çubukçu'ya dönelim isterseniz. Hattımızda. İyi geceler Sayın Çubukçu.

(Telefon Konuğu)

AYDIN ÇUBUKÇU (1971'deki en büyük banka soygununu yapan THKO'cu) - İyi geceler.

***Hulki Cevizoğlu* - Efendim siz 68 kuşağının, 68 hareketi içinde önemli bir yerdesiniz. 1971 yılında, 71 döneminde -çünkü çok dönem var anlaşılan- ilk banka soygununu yapan, ya da en büyük**

banka soygununu yapanlar içinde yer aldınız.

Aydın Çubukçu - En büyük banka soygunu.

Hulki Cevizoğlu - **En büyük banka soygunu, o tarihteki rakam 4 milyon liraydı galiba Ziraat Bankası soygunu muydu**?

Aydın Çubukçu - Evet.

Hulki Cevizoğlu - **Evet biraz onu anlatır mısınız bize? Niye bankayı soyma ihtiyacı hissettiniz**?

Aydın Çubukçu - Bu doğrudan doğruya bizim o dönemdeki mücadele örgütlenmesi anlayışımız ile ilgili bir tutum, tercihti.

Mücadeleyi yürütebilmek ve hedeflerimize ulaşabilmek amacımız buydu. Bu banka soymak da bunun araçlarından biri olarak görünüyordu.

Hulki Cevizoğlu - **Yani silahlı mücadeleyi sürdürmek için mi bir finansman kaynağına ihtiyaç duyuldu**?

Aydın Çubukçu - Mücadeleyi sürdürmek. Genel olarak silahlı, silahsız hepsi bunun içinde.

Hulki Cevizoğlu - **Silahsız mücadele için bu kadar banka soymayı gerektiren bir Finansmana ihtiyaç var mıydı**?

Aydın Çubukçu - Şüphesiz mücadele finansman ister. Yani başka bir kaynağımız yoktu, dayanağımız yoktu. Belli bir amaca ulaşmak için kendinizi çok istekli hissediyorduk ama araçlardan, gerekli araçlardan da yoksunduk, bu açık bir şey.

Haşmet Atahan - İngiltere'den bir yardım filan yok muydu?

Aydın Çubukçu - Haşmet iyi akşamlar. İngiltere'ye veya başka herhangi bir yerden maddî manevî herhangi bir yardım kesinlikle yoktu. Kendi gücümüzden başka hiçbir şeyimiz yoktu.

Hulki Cevizoğlu - **Evet. Buyurun o dönemin önemli bir; - kusura bakmayın bugün bu deyimleri kullanmak durumundayız. Çünkü yaşanan olaylar- o dönemin en büyük banka soyguncularından birisi oldunuz siz. Sonra yakalandınız, zannediyorum cezanızı çektiniz hapis cezanızı**...

Aydın Çubukçu - Evet.

Hulki Cevizoğlu - **Evet. Bu açıdan sizin değerlendirmenizi**

rica ediyorum. 68 kuşağı hakkında, 68 hareketi hakkında; siz işin değişik bir boyutunda yer aldınız.

Aydın Çubukçu - Evet. Sayın Cevizoğlu şöyle bir saptama ile başlamak istiyorum: Programın başından beri pek çok insan konuştu..

Hulki Cevizoğlu - **Daha çok konuşacak var**.

BALYOZ HAREKATI

Aydın Çubukçu - Daha da çok konuşacaklar var. Bir tek ayrım noktasının çok önemli olduğunu düşünüyorum.

O dönemde, bugüne kadar 68 hareketi tepeden tırnağa haklı ve doğru olanlarla, tepeden tırnağa alçak ve yanlış olanların kavgasıydı.

Bugün de geçmişe baktığım zaman, o gün doğru ve haklı olanların, bugün de doğru ve haklı olduğunu düşünüyorum. Hatalarımız, zaaflarımız bize aittir. Bütün bunların üstüne konuşulabilir. Bu bizim meselesidir. Hatalarımı düşünürüm, ama Deniz Gezmiş'in, arkadaşlarının herhangi bir hata dolayısıyla idam edildikleri, eğer kabul edebileceğim bir şeyse, bu onların haklı ve doğru bir biçimde asıldıklarını da kabul etmem anlamına gelir. Böyle bir şey yok. Bunu kabul etmiyorum.

Tepeden tırnağa haklı ve doğru olanlarla, alçakların, vatan hainlerinin kavgasıydı bu. Bugün de bu biçimde devam ediyor.

Yanlış ve doğru meselesini ayrı bir zeminde başka türlü konuşabiliriz. Ama hataları neydi, diye bugün dönüp Deniz'in hatası neydi diye sormam, tartışmam böyle bir şeyi.

Hulki Cevizoğlu - **Evet. Tartışmalar yazılı olarak devam ediyor, belgelerde ama; yine ortak bir noktaya yarılamıyor. Eski fikir dağınıklığı zannediyorum kitaplara da yansıyor**.

Bu banka soygunlarından sonra sıkıyönetim ve Balyoz Harekatı yapıldı. O günleri biraz bize anlatır mısınız?

Aydın Çubukçu - Balyoz harekatı, banka soygunlarından sonra değil, daha çok İsrail Büyükelçisi ya da İstanbul konsolosu -şu anda ismini tam hatırlamıyorum- Elrom'un kaçırılması ile başladı. Aslında bu bir görünüşteki gerekçeydi ve asıl gerekçesi balyoz harekatının asıl gerekçesi, Türkiye'de ileriye doğru başlamış bulunan toplumsal yürüyüşü kesmek, sonunu getirmek ve 1961 Anayasası ile açılmış bulunan siyasal özgürlükler ortamına son vermekti.

Zamanın Genelkurmay Başkanının son derece titizce bu günde üzerinde dikkatle düşünülmesi gereken bir sözü vardı, diyordu ki; "sosyal uyanış, ekonomik kalkınmanın önüne geçmiştir". Dolayısıyla sosyal

uyanışı ekonomik kalkınma düzeyine getirmek diye bir program uygulandı 13 Mart'ta.

Balyoz Harekatı ile isimlenen asıl politik uygulamalarının özü ve özeti budur. Sosyal uyanışı, sosyal uyanışın düzeyini ekonomik kalkınma düzeyine getirmek. Yani kısırlamak, yani en geri toplumsal düzey haline getirmek.

Bunun başlıca uygulama alanları; işçi ve öğrenci hareketini tasfiye etmek, siyasal partileri işlevsiz hale getirmek, ileriye doğru olan temasla bunun önünü kesmek idi. Tabii bu aynı zamanda bir siyasal gericilik programının uygulanması anlamına geliyordu. Dolayısıyla içinde baskıyı ve şiddeti de içeriyordu. Hapishaneyi içeriyordu, idamları içeriyordu, işkenceyi içeriyordu.

Balyoz Harekatı budur ve sebebini herhangi bir kaçırma eylemiyle, banka soygunuyla falan açıklama olanağı yoktur, doğrusu doğrudan doğruya siyasal bir programın uygulanması anlamı açıktır Balyoz Harekatının. Diğerleri için daha risklidir. Çok daha risklidir.

A. ÇUBUKÇU: "BANKA SOYGUNU İLE SİSTEMİ DEĞİŞTİREMEDİK"

***Hulki Cevizoğlu* - Peki Sayın Çubukçu, banka soygunları bir çözüm oldu mu? Ya da siz çözümü nerede arıyordunuz o tarihte? Başka bir çözüm yolu olmadığı için mi o yola başvuruldu**?

***Aydın Çubukçu* -** Dediğim gibi banka soygunu, nihayet bizim kendi mücadelemizi sürdürebilmek için o zaman bulabildiğimiz bir araçtan ibaretti.

Tabiî ki, herhangi bir şeyin çözümü değildi. Yani ne sistemi değiştirebilirsiniz, ne işçilerin, emekçilerin iktidara gelmesini sağlayabilirsiniz banka soyarak Böyle şeyler mümkün değildi.

***Hulki Cevizoğlu* - Sonra çözüm arayışlarınızda bir değişiklik oldu mu? Ya da buna fırsat kaldı mı**?

***Aydın Çubukçu* -** Şöyle söylenebilir; belki eylemden sonra yakalanarak cezaevine düğdükten sonra yeniden düşünmek, yeniden anlamaya çalışmak durumu; fakat bu benim ideallerimde ve hedeflerimde herhangi bir değişikliğe yol açmadı. *Yalnızca kendimi işçilerin yerine koyarak mücadele etmenin ne kadar anlamsız olduğunu gördüm.* Onlar mücadele eder ve kazanırlar. Benim yapabileceğim tek şey; onların kazancından, onların kazandığı yeni dünyadan kendime düşeni alabilecek bir yerde durmaktır**.**

Bu da siyasal mücadele ile olur. Bugün işçilerin ve emekçilerin mücadelesi geçmişe göre son derece daha olgun ve verimli hedefler kendisine formüle edebilmekledir. İşçilerin ve emekçilerin yürüyüşü iyidir.

***Hulki Cevizoğlu* - Evet. Önemli sonuç çıkarmışsınız anlaşılan. Sayın Atahan sizin sorunuz var mı Sayın Çubukçu'ya o dönemle ilgili**?

***Haşmet Atahan* -** Yok hayır.

***Hulki Cevizoğlu* - Efendim sizin, o zaman, toparlamanızı rica ediyorum. O dönemle ilgili belirtmek ve bugün tarihe ışık tutmak açısından söyleyecekleriniz var mı? Onları alalım**.

***Aydın Çubukçu* -** Bugün geçmişe baktığımda, ölen ve öldürülen

bütün arkadaşlarımın, kardeşlerimin aslında boşu boşuna öldüklerini söyleyemeyeceğimiz bir gelişme noktasında olduğunu görmekten ben kendi adıma mutluluk duyuyorum. Hiç kimse onların hiç yoluna gittiğini söyleyemiyor. Hiç kimse onların şerefsizce yaşayıp öldüklerini söyleyemiyor. Bir onuru paylaşmış olmanın bütün mutluluğunu taşıyorum hâlâ.

Belki de geleceğe bırakabileceğimiz en güzel miras, bundan ibarettir. Teşekkürler.

***Hulki Cevizoğlu* - Evet. Biz teşekkür ediyoruz efendim. İyi geceler diliyoruz**.

Evet o dönemle ilgili sizinle devam edelim. Sayın Halit Çelenk'e de bağlanacaktık, Deniz Gezmiş'in yakalanması ve yargılanması aşamasını anlatacaktı ama, arkadaşlarımız işaret ediyorlar, bize verdiği telefonda bulamıyorlarmış. Aramaya devam edelim, bizi muhtemelen dinliyordur. Kanal 6'yı ararsa Sayın Çelenk, bu şekilde de bağlanma imkanı bulabileceğiz.

Bu konuda sizden rica ediyorum ben.

***Haşmet Atahan* -** Evet. Sayın Cevizoğlu, demin gençlik hareketlerinin çıkış süreci içerisinde provokasyon yapılmaya ve gençliğin bölünüp dağıtılmaya çalışıldığım söylemiştim. Bu çerçeve içerisinde gizli, açık gençlik liderlerinin öldürülmeye başlanması, doğrudan polis kanalı ile veya dolaylı olarak yandaş güçleri tarafından gençlerin katledilmeye başlanma süreci yaşandı.

Bu çerçeve içerisinde Işık Mimarlık Mühendislik Yüksek Okulu'nda okulun devletleştirilmesini isteyen öğrencilere karşı komando saldırısı düzenlenmiş ve Mehmet Cantekin öldürülmüştü.

Yine Yıldız'da Mehmet Büyüksevinç isimli arkadaşımız, Battal Mehetoğlu isimli arkadaşlarımız peşpeşe öldürülmelerini yaşadık.

Taylan Özgür -ki; Taylan Özgür, Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde yükselen öğrenci hareketleri içerisinde önde gelen bir arkadaşımızdı ve- Kommer'in Türkiye'ye elçi olarak atanması nedeniyle Kommer'e karşı yürütülen tepkinin odaklaştığı, hat safhaya ulaştığı ODTÜ'yü ziyareti sırasında Kommer'in arabasını yakan öğrencilerden bir tanesiydi.

Taylan Özgür; İstanbul'da sokak ortasında polis tarafından vurulmuş

ve yine başka polislerin gözü önünde bir jipe binerek elini kolunu sallaya sallaya çekmiş gitmişti.

Bu çerçeve içerisinde yıldırma ve tahrik politikası yoğun bir şekilde devam etti. Gençlik; özellikle demokratik haklarını kullanmadan gittikçe geriye düşürülmeye çalışılıyor, en basit haklarını dile getirmesi baskı ve zorbalıkla önlenmeye çalışılıyor ve yasal olanakları gittikçe kısıtlanarak adeta açık ve gizli devlet örgütleri taralından gençler yasa dışı yollara itilmeye zorlanan bir süreç içine sokuluyordu.

12 MART 1971 MUHTIRASI: TASFİYE EDİLEN KİM?

***Hulki Cevizoğlu* - Bu sürecin sonunda 12 Mart muhtırası**..

***Haşmet Atahan* -** Evet. Bu süreç içerisinde işte 12 Mart muhtırasına doğru bir gidiş söz konusu oldu.

***Hulki Cevizoğlu* - 12 Mart'ta yargılamalar başladı**.

***Haşmet Atahan* -** Evet. 12 Mart muhtırası üzerinde biraz durmakta fayda var. Demin kısmen Aydın Çubukçu arkadaşımız da üzerinde durmaya çalıştı. Türkiye'de ekonomik ve siyasî yapı; işin gerçeği o günden, bugüne çok fazla değişmiş değil. O gün de siyasî iktidarda olanlar -demin siz çok haklı olarak, 'bu işten kim kazandı?' diye bir soru sordunuz.-

***Hulki Cevizoğlu* - Sorumuzun cevabını da pek alamadık ama, bilen var mı? Siz biliyor musunuz**?

***Haşmet Atahan* -** Evet. Bu işten kazançlı çıkan Türkiye'deki sermaye sınıflarıdır, hakim sınıflarıdır.

***Hulki Cevizoğlu* - Ne gibi bir kazancı olmuş olabilir**?

***Haşmet Atahan* -** Şimdi o günden bugüne siyasî iktidarları pekiştirmekten ve o günkü ekonomik şartlara göre kendi olanakları ile devrimci hareketi nasıl bastıracaksa, onların değerlendirmesini yapıp, bastıran siyasî iktidarlardır. Siyasî iktidarların da gerisinde ekonomik iktidarlardır.

Türkiye'nin şöyle kabaca bir değerlendirmesini yapacak olursak; aslında bugün siyasî iktidardaki çatışmaları ya da çatlamaları değerlendirmek mümkün olabilir. Adalet Parti iktidarında, bugün Refah Partisi (RP) çerçevesi içerisinde kümelenmiş bulunan kadrolarda, yani Türkiye'de egemen olan tekelci sermaye dışındaki kadar, tekel dışı sermayelerin de o parti güdümü içerisinde bulunması söz konusu idi ve din olayının siyasete entegre edilmesinde de yine bu parti çerçevesinde yapılması söz konusu idi. İşte yeniden millî mücadele derneklerinin, komünizmle mücadele derneklerinin, ilim yayma cemiyetlerinin organizasyonları ile dinin kullanılması, siyasete entegre edilmesi Adalet

Partisi bünyesi içerisinde olmaktaydı.

Fakat Türkiye'deki ekonomik yapının bu belli bir süreç içerisinde gelişmesinden sonra tekelci sermayenin, diğer tekel dışı olan sermayeler üzerindeki baskı ve tahakkümü çerçevesinde, tekel dışı sermayenin ayrı bir örgütlenme ihtiyacı doğdu ve o zamanki Millî Nizam Partisi süreci. Millî Selamet Partisi süreci bu çerçeve içerisinde başlamıştır.

***Hulki Cevizoğlu* - Uzun bir cevap verdiniz. Yani bu işten kazançlı çıkan sermaye kesimi ve tekelci sermaye kesimi**..

***Haşmet Atahan* -** Evet, sermaye kesimidir ve her hal ve şartta bu iktidarını yürütmüştür. O gün etkisi altında, emri altında, hegomenyası altında tutmakta olduğu kesim; bugün ayrı örgütlenme süreci içerisine girmiştir. Bir anlamda bugün tekelin dışında kalan, tekel dışı sermayenin belli kesimdeki gelirlerinin yeniden kendi içerisinde bugünkü TÜSİAD (Türkiye Sanayici **ve** İşadamları Derneği) ve çevresindeki tekelci sermayeye karşı ayrı bir tekelleşme süreci içerisine girmesi ve dini bunların kendine MÜSİAD (Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği) ve çevresi içerisinde kendi lehlerine kullanması gibi bir süreç yaşanmaktadır.

Konu tabii biraz dağıldı ama...

***Hulki Cevizoğlu* - Yarım saatimiz kaldı yaklaşık ama 5 kişiye daha bağlanacağız, izleyicilerimizin dışında. Biraz hızlı gitmek açısından, biz bu yargılamalar dönemine girelim isterseniz. 12 Mart dönemi, Deniz Gezmişlerin yakalanması ve yargılanması konusuna. O konuda Sayın Çelenk'in, Deniz Gezmiş'in avukatı Çelenk'in görüşlerini almayı çok istiyorduk ama, telefonu düşüremiyor arkadaşlar. Bir kez daha tekrar ediyorum, bulursak tabii biz geçeceğiz o konuyu ama, programın sonuna kadar da bizi düşürebilirse söz hakkı bakidir. Ama hattımızda Baki Tuğ var**.

Siz sözlerinizi tamamlayın.

***Haşmet Atahan* -** Şimdi 12 Mart süreci içerisinde Deniz'lerin silahlı mücadeleye başlaması, Türkiye Halk Kurtuluş Partisi ve Cephesi organizasyonuyla bir atılım içerisine girmesi söz konusu olmuştu. İlginçtir ki bu süreç 12 Mart muhtırasıyla biraz daha netleşti ve kısa bir süre sonra da *12 Mart ile birlikte ordu içerisindeki devrimci güçlerin nötralize edilmesi ve tasfiye sürecine girmesinin aşamasında,* başlangıcında da gerek THKO hareketi, gerek Mahir ve çevresindeki arkadaşların hareketleri

önemli ölçüde açığa çıkartılması ve tecil edilmesi söz konusu.

***Hulki Cevizoğlu* - 12 Mart, 68'lere mi karşıydı, sonuç olarak? Ya da bu hareketin üyelerine mi karşıydı? Bu hareketi durdurmaya mı, hareketin geldiği noktayı durdurmaya mı karşıydı**?

***Haşmet Atahan* -** Tabiî, 12 Mart ordu içerisinde devrimci unsurların, ordu dışındaki devrimci unsurlarla birlikte tasfiye edilmesi, tecil edilmesi ve bir yerde 27 Mayıs'ın içerisinde nötralize edilerek, bir yerde tasfiye edilmesi hareketiydi.

***Hulki Cevizoğlu* - Ama o dönemin Başbakanı'nın bu gençlik hareketi bölmek için işte Faruk Sükan İçişleri Bakanı ile birlikte yaptığı eylemlerden, faaliyetlerden söz edildi. Fakat 12 Mart geldikten sonra tasfiye edilenlerin başında da Süleyman Demirel vardı, Başbakan**.

***Haşmet Atahan* -** Acaba öyle mi oldu?

***Hulki Cevizoğlu* - Nasıl oldu sizden rica edelim**.

***Haşmet Atahan* -** Şimdi..

***Hulki Cevizoğlu* - Yani kime karşı oluşturuldu? Bir hareket sonuçta başka yönlere doğru gidiyor galiba size göre**.

***Haşmet Atahan* -** Tabii burada her ne kadar Elrom olayı ile Balyoz Hareketinin -demin Aydın Çubukçu arkadaşımın da söylediği gibi- bunlar belki biraz bahane olmuştu. Ama hakikaten önemli bahaneler verilmişti. Yani ordu içerisinde 12 Mart ile birlikle yapılması planlanan bizzat CIA taralından organize edilmiş olan bu hareketin devrimci güçleri tasfiye etme sürecini maalesef işte Elrom'un kaçırılması gibi birtakım banka soymalarının devam ettirilmesi gibi hareketlerle, bu süreci hızlandıran bir politika izlendi. Ama bu politika izlenmiş olmasa dahi, başta CIA'nın 12 Mart ile birlikte hareketi kontrol altına almış olduğu ve onların güdümünde bu hareketin yapılmış olduğu ve ancak başlangıçta da sanki bir 9 Mart gibi bir girişim vardı. Bu hareket pasifize edildikten sonra kamuoyuna yine de devrimci bir atılımmış gibi, belli bir görüntü verilerek yapılan, -deyim yerindeyse- sağ gösterip, daha doğrusu sol gösterip sağ vurma niteliğinde olan bir hareket şeklindeydi.

Bu hareketin bağlantıları ve o hareketin konumu yine demin Aydın'ın söylediği gibi Genelkurmay Başkanı'nın veciz sözüyle ortaya

çıkmaktaydı. Türkiye'de toplumsal uyanış, ekonomik uyanışın veya gelişmenin çok ilerisinde olduğu için böyle bir harekete yönelik bir ekip kurulmuştur şeklinde özetlemiştir.

Hulki Cevizoğlu - **Evet Sayın Tuğ**..

(Telefon Konuğu)

BAKİ TUĞ (12 Mart Savcısı)- **İyi** geceler.

Hulki Cevizoğlu - **Efendim sizin o tarihteki fonksiyonunuz, 12 Mart savcısı olmak idi. Siz de o gün ve bugün halen tartışılan bir iş yaptınız. Siz tabiî kendinize göre tartışılmaz bir iş yaptınız ama, yaptığınız savcılık görevi tartışılıyor. O dönemin yargılamasının sonuçlarını ve yargılamanın mantığını, hukuki mi yoksa siyasî mi olup olmadığını size soruyorum**.

Baki Tuğ - Sayın Cevizoğlu, hemen peşinen şunu ifade etmek istiyorum: Başından beri arkadaşları izliyorum. Konuşmalarım da dikkatle takip ediyorum. Benim zannederim yargılamalar konusunda geniş çaplı bir şey söylememe gerek kalmamıştır.

Şunun için kalmamıştır: Türkiye'de bir hareket başlatmışlar. Hareketin başlangıcını 68'liler kuşağı olarak arkadaşlarımız niteliyorlar, 71'e kadar getiriyorlar. 71'den sonrasını bazı arkadaşlar kabulleniyor, bazı arkadaşlar kabullenmiyorlar. Kabullenen arkadaşlarımız; davalarında, düşüncelerinde iddialı karar alan arkadaşlar. Kabullenmeyenler de 1971'den sonra silahlı eylemler veya silahlı hareketler başladığı için bu hareketi tasvip etmediklerini söylüyorlar.

BAKİ TUĞ: "DEVLETE KARŞI SİLAHLI HAREKET BAŞLAMIŞTI"

Bu demektir ki, Türkiye'de bir silahlı hareket başlamıştır. Bu hareket kime karşı başlamıştır? Devlete karşı başlamıştır, rejime karşı başlamıştır, anayasal düzene karşı başlamıştır. Zaten 12 Mart 1971 muhtırasının özünde de bunlar vardır. Bunlar olduğuna göre, acaba devlet ne yapacaktı? Yani eli kolu bağlı olarak silahlı bir mücadeleye teslim mi olacaktı? Bu mümkün değildi. Şunun için mümkün değildi: Türkiye Cumhuriyeti'nin Anayasası; mevcut sistem elbette ki kendisini savunacak, kendisini koruyacak, kendisine silah çekenleri de bertaraf edecek şekildedir.

12 Mart 1971 muhtırasıyla böyle olmuştur. O günleri eğer hatırlarsak, üzerinde de geniş çapta durmak istemiyorum. Banka soygunları vardır, grevler vardır, toprak işgalleri vardır, Nurhak Dağları vardır, Kızıldere olayları vardır. Yani silahlı yapılması gereken hareketlerinde hepsi vardır. Devlet de buna karşı tedbir almıştır. Devletin tedbirleri içerisinde 12 Mart 1971 muhtırası söz konusudur.

Muhtıra ile beraber sadece sıkıyönetim ilan edilmiş, ancak sıkıyönetim mahkemeleri kurulmamıştır. Yani yargı organlarına başvurulmamıştır. Şunun için başvurulmamıştır: Acaba bu hareketleri normal düzenle önleme imkanı olur mu, olmaz mı? Olmayacağı kanaatine vardıkları için de 28 Nisan 1971 tarihinde sıkıyönetim ile beraber askeri savcılıklar, mahkemeler, komutanlıklar kurulmuştur. Komutanlıklar elbette ki hakimine, savcısına, müşavirine ihtiyaç vardır. Bu görev kendine komutanlıklar vasıtasıyla görev, savcılara, hakimlere tevdi edilmiştir.

Devletin verdiği görevi hiç kimseye taviz vermeden, vicdan huzuru içerisinde yapmamız gereken ne ise bütün arkadaşlarımız ile beraber yaptık ve sonucu da aldık kanaatindeyim.

EMİRLE GELEN KARAR MI?

***Hulki Cevizoğlu* - O tarihteki bu idamlar için yapılan en büyük eleştiri şu noktada. Size karşı ve o dönemdeki yargılamaya karşı en büyük eleştiri şu: "Hiç adam öldürmemiş bir insan Deniz Gezmiş idam edildi. Bu bir hukukî karar değildi, bu bir siyasî karardı. Emirle gelen karardır". Hatta bu konuda yazılan kitaplar var. "Emirle gelen, verilen bir idam kararıdır, idam isteğidir" deniliyor. Siz ne diyorsunuz**?

***Baki Tuğ* -** Sayın Cevizoğlu, olayı şu şekilde görmekte yarar vardır. Eğer olayı sadece bir Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının olayı olarak ele alırsanız söylenenler doğrudur. Ancak olayı Türkiye genelinde gelişen hareket olarak ele alacaksınız ve bunu o şekilde ele aldığınız zaman da Türkiye genelinde topyekun anarşik olaylar olarak mütalaa ettiğiniz takdirde Türk Ceza Kanunu'nun 146. maddesi karşınıza çıkıyor. Nedir bu madde? Anayasa'yı tağyir, tebdil ve ilgaya teşebbüsdür. Yani mevcut anayasal düzeni değiştirmek, onun yerine başka bir düzen kurmaktır. Bu düzen de bellidir, sosyalist düzen olacaktı.

Nitekim, arkadaşlarımızın bazıları Millî Demokratik Devrimden, bazıları sosyalist devrimden söz ettiler. Bunu böyle Türkiye geneline mütalaa ettiğiniz takdirde, mahkemenin uygulaması sadece Deniz Gezmiş ve arkadaşlarına karşı değil, hareketin topyekununa münhasırdır.

Şimdi ben burada şunu da sormak isterim o zaman. Nurhak Dağları'ndaki arkadaşlar vuruşarak bu ölümü şey yaptılar. Kızıldere'deki gençler aynı şekilde.. O nedenle zaten mahkemenin kararını, Yargıtay'ın onayını. TBMM'nin tasdiki iyi okunursa, hareket bütün olarak müteala edilmiş, o şekilde değerlendirilmiş, Deniz Gezmiş ve arkadaşları da o şekilde idama mahkum edilmiştir. Yoksa ferdi hareket olarak ele alınmamıştır.

Bu nedenle diyorum ki, sorunuza cevap olarak; mahkemenin kararı siyasî değildir, hukuka tamamen uygun bir karardır. Türkiye Ceza Kanunu'nun 146. maddesinin kapsamındadır ve karşınızdadır.

***Hulki Cevizoğlu* - Peki şunu söyleyebiliyor musunuz? Dediniz ki, -idamların siyasî ya da hukukî olması konusunda - "eğer olayı sadece Deniz Gezmiş olayı olarak ele alırsak, doğrudur. Yani**

Deniz Gezmiş haklıdır, bu görüşü savunanlar haklıdır. Ama olay sadece bir Deniz Gezmiş olayı değildir, silahlı kalkışma olayıdır" diyorsunuz. Peki böyle bir olayın kurbanları mı oldu Deniz Gezmiş ve arkadaşları?

Baki Tuğ - Hayır. Onu o şekilde mütalaa etmeyin.

Hulki Cevizoğlu - **Hareketin günahı Deniz Gezmiş'e mi**...

Baki Tuğ - Türkiye Halk Kurtuluş Cephesi var. Türkiye Halk Kurtuluş Partisi var. Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi var. Yani tüm eylemler içerisinde olay değerlendirilmiştir. O şekilde Türk Ceza Kanunu'nun 146. maddesi kapsamında düşünülmüştür. Nitekim, Yargıtay'ın onay gerekçesinde de bunlar vardır. Bunların okunmasında yarar olduğu kanaatindeyim.

Hulki Cevizoğlu - **Sayın Atahan sizin bir sorunuz var mı, Sayın Tuğ'a? Tarihî bir açıklama; çünkü, sizin sorunuz da tarihi olacak**.

Haşmet Atahan - Sayın konuşmacı tarih içerisinde, kendisi hakim sınıflarca verilen görevi yerine getirmiştir ve o günden bugüne de yapmış olduğunun ne kadar haklı ve doğru olduğunu savunmaktan öte fazlaca bir şey yapmıyor. Onun için herhangi bir sorum yok.

Hulki Cevizoğlu - **Evet, sizin son sözünüz yargıçtan sonra ama, ben size soruyorum; sizin son sözünüz Sayın Tuğ, bu konu ile ilgili olarak. 68 hareketini değerlendirmek bakımından**.

Baki Tuğ - Sayın Cevizoğlu, benim son sözüm şu: Türkiye hepimizin. Türkiye şu veya bu düşüncenin değildir. Olmadığına göre, hepimiz bu toprakların çocuğu, bu toprakların insanıyız. Bu bayrağın altında yaşıyoruz. Birbirimizi seveceğiz, birbirimizi kucaklayacağız ve Türkiye'de bütünleşmeyi sağlayacağız eğer yanlışlar varsa, onların düzeltilmesini de Türkiye Cumhuriyeti'nin Anayasası ölçüleri içerisinde hep beraber yerine getireceğiz. Zorla bir yere gitmek mümkün değildir. Zorla faydalı olmak da söz konusu olmamıştır, bundan sonra da olmayacaktır.

Benim söylemek istediğim bunlardır.

Hulki Cevizoğlu - **Peki son bir şey, idam cezası verilmeseydi; diyelim ki müebbet hapis cezası verilseydi veya başka bir ceza.**

İdam cezası verilmeseydi, daha iyi bir çözüm olur muydu, veya bu hareket zaten cezalandırılmış veya önlenmiş olmaz mıydı? İdam cezası şart mıydı?

B.TUĞ: "BİRAZCIK SAYGILI OLSALARDI İDAM EDİLMEZLERDİ"

Baki Tuğ - SAYIN CEVİZOĞLU, ELBETTEKİ İDAM CEZASI, ŞART DEĞİLDİ. ANCAK BİLİYORSUNUZ TÜRK CEZA KANUNU'NUN 59. MADDESİ SANIKLARIN DURUŞMADAKİ TAVIRLARI İLE İLGİLİDİR. DURUŞMADA SANIKLAR BİRAZCIK EĞER MAHKEMEYE SAYGILI OLMUŞ OLSALARDI, ZANNEDİYORUM TÜRK CEZA KANUNU'NUN 59. MADDESİ UYGULANIRDI VE BU GENÇLER DE İDAM EDİLMEZLERDİ. Ancak bu çocuklar mahkemede çok sert, haşin, mahkeme heyetine karşı olumlu davranış içerisinde olmadıkları gibi 'eğer biz yaptığımız ihtilalde, yapacağımız ihtilalde başarılı olsaydık, sizleri burada yargılamazdık. Hepinizi duvar dibine dizip bir kurşun şekliyle hallederdik' şeklinde de beyanda bulundular.

Yani 59'uncu maddenin kullanılmaması duruşmadaki sanıkların hal ve tavırları ile ilgilidir. Bu nedenle kullanılmamıştır kanaatimdeyim.

Hulki Cevizoğlu - **Peki, mahkeme -şimdi buradan başka bir anlam çıkıyor Sayın Tuğ- mahkemeye saygılı davransalardı, böyle olmazdı diyorsunuz.** ***Saygısızlıktan mı bu idam cezası geldi****?*

Baki Tuğ - Efendim 59'uncu maddenin özü odur. Eğer mahkemedeki duruşmada sanıkların hal ve tavrı, 59'uncu maddenin uygulanmasını veya uygulanmamasını amirdir o nedenle olmuştur.

Hulki Cevizoğlu - **Yani iyi halleri görülseydi mahkemede, daha önceki yaptıkları eylemler idam cezasını gerektirmiyor muydu**?

Baki Tuğ - Gerektirme değil, idam cezası verilirdi, taktiri tahsis sebebiyle müebbet hapise çevrilirdi.

Hulki Cevizoğlu - **Ama idam cezasından böylece bir kurtuluş yolu vardı**.

Baki Tuğ - Evet.

Hulki Cevizoğlu - **İlginç bir açıklama bu. Çok teşekkür ediyorum size**.

Baki Tuğ - Ben de çok teşekkür ediyorum, hayırlı akşamlar diliyorum.

***Hulki Cevizoğlu* - Evet, "mahkemeye saygılı olsalar ilgili madde gereğince böyle bir sonuca ulaşılamazdı" gibi bir tarihî dönemin sonucunu getiren ifade**...

***Haşmet Atahan* -** Onun Türkçesi, nedamet getirilmesi, yaptıklarından dolayı özür dilemeleri, af dilemeleri çerçevesindeki olan bir tavırdır. Deniz'ler de öyle şeyleri yaşamaktansa ölmeyi yeğleyen yiğitliği ve cesareti gösterebilme durumunda olan arkadaşlarımızdı.

***Hulki Cevizoğlu* - Ama burada bir yargılanması ya da cezalandırılması gereken husus, mahkemeye düşmelerinin nedeni olan daha önceki davranışlar değil midir? Mahkemedeki davranışlar mı insanı idama götürüyor**?

***Haşmet Atahan* -** Şimdi yasa uygulamasında, yargılama sırasında sanıkların mahkemeye karşı tutum ve davranışları 59. madde denen bir madde vardır, hafifletici bir sebep olarak sayılıp, cezada belli bir oranda, altıda bir oranında bir indirme..

***Hulki Cevizoğlu* - Çok önemli, ölmek ya da ölmemek kadar ciddi bir fark var arada**.

Haşmet Atahan - Tabiî **ki,** netice olarak o noktaya geliyor.

Meclis'e af dilekçesi verilmesi çerçevesinde birtakım girişimlerde de olmuştu.

Şimdi tabiî Denizlerle ilgili değerlendirme yaparken bütün silahlı mücadeleye yönelmesinde, bütün suçları 25 yaşındaki gençlerin sırtına yüklemek gibi bir haksızlık da yapıldığını sanıyorum.

Deminden beri söylemeye çalışıyorum, zaman zaman tabiî konuşmacılar girdiği için konuşmamın bütünlüğünde kaybettiğim için net bir şekilde; o mesajları veremedim sanıyorum. Hakim sınıfların gençleri parçalaması, bölmesi bir yanıysa işin, diğer bir yanı da Türkiye'de gerçekten Türkiye'nin ekonomisini, politikasını yerli yerinde değerlendirebilen, tarihini yapabilen. Türkiye'de bir avuç para babasının dışında kalan geniş halk yığınlarının çıkarlarını değerlendirebilen ve bunun mücadelesini verebilen, gerçekten bir işçi sınıfı partisinin olmamasının çok büyük eksikliği vardı ve gençler demin zaman zaman...

H.ATAHAN: "İŞÇİ PARTİSİ, SINIFI TEMSİL ETMİYORDU"

***Hulki Cevizoğlu* - İşçi sınıfı partisi**..

***Haşmet Atahan* -** Olmamasının...

***Hulki Cevizoğlu* - İşçi Partisi vardı ama onlar sınıfı temsil etmeyen partiler miydi**?

***Haşmet Atahan* -** Evet. Ne yazık ki, işçi sınıfını temsil etmekten uzak konumda, düşüncede olan bir noktadalardı.

İşte bu nedenle gençler, bir yandan işçi sınıfının içine girip örgütlenme yaparken, bir yandan demin arkadaşlarımın söylediği köylü içerisinde örgütlenme yaparken, halkla bir anlamda bütünleşmeye çalışırken, bir netice olarak da kendilerini yakabileceği gençlik enerjilerini buralara taşımak ve bir ölçüde kendilerini bilinçlendirmek, bir ölçüde kitleleri bilinçlendirmek sürecini yaşamaları idi.

Fakat sınıf partisinin olmaması ve işçi sınıfının, partisi etrafında bu tür enerjinin örgütlenmemesi nedeniyle bir avuç genç; bir süre sonra belli bir yanılgı içerisine gitmesi, düşmesi kaçınılmaz hale geldi.

Bir de burada ordu gerçeğini göz önüne almak lâzım. Askerî kesim içerisindeki bir takım örgütlenmeler ve 27 Mayıs geleneğini yaşatmak isteyen insanlarla belli rözenansların olması, bir yandan da bundan etkilenenlerin de olması da önemli bir rol oynamıştır. Keza Deniz'in şahsında çok somut olarak örnek vermek gerekirse, bir okuldan atılması ve bir yerde askerliğin gündeme gelmesi, askere alınma girişimlerinde bulunulması Deniz'i kendi içinde bulunduğu şartlardan tecrit etmeye yönlendirmiş ve ister istemez legal yaşama olanakları elinden alınmış ve bu anlamda ODTÜ'ye bir yerde kaçmış, bir yerde sığınmış ve adeta egemen sınıfın izlemiş olduğu politika nedeniyle; legal yaşama hakkı bulunmamasının ışığında kendisi, bu tür hareketlere doğru adeta itilmiştir. Bu gerçekleri görmeksizin doğrudan doğruya bir suçlama yapmak da biraz haksız oluyor.

Keza Deniz -demin gerek Baki Tuğ'un söylediği, gerekse diğer konuşmacının, Mahir Kaynak'ın söylediği çerçevede-Denizler'in

bağımsızlık ve özgürlük çerçeve içerisindeki tutum ve davranışlarını; en iyi yine onun kendi ifadeleri ile şuradan özetlemek mümkün: Deniz'in, sorgusuna savunma olarak vermiş olduğu ifadeden şu kısmını okumak istiyorum;

"İddianamede bizim Anayasa'yı cebren ihlale teşebbüs ettiğimiz ileri sürülmektedir. Bu ülkede Anayasa'yı en fazla savunanlar bizleriz. Anayasa'yı ihlal edenler ise, ortadadır. Anayasa'nın uygulanmasını isteyen yine bizleriz, iddia makamı, bizim vermekte olduğumuz bağımsızlık savaşına karşıdır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na karşı reformlara karşıdır. Onlar 36 milyonluk ülkenin bütün yükünü 20 gencin üzerine yıkmaya çalışmışlardır. Bizi bağımsız bir ülkenin çocukları olmaktan mahrum eden hepiniz dahil sizlersiniz. Çünkü Amerika, sizin döneminiz sırasında Türkiye'ye girdi ve hiçbiriniz sesinizi çıkarmadınız. Meydanlarda bunlara karşı bizler dövüşmek mecburiyetinde kaldık. Bizler kurşunlandık ve sonunda idam isteği ile buraya getirildik.

Dediğim gibi Türkiye'yi bu hale getiren eski yöneticilerin bütün suçları bize yüklemek istenmektedir. Türkiye'nin bağımsızlığından başka hiçbir şey istemedik ve hayatımızı bu yola koyduk. Varlığımızı Türkiye halkına armağan ettik. Bunun aksini iddia edenler, vatan hainidir.

İddianamede Marksist, Leninist düzen kurmak istediğimiz iddiaları yer almaktadır. Bu iddiayı Marksistliğin Leninistliğin cahili olan kimseler ortaya atabilir. Marksizm ve Leninizm her şeyden evvel bir dünya görüşüdür ve metodudur.

Memleketin huzurunu bizim bozduğumuz iddia ediliyor. Memleketin huzurunu kimlerin bozduğu ortadadır. Kimler 30 milyon çalmıştır? Kimler devlet hazinesindeki kardeşlerine peşkeş çekmiştir? Anayasa'yı uygulamamıştır? Bunlar ortada iken, bilinirken bunlardan bahsedilmeyip, memleketin huzurunu bozduğumuz iddiaları değersiz ve mesnetsizdir."

***Hulki Cevizoğlu* - Evet. Sonuna doğru geliyor musunuz**?

***Haşmet Atahan* -** Evet geliyorum.

"*Mülkiyet hakkını ortadan kaldıracağımız iddia ediliyor. Bizatihi Anayasa'nın mülkiyet hakkını toplum yararına kısıtlamıştır. Mülkiyet hakkı tanımamıştır. 50 köye sahip bir toprak ağasını Anayasa'mız kabul etmemiştir*.

Egemenlik ilkelerine karşı çıkmakla itham edilmekteyiz. Millî bütünlüğe karşı çıkmakla suçlanıyoruz. 101 tane Amerikan üssünün bulunduğu ülkede, bizim milli bütünlüğü bozmakla suçlanmamız gülünçtür.

Türkiye'nin -özetle söylüyorum- bağımsızlığından başka bir şey istemedim ve bu sebeple Amerikan emperyalizmine ve işbirlikçilerine karşı mücadele verdik. Ondan dolayı ölümden korkmuyoruz ve ben 24 yaşındayken kendimi Türkiye'nin bağımsızlığına armağan etmekten onur duyuyorum."

Bu çerçeve içinde savunmalarını dile getiriyordu ve ne kadar bağımsızlıkçı, olduğunu da, millî kurtuluşçu olduğunu da bu ifade ile ortaya koyuyordu.

***Hulki Cevizoğlu* - İyi geceler efendim. Tekrar telefon hattımıza dönüyoruz. İyi geceler. Sayın Tantoğlu**!.

T.TANTOĞLU: "BAKİ TUĞ'UN AÇIKLAMASI HUKUK SKANDALIDIR"

(İzleyici Telefonu)

TURHAN TANTOĞLU - İyi akşamlar, ya da iyi sabahlar, Sayın Cevizoğlu, çok teşekkür ediyorum, dikkatle de programınızı izliyorum akşamdan beri. Yalnız çok üzüldüğüm ve bence de hukuk skandalı olan bir açıklamayı biraz önce Baki Tuğ'un ağzından izledim.

Hulki Cevizoğlu - **Tarihî bir açıklama mı**?

Turhan Tantoğlu - Evet. Sayın Baki Tuğ diyor ki, '"Ben psikolojik nedenlerle 24 yaşında, hiçbir insanın burnunu kanatmamış bir Deniz Gezmiş'i asdım" diyor ve "bundan da mutluyum" diyor. Ben dilerdim ki, hiç olmazsa "üzüldüm" desin. Yani en azından insan olarak bunu beklerdim. Bunun olmadığım gördüm.

Asıl konum o değil, geçiyorum. Büyük bir üzüntüyle izledim.

Şimdi Türkiye'de şöyle bir sorunla karşı karşıyayız. Sayın Cevizoğlu vaktiniz ne kadardır bilmiyorum.

Hulki Cevizoğlu - **Çok az**.

Turhan Tantoğlu - Arayanlar olduğunu da biliyorum.

Hulki Cevizoğlu - **Arayanların dışında bizim konuklarımız var. Devam ediyoruz**.

Turhan Tantoğlu- Evet. Bir iki cümle ile katılmak istiyorum. Ben öğrencilik yıllarımda, 75'li yıllarda Ankara'da Dev-Genç kuruculuğunu yaptım. Onurla, şerefle yurtsever olarak -altını çiziyorum- yurtsever olarak, çünkü Türkiye'de yurtseverlikle, çekseverlik karıştırıldı son dönemde o nedenle bunun altım çiziyorum; ülkemi seviyorum, vatanımı seviyorum, bu insanların asılmasından da üzüntü duyuyorum.

Hulki Cevizoğlu - **O zaman** ....

Turhan Tantoğlu - Şundan da üzüntü duyuyorum Sayın Cevizoğlu: Sayın Menderes'in asılmasına da üzüntü duyuyorum. Yani idamın ne kadar yanlış olduğunu çok kısa yakın tarihimiz bize gösteriyor. Yani Menderes'i asan zihniyet de yanlıştı. 24 yaşında hiç kimsenin

burnunu kanatmamış bir yurtsever Deniz Gezmiş'i asmak da yanlıştı. Bunu bir kere Baki Tuğ'un bu yaşında görmesi gerekirdi. Görmediğini, görüyorum.

Ayrıca Mahir Kaynak'ın açıklamaları çok ilginç. Onları hep birlikte izledik.

"CUMHURBAŞKANI DEMİREL, ÇELİK-ÇOMAK OYUNUNU BIRAKMALIDIR"

Benim asıl üzerinde durmak istediğim şu: Bu tabiî çok ciddi ve rejim dediğimiz Cumhuriyet'in tartışıldığı bir dönemden geçiyor. Eğer bu rejimin bu hale gelmesinde, sanıyorum *Sayın Cumhurbaşkanı'nın büyük sorumlulukları var ve 68-69 dönemi dediğiniz o dönemde Sayın Demire!'in büyük sorumlulukları var. Çelik-çomak oyununu bırakması gerekir bir. Bu gençlerin aşılmasındaki payını, bu topluma çok açık, Menderes'in olduğu gibi net söylemelidir. Ben beklerim; bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak bekliyorum. Menderes hakkında söylediğini, Deniz hakkında söylemelidir.* Çünkü Deniz ve arkadaşları, ben Ankara Dev-Genç kurucusu iken, bu arkadaşlarım ideolojik olarak düşüncelerini paylaşmıyorduk. Ama Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak görüyorum ki onlar yurtseverdi. Şimdiki çek-senet mafyası gibi değillerdi. Bu insanlar, pırıl, pırıl insanlardı.

O günkü düşüncelerine katılmıyor olabilirim; yıllarca Türkiye'yi yönetmiş Sayın Cumhurbaşkanı'nından daha yurtsever olduğumu düşünüyorum.

***Hulki Cevizoğlu* - Evet. Sayın Cumhurbaşkanı'na söz hakkı yok. Sayın Cumhurbaşkanı'na söz hakkı tanıyacak**...

***Turhan Tantoğlu* -** Yok. Yani benim söz hakkım var da,...

***Hulki Cevizoğlu* - Şu platformda yok, başka bir programda**..

***Turhan Tantoğlu* -** Bir başka programda konuğunuz olur. Eğer uygun görürseniz Sayın Cevizoğlu, ben Cumhurbaşkanı'ndan niye ısrarla istiyorum:

Önemli bir dönemi Türkiye'de yönetmiş bir insandır Cumhurbaşkanı. Benim için çok önemlidir. Tansu Çiller'i de bize sunan odur, Erbakan'ı da sunan odur diye düşünüyorum.

Yani bu kadar işe kaim olan Sayın Cumhurbaşkanımız'dan ben bunu bekliyorum. Bir vatandaş olarak, talebimdir, sizce uygun olmayabilir.

***Hulki Cevizoğlu* - Efendim biz konunun uygunluğu ya da uygunsuzluğunu değil, burada cevap hakkı olup olmamasına**

bakıyoruz.

Turhan Tantoğlu - Sizde herhalde her zaman cevap hakkı vardır...

Hulki Cevizoğlu - **Evet, peki. Son bir-iki cümlenizi rica ediyorum. Cumhurbaşkanı'nın hakkını böylece savunduktan sonra**.

Turhan Tantoğlu - Kimin?

Hulki Cevizoğlu - **Cumhurbaşkanı'nın hakkını da ben savunmuş oldum böylece. Evet**..

Turhan Tantoğlu - Ben Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak; vergisini veren, namuslu bir vatandaş olarak Cumhurbaşkanı'ndan şunu istiyorum: Bu benim hakkım herhalde) Yani aşağıda yazdığınız isimden, televizyonun ekranın altında yazan isimden ürkmezlerse, herhalde ürkmeyecektir.[{*}]

Yani devlet, çünkü yıllarca solu öcü, hain göstermiştir. İsterseniz onu da tartışırız. Hemen açmak da istemiyorum, vaktimiz yok diyorsunuz.

Hulki Cevizoğlu - **Ama son dakikalarımız kaldı**.

Turhan Tantoğlu - Bakın aslında işin temelinde şu yatıyor Sayın Cevizoğlu: Devlet, solun tehdidinden korkarak,..

Hulki Cevizoğlu - **Ne tehdidi**?

Turhan Tantoğlu - Sol tehditten, yani Sovyetler Birliği tehdidinden korkarak, Amerika ile ilişkili olarak böyle tedbir alma gereği duymuş ve bütün örgütlenmesini devlet bunun üzerine kurmuştur. Asıl temel yanlışlık buradadır.

Bakın size şunu söyleyeyim; geçenlerde sizin programınızda (geçenlerde dediğim de epey oldu) eski Ülkü Ocakları Genel Başkam şimdi, bir partinin genel başkanı. Sizin programınızda cezaevinde..

Hulki Cevizoğlu - **Muhsin Yazıcıoğlu mu**?

Turhan Tantoğlu - Evet. Muhsin Yazıcıoğlu; "solcuların da yüzde 90'nın yurtsever olduğunu cezaevinde gördüm" diyor. Ama o adam, o vatandaş ondan önceki dönemde o insanların ölüm fermanını imzalayabiliyordu. Bu bir özeleştiridir. Ben kınadığım için söylemiyorum. Yalnız geldiğimiz noktayı açıklamak açısından söylüyorum. Türkiye bu

noktaya gelmiştir. Türkiye'yi, evet az önce Baki Tuğ, Mahir Kaynak çok masumane anlattılar. Sanki ben getirdim bu halde.

Çok açık bir özeleştiri yapıyordu Ülkü Ocakları eski Genel Başkanı; 'ben bu insanları vatan haini zannettim, kurşun sıktırdım' diyor. Bunun adı odur**,** ben öyle anlıyorum.

***Hulki Cevizoğlu* - Muhsin Yazıcıoğlu'nun bir özeleştiri yaptığını seyrettiniz ve bunun da**...

***Turhan Tantoğlu* -** Ben öyle algıladım, umarım öyledir. Ben birçok Ülkü Ocağı mensubunun da hiçbir şekilde vatan hainliği ile yola çıktığını sanmıyorum. Kimseyi vatan hainliği ile itham etmiyorum.

Ama Türkiye'de devlet politikası haline gelmiştir, (solcu haindir) gibi bir politika haline gelmiştir bu benim onuruma dokunuyor.

***Hulki Cevizoğlu* - Geçmişte olanları... Bu dönemdeki**...

***Turhan Tantoğlu* -** Ben aynen.....Sayın Cevizoğlu, ben

Cumhurbaşkanı kadar yurtseverim. Ben Genelkurmay Başkanı kadar yurtseverim.

***Hulki Cevizoğlu* - Peki çok teşekkür ediyoruz**.

***Turhan Tantoğlu* -** Ama sayın sevgili Deniz Gezmiş kadar da yurtseveriz.

***Hulki Cevizoğlu* - Çok teşekkür ediyoruz. Sağ olun**.

***Turhan Tantoğlu* -** Benim kadar onun da yurtsever olduğuna inanıyorum.

***Hulki Cevizoğlu* - Pek iyi geceler**.

***Turhan Tantoğlu* -** Çok teşekkür ederim. Vaktinizi aldım iyi geceler diliyorum.

***Hulki Cevizoğlu* - Sayın Cumhurbaşkanı tabiî, Sayın Tantoğlu'na bir şey dememişti; kim daha fazla yurtsever diye ama, tarihi kökenlerden gelerek Sayın Tantoğlu, yurtseverliğinin derecesini karşılaştırmalı olarak söylemiş oldu**.

Telefon hattımızda bir izleyicimiz var, iyi geceler efendim. İyi geceler buyurunuz, (ses gelmiyor) Peki buyurduğunuz zaman devam ederiz.

Gökalp Eren'e bağlanacağız az sonra. Sizin bu son açıklamalarla ilgili dağıtmadan, (dağıtıyorum dediniz az önce) söyleyeceklerinizi hemen alalım ki, yeni bir telefon bağlanmadan. Çünkü son dakikalarımıza geçiyoruz.

Haşmet Atahan - Şimdi Gökalp'in bahsedeceği konu öncesi, yani 12 Mart'ın bugün yarattığı CIA tarafından Türkiye'de yapıldığı açıklamalarla ortaya çıkıyor.

Biz hemen kısa bir açıklama yapalım; İhsan Sabri Çağlayangil, ki o zamanın Dışişleri Bakanı'dır, yapmış olduğu bir İsmail Cem'le söyleşide şunu söylüyor: "CIA benim altımı oyar. Elinde imkân var adamın. Girmiş en fiziksel bir biçimde. Onun için hiç şaşmam, arasam da bulamam ki, nasıl yaptı bulamam. Bakınız Amerika şuna aldırmaz; bir memlekette demokratik idare olmuş, şoven idare olmuş, faşist idare olmuş.

Hulki Cevizoğlu - **Bunu nerede söylüyor**?

Haşmet Atahan - İsmail Cem'le söyleşisinde, kitabında geçiyor bu, faşist idare olmuş, ona hiç bakmaz. Amerika o memleketin kendisine ne ölçüde tabi olduğunu, kendi politikasa ne dereceye kadar uydu haline getirildiğine bakar."

Bu çerçevede..

Hulki Cevizoğlu - **O zaman çok kolay. Amerika ile uğraşmak ve Amerika'nın hışmını çekmemek, Amerika ile uyum sağlayalım, yönetim ne olursa olsun sonucu mu çıkıyor ortaya**?

Haşmet Atahan - Yani evet, biraz öyle çıkıyor. Nitekim devamında şöyle diyor: "12 Mart'tan bir süre önceydi. Böyle bir hareketin olacağı bana ihsas edilmişti Amerikan sefiri tarafından" diye.

Hulki Cevizoğlu - **Olduktan sonra böyle ihsaslar, duyumlar oluyor demek ki**.

Haşmet Atahan - Yine CIA başkanı Helms'in 12 Mart için yaptığı bir itiraf geçiyor. Sayın Tanzer Sülker'in kitabında alıntı olarak geçiyor. Aynen şöyle diyor: "Evet 12 Mart'ı hazırlama oluşumları biz, ajanlarımız aracılığı ile düzenledik." Yani ajanları ile düzenlemiş olduğunu CIA Başkam ifade ediyor. Böyle bir süreç içerisinde 12 Mart'ın olması içerisinde arkadaşlarımızın yakalanması ve THKP-C girişimlerinin başlaması, bunun ışığında da Elrom hadisesinin olması, Elrom olayının

çözülmesiyle beraber balyoz hareketinin başlaması ve giderek bütün devrimcilerin derdest edilip tutuklanması süreci 12 Mart'ta gerçek gücünün ortaya çıkma sürecini hızlı bir şekilde yaşanıyor.

31 Mayıs'ta bu Nurhak Dağları'ndaki devrimci arkadaşları engelliyor. 30 Mayıs'ta Mahir Çayan ve Hüseyin Cevahir evde kıstırılıyor. Mahir yaralı olarak ele geçiriliyor ve cezaevi..

H u l k i Cevizoğlu - **Dönemin başları Mahir Çayan'ın cezaevinden kaçırılma süreci. Arkadaşlarımız Gökalp Eren'i bağlarken bu arada bir izleyicimiz.. Evet Gökalp Eren de hazırmış şu anda. Önce Sayın Eren'e dönelim, iyi geceler Sayın Eren**.

(Telefon Konuğu)

GÖKALP *EREN* (Mahir Çayan'ın arkadaşı, 68'liler Birliği Vakfı Üyesi) - Evet, iyi geceler.

Hulki Cevizoğlu - **Evet. Mahir Çayan'ın siz arkadaşıydınız. Onun kaçırılması döneminde de kaçırılmasında da rol aldınız. O dönemi sizden dinleyelim**.

Gökalp Eren - Çok kısaca, bir iki şey söyledikten sonra ona geçmek istiyorum. Özellikle Denizlerin idam gerekçesi olarak Baki Tuğ'un itirafı, dediğiniz gibi tarihî bir itiraf olarak herhalde geçecek. Mahkeme karşısında ezilip büzülmediği, af dilemediği, düşüncelerinden taviz verilmediği için idam edilen arkadaşlarımızın ne kadar onurlu, şerefli ve bugün de onu takip edenlerin, onunla yan yana durmuş olanların ne kadar onurlu insanlar olduklarının **ve** onurlu bir kavganın parçası olduklarının itirafı...

Uzun notlarım vardı. Zaman gecikti onun için fazlaca da girmek istemiyorum.

Hulki Cevizoğlu - **Evet lütfen**.

Gökalp Eren - O notlardaki emirle gelen idam kararı kitaplarının alıntıları, (sizin de önünüzde sanıyorum) tarih tarih davanın başladığı gün kendilerine gelen, yazdıkları iddianamede, yani Temmuz 1971'de (16 Temmuz 1971'de) önlerine gelen kararla (Genelkurmay'ın kararı, Memduh Tağmaç imzalı) aynen millî demokratik devrim felsefesini benimsemişlerin gerçekleştirmek üzere silahlı eylemlere girişmek ve bu suretle Amerika emperyalizmim ve onun işbirlikçilerini bertaraf ederek

tam bağımsız ve gerçekten demokratik Türkiye'yi kurmak amacına yönelik eylemlere 146'yi bitiriyor. Olay budur. Olay budur ve 30 yıldır aynı kavgayı sürdüren daha öncesi de var tabii sadece bizimle başlamadı milat, bizimle de bitmeyecek.

***Hulki Cevizoğlu* - Şimdi gelelim bunları tutukladıktan sonra Cezaevinden Mahir Cayan, Cihan Alptekinlerin kaçışları**.

***Gökalp Eren* -** Şimdi tabiî bu anlayıştan çıkıyor. Ben biraz özetlemek için bunu söyledim.

Denizlerin idamı veya işte bir silahlı eyleme katılan 68 önderlerinin, devrimci gençlik önderlerinin ortadan kaldırılması havası, atmosferi baştan beri vardı. Yani ilk tutuklandıkları günden, ertesi yıl Nurhak'taki pusuya düşürülenlerin katliyle ve benzeri devam eden bir süreç çerçevesi bu.

Bu eyleme karşı veya bu niyete karşı diyelim daha doğrusu, Mahirlerin Elrom'u kaçırma, böylece hayatları, yaşama hakkını elde etme, işte tutsaklığa son verme çabaları da kaçınılmaz olarak bu fasit dairenin bir parçası olarak çıktı.

Bu tabiî ki, cezaevinde tartışılan, cezaevinde idamlar aşağı-yukarı Ekim'di, yanlış hatırlamıyorsam karar; 1971 Ekim'inde, 18 idam olarak çıktı. Hızlı bir şekilde yürüyen, adaletin, hukukun işte bugüne kadar süren geriliklerin hiçbirini göz önüne almadan süren o alelacele sürdürülen mahkemelerin duruşmaların sonunda karar çıktı ve cezaevlerinde de Denizlerin kurtarılması, dışarıdakiler için de Denizlerin hayatlarının kurtarılması çok ciddi bir konu haline geldi.

Şimdi bu tabii ki, yaşta, başta ve sayamayacağım daha istekte ve aynı zamanda o dayanışmada birbirleri için hayatlarını feda etme noktasındaki insanların o duyguları içerisinde coşmuş insanların öyle işte şurada şununla karşılaşırım gibi ben gözümü budaktan esirgemem diye tarif edilen davranışların sonunda bir pratik çözüm, bu çözüm; cezaevindekiler için ilk hemen yapılacak şey, nereden nasıl dışarı çıkarız ve bu eylemi nasıl gerçekleştirebiliriz? Dışarı ile irtibat ve Maltepe Cezaevi'nde dört Cihanlar'ın kaldığı koğuştan başlayan ve 13,5 metre civarındaki optik bir tüneldir.

Burada onun hazırlığı sırasında Cihan Alptekin, (Ömer Ayna Cihan Alptekin ile aynı koğuştaydı) o dönemde Mahir hücredeydi Selimiye'de,

savunma aşamasına gelmiş bir dava; süratle onların davası bitirilmek ve (idam kararı alınmak isteniyor, o konuda çok acele ediliyor, Erzurum olayı nedeniyle) ciddi bir aşamaya gelince Mahirler; cezaevine geldi Mahir, ayrı tarafta toplanıldı. Savunma hazırlıkları aşamasına denk gelen bir çalışmaydı, tamamlandı ve çıkıldı.

Yani THKP-C çok önemli değil. Burada önemli olan; orada THKO ve THKP-C örgütlerinin önderliğini yapan ve aynı cezaevinde kalan Cihan Alptekin ve Mahir Çayan'ın arkadaşları birlikte; Ulaş, Ziya ve Ömer ile birlikte çıkmış olmaları. Böyle bir ittifakla ve çıkış anından itibaren bütün düşüncenin odaklandığı nokta, Denizlerin hayatını kurtararak bir adım öne geçebilmek, düşünebilme bir özverebilme işte ileride yapılabilecek şeyleri birlikte yapabileceklerini düşünebilecekleri bir ortama ulaşabilme.
-

M.ÇAYAN'LARIN TÜNEL KAZMASI, TOPRAĞIN GİZLENMESİ, CEZAEVİ ŞARTLARI

***Hulki Cevizoğlu* - Çayanların kaçırılmasında bir zorlukla karşılaşıldı mı**?

***Gökalp Eren* -** Nasıl bir zorluk?

***Hulki Cevizoğlu* - Herhangi bir şekilde. Yani çok mu kolay oldu kaçırma**?

***Gökalp Eren* -** Hayır. Tabii ki kolay olmadı. Sesiniz çok az geliyor.

***Hulki Cevizoğlu*- Ama sorumu aldınız siz. Bundan sonra yüksek sesle soralım. Cevabını rica ediyorum. Herhangi bir zorluk var mıydı? Varsa neydi**?

***Gökalp Eren*-** Tabiî ki. Cezaevi zorluklar yeridir. Özellikle zorluk; orada bu tüneli kazacak imkanlardan yoksunluk. Dikkat çekmeden, kontrollerden kaçabilme, bunun içinde o günün koşullarında neler yapılabilir? Şunlar yapılabilirdi:

İçeride yatan, işte belli çevredeki insanların dikkati çekmemek için kendilerini ciddiye alınmamasını sağlayacak davranışlar. Bunu çok arkadaşlara zaman zaman anlatmışımdır. İşte bir dışarıda futbol oynanır, çamurlu bir alanda herkes yerlerde, Amerikan futbolu; işte çamurlar içerisinde cezaevine dönülür. Sebep; tünelden çıkan toprak ve çamurun dikkati çekmemesi pisliğin, bizim gayet ciddi şamatacı işte yerlerde yuvarlanan, birbirleri ile çamurda boğuşan insanlar olarak görünüp, fazla dikkat çekilmemesiydi.

***Hulki Cevizoğlu* - Amerika'ya karşı diyoruz ama Amerikan futbolu oynayarak.**

***Gökalp Eren* -** İhtiyaç halinde Amerikan futbolu da oynanıyor. Tünelden çıkabilmek için mahsuru yoktu. Futbol olarak da mahsuru yok bence.

***Hulki Cevizoğlu*- Ya da Rus salatası yeme esprisine benzedi bu biraz**.

***Gökalp Eren*-** Evet. Şimdi Amerikan salatası olarak satılıyor. Şimdi çıkıştan sonra..

Hulki Cevizoğlu- **Kaç metrelik bir tünel kazılmıştı**?

Gökalp Eren- Efendim?

Hulki Cevizoğlu - **Hatırlıyor musunuz ki, kaç metrelik bir tünel kazıldı**?

Gökalp Eren - 13,5 diye hatırlıyorum o günkü ölçeklerle.

Hulki Cevizoğlu- **Peki o tünelden çıkan topraklar ne yapılıyor? Daha sonraki bir yakın geçmişteki tünel kazımalarında da basında tanık olduk bunlara. İşte yastıkların içine mi konuluyor? Ne oluyor, nasıl yok ediliyor toprak**?

Gökalp Eren- Biz yastıkların içine koymamıştık. Bizim geldiğimiz yerde bir iki koyacak yer vardı; birincisi küçük bir koğuştu içinde bir tuvaleti vardı. Aşağı-yukarı 4-5 metreküp toprak oraya konup sıkıştırıldı. İkinci yan tarafta kullanılmayan tuvaletlere taşındı. İşte orası bir ocak yapıldı, orda yemek yapıldı. Bir arkadaşımız akşam vakitlerinde orada bir servis çıkardı, kimsenin oraya girip-çıkmasını engelledi ve benzeri yollarla..

Hulki Cevizoğlu- **İçeride arama yapılmıyor muydu**?

Gökalp Eren- Arama yapılıyordu. O sırada yapılmadı. Yani tabii sürekli arama yapılabilecek bir yer değildi. Bir de cezaevi yöneticileri de o konuda tecrübeli değildi. Kıtırdan toplanmış askerler, işte dikkat ediyor, ortalarda dolaşıyor. Maltepe bir çukurun ortasında, bir kartal yuvası gibi, işte cezaevi...

Hulki Cevizoğlu- **O sırada bir işbirliği oluyor muydu cezaevi yetkilileri ile**?

Gökalp Eren- İşbirliği mi?

Hulki Cevizoğlu- **Yani onların yardım etmesi gibi**.

Gökalp Eren - Hayır. Şimdi onu cezaevinde yaşanmış işbirliği şeklinde bir yardım değildi. Fakat, şöyle halden destekler oldu, o zamanki devrimci örgütlenme diyelim, cezaevinde de kendilerine yardım edebilecek eli-kolu vardı. Yani dışarıdaki örgütlenmenin cezaevine eli-kolu uzanıyordu.

Öyle tarif edersek bence daha anlaşılır olur. Çünkü cezaevi yönetiminin doğrudan bir desteğini görmedik. İmkansız böyle bir şey.

Fakat demin tarif ettiğim tablo, yani kendini gizlemek için gösterilen çabanın ikna edici olduğunu düşünüyorum. Bu ikna edicilik sadece son gün kayboldu. Yani firarın olduğu gece bir assubayın gece 4-5 defa sayıma geldiğini, özellikle gizlenerek etrafta belli kişileri özellikle aradığını, onların yataklarında başkalarının yatması nedeniyle de biraz rahatlayıp çıktığını hatırlıyorum, gece saat 3, 4 gibi. Daha sonra da; şimdi olayın ikinci cephesi, arkadaşlarımızın yaşadıkları kendini Denizlerin yahut idamların durdurulması onların hayatlarının kurtarılması noktasında fiks edilmiş bir çaba, dışarıda defalarca kendileri konuşulan; alınan kararlarda kendini gösteriyor.

O dönemden Ankara'da olan, bu kaçış ve (sürek avının diyeyim tam anlamıyla) sürek avının çerçevesinde bulunmuş arkadaşlar olayı daha rahat hatırlarlar detayları ile. Birçok şeyde yapılmak istenen silahlı eylemin hepsi. Denizlerin hayatının kurtarılmak üzere kurulmuş. Bu Ünye-Fatsa civarındaki planlanan şeylerle de birleşiyor ve burada 3 İngiliz'in kaçırılması da tamamen ellerindeki bir dizi bilgi içerisinde tesadüfüdür. Yaşayan arkadaşlarımız vardır, tabii onlar daha doğru ve detaylı olarak anlatacaklardır. İçinde olan insanların, zaten bizim anlatmamız da doğru değil, oradaki mantık, anlattığım gibidir.

Bir kovalamaca ve onun içerisinde bir dayanışma bu dayanışma için kendi hayatlarını ortaya koyan bir grup yurtseverdir.

Şimdi burada onların yaptığı şu doğrudur, şu yanlıştır; asla öyle bir şey söylemek istemiyorum ama, şu doğrudur, açıktır; yaptıkları veya düşünceleri, siyasal düşünceleri, siyasal çizgileri dünyada onların yan tuttuğu siyasî hayat, özledikleri dünya, hayal ettikleri dünya son derece haklıydı. *Ama niye kazanamadınız veya niçin kazanılamadı?* Bugün böyle bir..

***Hulki Cevizoğlu* - Onlar da derin yorumlar gerektiriyor ama; Mahir Çayanlar'ın kaçışından Cihan Alptekinler'in kaçışından sonra Deniz Gezmişler'in idamının önlenmesi yolunda yapılan faaliyetler neydi? İnsan kaçırma, uçak kaçırma veya başka bir şey**.

Gökalp Eren- Evet şimdi tabii, bir dizi çalışma vardı, şimdi Denizlerin idamların durdurulması için o gün Türkiye aydınının çok ciddi bir çabası vardı. Şimdi hemen önümüzdeki kitaplardan çıkartılabilir..

***Hulki Cevizoğlu-* Bari şu yandan söyleyiniz 3 İngiliz teknisyen**

kaçırıldı, Türk Havayollan'nın uçağı Bulgaristan'a kaçırıldı galiba.

Gökalp Eren - Bunlar sadece bizden bağımsız, onlara gönül vermiş veya o gündemi yaşayan; Ankara'da işte Kemal Alptekin'in kaçırılmasına teşebbüs edilen eylem, 5 Mayıs veya 4 Mayıs olsa gerek, uçakların kaçırılması ve 3 İngiliz'in kaçırılması olayı; bunların kimi olumlu, kimi olumsuz anlamda etkiledi. Ama bunların hepsi aynı mantıkla, aynı heyecanla yapılan şeyler ama çok önemli bunun yanında bu sırada geniş bir kampanya da zuhur ediyor. Anayasa Mahkemesi'nin ikinci defa durdurmak amacıyla başvuru çabası vardı. Birinci defa işte İsmet İnönü'nün iptal istekli kararından sonra bunlar başarısızlığa uğradı. Mahkemede, tam şu şekilde ifade edeyim; mahkeme önünde kısa bir baş eğme, boyun eğme davranışını gösterselerdi, kurtarılacaklardı Baki Tuğ'un dediği gibi, kurtulacaklar, hayatları bağışlanacaktı ama; onlarca insanın hayatına, onbinlerce insanın kampanyasına rağmen sadece bir baş eğme, bir boyun kırmanın bedelini .....

Hulki Cevizoğlu- **Peki toparlamanızı, toparladı) sanız da**...

Gökalp Eren- O kadar söyleyeceğim.

Hulki Cevizoğlu- **Peki, çok teşekkür ediyorum Sayın Eren**.

Gökalp Eren- İyi akşamlar.

Hulki Cevizoğlu- **Evet hattımızda bizi arayan ve olayların içinde olduğunu söyleyen bir emekli binbaşı vardı galiba, hâlâ hatta ise iyi geceler. Hasan Bey iyi geceler. Sesi yok ama yazısı var ekranda. (Ses gelmiyor**)

Evet biz devam ediyoruz. Son bölümde Sayın Kavaklıoğlu bağlanırsa eğer o var, bir de Dev-Genç'in başkanlarından Sayın Atilla Sarp'a bağlanacağız ama, harcanan bir kuşak, 68 kuşağı tartışmaları konusunda sizin söyleyeceklerinizi de alalım. O arada bağlanırsa.. Sizi dinliyoruz.

Haşmet Atanan - Şimdi Gökalp arkadaşın son söylediği şey ilginç. Yani olayda baktığınız zaman bir idam cezasını yargılama süreci, yaratmış olduğu eylemler itibariyle idam cezasını hak etmeyen 3 gence idam cezası verilmesi haksızlığı olay olarak var.

Hulki Cevizoğlu - **Bu haksızlık iddiaları 30 yıldır sürüyor ama Sayın Tuğ'un açıklamalarına ilk defa mı tanık oluyorsunuz**?

Haşmet Atahan - Hayır Sayın Tuğ'un açıklamaları yeni değil. Daha önceden de söylüyor bunları. Fakat normal ceza hukuku uygulamalarının değerlendirmeleri ile hatta bunu Sayın Süleyman Demirel; (Cumhurbaşkanı olmadan siyaset yasaklısı olduğu dönem veya onun hemen gittiği dönemler tam hatırlayamıyorum) dahi bunun o günkü şartlar içerisinde pek de olmaması gereken bir hareket olduğunu, zımnen kabul eden ifadeleri vermiştir. Yani ceza hukuku biz bunu da hukuku uzmanı, uzmanlarının değerlendirmesinde, meslekten olan insanın değerlendirmesi verilmiş bulunan cezaların, yapılan yargılama sürecine göre verilmemesi gereken cezalar olduğudur.

Nitekim hatta biz Vakıf olarak önümüzdeki aylarda sanırım 9'uncu 10'uncu aylar Denizlere verilen idam cezalarının yargılamasını yapma anlamında, yani mahkumiyet kararının mahkum edilmesi amacına yönelik bir uluslararası yargılama platformu yapmak sürecine gireceğiz.

Şimdi ben başka bir şey söylemek istiyordum burada: İdam cezasını hak etmeyen insanların idama mahkum edilmesi, artı cezaevinden dahi kaçan veya cezaevi dışında bulunan bir takım genç insanların, arkadaşlarının idam cezasından arkadaşlarını kurtarmak için kendilerini ölüme atacak derecede bir takım eylemler içerisine girmesi ve Kızıldere olayı ile biten hadiselerin olması.

Yani burada egemen sınıfların izlemiş olduğu politikanın acımasızlığını ve haksızlığını ortaya koymak bakımından belirtmekte fayda gördüm.

Şimdi gerek Denizlerin, gerekse Mahirlerin o günkü şartlardaki psikolojisi; adeta o tırmanan süreç içerisinde bir-yerde ölümle içice yaşamanın psikolojisini ve çok kısa bir şekilde bir alıntıyla açmaya çalışacağım.

Abdullah Yılmaz isimli Çayan ile birlikte olan bir kimsenin Çayanlar'ın Mahirlerin içinde bulunduğu psikolojik durumu şöyle açıklıyor: "(Cezaevinden kaçtıktan sonraki süreç bu) derin bir hınçlanma ve o açıdan da bir eylem arzusu vardı. Yaşamak denilen mesele ile, ölmek denilen mesele arasında o denli yakınlaşma vardı ki, 'yani kardeşim bunu şöyle yapalım' diyorsun, 'hayır böyle yapacağız' diyor. 'Ama ölürüz' diyorsun, 'ölürüm diyor' yani ölüm o kadar yakın. Yani yaşamak ile ölmek arasında öyle bir yakınlaşma vardı, çünkü en yakın arkadaşları ölmüş

insanların, yani çok kaynaşmış insanlardı bunlar. Birbirlerini çok severlerdi, çok sayarlardı. Bu nedenle onlar öldü, ben de ölebilirim. Mehmet ölmüş, Deniz de ölebilir yani. Bu nedenle bazı önlemler öne çıkamıyordu, devrimin kendisi öne çıkıyordu.

Böyle bir psikoloji içerisinde artık mücadelenin tutarlı olup olmayacağı, sonuca ulaşıp ulaşmayacağını dahi göz önüne alamayacak derecede, olayları objektif değerlendirmelerden uzak bir psikoloji içerisine itilmiş bulunmaktaydılar. O süreç içerisinde de ölümü bir anlamda kucaklayan bir eylem içerisine atıldılar.

***Hulki Cevizoğlu* - Evet, bu açıdan harcanan bir kuşak olup olmadığı konusuna gelelim**.

Haşmet Atahan- Şimdi 68 kuşağı şu anlamı ile harcanmış diyebiliriz. Bilgi birikimiyle, bilinciyle, kendi değilse toplamış olduğu mitingleri ile bu kuşak; Türkiye halkına çok daha ileri, çok daha güzel şeyler verebilecek potansiyele sahip bir kuşaktı.

Fakat deminden beri tartışıyoruz, süreç içerisindeki gelişim, ister istemez bu kuşağın en iyisi insanlarım, en önde gelen insanlarım ya idam edilmesi ile ya da belirli yerlerde pusulara düşürülerek, ya da çatışmalarda vurularak öldürülmesi ile sonuçlanma durumu oldu.

68 kuşağının idam edilen ya da öldürülen gençlerinin dışında kalanlar, bugün yine o geleneklere sahip olanlar; değişik siyasî konumlarda da olsalar bu geleneği sürdürmeye çalışıyorlar, bunun mücadelesini veriyorlar.

Harcanmıştık, bu anlamda vardır. Yani daha rasyonel yapılabilecek olan şeylerin yapılamayışından dolayı vardır.

Fakat sonuç olarak dönüp geriye bakılması halinde 68 kuşağı; düşüncesi ile, davranışı ile, Türkiye halkına vermiş oldukları ile hâlâ bugün tartışılabiliyor, hâlâ değerlerine sahip çıkılabiliyor, bu bir gelenek halinde, gelecek kuşaklara iletilmeye çalışılıyor. Bu anlamı ile kuşağın gelenekleri yaşıyor, kuşağın insanları yaşatılıyor. *Kuşağın gerçekten ölenleri;* demin tartışmamız içerisinde söylediğimiz *bu kuşağın ge*leneklerinden kopmuş olanlarıdır. Kuşağın ölümsüzleri de o zaman fizik olarak ölmüş, öldürmüş olsa bile düşünceleri ile, eylemleri ile o kuşağın temsilcileri olarak yaşamaya devam ediyorlar.

Bu bakımdan Denizlerin ölümünün 25. yılını, Denizlerin ölümsüzlüğünün 25. yılı demek; daha doğru bir deyim olsa gerek.

Hulki Cevizoğlu - **Evet. İzleyicimiz arıyor tekrar, eski bir savcı. İyi geceler Sayın Celal Erkoç**,

(İzleyici Telefonu)

CELAL ERKOÇ (Eski Savcı)- İyi geceler Sayın Cevizoğlu.

Hulki Cevizoğlu - **Buyurun efendim**.

Celal Erkoç- Ben biraz heyecanlıyım kusura bakmayın. Saygı değer efendiler; siz halkı dinlemiyorsunuz. Esas kuşağın içinden geleni dinlemiyorsunuz. Siz bu 68 kuşağının siyasetten, kaymağını yiyenleri dinliyorsunuz.

Ben 66'da fakülteye girdim, 70'de mezun oldum.

Hulki Cevizoğlu - **Nereye efendim**?

Celal Erkoç- Celal Doğan, beni çok iyi tanır. Bunları bir avuç değil, bir toplum olarak yaptık. Heyecanlıyım kusura bakmayın o günleri yaşıyorum çünkü. O günlerin gazetelerini okursanız veya araştırsanız 'daha güzel neticelere varabilirdiniz. Fakat tahmin ediyorum, o günlerin gazetelerini aramamışsınız.

Efendim ben ilk tayin olduğumda, Hüseyin İnan'ın evinde kiracı olarak kaldım. O hareket kesin olarak 4 kişinin hareketi değildir. Bu hareket; o zaman toplumun hareketidir. Öğrencilerin hareketiydi.

Artık babalarımız bize para göndermiyordu. O Süleymaniye'de 8 kişinin, o (afedersiniz artık televizyonda söylenir, söylenmez) farelerin cirit attığı evlerde 8 kişi, 10 kişi yatıyorduk. Yemek salonlarımız yoktu, sonradan açıldı ve kuyruklar oluşurdu. Öğle vakti bir yemek yemek için kuyruklar oluşurdu 2 saat kuyrukta beklerdik. Kitap bulunmazdı. 2 bin kişi alırlardı, 16 kişiye sınıf geçirirlerdi. Yani bütün bu talebeler dökülürdü ve emin olun Deniz Gezmişler, Celal Doğanlar, Hüseyin İnanlar bunlar tembel talebelerdi, ve bunlar silah zoruyla hocalardan not aldılar.

Evet arkasında belki başka başaranı vardı, onu bilemeyiz. Onu ben de bilemiyorum.

Fakat gerçek şu ki; yani o zaman devletin talebeye karşı bir fiziği vardı. Karakola düşerdin, yolda yürürken bir polise çarpsan, talebesin

diye polis seni alır içeri atar ve ağzından kan gelince kadar döverdi.

Nitekim ben bir kız arkadaşımla gezdiğim vakit beni içeri attı polis, (Hukuk Fakültesi 2 veya 3'üncü sınıftaydım o zaman) sen Hukuk Fakültesi'nde talebe misin diye aldı ağzımdan kan gelinceye kadar dövdü beni. Yani polisin tepkisi o kadar büyüktü talebeye karşı. Bizde dünyada o zaman talebe hareketleri başlamıştı.

Biz de kitap yok. Yemek yok. Yatacak yer yok, 2 bin kişiyi okula alıyorlar 16 kişi sınıf geçiyor, (o zamanın listelerini okursanız) ve tembel arkadaşlar (belki o tembellerin içinde biz de vardık)..

Hulki Cevizoğlu- **Sayın Erkoç bu yüzden devrimci mi oldunuz? Efendim nereye varmak istiyorsunuz**?

Celal Erkoç- Efendim yani şuna varmak istiyorum: Hareketin arkasında kimse yoktu. Hareketin arkasında iktisadi yoksulluk vardı. Fakat sonradan o hareketi kullandılar. Sonradan ben Anadolu'ya hayata atıldım ve baktım ki, benim Celal Doğan ile Şimdi Antep Belediye Başkanı arkadaşım kapitalist geçinen arkadaşım, sosyalist geçinen arkadaşımın en kapitalist insan olduğunu gördüm. Söke'de beraber askerlik yaptım. Aynı odada yattım Celal Doğan ile Orduevi'nde aynı odada yattım.

73'te de geldiler, Söke'den sıkıyönetim aldı götürdü. Baktım ki, en kapitalist adam olduğunu gördüm. Gerçek insanların bizler olduğunu gördüm ve bizler maalesef vergisini ödeyemeyecek haldeyiz şu anda.

Hulki Cevizoğlu- **Peki çok teşekkür ediyorum**.

Celal Erkoç- Hürmetler, saygılar. Yani siyasetin kaymağını yiyorlar. Lütfen 68 kuşağı iktidar falan değil, 68 kuşağı yerde...

Hulki Cevizoğlu- **68 kuşağı zaten iktidarda demiyoruz. 68 kuşağı**...

Celal Erkoç- Onlar 3-5 kişi kaymağını yiyen kişilerdir.

ATİLLA SARP: "HERBİRİMİZ 3 DEFA ASILDIK"

***Hulki Cevizoğlu* - İyi geceler efendim. Sağ olun. Evet Sayın Atilla Sarp hattımızda. İyi geceler Sayın Sarp**:

(Telefon Konuğu)

ATİLA SARP (Dev-Genç Eski Başkanı) - İyi geceler, daha doğrusu iyi sabahlar.

***Hulki Cevizoğlu* - Size de. Programın başında söylemiştik zaten, sabahlayacağız bu gece diye**.

***Atilla Sarp* -** Ses tam gelmiyor.

***Hulki Cevizoğlu* - Siz de Mahir Çayan ile birlikte hapisteydiniz, hapis arkadaşıydınız, cezaevi arkadaşı. Doğru mu**?

***Atilla Sarp* -** Ses tam gelmiyor. Fakat konuya hemen Mahir Çayan ile birlikte girdiğiniz de o konuda ben bir şeyler söylemek isterim.

Yalnız Mahir Cayan konusu değil, Deniz Gezmiş konusu değil. Çünkü biz, her birimiz 3 defa asıldık, 11 kere vurulduk, yüzlerce kere infazlara uğradık, dağlarda, şehirlerde, mahkemelerde her düşen genç kanı bizim kanımızdır fark etmez. Yani hayatı ile ha Deniz Gezmiş, ha herhangi biri, hatta ha İsa Armağan. O bakımdan Türkiye bir..

***Hulki Cevizoğlu* - Sayın Sarp**...

***Atilla Sarp* -** Türkiye bir gençlik konusu var. Türkiye'de bir gençliğin yok edilmesi konusu var. Türkiye genç bir toplum. Türkiye insanının 40 milyonu, 0-30 yaş grubu.

***Hulki Cevizoğlu* - Bugünden mi söz ediyorsunuz, o günden mi**?

***Atilla Sarp* -** Bugün de genç bir toplum Türkiye.

***Hulki Cevizoğlu*- O günden söz edelim**.

***Atilla Sarp* -** O günde aynı oranda genç bir toplumdu ve bu gençliğin baş döndürücü bir dinamizmi vardı. Türkiye, üç kuşak (bugüne kadar gelen üç kuşak) ayırabileceğimiz bir üslupla izah edebileceğimiz bir politik süreç yaşadı. Birinci kuşak, politikacılar; İsmet İnönü, Kasım Gülek, Celal Bayar, Fuat Köprülü, Fevzi Çakmaklar, bunlar bu ülkeyi

düşünüyorlardı, bu yurdu düşünüyorlardı. Bu ülkenin genç insanlarını kendi yerlerine yetiştirmek üzere bir politik siyasal çaba içine girmişlerdi 46'dan itibaren.

Bunların yetiştirmesi olan ikinci kuşak politikacılar; Süleyman Demirel, Bülent Ecevit, Alparslan Türkeş, Necmettin Erbakan ve bunların etrafından, bu politik mihrakta yetişen Tansu Çiller ve benzerleri. Bunlar ikinci kuşak politikacılardır. Bunlar yalnız ve yalnız kendi siyasal iktidarlarını, siyasal erklerini ve kendi ve çevrelerinin çıkarlarını düşündüler ve bu çıkarları ile yetiştirilen genç kuşak; uzun bir sürecin ürünü olan bizim kuşağımız bunların çıkarları ile çelişti ve bunlar işin kolay yönüne gittiler. Genç kuşaklan tahrib ederek, Türkiye'de politika yaptılar. Bunun sonu kolaydı, çünkü ...

Hulki Cevizoğlu - **Atilla Bey, biz öyle politika yapmayalım. Bu**

Atilla Sarp - Hayır geleceğiz o politikaya..

Hulki Cevizoğlu - **Bu konudan da uzak duralım. 68'e dönelim biz. O dönemi ele almaya çalışıyoruz, saat 3,5 oldu**.

Atilla Sarp - Şimdi efendim 68 dönemini bütün arkadaşlarım ele aldı. Anlatılmayan hiçbir şey yok. Önemli olan işin özünü yakalamak. O nedenle Türkiye, bugün bütün halkımız hakikaten büyük sorunlar içinde. Ciddi sorunlar içinde.

Hulki Cevizoğlu - **Doğrudur. Ama**..

Atilla Sarp – Bir yerden, özellikle de 68 gibi süreci yaşamış ve belirli bir yaşa gelmiş, bir yerden genç insanlar özellikle bir mesaj bekliyor.

Hulki Cevizoğlu - **O ayrı bir konu. Mesajı**...

A.SARP: "AMERİKALILARI KAR TOPU İLE KOVAMADIK"

Atilla Sarp - Genç insanların 68 kuşağından beklediği mesaja yönelik olarak Türkiye'nin bugün üçüncü kuşak politikacıları. Yani tıpkı 68'lerin namusluluk, dürüstlük, yurtseverlik değerleri olan bir politikacı kuşağını yaratmak zorundayız. Bu yolda yürümek zorundayız ve Türkiye'de bunu yürütürken önümüzde engeller olabilir.

Bazı şeylere katılmıyorum, Amerikalılar 1958 yılında Ankara'da (çocukluğumdan hatırlarım ve bilirim) 12-13 yaşında çocuklar Amerikalılara kar topu atarlardı, onun içine taş koyarlardı ve Amerikalıları kâr topları ile kovamadılar. Ama 10 yıl Amerikalı sayısı arttı, 10 yıl sonra çok iyi hatırlarım Nedim Öztaşlar İzmir'de 6 tane Amerikalı ile karşılaştık, (gencecik çocuktuk) Amerikalılara saldırınca bizim yanımızda hiçbir şey yoktu. Amerikalılar üzerime yürüyünce ben elimi attım arkamda tarak vardı bunu bir şey zanneder diye, Amerikalılar kasatura çektiler, 6 tane Amerikalı. Biz Nedim ile kaçarken, ben sokakta hızlıca ıslık çalmaya başladım. Islığı duyunca Amerikalılar etraftan insan gelecek diye kaçtılar.

Amerikalılar öyle, eğer bizim mücadelemiz olmasaydı, 10 yıllık gelişen süreçte ve 6. Filoya karşı 68 kuşağı olmasaydı, Amerikalılar Türkiye'yi Vietnam'a çevirmekte tereddüt etmezlerdi. Yani Amerika'nın o sıra politikası dünyanın dış yerlerindeki, Vietnam'da şahlanan bir politikayı Türkiye'ye sarkıtmaktı.

Bu nedenle yani...

Hulki Cevizoğlu - **Sayın Sarp, şimdi daha önce konuşmacılar da Sayın Kaynak'ın da soruları üzerine söylediler, biz de sorduk; arkada herhangi bir güç yok idiyse, Türkiye'yi Vietnam'a çevirme niyetinde olan Amerikalılar bu kadar arkası desteksiz olan bir harekete karşı direnemediler mi? Bu kadar büyük bir hedefi var idiyse Amerika'nın**...

Atilla Sarp - Şimdi efendim şöyle; Amerikalıların CIA'nın raporları var. CIA raporları diyor ki. "Türkiye gençlik hareketlerine fazla sızamadık*' diyor. Bu şu demektir ve doğru gerçekten, benim, özellikle benim yaşamış olduğum süreçte -ki. Gerçekten, bizim aramıza sızacak

durumları, yoktu. Çünkü biz çok yurtseverdik, yurtsever olmayan insanları da teşhiste son derece kabiliyetliydik- bu anlamda bizim aramıza sızmaması şu demektir:

Biz binbeşyüz-ikibin köy gezdim ben kendim Türkiye'de ve *Anadolu bizi çağırıyordu,* gelin yanımıza diye. Bize herhangi bir müdahalesi bizim büyük bir gençlik hareketimizin 67-68 ve 69'larda Anadolu halkı ile beraber hareket etmesi demekti. Hiç hayalci olmayalım. Yukarıdaki eyalet valileri gerçekten teşebbüse bu yüzden giremediler. Çünkü biz, aynı zamanda Kurtuluş Savaşı'nı ilk defa yapmış bir ülkenin çocuklarıydık. Biz, 1919-20'lerde 1922'lerde 7 düvelle dövüşmüşüz, bize böyle bir miras gelmiş, herkesin söylediği gibi 6-7 bin kişi, 10 bin kişilik bir Kurtuluş Savaşı'nda ölümüz yok. Biz memleket evlâdı 1912 ile 1919 arasında ölmüş, dünyanın her yanında.

Bu anlamda bizim arkamızda böylesine büyük bir miras ve böylesine büyük bir halk desteği vardı.

A. SARP: "BİZİM KUŞAĞIMIZ M. KEMAL'İ AŞMAYA ÇALIŞTI... AŞAMADI"

***Hulki Cevizoğlu* - Peki o anlamda ben size bir şey sormak istiyorum: 7 düvelle savaşan, Mustafa Kemal'in fikri ile yola çıkan bu hareket, daha sonra niye Mao ile, Lenin ile, Troçki ile devam etti**?

***Atilla Sarp* -** Şimdi efendim burada bir kavram kargaşası var. Kavram kargaşası demin de yapıldı. Bir fikri karmaşıklık var.

Şimdi biliyorsunuz insanlar düşünür ve dünyayı anlamaya çalışır. İnsan, ta ilk çağlardan buyana böyle bir düşünce süreci içindedir. Orta Çağ'da dönemlerde insanlar dünyayı din açısından, milliyet açısından ve ırk açısından izaha çalışmışlardır. Dinci görüşte, ırkçı görüşte ve milliyet esasına dayalı görüşlerde dünyayı izah etmeye çalışmışlardır. Biz buna Orta Çağ dönemindeki düşünce akımları diyoruz.

Ondan sonraki süreçte insanlar; pozitif düşünce ile beraber, liberal ve giderek sosyalist ve komünist ve gelişen bir düşünce sistemlerine inanmaya başlamışlardır. Bu anlamda bunu bir diğerinin karşısına koymak yanlıştır. Yani Mustafa Kemal; evet bizim kuşağımız Mustafa Kemal'i aşmaya çalışmıştır ama, Mustafa Kemal ile bizim kuşağımız arasında Orta Çağ'dan sonraki dönemdeki düşünce akımları anlamında bir bütünlük vardır.

***Hulki Cevizoğlu* - Aşabildiniz mi**?

***Atilla Sarp* -** İşte şimdi o noktada niye aşamadık? Çünkü Mustafa Kemal; kendisinden çok daha farklı kökenlerden ve ayrı düşüncelerden gelen bir çok akımı ve bir çok şahsiyeti bir araya getirerek Kurtuluş Savaşı'nı yürütebilme taktik veya dehasını, yeteneğini gösterdi. Mustafa Kemal'den buyana da Türkiye'de bu kadar büyük ve dinamik bir ülkede bir çok ayrılıkları ve farklılıkların bir araya getirip, bir hedefe doğru gösterme yeteneğini gösteren çıkmadığı içindir ki, Türkiye'nin bir üçüncü kuşak politikacıya ihtiyacı vardır.

Sayın Cevizoğlu; Türkiye'de biz köylere kadar (arkadaşlarım hep bilirler) şunu anlatıyorduk ki, en büyük sloganlarımızdan biriydi, 'doğan her insan yüz dolar borçla doğuyor'. Bugün her doğan çocuk ve her doğan insanımız ve memleketimizin her bir evlâdı 4 bin dolar borçlu. Yani

Türkiye'de çok büyük bir şey yapılmamış 30 senede. Yüz dolar birey başına borç, 4 bin dolar borca çıkarılmış.

Bu anlamda bunu biz anlattık ve izah ettik.

***Hulki Cevizoğlu* - Evet, peki şimdi soruma gelir misiniz**.?

***Atilla Sarp* -** Buyurun.

***Hulki Cevizoğlu* - Mahir Cayan ile hapisteydiniz, onunla birlikte kaçma planı yapmıştınız ama siz kaçamadınız. Niye**?

***Atilla Sarp* -** Şimdi bir kere bu soru yanlış. Şunun gibi yanlış. Çünkü her aklına gelen, aklına geldiği şekilde,' biliyorsun biraz nostaljik oluyor, bir de insanların bazen özellikle cezaevinde zor dönemde yaşayan insanların şeyleri olur, böyle hayal kurguları çok geniş olur, senaryoları çok iyi üretirler, böyle bir şey yok.

***Hulki Cevizoğlu* - O senaryolar üzerine kitap mı yazıyorlar**?

***Atilla Sarp* -** Bu senaryoların üzerine kitaptan çok anıları yanlış yargılayarak yazar. Mesela böyle bir olay yok. Fakat şöyle bir olay var: Mahir arkadaşlar kaçmayı düşündüklerinde onlar benim taktik olarak katılmadığım bir siyasal akım içindeydiler. Fakat ben kendilerine -ben de ağır bir yükümlülük altındayım- cezaevinden kaçmak istiyorum dedim ve bu arkadaşlar, kaçmayı kararlaştıran arkadaşlar benim hakkımda karar verip, katılmamı istemediler. Olay odur. Yoksa ben Mahir Çayan ile bir kaçma planı falan yapmış değilim.

***Hulki Cevizoğlu* - Yani ancak iki kişinin mi kaçması uygundu**?

***Atilla Sarp* -** Hayır. Şöyle burada bir şekillenme olarak iki siyasal şekillenmenin Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu ile, Türkiye Halk Kurtuluş Partisi Cephesi'nin; -demin Gökalp arkadaşımızın anlattığı tarzda bir eylem olduğundan dolayı- bir başka, o örgütlere dahil olmayan bir kişinin katılmasını istemediklerinden, başka bir sebebi yok.

***Hulki Cevizoğlu* - Peki siz, ana hatları ile söylediniz. Kendimizi yeniden anlatmak zorundayız diyorsunuz. Üçüncü kuşak politikacıların yaratılması gerekir diyorsunuz. Başka söyleyeceğiniz bir şey varsa onu da söyleyin**..

***Atilla Sarp* -** Çok yararlı bir şey oldu. 68 kuşağını özellikle

halkımızın tanıması bakımından. Fakat giderek bunu biz, bir üslup olarak bütün genç insanlara, -özellikle biz yaşlı nesiller olduk artık gençler açısından- bizden bir suflör olarak dinlesinler. Bizler arkamızda başarılı bir gençlik hareketi olan 60 öncesi başarı kazanmış bir gençlik hareketi olan bir genç nesildik. Fakat yeni genç neslin arkasından başarılı ve başarısızlıkları ile fakat, maalesef ikinci kuşak dediğimiz politikacıların bu yüzsüz, gerçekten halkım sevmeyen, gerçekten halkı konusunda daha çok kendi çevresi ve çıkarlarını düşünenler bakımından genç insanlar üzerine, onların kanları üzerine politika yürütüldüğünün de bilincindeyiz.

Hulki Cevizoğlu - **Genç insanlara başka bir mesajınız var mı? Dünkü 1 Mayıs'ta yaşanan olaylar hakkında**.

Atilla Sarp - Bir kere 1 Mayıs itibariyle bütün düşünen; fikri ve bedeni emeğini pazarlayan bütün insanların bayramını kutluyorum. Dünkü olaylarda 1 Mayıs'larda istemediğimiz bir sahne ki, ben bundan sonraki 1 Mayıs'ların özellikle güvenlik güçleri bakımından da katılmadığı, insanların biraz daha serbest olduğu ve çok daha böyle coşkulu bir şekilde kutlanmasını istiyorum. Çok ciddi boyutta olaylar yok elendim.

Hulki Cevizoğlu - **Peki, çok teşekkür ediyorum. İyi geceler**.

Atilla Sarp - İyi geceler diliyorum. Ben tekrar tekrar program için davetinize teşekkür ediyorum.

"BAKİ TUĞ'UN VİCDANI RAHATSIZ"

Hulki Cevizoğlu- **Estağfurullah. Sağ olun, iyi geceler. Evet Halit Çelenk ile görüşememiştik ama, Halit Çelenk'in kızı Serpil Güvenç hanım bizi aramış. Şu anda hattımız da mı**?

İyi geceler Sayın Güvenç. (İzleyici Telefonu)

SERPİL GÜVENÇ (Deniz Gezmiş'in Avukatı Halit Çelenk'in kızı) - İyi geceler.

Hulki Cevizoğlu - **Buyurun efendim.**

Serpil Güvenç - Şimdi Sayın Cevizoğlu, babamı bulamamışsınız ama ben Sayın Baki Tuğ'un sözleri ile ilgili izin verirseniz bir iki noktaya değinmek istiyorum.

Hulki Cevizoğlu **- Biz babanızı bulamadık ama, siz bizi buldunuz buyurun**.

Serpil Güvenç - Şimdi şöyle; hatırlayacak olursanız bir süre önce *Sayın Baki Tuğ,* herhalde vicdanı kendisini 25 yıldır (ben öyle tahmin ediyorum) çok rahatsız ediyor. Avukatları suçlamıştı, astırdığı arkadaşlarımız ile ilgili olarak. *Avukatların Deniz Gezmiş ve arkadaşlarını kışkırttıklarını, halbuki bu kışkırtma olmasaydı 59'uncu maddenin uygulanıp, arkadaşlarımızın asılmayacağım iddia etmişti, hatırlıyorsunuz herhalde. Şimdi bu gece ben ikinci sürpriz ile karşılaştım. Bu gece de 25 yıl önce astırdığı arkadaşlarımızın kendilerini suçluyor*.

Sayın Baki Tuğ; "Gerekli mahkemede, işte saldırgan davrandılar, öyle davranmamış olsalardı aşılmazlardı" diyor. Ben bunu suçun vicdanında duyduğu rahatsızlığın gerçekten yansıtılması olarak yorumlamak istiyorum. Sadece -arkadaşlarımızın söylediği gibi Haşmet arkadaşımın da- bunun aslı herhalde bir vicdan rahatsızlığı, iki arkadaşımızın nedamet getirmemesidir diye yorumluyorum.

Yalnız 59'uncu madde konusunda şu anda benim elimde bir karar var. Askerî Yargıtay'da 24.4.1972 gün ile Sayın Hakim Tuğgeneral Sırma Gökçen ve Sayın Hakim Albay Mahit Taşlıoğlu'nun Askerî Yargıtay'daki muhalefet şerhleri var. Biliyoruz ki,

Hulki Cevizoğlu **- Yani?**

Serpil Güvenç - Arkadaşlarımız, 146'ıncı maddenin birinci fıkrasına karşı gelmekten dolayı asılmaları istendi. Fakat bu sayın iki hakim, yazdıkları muhalefet şerhinde 146/1 maddesinde iddia edilen suçun oluşabilmesi için elverişli vasıtalar kullanılması gerektiğini çok güzel anlatıyorlar. Müsaade eder misiniz iki satır okuyayım?

Hulki Cevizoğlu - **iki satır ise buyurun**.

Serpil Güvenç - Lütfen. Şimdi şöyle; "Anayasa ve onun kurduğu devlet düzeninin bekçiliğini yapmakta olan güçlerle az-çok mücadele edebilme mekanizmasına sahip olduklarını düşündürecek bir kuvvetle veyahut bilinmeyen, şaşırtıcı bir taktik, strateji ve sevk idare ile harekete geçmiş olması gerekir sanıkların" diyorlar.

Halbuki sanıkların ne vasıtaları elverişlidir, ne de taktik ve stratejilerinin bilinmeyen bir tarafı vardır. Günümüzde bunlar olsa olsa, ancak uyanık ve tedbirli olmayan idareler için şaşırtıcı olur ve sürpriz teşkil ederler. Sanıkların bütün fiil gayret ve hareketleri 162'inci maddedeki suçun unsurlarını kapsamakta, ona uymaktadır. 146 ya giren unsurları oluşmamıştır.

Hulki Cevizoğlu - **Siz de mi avukatsınız**?

Serpil Güvenç - Evet. Biraz kulak dolgunluğu oldu herhalde. İçinde yaşadığım..

Hulki Cevizoğlu - **Babanızdan mı duydunuz söylüyorsunuz, yoksa**...

Serpil Güvenç - Hayır ben karardan okuyorum efendim.

Hulki Cevizoğlu - **Efendim**?

Serpil Güvenç - Ben karardan okuyorum.

Hulki Cevizoğlu - **Şimdi karardan okuduğunuzu biliyorum da, mesleğiniz nedir sizin**?

Serpil Güvenç - Ben kimya mühendisiyim.

Hulki Cevizoğlu - **Peki**.

Serpil Güvenç - Evet.

Hulki Cevizoğlu - **Başka ekleyecekleriniz var mı**?

Serpil Güvenç- Şimdi sizde biliyorsunuz, daha sonra idamlar

sırasında Sayın Ali Elverdi'nin mahkeme başkanının Sayın Halit Çelenk'e idamlardan sonra söylediği o söz, bence şimdiye kadar biliyorsunuz yadsınmadı, yani 'Halit Bey, siz elinizden geleni yaptınız, ama bu olay başka olay' sözü de bu olayın ne kadar siyasî olduğunu çok açıkça gösteriyor biliyorsunuz.

Hulki Cevizoğlu - **Evet**.

Serpil Güvenç - Ben bunları eklemek istedim.

Hulki Cevizoğlu - **Çok teşekkür ederiz, aradığınız için**.

Serpil Güvenç - İyi akşamlar diliyorum, teşekkür ediyorum.

Hulki Cevizoğlu - **Sağ olun. Geçmişte de, günümüzde de, çok çok geçmişte de Osmanlılar döneminde de siyaset ile hukukun birbirine, adaletin birbirine karıştırılmaması lazım. Günümüzde de öyle olmaması gerekiyor. Demek ki, 68 hareketinde de siyaset ile hukuk da birbirine karıştırılıyor ve böyle iddialar var. *İnsanoğlunun hatası, bir başkasının sonuna neden olabiliyor.* Demek ki, bunlardan kaçınmak, adaleti sağlayabilmek gerekiyor**.

M.ÇAYAN'LA FİZİKİ OLARAK AYNI SINIFTA,

SOSYAL OLARAK FARKLI SINIFTA BİRİ: BESİM TİBUK

Evet, son bir telefonumuz var ve kapatıyoruz artık. Önemli birisinin olması gerekiyor konumuz açısından Sayın Besim Tibuk. Çünkü o da 68 kuşağı. Ama işte bugünün, o zaman 68 kuşağı tekelci sermayeye karşıydı, Sayın Besim Tibuk da bugünün sermayedarı. Bakalım kapanış konuğumuz olarak neler söyleyecek.

İyi geceler Sayın Tibuk.

(Telefon Konuğu)

BESİM TİHUK (Liberal Demokrat Parti Genel Başkanı) -İyi geceler Hulki Bey. İyi geceler Haşmet Bey.

Haşmet Atahan - İyi geceler efendim.

Besim Tibuk - Şimdi ben, yalnız sermayedar değilim tabii; bugünün Liberal Demokrat Parti'nin başkanıyım. Sonra sizin bildiğiniz 68'lerden de değilim.

Hulki Cevizoğlu - **Siz bilmediğimiz 68'lerdensiniz, buyurun nasıl oluyor bu**?

Besim Tibuk - Ben sizin bilmediğiniz 68'lerdenim. Ben tabiî devamlı çalışıyordum. Siyasal Bilgiler'e de gittiğim zaman oradaki sol görüşleri biraz garip bulduğum için, biraz da anlamsız ve ayakları yere basar bulmadığım için pek öyle arkadaşlara katılmadım. Bir çok arkadaşım sonra bahsedilen Fikir Kulüpleri Federasyonu Başkanı falan oldular ama, benim okul ile alakam pek yoktu. İmtihanlara girip, çıkıyorduk**.**

Hulki Cevizoğlu - **Mahir Çayan ile de aynı sınıftaydınız**.

Besim Tibuk - Evet. Bir çoğu ile aynı sınıftaydım ama, çok az arkadaşı tanıyordum.

Hulki Cevizoğlu - **Yani fiziki olarak aynı sınıftaydınız ama, sosyal olarak aynı sınıfta değildiniz**.

Besim Tibuk - Değildim. Bir de benim sola sempatim Amerika'da iken başladı. Sonra İstanbul'a geldiğimde biraz devam etti. Ama Siyasal'a

gittiğimde uzaklaştım. Dediğim gibi çok bağnaz bir sol vardı Siyasal'da. Zaten devamlı çalışıyordum ve olayları çok yakından takip ettiğimi de söyleyebilirim.

Şimdi tabiî üzüldüğüm bir nokta var, orada hayatlarını kaybeden; gerek çatışmada, gerek idam edilerek onlara çok üzüldüğümü söylemek istiyorum.

Şimdi bana göre, aldatılmış, kullanılmış ve yitmiş bir kuşaktır 68. Ülkeye de önemli zararları olmuştur. Bugün bazı arkadaşlarının, yani Haşmet de dahil olmak üzere, çok yakından tanımıyorum kendilerini ama, hâlâ aynı düzeyde müdafa etmeleri de beni biraz üzüyor tabiî.

Şimdi Haşmet Bey'in bahsettiğinde bir gerçek payı var. 68'in esas şeyi, 27 Mayıs'ta saklıdır. 27 Mayıs'ta gençlik darbe hazırlığı yapan Halk Partisi'nin belli kesimi tarafından aldatılarak belli şeylere, nümayişlere sevk edilmiştir ve 27 Mayıs'ın alt yapısı hazırlanmıştır.

27 Mayıs, daha evvelden hazırlanmış, organize olmuş bir hareketti, ortam hazırlanıyordu.

Mesela size ilginç bir şey vereyim; 5 Nisan 1990 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'ne bakın, oradaki talebe liderleri Pertevniyal Lisesi'nde buluşmalarının 40'ıncı yılını kutluyorlar. Yani 5 Nisan'da buluşmuşlar, 28-29 Nisan'ın provasını yapıyorlar. 18 Nisan'da da meşhur Tahkikat Komisyonu kuruldu. O nümayişi güya Demokrat Parti ihtilale gidiyor diye yaptılar.

Şimdi bütün bunlar çok kolay oldu. Yani 27 Mayıs hakikaten yapanların bile çok hayret ettiği kolaylıkta oldu, bir iki nümayiş. Bir kişi işte kazara öldü. Ondan sonra belli bir kesim iktidarı aldı, 'ordu-gençlik elele' diye gençlik onore edildi, basının bir kısmının burada tahribata ve Cumhuriyet Halk Partisi'nin belli kesimi var. Bu tabiî bazı insanların damağında kaldı, cunta bitmedi. Ordu'nun içinde belli bir cuntalar vardı. Ordu dışında cunta heveslileri vardı.

B.TİBUK: "68 HAREKETLERİNİ CUNTA AYAKTA TUTTU"

O bakımdan talebe hareketlerini iyi incelerken, siz devamlı sordunuz 'onun arkasında ne var?' diye, kimse de bir şey söylemedi. *68 talebe hareketlerini ayakta tutan şey; cunta ile ilişkilerdir.* Yani 27 Mayıs tipi bir hareketle Hükümetin devrilmesidir.

Bundan bizi ne kurtarmıştır?

O işi çok yakından takip eden bir kişi olarak söylüyorum; bundan bizi kurtaran da bir yerde Mahir Kaynak'tır. *Mahir Kaynak nasıl itiraf etmedi hayret ediyorum. Çünkü bana göre Mahir Kaynak; çok önemli bir rol oynamıştır.* Bilhassa Cemal Madanoğlu cuntasının içinde bulunarak, onları ihbar etmiştir. Atıf Erçıkan vasıtasıyla ve Memduh Tağmaç Paşa'nın Erdelhun kompleksi yüzünden 27 Mayıs tipi veyahut ta Habeşistan tipi Marksist bir askeri darbe önlenmiştir. Gayet net olarak söylüyorum. Bu hatıralarda hep yayınlandı. Açıp karıştırın, Cumhuriyet Gazetesi'ndeki yayınlardan tutun, yayınlanan hatıralardan, askerin içinde belli bir şekilde her şey hazırlanmış, mesela rahmetli Faruk Gürler'in adı, Selim Paşa'dır, Selim Bey'dir pardon. Muhsin Batur'un adı, Yavuz Bey'dir. İsimler verilmiş, kimin Cumhurbaşkanı olacağı, kimin Başbakan olacağı.

O zaman bazı köşe yazarları, bazı profesörler, hepsi işin içinde. Sonra yargılamalarda hepsi beraat etti, bakmayın sonra hepsi itiraf ettiler.

Burada bizi kurtaran nedir biliyor musunuz Sayın Cevizoğlu?

***Hulki Cevizoğlu* - Nedir efendim?**

***Besim Tibuk* -** Burada Memduh Tağmaç'da hakim olan Erdelhun kompleksidir. Erdelhun kompleksi nedir? Erdelhun 27 Mayıs öncesi Genelkurmay Başkanı'dır ve Türk tarihin en başarılı Genelkurmay Başkanlarından biridir, çok büyük bir vatan severdir, tabiî ki hükümetine bağlıdır. Fakat 27 Mayısçılar Erdelhun, onu apar topar içeri atmışlardır ve idamla yargılamışlardır ve idam cezasına çarptırmışlardır. Büyük hakaretler etmişlerdir, aşağılamışlardır. Her Genelkurmay Başkanı, altında ve toplumda böyle bir hareket olunca kendisini Erdelhun'un durumuna düşürülmesinden korkar. Memduh Tağmaç Paşa'da yaşlı bir zattı. Erdelhun'un durumuna düşmekten korktuğu için duruma müdahale

etti. Duruma müdahale edince de, Faruk Gürler sesini çıkaramadı, Muhsin Batur fazla oynayamadı, çünkü Hava Kuvvetleri esas değildir, Kara Kuvvetleri'dir herhangi bir darbede ve 9 Mart'ta hazırlanan darbe önlendi. Bu aslında çok şanstır.

Önlenmeseydi, tekrar ediyorum, tam hazırlıklı, Marksist bir darbe yapılacaktı. Bazı arkadaşlarımız buna bilimsel sosyalizm diyorlar ama, bilimsel sosyalizm, Marksizm, sosyalizm, komünizm, hepsi aynı şey.

Şimdi bizim tabiî 68'li bazı arkadaşlar; 'efendim biz çağdaştık, demokrattık, ilericiydik, yurtseverdik' demeleri tabiî garip. Çünkü siz Marksist olduğunuz zaman 1969-70' de herhalde bağımsız bir Türkiye'nin taraftarı olamazsınız, çünkü yanınızın tepenizde Rusya var. Güçlü bir ülke, ondan korunmak için biz isteyerek, arzu ederek NATO'ya girmişiz, bağımsızlığımızı koruyabilmek için. Düşünün hâlâ aynı sloganlar var, 'Efendim biz tam bağımsız Türkiye istiyorduk, onun için Marksist olduk' ve Sofya'dan alınan yardımlar, efendime söyleyeyim Doğu Berlin'den alınan yardımlar, bütün bunlar, bu destekler var.

Haşmet Atahan - Sayın Tibuk sizin bankanız üstünden mi geçti bu yardımlar?

Besim Tibuk - Efendim?

Haşmet Atahan - Sizin bankanız üzerinden mi geçti o yardımlar?

"ATATÜRKÇÜ 27 MAYIS'ÇILAR,

ATATÜRK'ÜN BAŞBAKANINA DARBE YAPTILAR!"

Besim Tibuk - O sırada bankayı kurmamıştım. Onu ben size bilgileri veririm. Şimdi bakınız Türkiye'deki bu olayın gelişmesinde kilit nokta da şu: Bir de hep Atatürk kullanılıyor. Atatürkçülük kullanılıyor bunu da düzelteyim. Şimdi bakınız, 27 Mayıs'ı yapanlar Atatürkçülüğü kullanmışlardır. Kime karşı yapmışlar 27 Mayıs'ı? Atatürk'ün Bakanı, Başbakanı Celal Bayar'a karşı yapmışlardır. Atatürk zamanında herhangi bir askerî darbe olabilir miydi? 68'ler de 'biz Atatürkçü gençliktik' diyorlar. Neymiş? Tam bağımsızlıktır. Alakası yok. Tam bağımsız, Marksist bir felsefeye ülkede şeye geçirecek bir hareketin, Rusya'nın tam altındaki bir Türkiye'nin o konjonktürde Sovyetler'in, Sovyetler Birliği nasıl tam bağımsız olacaktı söyleyin bana? Çekoslovakya gibi mi? Bulgaristan gibi mi? Azerbaycan gibi mi? Yoksa Türkmenistan gibi mi? Çünkü arkadaşlara göre o ülkeler bağımsızdı, biz bağımsız değildik.

Çok ilginç bir nokta; 68 Çekoslovakya'dır. Türkiye'yi de çok etkilemiştir. 68'de Çekoslovakya'da biliyorsunuz Dupçek, bir Bahar Hareketi yapmıştır, Komünist Partisi içinde, Brejnev'den biraz uzaklaşmıştır ve Brejnev'in Çekoslovakya'yı çok ağır bir şekilde ezmesi vardır. Onun üzerine İşçi Partisi'nde Mehmet Ali Aybar ekibi, yani güler yüzlü sosyalistlerin ekibi tasfiye edilmiştir. Behice Boran'ın tam Rusya'ya bağlı, komünist ekip İşçi Partisi'nde tam liderliği almıştır.

Şimdi İşçi Partisi'nin bu hareketlerde rolü çok önemlidir. Zaten arkadaşlar değindiler. Gençlik hareketleri önce hevesini İşçi Partisi'nde alıyordu. Yani bu ülkeyi oyuyla Marksizm’e getirmek istiyordu.

Çekoslovakya olayından sonra önemli bir olay; 69'daki seçimdir. 69'daki seçim, teröre bulaşmanın son noktasıdır. Çünkü 69'daki seçime kadar -kendi hatıralarında vardır bütün bu arkadaşların- beklemişlerdir. Niye? İşte oy alırız diye. *İşçi Partisi'nin 15 milletvekilinden 3'e düşmesi büyük bir hayal kırıklığı yaratmıştır ve teröre başlamışlardır.* Ama terördeki esas devamlılık, askeriye olan ilişkilerdir. Yani ordu içindeki cuntalar ile işbirliği halinde olmalarıdır. Nitekim Haşmet arkadaşımız söylüyorlar. 12 Mart'tan sonra diyorlar ordudaki devrimci güçler de tasfiye edildi, diyorlar. Orduda devrimci güç dediği; orduda bu genç

arkadaşlarımız ile birlikte veya profesör dediğim yazar, çizer takımından Marksist, ülkenin kaderine el koyma heveslisi kişilerin işbirliği yaparak kuracakları cuntadan bahsediliyor. Yani, şeyin esası, cuntadır. 12 Mart'ın meselesi bir cuntaya şey yapmaktır, zemin hazırlamaktır.

Şimdi bu şey konusunda da bir iki bir şey söylemek istiyorum.

***Hulki Cevizoğlu* - Ne konusunda efendim**?

"KOMMER'İN ARABASINI YAKAN,

ŞİMDİ YANGIN SÖNDÜRME ALETİ YAPIYOR"

Besim Tibuk - Bu Kommer'in arabasının yakılması konusunda.

Hulki Cevizoğlu - **Amerikan elçisinin**.

Besim Tibuk - Evet, bir Amerikan Büyükelçisi'nin arabasını yakmışlar. Bundan iki sene evvel, Washington D.C'deyken sohbeti açıyor, dediler ki, Kommer'in arabasını yakanlardan biri ne yapıyor biliyor musunuz? Ne yapıyor, Hulki Bey düşünün bakalım.... Yangın söndürme aleti yapan bir fabrikatör olmuş bu arkadaşımız. Yani demek ki insan değişebiliyor.

Şimdi ben özetle 68'den ders alınmasını diliyorum. Yani bir şey bile 3-4 defa aynı çukura düşmez.

Biz 27 Mayıs'ta gençliği kullandık ve çok acı bir darbe oldu. 68'de de çok acı neticeler elde ettik. O bakımdan bunlardan ders almamız lâzım. Hatıraları okumamız lâzım ve bundan sonra da böyle yanlışlıklarla ülkemizi zora sokmamamız lâzım.

Şimdi arkadaşlar millî petrolden bahsediyorlar. Unutuluyor. Halk Partisi iktidarı bütün madenleri devletleştirdi Hulki Bey. Biliyor musunuz onların hiçbiri özelleşmemiştir. Aynı şekilde millileştirme, ne oldu? Ülke batlı.

Yani bu tip hareketlerin ülkeyi batırdığı, komünizmin batmasından Rusya'nın çökmesinden sonra artık tekrar müdafaa edilmesi de yanlış diye düşünüyorum.

Bir diğer -beni çok rahatsız eden- bir konuya değinmek istiyorum. Siz iki-üç defa değindiniz. Bu konu; idamlarla ilgilidir.

Şimdi 27 Mayıs sonrası Yassıada'da yapılan idamlarla bu genç arkadaşlarımızın 72'de idam edilmesini karşılaştırmanız yanlıştır. Bunları ayrı ayrı değerlendirin. Önce 72'yi değerlendirin. Ben katılmıyorum Baki Tuğ'a. *Bu arkadaşlarımız 20-25 sene ile cezalandırılmalıydılar. Çünkü ben de hukuk okudum, gasp vardır, adam kaçırma vardır, adam yaralama vardır, banka soyma vardır. Bunların hepsini toplasanız, 20-25-30 senelik bir ceza olur.*

Sonra bir de işin garip tarafı, 74'de zaten af çıkmıştır ve Anayasa

Mahkemesi de affı teröristlere teşkil ettiği için bütün o arkadaşlar af edilmişlerdir. Sizin o banka soyguncusu arkadaşa keşke sorsaydınız, kaç sene yattınız niye? İki sene falan yatmıştır. 74 de salıverilenlerin büyük kısmı da 1980, 12 Eylül'ün altyapısını hazırlamışlardır.

Yani ortada bir suçluya, bir anarşiste verilmiş aşırı ceza vardır. Bu bakımdan haksızlıktır, acıdır. Keşke verilmeseydi, hapis cezası verilseydi. Hapiste suçlarını çekip, İslah olup çıksalardı.

***Hulki Cevizoğlu* - Sayın Baki Tuğ söyledi ama, bunun gerekçesinin mahkemedeki tutumlarına bağladı. Yani "ölümlerini kendilerini önleyebilirdi" dedi. Önemli bir açıklamaydı**.

***Besim Tibuk* -** O açıklama Hulki Bey. Önemliydi ama dikkat edin orada kullanılmadı dediği 146. maddedir, yanlıştır. 12 Eylül'den sonra da DİSK için hatta MHP için bile aynı maddeyi kullandılar. 12 Mart'ta -ki. Zaten Anayasa'ya zorla müdahale etmişsiniz- muhtıra vererek, sonra bu çocuklar için diyorsunuz ki, silah zoruyla Anayasa'yı değiştirmek. Adi suçtan yargılanabilirlerdi. Yani adam kaçırılıp, banka soydu, adam yaraladın gasp. Bunların hepsi ağır suçlardır. Böyle laflarla idama... İdam suçu siyasî suçtur. Bakın verdikleri 146. madde siyasî suçtur. Halbuki adi suçtan yargılanırlardı ve hapiste belli bir şekilde şeyleri çekerlerdi, islah olurlardı veya olmazlardı, cezalarım çektikten sonra çıkarlardı.

***Hulki Cevizoğlu* - Sizin bildiğiniz 68'lerden değilim dediniz. Ama bazı konularda bizim bildiğimiz 68'lere yaklaştınız**.

***Besim Tibuk* -** Olabilir, olabilir. Şeye geleceğim, aslında beni çok rahatsız eden bir konudur bu: Yassıada'daki idamlarla bunu karşılaştırmayın. Yassıada'daki olay; ülkeye en büyük hizmeti yapmış bir siyasî kadronun kanunsuz bir şekilde alçakça öldürülmesidir. Yani siz şimdi 10 sene Başbakanlık yapmış, Türkiye'nin en başarılı Dışişleri Bakanlığını yapmış, Maliye Bakam olarak çok değerli bir insanı işkenceyle, bilmem neyle öldürmenizi bir suçluya verilen ağır ceza ile karşılaştırmanız yanlıştır. Onları lütfen bi arada müteala etmeyin. İkisinin ağırlığı ayrı ayrıdır.

***Hulki Cevizoğlu* - Ağırlığı ayrı ayrı da, bazı kayıtlarda üçe üç formülü, "o üç kişiye karşı, bu üç kişi" deniyor**.

***Besim Tibuk* -** Yanlıştır. Hulki Bey kafası az çalışanlar böyle üçe

üç demişler vaktiyle, siz bunlara kanmayın.

Hulki Cevizoğlu - **Bu gece şunu gördük ki, bütün yazılanların bu konuda bütün yazılanların nerede ise yanlış olduğu ortaya çıkıyor. Onu yazanlar da belki bunlara yanlış diyecek bilemiyorum**.

Besim Tibuk - Evet. Şimdi benim bütün dileğim şu: Tabiî ki, hepsinden ders almamız lâzım. Ama bu ikisini bir araya koyma alışkanlığından artık vazgeçelim. Benim bütün dileğim, ben 68'li bazı arkadaşların konuşmalarından ders alınmadığını anladım. Onu da söyleyeyim.

Mesela çok beğendiğim şey; Celal Doğan 'o günün koşulları olsa yine yaparım' dedi. Yani şaşırdım. Sonra hoşgörüden bahsetti tamam. Diğer arkadaşların yine bağımsız Türkiye, efendim Marksizm'in tek bağımsız olduğu konusunda iddia etmeleri de yanlış.

Bir çok konuda Türkiye önemli rol oynuyor. Bunun da insanların fikirleri tabiî demokrasilerde anlatmaları lâzım. Çoğulcu demokratik sistem; her türlü fikrin tartışıldığı düzeydir. Keşke o sırada İşçi Partisi üç milletvekili yerine, 10-15 milletvekili daha çıkartsaydı da o gençlerimiz cuntacılarla işbirliği yapacaklarına legal platformda, İşçi Partisi'nin gençlik örgütleri gibi çalışsalardı. Yine Marksizm'i anlatsalardı. Yani her türlü fikir anlatılabilir. Marksizm de bugün müdafaa edilebilir. Yeter ki barış içinde olsun, insanlar öldürülmesin ve demokratik düzen, çoğulcu demokrasi devam etsin.

Hulki Cevizoğlu - **Çok teşekkür ediyorum size, iyi geceler sağ olun**.

Besim Tibuk - Ben çok teşekkür ederim, iyi geceler.

Hulki Cevizoğlu - **Diğer telefonumuz hazır, galiba. Az önce arayıp da bulamadığımız Deniz Gezmiş'in babasını, Cemil Gezmiş'i aramıştık, demin ulaşamamıştık, şimdi ulaştık. İyi geceler Sayın Gezmiş**.

(Telefon Konuğu)

CEMİL GEZMİŞ (Deniz Gezmiş'in Babası) - İyi sabahlar diyorum Sayın Cevizoğlu.

Hulki Cevizoğlu - **Evet doğru söylediniz. İyi sabahlar. Sabahın bu saatinde**.

Cemil Gezmiş - Eğer konuşmak için vakit kaldıysa,..

Hulki Cevizoğlu - **Kaldı. Son sözleri sizden rica edeceğim. İsterseniz ben sorayım, siz sonra toparlamasını yaparsınız**.

Şimdi kayıtlarda siz -tabiî sizinle de ilgili çok şeyler yazıldı ama, az önce de belirtildiği gibi- yazılanların pek çoğunun nerede ise yanlış olduğu fikirleri ileri sürüldü. Sizin ağzından çıkan sözlerin de yanlış mı, doğru mu olduğunu sizden duyalım istiyoruz.

Siz, baba olarak -tabiî Deniz Gezmiş'e değişik bir gözle doğal olarak baktığınızı açıkladınız-, bazı yazarlara. Bir aile olarak oğlunuzu nasıl gördünüz, onu rica ediyorum öncelikle?

Cemil Gezmiş - Şimdi Sayın Cevizoğlu bu konuda olabildiğince yansız bir değerlendirme yapmam gerekiyor. Yani olabildiğince diyorum.

Hulki Cevizoğlu - **Ne kadar olabildiğince göreceğiz**.

CEMİL GEZMİŞ: "KAFA YARILAN MAHKEMEDE YALVARACAKLAR MIYDI?"

Cemil Gezmiş - Ben yalnız şu kararımı söyleyeyim; üç oğlum vardı benim. Tanrı'dan herkes için böyle üç evlât vermesini, nasip etmesini istiyorum. Benim en büyük duam bu herkes için. Yani bunda sözü uzatmıyorum, o bakımından Deniz'i nasıl gördüğümü de izah etmiş oluyorum size.

Ancak şurada dinlediklerimden biraz önce konuşmacı olan arkadaşın dışında o hariç, evvela Baki Tuğ meselesine dokunacağım, bunu defalarca dokundum. Bir defa "bu verilen karar; hukukîdir, siyasîdir yani yoktur" diyor. Evvela dava siyasî olarak başlamıştır. Yani şimdi soruyorum siz savcı olarak. Genelkurmay Başkanlığı'nın yazılı emriyle, bu davayı 146'dan açın diye verdiği emirle beraber açmadınız mı? Açtınız.

Mahkeme Başkanınız emekli olduktan sonra Demirel'in kanadı altına girip, orada politikaya başladığı zaman tek bir sözü vardır orada, kendisini tarif ederken "ben yargıçken mahkemede yalnız adli karar değil, aynı zamanda çok faydalı siyasî kararlar verdim" diye itiraf etmiştir. Böyle bir itiraftan sonra nasıl çıkarsınız da, bu davadan bu kararda siyasî bir etki yoktur, dersiniz?

Üçüncü 59'u neden uygulamamıştır? Çünkü çocuklar orada, mahkemede mahkemeye karşı tutumlarını sertleştirmişler de onun için uygulanmamış. *Kapısında bir dipçikle kafa yarılan bir mahkemede acaba bizim bu mahkemeye güvenimiz yoktur, dedikten sonra size tekrar boyun mu kıracaklardı? Yalvaracaklar mıydı? Ayaklarınıza, elinize mi düşeceklerdi ki, o zaman bağışlıyorsunuz?* Bunlar tabiî kabul edilebilir şeyler değil. Ama ne söylerlerse söylesinler onları zaten biliyoruz.

Sayın Cevizoğlu, fazla uzatıp sizi tutmayacağım.

Hulki Cevizoğlu - **Estağfurullah biz sizi tutmuş olduk. Sabahın bu saatinde aslında size daha önce ulaşmayı denedik**.

Cemil Gezmiş - Ben hep bekledim.

Hulki Cevizoğlu - **Ulaşabilseydik soracak daha başka sorularımız vardı, ama telefonunuzun açık kaldığını arkadaşlarımız**

işaret ettiler bana.

Cemil Gezmiş - Kendileri bana söyledi, ben de açık tuttum telefonu. O bakımdan.

Hulki Cevizoğlu - **Öyle değil efendim, telefonunuz açık kalmış. Arkadaşlarımız düşüremediler, onu söylüyorum. Yani size ulaşamadık. Az önce de siz aradığınız an biraz beklediniz hatta onu söylediniz**.

Şimdi genel bir toparlama ben sizden rica ediyorum. Yoksa Deniz Gezmiş ile ilgili bazı ayrıntılı sorularım olacaktı ama, bu saatte sormayalım onları.

Cemil Gezmiş - Genel olarak toparladığım vakit, şimdi 68'ler Vakfı'nın, arkadaşların çok güzel konulara şey ettiler. Hakikaten bizdeki 68'ler, Avrupa ile Amerika ile veyahut başka bir yabancı ülke ile, oradakilerle karşılaştırmaya kimse kalkmasın. Bizdeki 68'ler, onların hiçbirisine benzemez. Bizde 68'ler, öyle bir örnek ortaya koymuşlardır ki, o örneğe göre yetişmiş olan gençliği bulunan bir ülke hiçbir zaman sırtı yere gelmeyecek bir ülke olur. 68'ler Vakfım burada görüyorum ben.

CEMİL GEZMİŞ: "DEVRİM İÇİN ORDUNUN YARIDAN BİR FAZLASI GEREKİR"

DENİZ GEZMİŞ: "ATATÜRK DE ÖYLE DÜŞÜNSEYDİ İSTİKLAL SAVAŞI OLMAZDI"

***Hulki Cevizoğlu* - Evet, siz önemli bir şahsiyetin babası olarak 68 kuşağını yitik bir kuşak olarak görmüyorsunuz. Anladığım kadarıyla**...

***Cemil Gezmiş* -** Hayır, hayır. Çok özel bir şeye sahip olan kuşaktır. Ama bu kuşağı yaş itibariyle, veyahut ta o yıllardaki öğrencilik dönemleri yıllarına göre değil. 68 kuşağının içinde ben 82 yaşındayım, ben de varım. Ama 10 yaşında bulunan çocuklar da var, bunları kastediyorum.

***Hulki Cevizoğlu* - Peki, o dönemde Deniz Gezmiş'in ve arkadaşlarının düşünmedikleri noktalara gittiklerine inandınız mı siz? Bu gece bu konuşuldu, belli bir noktaya kadar evet, ama daha sonra işte provokasyonlarla istenilmeyen yöne silaha doğru yönlendirildi denildi. Siz bu görüşe katılıyor musunuz**?

***Cemil Gezmiş* -** Şimdi ona dokunacaktım Sayın Cevizoğlu. Bir defa arkadaşların yanıldıkları, bazılarının yanıldıkları nokta şu: 68 kuşağı, 68 hareketi bir bütündür. Bu parçalanıp da şuraya kadar- işte 68, bundan sonrası da bilmem ne. Şimdi bunu hiç beğenmedim. Özellikle ben 68'li yalnız benim diyenler, 68 hareketine ihanet etmektedirler. 68 yalnız benim diyenler buna ihanet ederler. 68, bir kişiden ibaret değildir, 5 kişiden veya 10 kişiden de ibaret değildir.

Ancak o versiyonu almış olanlar, o ilkeleri benimsemiş olan herkes 68 kuşağıdır. Ben böyle düşünüyorum.

***Hulki Cevizoğlu* - Bu harekette bir yanlış var mıydı size göre? Yıllar sonra nasıl değerlendiriyorsunuz**?

***Cemil Gezmiş* -** Efendim şimdi onu arz edeyim. Hareketin yanlışlığında bir gün (biz böyle çok tartışırdık) dedim ki, "oğlum işte bu hareketlerle bir yere varacağınızı zannetmiyorum sizin. Yalnız şunu bilin ki, Türkiye" dedim, "herhangi bir ihtilal, herhangi bir devrim, herhangi bir hareket başarıya ulaşabilmesi için Türkiye'de ordunun yarısından bir fazlasına sahip olması lazım, egemen olması lazım". Gülerek bana Deniz, şunu söyledi, "Baba dedi, eğer Atatürk senin gibi düşünseydi,

İstanbul'daki o gemilere karşı, dedi senin gibi düşünseydi İstiklal Savaşı olmazdı' dedi. Anladım. Zaten o zaman görüşlerimiz başka, şeylerimiz başkaydı.

Fakat en çok üzüldüğüm şey benim bu akşam neredeyse Deniz'i tamamen Kemalizm çizgisinin dışına attılar. Atanlar çıktı, atmaya gayret edenler çıktı. Halbuki, Deniz'in bana yazdığı mektuplar var. O mektuplarda Deniz, kendi kendisini herkesten iyi anlatıyor ve bana, 'Baba hayatımda sana en çok minnettar olduğum konulardan birisi, beni Kemalist olarak yetiştirmendir" diyor. Zaten Kemalist olmayan, Kemalizm'i benimsememiş olan insandan devrimci olmaz.

"KEMALİST OLMAYAN DEVRİMCİ OLMAZ"

Hulki Cevizoğlu - **İşte benim**...

Cemil Gezmiş - Başka bir sorunuz varsa.

Hulki Cevizoğlu - **Evet bazı eleştirilerde Kemalizm'den yola çıkıklığı ama, Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının maceracı bir çizgi izlediği yolundadır. Daha sonra oğlunuzun maceraya atıldığına inandınız mı siz de**?

Cemil Gezmiş - Şimdi bu macera konusu tartışmaya değer bir konudur. Yani macera için yola çıkıldı demek; belki yanlış hesap edildi, belki hesapları yanlış tutmadı, onlar kendilerine göre Nurhak Dağları'nda bir karargah kurup -ki, onları da oraya çağıran bir takım güçler vardı. Bu güçlere bağlanmak suretiyle-birtakım hareketlerde bulunmak istediler ve bunlar olmadı. Ondan sonra bu iş idama kadar gitti.

Yalnız şimdi bakın bir çok şeyler var ki bunları ben henüz ortaya koymadım. Benim Cumhurbaşkanına üç maddelik bir önerim oldu. O zamanın Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'a. Bu öneriye hiçbir cevap alamadım. Tekrar görüşme talebinde bulundum, görüşme talebimden özel kalem müdüründen bana şey geldi, özel kalemden bilmem kiminle görüşmek üzere. Ben tabii reddettim. Ben Cumhurbaşkanı ile görüşmek istiyorum, özel kalem ile değil falan, gitmedim. Ancak postaladım o önerimi.

Hulki Cevizoğlu - **Neydi isteğiniz**?

Cemil Gezmiş - Üç maddelik bir öneri vardı. Dedim ki, bu işi fazla götürmeyin. -ki o sırada MHP'nin de Balyoz Hareketine emir vermişti, başlamıştı o şeylere- Bu işi dedim, bu kadar derine götürüp, şey yapmayın, bunu bir şey olarak dedim kan davası olarak ele alırlar sonra, sizden sonra. Zaten üzüldüğümü söyledim. Yani bunu kan davası haline getirmeyin. 'Çözüm mü istiyorsunuz' dedim. "Ben de size yardımcı olayını. Evvela" dedim, bunların istedikleri neydi, bu çocukların ta şeyin başladığı günden beri boykotlu işgallerin başladığı günden beri? "Bu isteklerine göre bir şey yapın" dedim. O sonradan değişti. Bunları tutmadığı üniversiteler sözlerinden döndüler, dediklerini üniversitenin yapması gerekenleri yapmadılar, bunun üzerine çocuklar işte o zaman bir

beyanda bulundular; 'artık bundan sonra bizim mücadele yerimiz tarlalardır'. O güne kadar öyle bir niyetleri yoktu. Baktılar umut kestiler, ondan sonra böyle konuştular.

D.GEZMİŞ'TEN BABASINA: "MOSKOVA RADYOSU BİZE SÖVDÜ, SAYDI"

***Hulki Cevizoğlu* - Peki daha sonra arkalarında bir güç var mıydı? O da bu gece tartışıldı.**

***Cemil Gezmiş* -** Kesinlikle. Kesinlikle arkalarında bir güç yoktu. Hangi güç olacak? Onların düşündükleri şuydu: Bunlar Rusya'dan yardım alıyor, maddî ve manevî yardım alıyor, bilmem destek alıyor.

Halbuki bunların Ankara'da Mamak Mahkemesi'nde mahkum olduğu gün, ertesi günü görüş günüydü, Mamak'a gittim, Mamak'ta, üzgün çocuklar. Niye üzgünsünüz oğlum, şey etmeyin dedim. Daha hele bir mahkeme ondan sonra var, şu var, bu var falan. "Ona değil baba" dedi. "Ne kadar sosyalist suçlu varsa dün akşam Moskova Radyosu'nu dinledik" dedi, "bizim tutar yerimizi bırakmadı." "Nereden dedi sosyalist varsa dedi, onları hep dinledik. Fakat Moskova Radyosu, bizim tutar bir yerimizi bırakmadı, **o** kadar sövdü, saydı" dedi.

Niçin böyle yapıyordu? Bunlar bir sosyalizm istiyorsa, bağımsızlık ilkesinden vazgeçmiyorlardı. Onun için de Moskova'ya yaranamadılar. Yani benim kanım kesinlikle böyle yurt dışından, şuradan, buradan bir yardım görecek durumları yoktu.

***Hulki Cevizoğlu* - Evet, Mahir Kaynak'ın dediği bir nokta o zaman doğru oluyor. Arkalarında Sovyetler Birliği'nin olmadığını biliyordum diyor. O konuda siz**..

***Cemil Gezmiş* -** Yok efendim, yok. Öyle bir şeye gülüyordum değil. Mahir Kaynak niye Romanya'da konuştuğunu söylemedi. Mahir Kaynak niye her gün bunları toplayıp da bunlara Marksist, Leninist ders verdiğini söylemedi.

***Hulki Cevizoğlu* - Onu söylemedi ama, ben onların parçasıydım, onlara inanıyordum dedi**.

***Cemil Gezmiş* -** Güleceğim buna, ha, inanıyormuş, o provokasyon. Nesine inanacağım onun.

***Hulki Cevizoğlu* - Yani o görüşlere inanıyordum, ben onların parçasıydım dedi. Peki efendim sizin son sözlerinizi rica ediyorum**

varsa.

Cemil Gezmiş - Efendim son sözüm, size de geçmiş olsun bu sabahın bu saatine kadar. Haşmet'in de gözlerinden öpüyorum. Eğer uykuya dalmadıysa Aydın Çubukçu ve öteki konuşmacıların hepsinin de gözlerinden öpüyorum.

Hulki Cevizoğlu - **Emin olun uykuya dalmamışlardır. İyi geceler diliyorum ben size. Hoşça kalın**.

Cemil Gezmiş - İyi sabahlar diliyorum.

Haşmet Atahan - Ben iyi sabahlar diliyorum Cemil amca.

Cemil Gezmiş - Sağ ol.

Hulki Cevizoğlu - **Değerli izleyiciler bu gece dillere destan olan 68 kuşağının -belki programın başlarında bizi izleyen ama şu anda uyuyan gençlerin bilmediği 68 kuşağının- ne olduğunu ele almaya çalıştık. 6 saate yaklaşan bir süre içinde**.

Bu kuşağın kimlerden oluştuğunu, özelliklerinin ne olduğunu, ünlülerini, kavgalarını, varsa yanlışlarını ki, var olduğu ortaya çıktı, bu yanlışlarının arkasından yatan nedenleri, bu yanlışa onların kimlerin ittiğini ele almaya çalıştık.

İdamlar ışığında bir tarihsel, -tabiî 6 saatlik bir süre içinde, imkanlar ölçüsünde tarihsel- değerlendirme yapılmış oldu.

Bu saate kadar bizi izlediğiniz için hepinize teşekkür ediyoruz. Haftaya buluşmak üzere.

İyi sabahlar efendim, hoşça kalın.

EK - 1

1960

İÇ OLAYLAR

DIŞ OLAYLAR

TOPLUM-SANAT BİLİM

18 Nisan: DP Tahkikat Komisyonu kurdu ve siyasi kısıtlamalar gelirdi.

28/29 Nisan: İstanbul ve Ankara'da öğrenci-polis çalışması

5 Mayıs: 555K Operasyonu. Gençlik Ankara Kızılay'da nümayiş yaptı.

27 Mayıs: Türk Ordusu Demokrat Parti iktidarını devirip idareyi ele aldı.

28 Mayıs: Milli Dirlik Komitesi hükümeti kuruldu.

Belçika Kongo'ya öz verdi.

- Sartre varoluşçuluk ile Marksizm arasında Ünlü sentez, yapmaya çalıştığı "Diyalektik Düşüncenin Eleştirisi" adlı kitabını yazdı.

- Ressam İbrahim Çallı öldü.

- İngiliz Pop grubu Beatles kuruldu.

- Cari Gustav Jung öldü.

- Pellini "Dölce Vita"yı çevirdi.

- Alfred Hitchcock "Sapık" filmini çekti.

- 27 Mayıs'ın getirdiği özgürlük ortamında Türk sinemasında "Toplumsal-Gerçekçi" akım gelişti. Metin Erksan'ın "Gecelerin Ötesi" filmi bu dönemi açtı. Oynayanlar: Kadir Savun - Erol Taş

- Fransız eleştirmen Pierre Restany Milano'da yeni realist akımın ilk manifestosunu açıkladı.

1961

İÇ OLAYLAR

DIŞ OLAYLAR

TOPLUM-SANAT BİLİM

5 Ocak: Yeni MDK hükümeti kuruldu.

13 Şubat: TİP kuruldu.

- Yeni Anayasa yürürlüğe girdi.

9 Temmuz: Anayasa referandumla kabul edildi.

16/17 Eylül: Menderes, Fatin Rüşlü Zorlu, Hasan Polatkan idam edildiler.

15 Ekim: Genel seçim yapıldı.

20 Ekim: İnönü koalisyon hükümeti kurdu.

- John F. Kennedy ABD Başkanı oldu.

- Amerika'nın Küba'da başarısız "Domuzlar Körfezi" çıkartması.

- Berlin Duvarı şehri doğu ve batı olarak ikiye ayırdı

- Tito ve Nasır önderliğinde 25 bağlantısız ülke Belgrad'da toplandı.

- Adnan Çoker'in Paris dönüşü resimleri Türk Alman Kültür Merkezi'nde sergilendi.

- İstanbul Akademi'de 61'den itibaren düzenlenen seyirci önünde, müzik eşliğinde emprovize resim gösterileri başladı.

- Peter Hail Londra'da "Royal Shakespeare Company"yi kurdu.

- Ertem Göreç'in "Otobüs Yolcuları" filmi (Ayhan Işık, Türkan Şoray) çevrildi.

1962

İÇ OLAYLAR

DIŞ OLAYLAR

TOPLUM-SANAT BİLİM

22 Şubat: Hükümet darbesi denemesi (Talat Aydemir)

25 Haziran: 2. İnönü koalisyon hükümeti.

18 Ekim: Af (258 Yassıada sanığına).

-Küba ve ABD arasında "misil krizi" yaşandı.

- Cezayir bağımsızlığını Fransa'dan nihayet almayı başardı.

- Amerika'da "Supreme Court" okullardan mecburi din dersini kaldırdı.

- Cezayir'de Ben Bella yönelimi kuruldu.

- 5 Ağustos: Marlyn Monroe evinde ölü bulundu.

- Alexander Solzhenitsyn "İvan DEnisovitch'in Hayatında Bir Gün"ü yazdı.

- Martin Heidegger'in "Olmak ve Zaman" kitabı yayınlandı.

- Mary Quant "mini eteği" icat etti.

- New York'da Sydney Janis galerisi ilk defa Pop Sanat sundu.

- New York Modern Sanat Müzesi'nde Pop Sanat sempozyumu

-"Yılanların Öcü" sansüre uğradı. Yapımcısı Nusret İkbal filmi köşke götürdü ve Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel'e gösterdi. Cemal Gürsel filmi beğenip oyuncuları tebrik etti. Film daha sonra sansürü geçip sinemalarda gösterilebildi.

1963

İÇ OLAYLAR

DIŞ OLAYLAR

TOPLUM-SANAT BİLİM

26/27 Mart: İstanbul ve Ankara'da 27 Mayıs için AP aleyhtarı sokak gösterileri oldu. Devrimciler AP genel merkezini tahrip etliler.

20/21 Mayıs: Talat Aydemir ve Harp Okulu grencilerinin darbe girişimi

- Yunanlılar Kıbrıs'ta katliam yaptılar.

25 Aralık: 3. İnönü koalisyon hükümeti kuruldu.

- Alabama'da ırkçılıkla ilgili şiddet gösterileri oldu. Martin Luther King yönetiminde Washington'da 300 bin kişi yürüdü.

22 Kasım: ABD Başkam John. F..Kennedy Dallas'ta vuruldu ve öldü.

24 Kasım: Kennedy'yi öldürdüğü iddia edilen Lee Harvey Oswald bir gece kulübü yöneticisi olan Jack Ruby tarafından öldürüldü.

- El-Fetih İsrail'e karşı ilk silahlı eylemini başladı.

- Ünlü Türk şairi Nazım Hikmet Ran Moskova'da öldü.

- Beatles'in ilk büyük ticari başarısı: "I vvanna hold your hand"...

- Wuppertal'de Nam Juna Paik ilk video-sanat sergisini açtı.

- Rolling Stones kuruldu.

- Hitchcock "Kuşlar" filmini çekti.

- Bedri Baykam'ın Ankara, Bern, Cenevre ve İstanbul'da ilk sergileri oldu.

- Valentine Tereşkova uzaya giden ilk kadın kozmonot oldu.

- Metin Erksan'ın "Susuz Yaz" filmi çevrildi. (Hülya Koçyiğit, Ulvi Doğan, Erol Taş).

1964

İÇ OLAYLAR

DIŞ OLAYLAR

TOPLUM-SANAT BİLİM

21 Şubat: İnönü'ye Mesut Suna tarafından başarısız suikast girişimi.

5 Haziran: Johnson'un İnönü'ye mektubu

2 Temmuz: İnönü:"Yeni bir dünya kurulur ve Türkiye o dünyada yerini alır" diyerek Johnson'a yanıt verdi.

- Fethi Gürcan ve Talat Aydemir idam edildi.

27 Ağustos: Amerikan aleyhtarı ilk gösteri.

- Sovyetler Birliği lideri Nikita Kruşçef yerini Leonid Brejnev'e bıraktı.

- Filistin Ulusal Konseyi, Filistin Kurtuluş örgütünün kurulduğunu ilan etti.

- Berkeley California'da "Serbest Kürsü" harekatı başladı.

- Silahların eşit haklara sahip olmasını amaçlayan kişisel haklar bildirisi ABD'de kabul edildi.

- Martin Lulher King Nobel Barış ödülünü kazandı.

- Halide Edip Adıvar öldü.

- Stanley Kubrick "Dr. Strangelove"ı çevirdi.

- Robert Moog Synthesizer'i icat etti.

- Los Angeles'de Country Museum'da "Boyasal Resim Sonrası Soyutlama" sergisi açıldı.

- Akademinin hazırladığı "Türk Sanalı" sergisi Avrupa'yı dolaştı. Sergiyi Fransız eleştirmen Jacques Lassaigne hazırladı.

- Susuz Yaz Berlin Film Festivalinde Altın Ayı ödülü aldı. Bu olay dikkatleri Türk sinemasına çekti.

1965

İÇ OLAYLAR

DIŞ OLAYLAR

TOPLUM-SANAT BİLİM

3 Ocak: "Milli Petrol Kullan" kampanyası.

13 Şubat: İnönü Demirel'in politik manevralarıyla Başbakanlıktan düşürüldü.

20 Şubat: Suat Hayri Ürgüplü koalisyon hükümeti kurdu.

12 Mart: İşçi ayaklanması (Kozlu direnişi)

Temmuz: CHP ve İnönü'nün "Ortanın Solu" çıkışı.

10 Ekim: AP seçimlerde büyük başarı aldı, Demirel Başbakan oldu. TİP 15 milletvekili çıkardı.

27 Ekim: Demirel hükümetini açıkladı. 17 Aralık: FKF kuruldu (İlk sosyalist gençlik örgütü)

- Hindistan-Pakistan savaşı başladı.

- Amerika Kuzey Vietnam'ı yoğun şekilde bombaladı.

- Amerika'da İslamcı zenci lider Malcolm X öldürüldü.

- Çin'de kültürel devrim .

- Winston Churchill öldü.

- ABD, güneyde siyahlara seçme ve seçilme hakkı tanıdı.

- İlk ABD gücü Vietnam'a çıktı.

- Bob Dylan "Like a Rolling Stone"u söyledi.

- İngiliz Dennis Gabon üç boyutlu ilk fotoğrafı buldu.

- Sovyet Astronot Yuri Gagarin uzayda yürüyen ilk kişi oldu.

- Rolling Stones "I Can Get No Satisfaction"ı çıkardı.

- Ajda Pekkan'ın "Saklambaç" 45'liği çıktı.

- Bedri Baykam'ın ilk New York sergisi büyük ilgi gördü. İstanbul'da şehir galerisinde "12 Genç Ressam" sergi açtı. Aralarında Kornet, Mehmet Güleryüz, Alaattin Aksoy, Utku Varlık, Metin Talayman, Gülsün Karamustafa vardı.

- Halil Refiğ "Haremde Dört Kadın"ı çevirdi.

1966

İÇ OLAYLAR

DIŞ OLAYLAR

TOPLUM-SANAT-KÜLTÜR

28 Ocak: Gericilere karşı öğretim üyeleri bildirisi

15 Eylül: Cemal Gürsel'in ölümü.

- Oakland California'da zenciler "Kara Panterler" hareketini başlattı.
- İndra Gandlıi Hindistan Başbakanı oldu.
- Berkeley'de University Art Museum'da "Kinetic Heykelde Eğilimler" sergisi düzenledi.
- Pink Floyd grubu kuruldu.
- Altan Gürman'ın Beyoğlu Şehir galerisinde Pop Art çizgisindeki sergisi oldu.
- "Miki Fare"nin babası Walt Dİsney öldü.
- Lütfi Akad "Hudutların Kanunu"nu çevirdi. (Yılmaz Güney, Pervin Par, Erol Taş)
- Katoliklere cuma günü et yeme yasağı kaldırıldı.

1967

İÇ OLAYLAR

DIŞ OLAYLAR

TOPLUM-SANAT BİLİM

29 Haziran: Demirel "Anayasa sosyalizme kapalıdır" dedi.

19 Temmuz: İnönü: "Anayasamız sosyalizme açıktır" dedi.

22 Kasım: Kıbrıs mitingi.

19 Mart: Arjantinli Che Guevera Bolivya'da öldürüldü.

- İsrail ve Arap ülkeleri arasında altı gün savaşı yaşandı.

- Yunanistan'da askeri darbe oldu.

- Amerika'da Vietnam savaşına karşı protestolar düzenledi.

- Güney Afrika'da Dr. Chiristian Barnard ilk kalp naklini Washkansky isimli hastaya yaptı.

- Özdemir Erdoğan'ın "Kim-bilir Belki Bir Akşam Üstü" şarkısı meşhur oldu.

- Barış Manço "Kol Düğmeleri"ni söyledi.

- Gabriel Garcia Marquez "100 Yıllık Yalnızlık" romanını yazdı.

- İlk Rock müzikali "Hair" ABD'de büyük başarı gösterdi.

- İlk yerli otomobil "Anadol" Koç Grubu tarafından piyasaya sürüldü.

1968

İÇ OLAYLAR

DIŞ OLAYLAR

TOPLUM-SANAT BİLİM

24 Şubat: Anayasa Mitinginde kavga.

7 Mart: A1ESEC olayı (Bakanın devrimci gençler tarafından yuhalanman)

1 Nisan: Dev-Güç kuruldu (TMTP, FKF, DİSK. TÖDMF...)

10 Haziran: İlk ODTÜ işgali.

12 Haziran: İ.Ü.'nin işgali.

24 Haziran: İ.Ü. kapatıldı.

15 Temmuz: 6. Filo protestosu yapıldı.

17 Temmuz: Teknik Üniversite yurdu basıldı, Vedat Demircioğlu öldürüldü.

25 Temmuz: Vedat Demircioğlu'nun temsili tabutla cenazesi yapıldı ve sokak gösterileri oldu.

28 Kasım: Kommer Yeşilköy havaalanında protesto edildi.

28 Kasını-1 Aralık: "Anti-emperyalist, bağımsız Türkiye" için öğretim üyeleri bildirisi yayınlandı.

30 Ekim-10 Kasım: Solcu gençlerin "Tam Bağımsız Türkiye İçin Mustafa Kemal Yürüyüşü" (Samsun-Ankara) yapıldı.

4 Nisan: Zenci lider Mailin Luther King suikastte öldürüldü.

11 Nisan: Almanya'da öğrenci lideri (Kızıl) Rudy Dutschkc vuruldu.

11 Mayıs: Paris'le otuzbin öğrenci polisle çalıştı.

- Avrupa ve ABD'de üniversite talebeleri başkaldırdı.

- İtalya ve Fransa'da işçi hareketleri başladı.

5 Haziran: Robert Kennedy Sirhan Bishare Sirhan tarafından Los Angeles'de öldürüldü.

21 Ağustos: Sovyet tankları Çekoslovakya'yı işgal edip, "Prag Bahan"na son verdi.

- El-Fetih FKÖ'ne girdi.

- Mayıs'la Bedri Baykam'ın 20. sergisi Ankara'da açıldı.

- Stanley Kubrick "2001 A Space Odyssey" filmini çevirdi.

- Meksika Olimpiyatlarında atletizmde 100 m.'de ilk üç madalyayı kazanan ABD'li atletler sol el

kaldırarak ırkçılığı protesto ettiler.

- Timur Selçuk "Ayrılanlar İçin"i söyledi.

- ABD'li siyah balet Arhur Mitchell Harlem Dans Tiyatrosunu kurdu.

- Norman Mailer'in Vietnam savaşına karşı yazdığı "Gecenin Askerleri" adlı kitabı yayınlandı.

1969

İÇ OLAYLAR

DIŞ OLAYLAR

TOPLUM-SANAT BİLİM

6 Ocak: Kommer'in arabası ODTÜ'de ateşe verildi.

16 Şubat: 6. Filo, Kanlı Pazar..

11 Ağustos: Ecevit: "Toprak işleyenin, su kullananındır" dedi.

23 Eylül: Taylan Özgür öldürüldü.

9 Ekim: FKF, Dev-Genç adını aldı.

15 Kasım: Mehmet Ali Aybar TİP Genel Başkanlığından istila etti.

- Dubçek yönelimden alındı.

- Richard Nixon ABD Başkanı oldu.

- Willy Brand Balı Almanya'da şansölye seçildi.

- Golda Meir İsrail Başbakanı oldu.

- Amerika Komboçya'yı işgal elli, Ho Che Minh öldü.

- Woodstock ve Altamont müzik festivalleri düzenlendi.

- New York'ta Seth Siegelaub galerisinde ilk tamamen kavramsal sergi açıldı.

20 Temmuz: Ayda ilk insan yürüdü: Ncil Armstrong ve Edwin Aldrin, Apollo ll'le Ay'a başlılar, Michael Collins ay etrafında döndü.

- Adnan Çöker Galeri l'de ilk siyah resimlerini İlhan Mimaroğlu'nun elektronik müziğiyle beraber sergiledi.

1970

İÇ OLAYLAR

DIŞ OLAYLAR

TOPLUM-SANAT BİLİM

26 Ocak: Erbakan Milli Nizam Partisi'ni kurdu.

28 Ocak: Akhisar tütün mitingi.

15-16 Haziran: Büyük işçi direnişi.

16 Haziran: İstanbul ve İzmit'te sıkıyönetim ilan edildi.

24 Ekim: Salvador Ailende Şili'de seçimle gelen ilk sosyalist Cumhurbaşkanı oldu.

- Suriye'de darbe sonucu hükümeti Hafız Esad kurdu, Enver Sedat Mısır Cumhurbaşkanı oldu.

-Solzhcnitsyn, Nobel Edebiyat Ödülünü aldı.

- Bani; Manço "Dağlar, dağlar"ı söyledi.

- Fikret Kızılok "Söyle Sazım" plağını çıkardı.

- Rus asıllı Amerikalı soyut dışavurumcu ressam Mark Rothko intihar etti.

- Peter Brooke'un "Bir Yaz Gecesi Rüyası" sahnelendi.

- Bertrand Russel öldü.

- "Kara Delik" teorisi ilk defa ortaya atıldı.

- "Umut" filmi. Yön: Yılmaz Güney Oy: Yılmaz Güney, Gülsen Alnıaçık. "Umut" filmiyle birlikte toplumsal gerçekçi akım son buldu.

1971

İÇ OLAYLAR

DIŞ OLAYLAR

TOPLUM-SANAT BİLİM

11 Ocak: Ankara'da İş Bankası Emek şubesi soyuldu (THKO)

12 Şubat: Ankara'da Ziraat Bankası Küçükesat şubesi soyuldu (THKP-C)

4 Mart: Ankara'da dört ABD'linin kaçırılması (THKO)

9 Mart: ABD'li erlerin serbest bırakılması

12 Mart: Kuvvet Komutanlarının Demirel'e muhtıra vermeleri Üzerine Demirel istifa etti.

15 Mart: Erenköy Türk Ticaret Bankası soyuldu (THKP-C)

16 Mart: Deniz Gezmiş ve Yusuf Aslan Sivas'ta yakalandı.

21 Mart: CHP Genel Sekreteri Ecevit görevinden istifa elti.

4 Nisan: Mete Has kaçırıldı.

17 Mayıs: İsrail İstanbul Başkonsolosu Elrom'un kaçırılması.

22 Mayıs: Elrom'un cesedi Nişantaşı'nda bulundu. Milli Nizam Partisi kapatıldı.

31 Mayıs: Nurhak Dağları'nda Sinan Cemgil, Alpaslan Özdoğan ve Kadir Manga vuruldu.

1 Haziran: Maltepe'de rehine Sibel Erkan kurtarılırken Hüseyin Cevahir öldürüldü. Mahir Çayan yaralı olarak yakalandı.

15 Nisan: Dr. Rahmi Duman'ın oğlu Hakan Duman THKO Cihan Alptekin grubu tarafından kaçırıldı.

18 Nisan: Hakan Duman serbest bırakıldı.

29 Kasım: Mahir Cayan, Cihan Alptekin, Ulaş Bardakçı, Ziya Yılmaz, Ömer Ayna Kartal-Maltepe askeri cezaevinden kaçtılar.

- Washington'da 200.000 kişi Vietnam savaşını durdurmak için yürüyüş yaptılar.

- Vietnam'da My Lai'de sivil katliam sorumlusu komutan Calley mahkum oldu.

- Çin Birleşmiş Milletler'e girdi.

- Butto Pakistan devlet başkanı oldu.

- Jerzy Kosinski "Being There"i

yazdı.

- Uzay fizikçileri "Kara Delik" teorisini onayladılar.

- Los Angeles County Museum'da "Sanat ve Teknoloji" sergisi açıldı.

- "Oh Calcutta!" oyunu dünyada büyük yankı uyandırdı.

- "Aşk Hikayesi" (Ryan O'Neal, Ali Mc Graw) başta Türkiye olmak üzere tüm dünyayı ağlattı.

- Luchino Visconti "Venedik'te Ölüm" adlı filmi çekti.

- "Helga Sevişiyor" isimli bir cinsel eğitim filmi Türkiye'de heyecan dalgası ve sinema kuyrukları yarattı.

1972

İÇ OLAYLAR

DIŞ OLAYLAR

TOPLUM-SANAT BİLİM

19 Şubat: Ulaş Bardakçı baskın sonucunda İstanbul'da öldürüldü. Ziya Yılmaz yaralı olarak yakalandı.

26 Mart: Ünye radar üssündeki üç İngiliz teknisyen firarda olan Çayan ve Alptekin tarafından kaçırıldı.

Mart-Nisan: CHP idamları durdurmak için TBMM'de ve Anayasa Mahkemesi'nde uğraş verdi.

30 Mart: Kızıldere köyünde Mahir Cayan. Cihan Alptekin. Ömer Ayna. Sinan Kazım Özüdoğru. Hüdai Arıkan, Ortan Saruhan, Saffet Alp. Sabahattin Kurt, Nihat Yılmaz ve Ahmet Atasoy öldürüldüler, üç İngiliz teknisyen ölü, Ertuğrul Kürkçü sağ yakalandı.

6 Mayıs: Deniz Gezmiş,. Yusuf Aslan ve Hüseyin inan idam edildiler.

8 Mayıs: Ecevit'in Parti Meclisi listesi İnönü'n kinden daha çok oy alınca İnönü CHP Genel Başkanlığı'ndan istifa etti.

- Washington D.C'de Watergate skandalı patlak verdi.

- Nixon Çin'i ziyaret eden ilk ABD Başkanı oldu.

- Nixon Amerika'da tekrar Başkan seçildi.

- Salt 1 Antlaşması Brejnev ve Nixon arasında imzalandı.

- Mucibur Rahman Bangladeş Cumhurbaşkanı oldu.

- Bernardo Bertolucci "Paris'te Son Tango"yu çevirdi.

- Francis Ford Coppala "Gotfaher" (Baba)'ı çevirdi.

- Bedri Baykam'ın Paris sergisi açıldı.

- Dimitn Shostakovilch 15 Numaralı senfonisini bitirdi.

- NASA, "Pionner 10" adlı aracı Jüpiter'e yakın uçuş yapmak üzere fırlattı.

EK 2

12 Mart'ın ünlü muhtıran Hava Kuvvetleri Komutam Muhsin Batur, askerlikte "durumdan görev doğar" diye düşünenlerden...

DARBEYİ BİZİM YERİMİZE 9 MARTÇILAR, DAHA

GÜÇLENİP YAPSALARDI, TÜRKİYE NEREYE

GİDERDİ, BİLİNMEZ..."[*]

Menderes 25 Mayıs'ta Eskişehir'e geldi. Bizim karşı tarafta olduğumuzu tahmin eden generalimiz, bizi karşılamaya almadı. Yani ondan başka bir general daha vardı orada, kıdem itibariyle ondan sonra biz geliyorduk, bizi oraya almadı. Biz büstün önünde bir çardakta generalle beraber oturuyorduk. Sonra Menderes'in arabası ve arkasındaki arabalar pistten çıktılar. Böyle bir güzergah takip edip gelirlerken, şöyle 40-45 kadar subay muntazam üç sıra halinde yürüdüler, taksinin yanına geldiler. Menderes onlar selam verecekler sandı. Subaylar da el hareketi yapıp aynı şekilde geriye dönüp kayboldular. Böyle bir karşılama yaşandı Eskişehir'de!

Anayasa'nın verdiği haklar, özgürlükler vardı. Bunlar hazmedilemedi bazı anayasal kuruluşlar tarafından. Örneğin, özerklik yanlış anlaşıldı. Yani, üniversitede kan gövdeyi götürüyor ama güvenlik güçleri üniversiteye giremez. Yanlış anlaşılmalar oldu. O zaman sağ bazı olaylarda haklı çıkmaya başladı. "Nasıl bu devletin nizamını koruyacaksın?" fikirleri ortaya çıkmaya başladı. Bir üniversitede ölümler oluyorsa, bir kısım öğrencileri derslere sokmuyorlarsa, boykot yapılıyorsa, adam öldürülüyorsa o zaman jandarma müdahale etmeyecek mi? Ben hür nizamdan yana bir insanım, ama özgürlükler yasalara dayanarak korunur. Bu düşünceler orduya da sirayet etti.

30 Ocak 1971'de Silahlı Kuvvetler Grubu'nun hazırladığı müdahale dosyasını verdiler. Ben müdahale dosyası üzerindeki fikirlerimi el yazısı ile yazıp verdim. Ve "inanamadığım böyle bir harekete katılamam" diye imza attım, kendilerine aktardım. Bu dosyayı Faruk Gürler Paşa'ya vermediler. Çünkü, fikren onu yatkın ve hazırlıklı görmediler. Yani, beni böyle gördükleri için bana verdiler ama Faruk Paşa'yı böyle göremedikleri için ona veremediler. Alt kademelere "Bizim başımızda böyle iki general var" diye empoze ettiler. 9 Mart'ta o grupla bizim karargahta toplandığımız zaman "Biz hazırız, düğmeye basalım" dediler. Faruk Paşa düğmeye basmayı durdurdu. 10 Mart geçti, 11 Mart'ta Genel kurmay'da dört komutan toplandık, bir müdahaleye karar verdik. Ertesi gün müdahalenin nasıl olduğunu muhtıra şeklinde yazdık ve TRT radyosuna verdik. Bu verilen muhtıra sağa, sola dönüktür diye bir kıyaslama

yapmayan ama faşistlikle, sağa dönmeyle hiç bir ilgisi olmayan, anayasanın öngördüğü reformların yapılmasını meclise havale eden, ikaz eden, "Yapmazsanız üçüncü maddeyi işletiriz" diyen bir yazı şeklinde oldu. Ama uygulama... O apayrı bir konu...

12 Mart'a gelişte üç ihtimal vardı: Bir tanesi, komite sistemi içerisinde tam bir askeri müdahale yapmaktı, yani yönetimi tamamen ele almaktı. İkincisi, yönetimi ele alırken alttaki grubun istekleri doğrultusunda bunu yapmaktı. Üçüncüsü de, bizim yaptığımız şekilde davranmaktı. Birincide yönetimi tamamen, yani dört kişi biz üzerimize alsaydık, Türkiye'yi yönetmemiz mümkün değildi. Çünkü, o durumda Cevdet Paşa Cumhurbaşkanı olarak kalacaktı. Memduh Paşa ile bizim kuşak farkımız var, düşünce farkımız var. Çok iyi bir insan, ama öyle yetişmiş; tutucu bir insandı. Yani, dördümüz bir araya gelip de işbirliği halinde ülkeyi yönetmekten acizdik. İkincisi, Türkiye'yi yönetmeye kalksaydık zaten biz yönetmiş olamayacaktık. Çünkü, onların planında bir devrim partisi ve o devrim partisinin genel sekreteri var; üst tarafı kumandanlar... Bizler hiç bir fonksiyonu olmayan insanlar olarak kalacaktık. Belki bize onların planlarına göre devlet başkanlığı, başbakanlık falan verilecekti ama bu başbakanlık veya devlet bakanlığı birer gölge görev olmaktan ileriye gitmeyecekti. Üçüncü önlem olarak da, biz 12 Mart muhtırasını önlem olarak almayıp da vermekte gecikseydik alttan bir tepki olabilir ve Silahlı Kuvvetler bölünür ve memleket iç çatışmaya doğru giderdi. Biz bu gayeyle 12 Mart muhtırasını verdik. İyi niyetle verdik ama sonuçta iyi niyetimizin karşılığını alamadık.

Ben asker olarak hiçbir düşüncenin mücadelesinin yapılmasına ses çıkaracak bir tip değildim, ama bunu eylemli ve silahlı hale getirdiğin zaman ben işin içinde yokum. Ayrıca ordu da yoktur. Çünkü, o zaman devlet yıkılır. Ne kadar haklı olursa olsun, bütün bunların fikri mücadelede kalması lazım. Miting yapılır, söylenir, yazılır ama eline silahı aldığın zaman, o iş biter orada!

16 Mart'ta emekliye sevkettiğiniiz 9 Martçı komutanlar 23 Mart'ta bize bir "ihtar mektubu" yolladılar. "12 Mart 1971 tarihli muhtıranın 3. maddesinin uygulanması halinde önceden tesbit edildiği ve bilindiği üzere yasama ve yürütme yetkilerine sahip Devrim Konseyi'nin tüm devrimci kesimleri kapsayacak şekilde kurulması sağlanmalıdır. Yukarıda belirtilen konularda sapmaların belirmesi halinde Türk Silahlı Kuvvetlerin

bünyesinde meydana gelecek bölünme ve silahlı çatışmaların tüm sorumluluğu Silahlı Kuvvetler Komuta Kademesi'ne ait olacaktır. Arz olunur." Gülüp geçtik, çocukça bir şeydi. Hangi güce dayanarak bunu yapacaklardı yani?

9 Martçı olup emekliye ayırdığımız subaylardan birçoğu hala evime gelirler, bana tebrikler yazarlar. Ama, Celil Gürkan'la o olaydan beri hiç görüşemedik.

Askerlikte durumdan görev doğar; örneğin Atatürk'ün Çanakkale'deki müdahalesi: O'na otur oturduğun yerde demişler, o duruma bakmış, burada oturulmaz demiş ve yürümüş. Durum bu yani!

Ecevit'in "Darbe bana karşı yapıldı!" iddiaları hakkında: Ecevit'i biz aklımıza bile getirmedik. Darbeyi ona karşı yapmışız gibi karşı çıktı. Halbuki alakası yok. Nereden aklımıza gelsin Ecevit de. biz önemseyelim, korkalım, darbeyi yapalım veya yapmayalım?

EK 3

Günümüzün ÖDP PM Üyesi Ertuğrul Kürkçü, 31 Mart 1972'de Kızıldere'de muhtarın evinden canlı çıkan tek insandı.

"DENİZLERİ KURTARMAK İÇİN SÜLEYMAN DEMİREL'İ REHİN ALMAK İSTEDİK!"[*]

"Bizim öteki örgütlerden farklı olarak, özellikle hava kuvvetlerindeki genç subaylar arasında oldukça yaygın bir örgütlenmemiz vardı. Saklanma sürecinde bu genç subaylardan istifade ettiğimiz için yardım, yataklık suçundan hemen hepsi tutuklandılar. Şimdi düşünüyorum, onlardan o şekilde yararlanmasaydık belki Hava Kuvvetleri Komutanı THKP-C üyesi olurdu.'"

Dev-Genç sadece bir fikir hareketi olmaktan çıkıp, bir yığınsal devrimci harekete dönüşünce Devrimci Gençlik Federasyonu adının kısaltılmasından Dev-Genç ismi oluştu. Köylüler Dev-Genç'in hep iriyarı gençlerden oluştuğunu düşünürlerdi ve hep öyle insanlar beklerlerdi. Örneğin, ben yıllar sonra birçok insanla karşılaştığımda herkes "Ya, o zaman göründüğün kadar dev değilmişsin" diyorlar. O zaman da dev değildim aslında, ama Dev-Genç'in böyle bir imajı vardı.

1971 yılında bizim arkadaşlar Denizler'e birleşmeyi görüşmeye gidiyorlarmış. THKO'lu arkadaşlar iki gerekçeyle birleşmeyi kabul etmiyorlar. Diyorlar ki, "Siz kent proletaryasına yaslanmak istiyorsunuz, biz kır proletaryasına yaslanacağız." Aslında ne biz kent proletaryasına yaslanmıştık, nede onlar kır proletaryasına. ikincisi de, Mahir'e güvenemediklerini söylüyorlar. "Sizin silahlı mücadeleye inandığınızı zannetmiyoruz" diyorlar. Tabii, bu meydan okuma Mahir'i oldukça rahatsız etmiştir. Onlarla hep bir arada olmayı istemiştim, ama onların çizdikleri yolun tutarlı olduğuna hiçbir zaman inanmadım.

Biz Denizler'in cezasının onaylanması konusunda etkili olan Adalet Partisi grubunu böyle bir onaylamadan alıkoymak için, Süleyman Demirel'i rehin alma kararına vardık. Mahir Çayan, ben, bir-iki arkadaş daha Süleyman Demirel'in Güniz sokaktaki evinin etrafında dolaşıp, keşif yapmaya çalıştık. İlk gözlemlerimizden bunun kolay bir şey olmadığını anlamıştık. Ev iyi korunuyordu ve böyle bir eylem yaptıktan sonra saklanacak yer yoktu. Bu eylem fikri yalnızca düşünce olarak kaldı.

Denizler'in idamı konusundaki meclis tartışmalarında CHP'yi görürdük. İnönü'nün idam onaylanması talebine itirazlarını hatırlıyorum.

Bunu söylemesi çok önemliydi. Çünkü, böylece taşradaki gençler arasında bize karşı sempati oluşmaya başlamıştı.

Kaçırdığımız rehinelerin hep bir ağızdan "No. no, no!" diye bağırdıklarını hatırlıyorum. Sesleri hala kulağımda. Birini öldürmek hoş bir şey değil. Ama mecbur olmak da hoş bir şey değil. Beş-on dakika sürdüğünü sandığım ateş dalgası sona erdiğinde evde üç İngiliz ölü vardı. Mahir ölmüş, Cihan ve Ömer yaralanmıştı. Dışarıdakilerin "Teslim olun!" çağrıları devam ediyordu.

Samanların arasına sindim, bekliyorum. Birden samanlığın öbür evin kapısına yakın olan kapısından iki kişi girdi. Bir tanesi dedi ki, "Samanların arasına girmiş olabilir", öbürü "Yangın çıkar diye girmezler, sen gene tara" dedi. Dizlerimin altından mermilerin geçtiğini hatırlar gibiyim. Beni samanlıkta bulamamışlardı. 13 saat sürecek zorlu bekleyiş başlamıştı artık.

Mahalledeki çocukluk arkadaşlarım cesedimi teşhise gidecek babama ellerime bakmasını, ancak bu şekilde tanınabileceğimi söylüyorlar. Babam geliyor "Oğlumun cesedini alacağım" diyor. Onlar Nihat Yılmaz'ı ben diye teşhis etmişler. Babam "Hayır, bu benim oğlum değil" diyor. Hatta Nihat'ın cesedini alması için tehdit bile ediyorlar. Fakat babam diretiyor. Tabii ki babama inanmıyorlar. Çünkü on tane gerilla var, on tane ölü var. Sonuçta babamın ısrarları karşısında eve bir daha bakmaya karar veriyorlar.

Mart'ın 31'i, öğle sıralarıydı. Evin içinden bir takım sesler geliyordu. Sonra asker postalları gördüm. Komutan olan birisi askerlere, "Gidin bir de samanlığa bakın, üzerlerini biraz karıştırın, aradığımız belli olsun" diyordu. Ben samanın içine sindim, başımı örttüm. Askerler yaban ile ceketin kolunu yakalamış, ceketin koluna asılıyor, ben aşağıya çekiyorum. Asker "Burada battaniye var" dedi. Yaban ile tam saplayacak, ben ayağa kalktım. "Burada adam var" dedim. Yapılacak hiçbir şey yoktu.

Saklanmak için arkadaşlarımızın evine giderdik. Uzun bir süre Yavuz Gökmen ile Füsun Özbilen'in evinde kalmıştım. Yavuz ile Füsun çiftinin bir de üç yaşında Altan adında bir oğlu vardı. Benim adımı Rüştü diye biliyor. Ben saçlarımı hafif kumral yapmışım, bıyıklarımı kesmişim, görünüşüm başkalaştı diye düşünüyorum. O zaman bir tek Ankara'da televizyon vardı. TV'de kaçakların listesi yayınlanıyor. Bir tek benim

resmimi yayınladılar. Altan orada oturuyor. Döndü: "O, o Rüştü, Rüştü" dedi. "Altan tanıdığına göre doğru dürüst makyaj yapamadık" dedik.

Biz o zaman her şey olabileceğine inanan, bunu küstahça iade eden bir gruptuk. İşte, mimarız ama terzilik yapabiliriz, konuşuruz, siyaset yapabiliriz, edebiyattan anlarız, herkesten akıllıyız, kimse bizimle yanşamaz, dünyaya düzen getirmek bize düşmüş gibi bir hal içerisindeydik.

68'li yıllar aslında 1965'te başladı. Bir yandan da 68'i bir yıl olarak alsanız, her bir ayın insan ömründe bir yıldan fazla bir zaman aldığım görmek mümkün. 68'li yıllar içinde üç aşağı beş yukarı ODTÜ'nün bir Amerikan çiftliği olduğu konusunda hem fikirdik. Okulda bu düşünceler, solun eleştirileri sayesinde yaygınlaşmaya başlıyordu.

68'i kuran birkaç tane esas öğe vardır diye düşünüyorum. Bunlardan bir tanesi anti-emperyalizm, öbürü devrimcilik, bir diğeri de anli-Otoriterliktir.

Şöyle ilginç bir ayrım çizilebilir TİP'in hattını izleyen gençlerle ona muhalefet eden gençler arasında. Örneğin TİP'in sempatizanları, öğrenci arkadaşlarımız, akademisyenler daha mazbut insanlardı. Biz ise daha delişmen, daha sıra dışı hayatın mümkün olduğunu düşünen insanlardık. İkincisi, TİP yönetimi yasalar alanında bulunmaya çok büyük dikkat gösteriyordu. Oysa hayatın kendisi yasalarla çelişerek gidiyordu. Örneğin faşist hareketin saldırılarına karşı onları polise şikayet etmek yerine onlarla dövüşmek o an tercih ediliyordu.

1970 sonbaharında TİP içerisindeki muhalefet TİP kongresine katılmadı. Bu muhalefette aslında pek çok küme vardı. Mihri Belli muhalifti. Dr. Hikmet Kıvılcımlı muhalefetti, biz muhalefettik, Doğu Perinçek muhalefetti vs. TİP'in içerisindeki muhalefet 29-30 Ekim 1970'de TİP kongresine katılmama ve yeni bir parti kurmak için bir konferans yapma kararı verdi Ankara'da. Bu konferansta bir devrimci siyasi parti yönünde adım atma konusunda bir irade birliği oluştu. Fakat Mihri Belli daha sonra şöyle bir tez ileri sürdü: "İşçi sınıfının devrimci partisi 141-142. maddeler varken kurulamaz, önce demokrasi kazanılacak, arkasından proletaryanın devrimci partisi kurulacak." Tabii bu bizim açımızdan şu anlama geliyordu: Demokrasi işçi sınıfı partisi önderliğinde kurulmayacaksa bunu kim kuracak?

EK 4

DÖB'ün İçinde Deniz'in En Yakınlarından Olan Mustafa Gürkan, Bugün CHP Muğla İl Sekreteri

"GENÇLER ASKERİ CUNTAYA OYNUYORLARDI. 9 MART OLSAYDI, HERKES BİR YERLERDE GÖREV

ALIRDI."

27 Mayıs 1970 gecesi üniversitelerin damlarında çok büyük ateşler yaktık. Meşalelerle orduevinin önüne gelip, "Ordu gençlik elele" sloganları attık. Şimdi bütün bunları inkar etmek pek dürüst bir davranış değil. "Yaşa. varol. Harbiye" marşı ile 50 bin kişi yürüyordu. Şimdi 68'lilerin hepsini görüyorum. O dönemde yürüyüşe katılıp, söylemediler mi Harbiye Marşı'nı?

"Türk genci rejim ve inkılapların sahibidir" diye Atatürk'ün Bursa nutkunu atmadık mı? 69'da tam bağımsız Türkiye için Mustafa Kemal yürüyüşü yapmadık mı?

O zamanlar Kıbrıs'la ilgili mitingler yapılıyor. "Kıbrıs Türktür, Türk kalacaktır" mitinglerinden bir tanesi de, Samsun'da yapılacak. Gazeteler böyle bir mitingin olacağını yazdılar. Babam bana "Mitinge gidelim" dedi. Pankarta, bacağımı keserek akıttığım kandan "Ya Taksim, ya ölüm" yazdım. Türkler Kıbrıs destanını kanlarıyla yazmışlardı tarihe. Ben böyle bir eğitim aldım. Kutsal bildiğim şeyler için, neyim varsa vermeliyim.

Tam bağımsız Türkiye için biz, Mustafa Kemal yürüyüşünü yaparken, Demirel meşhur "Yollar yürümekle aşılmaz!" lafını söylemiştir. O yürüyüşü yaparken üniversitenin açılış töreni vardı. O zamanlar Milli Türk Talebe Birliği Başkanı, günümüzün gafları ile ünlü bakanı üniversitenin açılış töreninde ilk silahı patlatan adamdır.

İstanbul ekolünde Mustafa Kemal sevgisi Ankara'dan, İzmir'den çok önde ve farklıydı. Yön dergisinde Deniz Gezmiş'in "Bizim önümüzdeki görev, Kemalist kültür devrimidir" diye yazmasının nedeni, o gelenekten geliyor olmamız. O günkü yürüyüşlerde açılan pankartlarda yazdığımız en ekstrem sol sloganlarda bile, Atatürk mutlaka olurdu. Mustafa Kemal'den bahsederken kendi aramızda "Kemal" derdik. Sanki bizim arkadaşımızdı o. Öyle bir sıcaklık vardı.

Ankara'da bir toplantı yapmıştık. Önemli bir toplantıydı, herkes konuşuyordu. Ben hiç konuşmadım. Toplantı bitince Mihri Belli benimle konuşmak istediğini söyledi. Sokağa çıktık, beraber yürüyoruz. Mihri Belli bana "Sen ne diyorsun bu işlere; parti kuralım mı, kurmayalım mı diye konuşuluyor" dedi. Ben ona, "Bırak parti kurmayı, biz bu faşistlerle olan

çatışmalarımızda kendi yaptığımız bombaları kullanıyoruz. Bu bombaların etrafına küçük demir parçacıkları saralım mı? Öldürücü etkisi olur" dedim. Mihri Belli, o hiç unutamayacağım sözleri söyledi: "Sosyalizm insan öldürmek değildir!"

68'i değerlendirirken en çok iki eylemden yararlanacaksınız. Ne işgaller, ne köylü hareketleri, ne şeriatçılık eylemleri, ne illegal örgütlenmeler, silahlar; bunlarla değil. Demokratik üniversite eylemleri ve 6. Filo'nun denize dökülmesi...

Üniversiteyi işgal etik. Tarık Zafer Tunaya'nın odasına girdik. Tarık Zafer'le Türk Devrim Ocakları'nda, yönetim kurulunda çalıştık. O başkandı, ben de yönetim kurulu üyesiydim. "Ne yapıyorsunuz siz?" dedi. "Üniversiteyi işgal ettik hocam" dedim. "O ne demek?" dedi. Biz "Siz derdiniz ki, ben isyan eden gençleri severim. Biz de isyan ettik" dedik. Tarık Zafer Tunaya bunun üzerine, "Ben isyan eden gençleri severim, ama bana isyan eden gençleri değil" dedi.

Kızın adım hatırlayamıyorum, ama Deniz'in Alman bir sevgilisi olmuştu. Kız Türkiye'ye gelip gidiyordu. Deniz kızla buluşacak, bir yere gidecek. Gidecek, ama hiçbir yer yok. Ev yok, otele götüremez. Çünkü, kızı otele götürmek o kadına değer vermemek anlamını taşır. Saat beşe, altıya kadar oturduk birlikte. Sonra Deniz. "Biz gidiyoruz" dedi. "Nereye?" dedim. "Üniversite bahçesine" dedi. Üniversite bizim evimizdi. Canımız sıkılırsa. üzülürsek, ağlamak istersek, uyumak istersek, sevişmek istersek oraya giderdik. Üniversite bizim her şeyimizdi.

Deniz'in en sevdiği şarkı "Ben seni unutmak için sevmedim", hiç unutamadığı sevgilisi de Avniye Anadol'dur.

Gençlik orduya yol göstermek istiyordu. Hiç kimse kıvırtmasın. En kralı da kıvırtmasın. Eğer 9 Mart olsaydı herkes bir şekilde bir yerde görev alırdı. Gençler askeri cuntaya oynuyorlardı.

Deniz'in asılmasında çeşitli etkenler rol oynadı. Birincisi Menderesler'in intikamını alıyoruz diye yapılanlar. İkincisi, parlamentoyu etkileyen veya parlamentoda bulunan birçok sağcının üniversitedeki mücadelesinde, onları üniversiteden tasfiye etmiş olmamızdan dolayı. Deniz'e olan kişisel kinlerinden; üçüncüsü genel olarak, ibret olsun diye...

Raif Ertem, Bozkurt, ben, Deniz, Rıfat Çaldırak. Sait Bülbül. Sultanahmet'te hapishanede yatıyoruz. Hep siyaset konuşuyoruz.

Bozkurt dedi ki, "Ya, hep onaltı kelime konuşuyoruz. Başka kelime yok mu? Başka bir şey konuşalım." "Tamam" dedi Deniz. "Ne konuşalım?" "Müzik konuşalım". "Önce ben konuşabilir miyim?" dedi Deniz. Bozkurt konuşabileceğini söyledi. Bunun üzerine, "Beethoven devrimci bir müzisyendi" diye cümlesini tamamladı.

Şimdi ne yapılıyor? Bir bakıyorsunuz yürüyüşlerde orak-çekiç, kalaşnikof tüfek, ucunda bir kızıl yıldız. Kardeşim, orak çekiç bizim hiç bir yürüyüşümüzde olmadı, hiç açmadık. Çünkü o Rus bayrağı. Bizde Türk bayrağı ile yürünürdü.

* 1 Mayıs 1997.

* Turan Emeksiz: İ.Ü. Orman Fakültesi öğrencisi. 28 Nisan 1960'da İ.Ü. Hukuk Fakültesi'nde başlayıp Beyazıt Meydanı'na yayılan polis-öğrenci çatışmasında aldığı kurşun yarasıyla öldü. (H.C.)

* Prof. Dr. İhsan Doğramacı. YÖK'ün kurucu başkanı oldu.

* Dev-Genç'in çekirdeği olan Fikir Kulüpleri Federasyonu'nun (FKF) kurucularından.

* Mahir Kaynak: MİT'teki makamı net olarak belli değil. Medyada "eski MİT'çi", "MİT Dai. Bşk." ve "MİT Müsteşarı" olarak adlandırılıyor. Oysa, bize açıklama yapan MGK Gn. Sekreterliği'nde görev yapan önemli bir orgeneral şu tanımlamayı yaptı: "Görevi abartılıyor. Sayın Kaynak da bundan hoşlanıyor. Kendisine o dönemde, malum görev verilmişti. Ama, daire başkanlığı yoktu. Sadece haber alma görevi vardı.

* Oysa, M. Kaynak programdan önce, "N.Töre hapiste iken, kaçırılması için kendisine haber iletildiğini, ancak kendisinin bu işe girmek istemediğini" söylemişti. (HC)

* TV ekranında, T.Tantoğlu'nun adının altında konuşması sırasında, "Ankara Dev-Genç kurucusu" yazıyordu.

* İç Manzaralar Gazetesi, B. Baykam'ın 6-31 Mayıs 1977 AKM Sergisi tanıtım broşürü, Cem Ofset Matbaacılık, İstanbul, s. 5.

* *İç Manzaralar Gazetesi, B. Baykam'ın 6-31 Mayıs 1977 AKM Sergisi tanıtım broşürü, Cem Ofset Matbaacılık, İstanbul, s. 26.